

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

**ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**Матеріали
V Всеукраїнського науково-методичного семінару**

5 листопада 2021 року

Глухів – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ГЛУХІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА»

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ,
ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Матеріали
V Всеукраїнського науково-методичного семінару

5 листопада 2021 року

Глухів:
Глухівський НПУ ім. О. Довженка
2021

УДК 378.011.3-051:377]:055.336.5

П 32

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол №5 від 1 грудня 2021 року)

Відповідальні за випуск:

Ковальчук Василь Іванович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Ігнатенко Ганна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Бовк Богдан Іванович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Опанасенко Віталій Петрович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка;

Самусь Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій

П 32 : матеріали V Всеукраїнського науково-методичного семінару (5 листопада 2021 р.) / Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2021. 336 с.

ISBN 978-966-376-076-6

Тексти тез подано в авторській редакції.

У збірнику вміщено матеріали V Всеукраїнського науково-методичного семінару «Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій».

Для майстрів виробничого навчання, викладачів професійного навчання, студентів, аспірантів, науковців та всіх, хто цікавиться проблемами сучасної професійної освіти України.

УДК 378:377.091.12.11.3-051:62/64](477.52-21 Глухів)(063)

ISBN 978-966-376-076-6

© Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, 2021

ЗМІСТ

Ковальчук Василь Іванович ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РОЗРИВУ ТА РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У ЇХ ВИРІШЕННІ	14
Андрощук Ірина Василівна ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ	16
Горбатюк Роман Михайлович ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	19
Крамар Валерій Максимович, Калакайло Раїса Богданівна, Шийчук Тарас Тарасович МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА	21
Крамар Валерій Максимович, Серебрянський Олексій Юрійович РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ	23
Лаврентьєва Олена Олександрівна НОВІТНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	25
Локшин Віктор Соломонович ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	28
Мандрагеля Володимир Андрійович ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ В СИСТЕМІ П(ПТ)О: СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	33
Петренко Лариса Михайлівна ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІСТЬ І СУЧАСНА ПОТРЕБА РИНКУ ПРАЦІ	35
Романова Ганна Миколаївна ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	37
Стойчик Тетяна Іванівна ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО- ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ	40
Сергєєва Лариса Миколаївна, Муранова Наталія Петрівна ЛОГІСТИКА БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	42
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович, Єнатій Дмитро Дмитрович СТВОРЕННЯ ТА РОЗРОБКА НОВОГО ЛАБОРАТОРНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДИСЦИПЛІН «РІЗУЧИЙ ІНСТРУМЕНТ», «ТЕОРІЯ РІЗАННЯ».....	44

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович, Бурак Іван Іванович	
МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ОНОВЛЕННЯ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ З ОПОРУ МАТЕРІАЛІВ	46
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович, Бужора Василь Олексійович, Граб Богдан Васильович	
ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ СТРІЧКОВИХ УСТАНОВОК ДЛЯ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ ТА МЕТАЛУ В УМОВАХ ПРИВАТНИХ ГОСПОДАРСТВ.....	47
Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович, Дідичук Ірина Анатоліївна	
ВИКОРИТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА РОЗРОБКА ПЛАНУ КОНСПЕКТУ ДЛЯ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ ЗІ STEM	48
Антонюк Людмила Анатоліївна	
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – УМОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ	50
Архипов Ігор Олександрович, Радченко Ігор Станіславович, Ботяк Валерій Вікторович	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ЗІПТ(ПТО)	51
Бикова Тетяна Борисівна	
КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	53
Біліченко Тетяна Михайлівна	
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	55
Білоусова Наталя Анатоліївна	
МІЖПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	57
Ваніна Наталя Миколаївна	
ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА – ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	60
Васенок Тетяна Михайлівна	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ	62
Вовк Богдан Іванович	
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	64
Волкова Наталя Валентинівна, Велічко Каріна Олександрівна	
СУЧАСНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ	67

Газука Тетяна Анатоліївна, Плуток Олена Вікторівна ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	69
Газука Тетяна Анатоліївна, Руда Катерина Анатоліївна ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ....	71
Грибенко Олександр Миколайович ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ FISHBONE НА ЗАНЯТТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1917 – 1921 рр. ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ».....	73
Єрмоленко Євген Ігорович РОЗРОБКА ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ ЗАСОБАМИ SERVICU LEARNINGAPPS.ORG	76
Зінченко Володимир Павлович, Скрипцов Андрій Дмитрович ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	78
Ігнатенко Ганна Володимирівна РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЄКТУВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	82
Ігнатенко Ганна Володимирівна, Демченко Михайло Сергійович ЗАСОБИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	84
Ігнатенко Олександр Володимирович ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	86
Коломієць Микола Борисович УМОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	88
Купрієвич Вікторія Олександрівна, Тарасюк Ірина Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБИ G SUITE FOR EDUCATION ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ.....	90
Кучма Олександр Іванович, Лукаш Василь Іванович ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОНОВЛЕННІ ЗМІСТУ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	92
Литвин Ольга Миколаївна, Резніченко Ангеліна Олександрівна МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ, В'ЯЗАНИХ СПИЦЯМИ.....	95
Литвин Ольга Миколаївна, Скланда Яна Станіславівна ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ, ОЗДОБЛЕНИХ БІСЕРОМ.....	98

Маринченко Інна Віталіївна РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	100
Масліч Світлана Володимирівна МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	102
Музичук Василь Іванович ПРОЦЕС НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ	105
Пригодій Алла Володимирівна, Петренко Марія Михайлівна «ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ	107
Романов Леонід Анатолійович РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ	109
Росновський Микола Григорович ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ	111
Самусь Тетяна Володимирівна, Авраменко Євгеній Володимирович ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	113
Торіна Влада Миколаївна, Майфельд Дмитро Сергійович ВИКОРИСТАННЯ МОДУЛЬНОГО ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ДИНАМІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	115
Турянця Зоя Василівна ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ ЗНАТЬ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	118
Хоруженко Тетяна Анатоліївна ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	119
Ярошук Катерина Ігорівна ВПРОВАДЖЕННЯ ЦІЛІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНУ СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	121
Ярошук Катерина Ігорівна, Ничипоренко Ярослав Сергійович ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ І АВТОМАТИЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ	124
Бабасва Лариса Михайлівна САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ НА «ГОДИНАХ ПСИХОЛОГА».....	127

Божор Дмитро Юрійович ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ТА ВІРТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ	129
Буц Людмила Вікторівна ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	132
Вовк Людмила Анатоліївна ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА.....	133
Войтенко Ірина Олександрівна ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	135
Воробйова Ольга Олексіївна ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	138
Гаврилов Іван Петрович ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИКИ	141
Газдик Мирослава Миронівна АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ	143
Гаркавіна Сергій Михайлович ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	145
Герашенко Неля Миколаївна ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	147
Головко Наталія Олександрівна СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ПЕДАГОГІВ..	149
Горєлий Руслан Петрович ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	152
Дворянова Тетяна Олександрівна ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ (ЗА ПРОФСПРЯМУВАННЯМ) У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	155
Дехтярьова Світлана Василівна УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СПЕЦМАЛЮВАННЯ	158

Д'ячков Петро Романович ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН	159
Заїка Олексій Михайлович ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ	161
Залобівець Марина Вікторівна НАРОДНІ РУХЛИВІ ІГРИ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	163
Капелько Людмила Григорівна ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	166
Капоріна Ольга Вікторівна ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА ЕТАПИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	168
Ковальова Ольга Іванівна ONLINE-ПЛАТФОРМИ ЯК ЗАСІБ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	171
Колтакова Милана Юрійвна ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОНОМІКИ.....	173
Кладов Сергій Анатолійович ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	174
Кривошей Марина Олександрівна НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	177
Крученко Світлана Володимирівна ПОРЯДОК ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ТА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	180
Кучер Ігор Вікторович УПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ..	181
Кушнір Ірина Олександрівна ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О ДО ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	184
Левченко Ірина Миколаївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА НАМІРІВ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ.....	185
Малишева Неля Вікторівна ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	188

Мартиненко Катерина Валеріївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА БАЗІ НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ	190
Мінченко Сергій Іванович ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ GOOGLE-КАРТИ В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ З ВОДІННЯ АВТОМОБІЛЯ МАЙСТРАМИ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	192
Москаленко Ігор Миколайович РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	194
Мостова Світлана Олексіївна СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	196
Осипенко Лариса Михайлівна ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ	199
Приходько Наталія Анатоліївна СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТOK «МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	202
Савенко Інна Миколаївна НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	204
Сєврюкова Валентина Єгорівна РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ІДЕЙ ОЗДОБЛЕННЯ ОДЯГУ	207
Сидоренко Оксана Миколаївна ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО СКЛАДАННЯ ДПА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ФОРМІ ЗНО.....	208
Синиця Дмитро Олександрович СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	210
Столігня Олена Олексіївна РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ.....	213
Слюсарєва Оксана Валентинівна ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЬО-ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	215

Ткалич Ігор Іванович ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ.....	221
Федотенко Людмила Григорівна ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	223
Філімонова Тетяна Василівна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	224
Фокін Олександр Володимирович ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	227
Ханова Олена Володимирівна ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ.....	229
Хисна Ірина Юрївна РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ШКОЛЯРІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	230
Чердниченко Наталія Миколаївна ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВЕБТЕХНОЛОГІЙ.....	233
Шилко Сергій Олексійович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН	236
Штиленко Вікторія Миколаївна МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ	239
Штефан Василь Петрович ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	241
Шутко Олександр Георгійович ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	243
Ювченко Тетяна Михайлівна ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	244
Андросенко Артем Олександрович РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ	245

Бойко Лідія Костянтинівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ З ЕЛЕКТРОНІКИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	248
Бокова Дар'я Петрівна, Ігнатенко Ганна Володимирівна ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ З ТЕХНОЛОГІЇ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	250
Гребеник Антон Олександрович, Нечай Алла Миколаївна ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	252
Зайка Артем Олексійович ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРОФІЛЮ.....	254
Заслоцька Наталія Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ.....	256
Ігнатенко Ксенія Володимирівна, Курок Віра Панасівна ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	258
Кайтановська Ольга Миколаївна АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ.....	260
Майстренко Наталія Миколаївна, Ігнатенко Ганна Володимирівна МЕТОДОЛОГІЯ ЗАДАЧНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ	262
Максимович Олександр Миколайович ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ	265
Мельник Тарас Андрійович КУЛЬТУРА ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ЗАСОБІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	267
Прилепа Іван Миколайович АКТУАЛЬНІСТЬ КРОСДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ.....	269
Сорока Валерій Вікторович ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ.....	273
Сосненко Оксана Вячеславівна, Гребеник Тетяна Вікторівна ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	275
Туманова Юлія Володимирівна СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	278

Цицюра Ксенія Валеріївна УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР	280
Чорнобай Богдан Володимирович, Опанасенко Віталій Петрович КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	282
Близнюк Владислав Олегович, Опанасенко Віталій Петрович ПРИНЦИПИ ПРОБЛЕМНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	285
Богдашкіна Юлія Вікторівна ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ФОТОЗОНИ З ЕКОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	288
Бутко Сергій Анатолійович, Опанасенко Віталій Петрович СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРИ ТЕХНІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ	291
Гончаров Олександр Михайлович ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	293
Гончарова Тетяна Олександрівна РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	296
Дегтяренко Людмила Василівна ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	299
Єрмак Анастасія Русланівна, Курок Віра Панасівна КРЕАТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЇЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ	302
Забара Юрій Васильович МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	304
Карабута Олександр Анатолійович МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ПРЯНИКОВОЇ ДОШКИ	307
Корпан Владислав Олегович МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ІГРАШКИ «КІНЬ-ГОЙДАЛКА»....	308
Крюков Дмитро Сергійович, Опанасенко Віталій Петрович СУЧАСНИЙ СТАН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ТА УСТАТКУВАННЯ.....	310
Медвідь Валерія Миколаївна РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	313

Мінакова Яна Олександрівна МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОСКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ КОМПЛЕКТУ ПРИКРАС ІЗ БІСЕРУ.....	317
Понирко Олексій Олександрович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	318
Самкова Анастасія Юрївна ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	322
Сорока Ірина Василівна, Ігнатенко Ганна Володимирівна ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....	325
Харченко Анна Олександрівна, Хоруженко Тетяна Анатоліївна ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА.....	327
Гирич Катерина Віталіївна, Ігнатенко Ганна Володимирівна МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	329
Самусь Денис Володимирович ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЗНАЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	331
Уманець Марія Олександрівна ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ.....	333

Ковальчук Василь Іванович,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РОЗРИВУ ТА РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТІВ У ЇХ ВИРІШЕННІ

У Законі України «Про вищу освіту» визначено її основну мету – підготовку «...конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [1].

Рівень охоплення населення вищою освітою в Україні є досить високим. У Глобальному інноваційному індексі за 2020 р. цей показник становить 82,7%, що забезпечує Україні 14-те місце зі 131 країни [3].

У рейтингу QS Higher Education System Strength Rankings [4], який визначає країни з найсильнішими у світі системами вищої освіти, серед 50 досліджуваних країн у 2018 р. Україна посіла 44-те місце. За індикатором «міцності системи», який оцінює загальну міцність національної системи на основі результатів у міжнародних рейтингах, Україна отримала оцінку 16,1 зі 100. Попри такі показники, роботодавці все частіше вказують на розрив між системою вищої освіти та ринком праці (невідповідність змісту освіти вимогам роботодавців, недостатня участь зацікавлених сторін у створенні та вдосконаленні переліку компетентностей, освітніх програм, недостатня забезпеченість базами для виробничої практики студентів тощо).

Опитування роботодавців засвідчує, що 61 % респондентів зазначають нестачу практичних професійних навичок у випускників. Причиною такої ситуації є відірваність теоретичних знань від практики, невідповідність до роботи в реальних умовах ринку праці. Наявність проблеми підтверджують результати рейтингування за компонентою «навички» (Skills) у Звіті про глобальну конкурентоспроможність 2019 р., за якою оцінюється ступінь підготовки поточної робочої сили в країні. За компонентою «навички» Україна посідає 44-те місце з індексом 69,9. Компонента «навички» охоплює низку підкомпонент, серед яких є ступінь володіння випускниками навичками, необхідними для роботи. За цим показником Україна посіла 54-те місце з індексом 54,5 [5].

Кваліфікаційний розрив (Skills gap) – це розрив між очікуваннями роботодавців щодо кваліфікаційних навичок випускників університетів та фактичними навичками, які випускники мають. Тобто, це рівень кожної окремої навички. Інше, суміжне поняття «кваліфікаційна яма» (skills mismatch) визначає частку працівників, кваліфікаційні навички яких не повною мірою відповідають запитам роботодавців, а саме тих, хто продукує

кадровий розрив. Тому проблема сучасних університетів полягає в пошуку таких моделей підготовки, які зменшать цей розрив.

Ismail Z. презентує результати дослідження студентів та викладачів британських університетів, яке проводила організація e-Skills [6]. За результатами цього дослідження, студенти роблять висновок про важливість практики у формуванні саме чотирьох кваліфікаційних навичок (комунікаційні навички, навички роботи в команді, технічні навички та навички особистого спілкування з клієнтами).

Роботодавці відзначають шість кваліфікаційних навичок із десяти, які найкраще формуються у процесі практики на підприємстві та в організації. До цих навичок належать: комунікаційні навички, робота в команді, навички розв'язання проблем, технічні навички, креативність, навички особистого спілкування з клієнтами. Перші три навички входять до списку топ-3 кваліфікаційних навичок, на думку роботодавців, у світі. Саме практика на підприємстві, як наголошують роботодавці, більш якісно розвиває ці три навички студентів.

Отримані результати підтверджують важливість співпраці університетів з роботодавцями, залучення їх до складання освітніх програм та забезпечення їх практичного складника в реальних умовах ринку праці. Цілоком можливо, що основною причиною «кваліфікаційного розриву» є недооцінена або не відповідним чином реалізована університетами роль практики студентів. В Україні практика є обов'язковим складником освітніх програм, тому актуалізується потреба якості програм практики.

У червні-липні 2020 Desk Search проведено дослідження, спрямоване на вивчення тенденцій на ринку праці та освітніх послуг для прогнозування затребуваних навичок і сфер діяльності [2]. Серед навичок майбутнього визначено такі:

Базові навички: мультилінгвальність, математична, дослідницька, емоційний інтелект, культурна та ціннісна, сімейні цінності, орієнтація в інформації, саморозвиток.

Кросфункціональні навички: соціальні (соціальна сприйнятливність, координація); комплексні навички розв'язання проблем; системні навички (критичне мислення та сприйняття, системний аналіз, системна оцінка); навички управління (управління проєктами, управління командами, фінансові).

Когнітивні навички: сприйняття критики, допитливість, адаптивність, когнітивна гнучкість, креативність, наполегливість у досягненні цілей, інтерактивне використання інструментів (мови, знання, технології).

Соціально поведінкові навички: комунікативність, презентаційні навички, ведення дебатів, здатність взаємодіяти в неоднорідних групах, емпатія, етичність, толерантність, дисципліна та самодисципліна, соціальна відповідальність, приватність, здатність діяти автономно.

Цифрові навички: навички кодування, пошук, опрацювання та аналіз даних та метаданих, створення контенту та контент-аналіз, інформаційна гігієна, кібербезпека, взаємодія зі штучним інтелектом, взаємодія з роботами, розв'язання проблем за допомогою цифрових технологій.

Навички виживання: фізична культура, тактична військова підготовка, самооборона, базова медична допомога, навички виживання в дикій природі, навички домашнього господарства [2].

Постійний моніторинг та аналіз тенденцій ринку праці, урахування їх у розробленні й удосконаленні освітніх програм, програм практики та випускних кваліфікаційних робіт дозволить зменшити кваліфікаційний розрив. Для подолання кваліфікаційного розриву університетам потрібно здійснювати якісну аналітичну роботу ринку праці з метою надання якісних освітніх послуг.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII
2. Трендвотчінг ситуації на ринку праці: Звіт за результатами Desk Search URL: <https://u.to/YJq7Gw>
3. Global innovation index. 2020 / World Intellectual Property Organization. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/
4. QS Higher Education System Strength Rankings. URL: <https://www.topuniversities.com/system-strength-rankings/>
5. Global Competitiveness Index. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf
6. Ismail Z. (2018). Benefits of Internships for Interns and Host Organisations. K4D Helpdesk Report. Birmingham UK: University of Birmingham. URL: <https://u.to/Q5q7Gw>

Андрощук Ірина Василівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри технологічної та
професійної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

Система професійної освіти спрямована на забезпечення потреб економіки країни в конкурентоздатних на ринку праці кваліфікованих робітниках. У контексті цього особливої актуальності набуває вдосконалення підготовки педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які здійснюють підготовку робітничих кадрів. Відзначимо, що вимоги до професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання чітко окреслені Законами України «Про освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійний розвиток працівників» (2012); прийняттям Стратегії розвитку професійно-технічної освіти до 2023 року, Стандартами вищої освіти першого (бакалаврського) та другого

(магістерського) рівнів вищої освіти, відповідними професійними стандартами. Означені нормативні документи обумовлюють необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до вирішення складних завдань та інноваційної діяльності у сфері професійної освіти, безперервного самовдосконалення. Ці вимоги ініціюють кардинальні перетворення в організації та здійсненні освітнього процесу в закладах вищої освіти, спрямовані не лише на оновлення змісту освітніх програм, активізацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти, а й посилення їхньої практичної підготовки, широке використання інноваційних технологій відповідно до сучасних запитів у сфері професійної освіти та спеціалізації. Результативність такої освітньої діяльності значною мірою залежить від підходів, на яких базується освітній процес у закладах вищої освіти, співпраці з різними групами стейкхолдерів, урахуванні галузевого та регіонального контексту в процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання.

Відзначимо, що майбутньому майстрові виробничого навчання та педагогові професійного навчання потрібна не лише педагогічна підготовка, а й ґрунтовна підготовка за спеціалізацією, адже освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є професійно спрямованим, тобто викладання для здобувачів освіти різних робітничих професій потребує глибокого розуміння змісту їхньої професійної діяльності. Якість цієї підготовки залежить суттєво від ефективності організації та проведення виробничих та педагогічних практик із урахуванням сучасних тенденцій не лише в галузі освіти, а й виробництва відповідно до спеціалізації.

Відповідно до євроінтеграційних процесів важливим є урахування позитивних практик підготовки фахівців у вітчизняних та зарубіжних вишах. Саме врахування досвіду провідних закладів вищої освіти, їх підходів до організації освітнього процесу, технологій та форм навчання дає змогу підвищити рівень сформованості компетентностей та програмних результатів навчання, визначених стандартами вищої освіти, забезпечити підготовку фахівця відповідно до потреб галузі. Цінним у контексті цього є реалізація програм академічної мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів. Принагідно зазначимо, що на сьогодні чітких механізмів і процедур реалізації академічної мобільності не напрацьовано в багатьох закладах вищої освіти. Тому, на жаль, цей процес на сьогодні не характеризується системністю. На наше глибоке переконання, підвищенню якості підготовки сприяє також неформальна та інформальна освіта.

Не менш важливим є залучення безпосередньо роботодавців, професіоналів-практиків до проведення аудиторних занять як у сфері професійної освіти для висвітлення організаційних, психолого-педагогічних та методичних особливостей діяльності майстра виробничого навчання і педагога професійного навчання, так і у виробничих – пов'язаних із предметом викладання, інженерною компонентою підготовки означених спеціалістів – через залучення фахівців виробництва. Позитивним, з нашої точки зору, є досвід окремих закладів вищої освіти України щодо проведення

практичних занять відповідно до спеціалізації, за якою здійснюється підготовка за спеціальністю 015 Професійна освіта безпосередньо на базі виробництва. Це дає змогу наблизити освітній процес підготовки майбутнього майстра виробничого навчання та педагога професійного навчання до реальних умов виробництва, у яких працюватимуть робітники, до підготовки яких буде залучено в майбутньому педагогічного працівника. Водночас необхідно враховувати особливості трудових функцій (професійні компетентності за трудовою дією або групою трудових дій), які мають виконувати в майбутній професійній діяльності майстер виробничого навчання та педагог професійного навчання. Ці трудові функції мають визначати зміст підготовки як під час практичних занять, так і під час проходження різних видів практики.

Ще одним важливим чинником, що визначає якість підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та педагогів професійного навчання, є відповідність науково-педагогічних працівників, які здійснюють підготовку означених фахівців освітнім компонентам, що викладають. Адже вони формують відповідні компетентності й програмні результати навчання, скеровуючи освітній процес у відповідному напрямі, сприяють розвитку професійно орієнтованих якостей майбутніх педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, потреби в самовдосконаленні.

Отже, у контексті сучасних вимог вважаємо за доцільне акцентувати увагу на таких умовах підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання та викладачів професійного навчання: урахування особливостей освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти та сучасних досягнень у сфері спеціалізації; активне залучення професіоналів-практиків до проведення занять, зокрема практичних робіт та керівництва різними видами виробничих та педагогічних практик; урахування кращих практик вітчизняних та зарубіжних закладів підготовки фахівців за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями); спрямованість змісту підготовки на формування відповідних загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до чинних стандартів вищої освіти та професійних стандартів; інтеграція психолого-педагогічного, методичного, практичного напрямів підготовки за спеціалізацією (предметом викладання); використання ефективних форм, методів і технологій з урахуванням досягнень у галузі науки, освіти та виробництва на засадах студентоцентрованого підходу; залучення здобувачів до різних форм неформальної освіти з метою поглиблення та удосконалення відповідних знань, умінь, набуття досвіду.

Горбатюк Роман Михайлович,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри машинознавства і транспорту
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Процеси цифрової трансформації в Україні охоплюють різні галузі життєдіяльності, зокрема й освіту, оскільки вона спрямована на забезпечення безперервності навчання, його індивідуалізації. Це, звичайно, відкриває нові перспективи, які будуть залежати від організації освітнього процесу в закладах вищої освіти.

Цифрова трансформація освітньої галузі призводить до її якісної перебудови. Науково-педагогічні працівники повинні застосовувати в освітньому процесі нові технологічні інструменти та інформаційні ресурси. Наприклад, технології віртуальної реальності створюють можливість застосування цифрових тренажерів, не прив'язаних до одного робочого місця, що розширює коло досліджуваних технологій. Технології мобільного навчання дозволяють навчатися незалежно від часу й простору, що особливо актуально в умовах пандемії.

Метою статті є обґрунтування цифрової трансформації освітнього процесу Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (ТНПУ).

Аналіз наявного інформаційно-освітнього середовища ТНПУ дає підстави стверджувати, що в університеті є всі передумови для цифрової трансформації. Це дозволило визначити основні цілі та завдання, а саме: автоматизація всіх видів діяльності ЗВО; створення єдиного інформаційно-освітнього простору; подальший розвиток розробок та їх інтеграція; організація електронного документообігу; створення інструментарію для оперативного управління; проєктування цілісного інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Управління освітнім процесом в ТНПУ охоплює систему організаційного управління освітнім процесом (силабуси, навчальні програми та плани, накази (документообіг), розклад, приймальна комісія); систему обліку контингенту; кадрове забезпечення (формування навантаження, індивідуальних планів викладачів та ін.); підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників; інформаційне забезпечення (інформаційний портал, електронні ресурси, базу даних та ін.); систему організаційного та документаційного супроводу здобувачів вищої освіти; матеріально-технічне забезпечення (аудиторний фонд, лабораторії, навчальне обладнання, комп'ютерна техніка, програмне забезпечення) та ін.

Вагомим кроком трансформації університету є створення єдиного інформаційного простору, мета якого – забезпечити його інформаційну відкритість і доступність, упровадити сучасні освітні технології, що надають можливість віддаленого доступу всім учасникам освітнього процесу до інформаційних та освітніх ресурсів.

У ТНПУ функціонує інформаційно-освітнє середовище (ІОС), основними складниками якого є: інформаційний портал, інформаційні бази, системи для організації освітнього процесу, електронні бібліотечні системи, інформаційні системи підтримки здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Програмний й апаратний складник ІОС університету постійно модернізується і вдосконалюється з метою впровадження нових цифрових технологій. Цифровізація освітнього процесу передбачає взаємодію освітнього процесу і цифрових технологій (рис. 1).

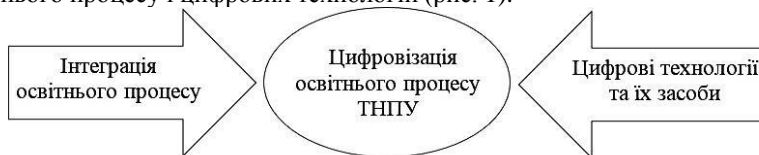

Рис. 1. Цифровізація освітнього процесу ТНПУ

Аналізуючи досвід впровадження інформаційних освітніх середовищ у професійну підготовку фахівців різного спрямування [2; 3; 4], в ІОС ТНПУ виділимо освітній, інформаційний та технологічний складники професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Освітній складник ІОС є базовим у досягненні здобувачами вищої освіти на всіх рівнях (бакалаврському, магістерському) визначеної мети (професійна компетентність у сфері професійної освіти). Він (освітній складник) є єдністю компонентів, що забезпечують необхідні умови цілеспрямованого впливу на професійну підготовку, формування компетентностей (загальної, професійної) й особистісних якостей майбутніх викладачів професійного навчання.

Інформаційний складник пов'язаний із зростанням ролі інформації та інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій передбачає радикальні зміни у змісті та технологіях організації професійної підготовки майбутніх викладачів професійного навчання. Водночас інформатизація професійної діяльності майбутніх викладачів професійного навчання пов'язана зі створенням та забезпеченням необхідного рівня інформаційно-технологічного оснащення з метою якісного вирішення професійних завдань у різних умовах освітнього процесу. Завданням усіх елементів цього складника є фахова підготовка майбутніх викладачів професійного навчання до діяльності в навчальних закладах професійної (професійно-технічної) освіти, формування цифрової компетентності, що актуалізує інформаційну орієнтацію освітньої системи, спрямовує її вектор в сторону цифровізації.

Технологічний складник є підґрунтям для розвитку практичних навичок майбутніх викладачів професійного навчання, основою якого є сучасні технічні засоби навчання (комп'ютерна техніка, мультимедіа, інтерактивні дошки тощо).

Необхідною умовою цифрової трансформації освітнього процесу є автоматизація організаційного управління, яка підвищує ступінь структурування навчальної діяльності ЗВО. Тому цифрову трансформацію освітнього процесу розглядаємо з позиції багатогранної проблеми, яку можна й необхідно розглядати через реалізацію комплексу відповідних заходів і дій з метою забезпечення якісної підготовки майбутніх викладачів професійного навчання.

Література

1. Дія. Цифрова освіта : [проект]. Українська бібліотечна асоціація : вебсайт. URL: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti/4488-diiia-tsyfrova-osvita>.

2. Литвинова С. Г. Теоретико-методичні основи проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.10 – Інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ, 2016. 620 с.

3. Методологія формування хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічного навчального закладу: монографія. Київ : Педагогічна думка, 2017. 146 с.

4. Koutsopoulos K. C., Doukas K., Yannis K. Handbook of Research on Educational Design and Cloud Computing in Modern Classroom Settings. Hershey : IGI Global, 2017. 497 p.

Крамар Валерій Максимович,

доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

Калакайло Раїса Богданівна,

студентка кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;

Шийчук Тарас Тарасович,

студент кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

На сучасному етапі розвитку людства відбувається перехід від індустріального до постіндустріального інформаційного суспільства. Однією з основних його ознак є стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних

технологій (ІКТ), здатних забезпечити створення, обробку, розподіл і використання надзвичайно великих за обсягом інформаційних ресурсів. Цей напрям розвитку суспільства передбачає підвищення наукоємності матеріального виробництва, що ґрунтується на новітніх досягненнях фундаментальних та інженерних наук. Це, у свою чергу, призводить до суттєвого зростання ролі якісної освіти та необхідності реформування системи підготовки педагогів.

До основних пріоритетів модернізації вітчизняної системи освіти та забезпечення її якості належить широке використання інноваційних навчальних технологій та ІКТ. Відповідно професійні стандарти вчителя закладу загальної середньої освіти [2] та педагога професійного навчання [3] вимагають наявності у них здатності до здійснення методичної, дослідно-експериментальної та самоосвітньої діяльності, що передбачає необхідність формування інформаційно-цифрової компетентності, що визначається як здатність:

- орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- ефективно використовувати наявні та створювати нові цифрові освітні ресурси;
- використовувати цифрові технології в освітньому процесі [1].

У дослідженні «Цифрова компетентність на практиці: рамковий аналіз» [4] цифрова компетентність (digital competence) визнана однією з восьми ключових компетентностей для навчання впродовж життя у країнах ЄС. Вона визначена як здатність упевнено, безпечно та творчо використовувати ІКТ для досягнення цілей, що належать до сфери діяльності, навчання, дозвілля та участі в житті суспільства. Поряд із поняттям «цифрова компетентність» у працях зарубіжних і вітчизняних дослідників використовується низка інших понять, зміст яких у багатьох випадках ототожнюється: цифрова грамотність (digital literacy); інформаційна грамотність (information literacy); інформаційно-комунікаційна компетентність (IC competence); технологічна грамотність (technology literacy); інформаційна і технологічна грамотність (information and technology literacy) та ін.

Цифрова грамотність педагога є системою базових компетентностей із використання цифрових технологій для обробки й пошуку інформації у своїй професійній діяльності. Згідно з загально визнаним сучасним тлумаченням, це означає здатність розуміти, безпечно і належно використовувати, інтегрувати, обмінюватися, оцінювати та створювати інформацію; отримувати доступ до неї за допомогою цифрових пристроїв і медіаресурсів, мережевих технологій тощо.

Орієнтована на компетентнісний підхід система підготовки майбутнього педагога повинна забезпечувати таку організацію навчального процесу, що приділяє значну увагу його практичному складникові. Водночас всі види навчальної діяльності студента набувають прикладного характеру, що виявляється у спрямованості на виконання завдань, пов'язаних із вирішенням проблем практичної діяльності педагога.

У нашому дослідженні ми розглянули можливі шляхи практико-орієнтованої професійної підготовки студента до вирішення професійних

проблем у майбутньому. Важливою якістю майбутнього педагога визнано володіння навиками здійснення методичної і науково-дослідницької діяльності, а також оформлення та оприлюднення її результатів.

З цією метою було розроблено комплекс лабораторних робіт для вивчення мови програмування Python, а також набуття дослідницької практики (SRWS та URS: підготовка повідомлень з проблемного питання досліджуваної теми, доповідей, тез, оглядів наукових публікацій, курсових та підсумкових кваліфікаційних робіт, участь у конференціях тощо). Розроблено методичні вказівки для лабораторних робіт з опанування методами цифрових технологій редагування текстових документів, призначених для опублікування у наукових, науково- та навчально-методичних виданнях (друкованих та електронних). Вони спрямовані на формування вмій і навичок з цифрових технологій редагування та макетування текстових і графічних об'єктів, призначених для ілюстрації матеріалу в наукових/науково-методичних працях і навчально-методичних розробках; упорядкування бібліографічних посилань згідно з вимогами чинних стандартів (робота з редактором Graffiti); створення мультимедійних презентацій результатів наукових досліджень та методичних розробок.

Література

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ: МОНУ, 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/78704/.
3. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання». URL : <https://ips.ligazakon.net/document/ME200568>.
4. Ferrari A. Digital Competence in Practice : An Analysis of Frameworks / A. Ferrari. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2012. 92 p. URL : <https://www.ifap.ru/library/book522.pdf>.

Крамар Валерій Максимович,

доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

Серебрянський Олексій Юрійович,

студент кафедри професійної та технологічної освіти і загальної фізики Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

До обов'язкових результатів навчання в закладах середньої та професійно-технічної освіти належить набуття її здобувачами низки ключових компетентностей. Серед них містяться інформаційно-комунікаційна, математична та компетентності в галузі природничих наук, техніки і

технологій, формування яких покладається на викладачів відповідних навчальних предметів. Проте найкращі результати отримуються за умови умілого використання міжпредметних зв'язків (МЗ) та інтегрованого навчання.

У сучасній дидактиці та методиці навчання використання МЗ вважається однією з найважливіших умов підвищення наукового рівня викладання будь-якого навчального предмета та підвищення ефективності процесу навчання в цілому. Адже вони визнані найважливішою дидактичною умовою формування системних знань, оскільки в процесі їх здобуття утворюються міжсистемні асоціації [1]. Завдяки цьому застосування принципу реалізації МЗ сприяє наступності у формуванні понять на уроках різних навчальних дисциплін.

Питанням суті принципу МЗ, педагогічних умов і методичних засад його впровадження присвячено чимало наукових праць, проте шляхи практичної реалізації в умовах викладання кожної з навчальних дисциплін потребують окремого вивчення.

Мета нашого дослідження полягала в розробленні методичних прийомів викладання інформатики, трудового навчання та технологій з використанням принципу МЗ. Його завданням було створення дидактичних матеріалів та методичних розробок занять із означених предметів, що передбачають використання та поглиблення розуміння понять з інших навчальних дисциплін, а також їх апробація в умовах реального навчального процесу.

Результати дослідження засвідчили, що існує багато можливостей для формування змістових ліній між програмним матеріалом предметів «Інформатика», «Трудове навчання» та «Технології». Наприклад, під час висвітлення конкретних тем з цих предметів доцільно, на нашу думку, використовувати можливості мультимедійного супроводу та комп'ютерної графіки, що дає змогу учням швидше і краще усвідомити послідовність виконання прийомів, що застосовуються під час тієї чи іншої технології. Це підвищить зацікавленість учнів до вивчення навчального матеріалу з предметів «Трудове навчання», «Технології» та забезпечить набуття ними вмінь і навичок з роботи з ресурсами інформатики (побудова зображень, анімації, показ відеороликів тощо).

Методика використання МЗ у процесі вивчення інформатики, трудового навчання і технологій полягає у впровадженні на уроках та під час підготовки позаурочних заходів з цих предметів елементів інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують унаочнення та інтерактивність процесу навчання. Це сприяє врахуванню індивідуальних особливостей учня в процесі навчання, активізації його пізнавальної діяльності, формуванню та розвитку його творчих здібностей. До того ж навички використання можливостей ІКТ сприяють скороченню тривалості опанування учнем теоретичного матеріалу, усуненню прогалин у знаннях, актуалізації раніше вивченого матеріалу та вивільненню часу для творчої практичної діяльності.

Література

1. Васьківська Г. Дидактичні аспекти реалізації міждисциплінарних зв'язків у процесі фахової підготовки студентів вищих педагогічних навчальних закладів. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3-4. С. 137-149.

Лаврентьєва Олена Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
інноваційних технологій з педагогіки,
психології та соціальної роботи
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

НОВІТНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«Контроль» (з франц. *controle*) дослівно означає «перевірку». Етимологічно ця лексема утворилася в результаті поєднання слів «*contre*» (протилежний, зустрічний) і «*role*» (свиток, список). Списком було позначено другий примірник відомості, який надавався фінансовому агентові для перевірки й зіставлення його з оригіналом. У педагогіці контроль розглядається значно широко. У дидактиці ж *контроль* означає «нагляд, спостереження, перевірку успішності того, хто навчається». Контроль у навчальному процесі є обов'язковим засобом отримання зворотної інформації, є частиною зовнішньої структурної організації навчальної діяльності, важливим механізмом управління нею, він невід'ємно пов'язаний із моніторингом рівня засвоєння змісту освіти, а також є інструментом забезпечення якості освіти [1].

Визначити об'єктивно рівень оволодіння знаннями і способами діяльності, як свідчить педагогічний досвід, дуже важко. Усе ще як головна залишається проблема об'єктивності оцінювання, а також реалізації всіх головних функцій контролю в системі професійного навчання. Загалом можна констатувати вивченість закономірностей, принципів, правил організації та оцінювання знань сучасною педагогічною наукою, проте поява нових технологій навчання вносить певні зміни в арсенал інструментів контролю.

У передовому педагогічному досвіді існує чимало напрацювань у цьому напрямі. Проте в системі професійного навчання стрижневим є *компетентнісний підхід*, який дозволяє побудувати чітко визначені критерії та показники засвоєння професійних знань, з'ясувати програмовані результати навчання, представити їх мовою компетентностей [2]. Саме на засадах компетентнісного підходу можливо виявити ті еталони поточних і підсумкових результатів, що застосовуються для побудови критеріїв та показників оцінювання знань на кожному рівні освіти.

Результати контролю навчальної діяльності втілюються в оцінці. Нею вважають спосіб і результат, що підтверджує відповідність / невідповідність знань, умінь, навичок студента цілям і завданням навчання. Поняття «оцінка» вживається у двох значеннях: по-перше, це словесне вираження викладачем

думки щодо якості роботи студента, змістовний аналіз помилок, поради стосовно корекції знань і напрямів подальшого руху студента, а по-друге – інтерпретація судження щодо результатів контролю в конкретних показниках. Отже, оцінка сприяє адекватному прогнозуванню навчальної діяльності [1]. Адекватності оцінювання знань студентів сприяє запровадження *студентоцентрованого підходу*, що до того ж має на увазі надання студентам свободи вибору форм, термінів, методів контролю, створення індивідуальних навчальних траєкторій.

У ЗВО України набутий значний досвід *модульно-рейтингового підходу* до оцінювання знань студентів. У буквальному перекладі з англійської «рейтинг» означає оцінку, ранг, положення. Галузь застосування рейтингу дуже велика, від структурування навчального матеріалу, планування навчального процесу, розробки моделей навчання, оцінки навчальних досягнень, оцінки діяльності вчителя, викладача, оцінки діяльності навчального закладу, інноваційних проєктів в галузі освіти, ефективності управління, якості освіти та виховання [1]. Рейтинг об'єкта оцінювання складається із балів за кожну дію в навчанні та іншій діяльності чи експертних оцінок шляхом опитування спеціалістів або спостерігачів за діяльністю того, хто навчається.

Для стимулювання творчого пошуку учнів, підвищення їх рівня і якості знань при рейтинговій системі оцінювання використовуються стимулювальні й штрафні бали. Важливою вимогою в системі забезпечення якості освіти є оприлюднені заздалегідь вимоги й норми оцінювання. У ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» практикується внесення до бланку екзаменаційного білету відомостей щодо способу нарахування рейтингових балів. Цей підхід дозволяє забезпечити прозорість і відкритість оцінювання та запобігти конфліктам.

У модульно-рейтинговому підході може бути вдало застосований метод портфоліо (навчальне портфоліо, портфоліо процесу, результату, портфоліо досягнень тощо). До «портфелія» можуть входити однопланові матеріали (контрольні тести), або різнопланові (самостійні роботи, тести, есе, твори, лабораторні роботи, відео або аудіозаписи роботи студентів, проєкти, наукові праці, робочі матеріали, щоденники тощо). Технологія оцінювання портфоліо, як і будь-яка інша, має свої переваги та недоліки. До переваг варто віднести системність в оцінюванні результатів навчання студента, що полегшує процес формування його рейтингової оцінки. Портфоліо також дає можливість побачити роботу студента в динаміці та оцінити різнопланові компетентності. Ця система привчає студентів здавати роботи вчасно й до того ж дозволяє виконувати їх у посиленому темпі. До недоліків технології належить важкість інтерпретації студентом вимог викладача щодо ведення портфоліо. Тим часом портфоліо разом із іншими технологіями оцінювання дає гарні результати [2].

Ігровий підхід в організації контролю забезпечує значну активізацію творчих зусиль та інтересу студентів. Це передусім запровадження ігрових форм проведення контролюючих занять (заняття – подорож, урок – вікторина, урок – звіт знань, урок – ділова гра, конкурси або фестивалі професійної

майстерності тощо), а також застосування ігрових вправ (Печа Куча, Дункан-метод, ділові ігри, кейси, квести), зокрема з використанням ІКТ, проведення вебквестів, інтернет-вікторин.

До ефективних інструментів контролю та оцінювання знань належить *практико-орієнтований підхід*. Найбільш дієвими серед пропонованого розмаїття методів контролю є case-study (метод ситуативного аналізу) і метод проєктів. Закладені в ці методи можливості дозволяють здійснювати як поточний контроль виконання завдання, так і підсумковий контроль продуктів навчальної діяльності студентів. Зокрема, повноцінний кейс-метод охоплює не лише ситуацію та набір матеріалів для її розв'язання, але й батарею тестів, які спрямовані на перевірку засвоєного. У системі підготовки майбутнього педагога професійного навчання можуть бути застосовані структуровані, неструктуровані й новаторські кейси, подані в текстовому, символному чи відеоформатах. А для контролю ходу та результатів виробничого навчання – тести – типові задачі, тести-процеси, тести-проблеми, мануальні тести. Досить цінною є проєктна діяльність студентів, а для деяких спеціальностей оволодіння нею і є важливим результатом навчання. Для перевірки та оцінювання знань студентів доцільним є аналіз портфоліо проєкту та підготовленого за його результатами виробу.

У сучасному світі не можна уявити освітню діяльність без застосування ІКТ, тож оновлюються і методи контролю знань студентів у межах *інформаційно-технологічного підходу*. Застосування віртуальних лабораторій, загалом технологій віртуальної та доповненої реальності, мобільного й дистанційного навчання в підготовці фахівців дозволяє природнім шляхом організувати контролюючі процедури, адже до більшості комп'ютерних додатків вмонтовано опцію контролю та перевірки.

Звісно, що кожен із зазначених підходів може стати об'єктом окремого дослідження, тож показано лише деякі з них. На наше переконання, доцільно посилювати зміст викладання психолого-педагогічних та методичних дисциплін підготовки майбутніх педагогів професійного навчання відомостями щодо вдосконалення інструментів контролю та оцінювання знань учнів, більш широко практикувати проєктні технології, застосовувати нові технологічні рішення в організації навчальної діяльності студентів. Для розвитку функцій контролю доцільно сприяти переходу зовнішнього контролю з боку викладача до внутрішнього самоконтролю студентів, що сприятиме професійному вихованню майбутніх фахівців.

Література

1. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ: КНІ, 2014. 224 с.
2. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

Локишин Віктор Соломонович
доктор педагогічних наук, викладач вищої категорії
кафедри (циклової комісії) психолого-педагогічних дисциплін
Київського професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВИТИ В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Важливим аспектом у контексті формування стратегії закладів та установ соціокультурної сфери є система цінностей. На нашу думку, управління цінностями на рівні закладів і установ розширює можливості мотивації персоналу соціокультурної сфери на основі формування ціннісних стратегій.

У процесі проведення аналізу наукових джерел щодо проблем формування професійної компетентності менеджерів соціокультурної сфери з урахуванням ціннісної компоненти можна зробити висновок, що приділялася належна увага таким її аспектам, як рівні розвитку цінностей, рівні розвитку ціннісної компетентності менеджерів соціокультурної сфери в контексті модернізації вищої освіти, формування ціннісної компетентності в процесі організаційного розвитку.

Мета дослідження полягає в розробленні та теоретичному обґрунтуванні моделі формування професійної компетентності фахівців з урахуванням ціннісних стратегій.

Глобалізація процесу формування міжнародних відносин, інтеграційні процеси, що відбуваються в Європі, прагнення України стати повноцінним членом європейської та світової спільноти визначили зміну цільових орієнтирів професійної освіти. Процеси модернізації вищої освіти стосуються аспектів підготовки фахівців із менеджменту соціокультурної сфери як її складника, здатного продуктивно використовувати внутрішні й зовнішні ресурси та забезпечувати функціонування системи професійної підготовки в соціокультурній сфері.

Керівники закладів та установ соціокультурної сфери не завжди мають достатній вичерпний рівень уявлення про цінності, значущі для працівників, тому стратегія розвитку компанії часто виявляється невдалою. Неважливо, наскільки блискуче проведений аналіз, на якому основана стратегія, адже саме люди – від членів ради директорів до персоналу менеджерів середньої ланки – повинні розуміти цю стратегію і застосовувати її на практиці. Це відбувається тільки в тому випадку, якщо стратегія відповідає їхній системі цінностей.

Під цінностями ми розуміємо не вигоди, не вдалі інвестиції, не грошові компенсації акціонерам. Ми говоримо про цінності корпоративні, загальнолюдські, сімейно-традиційні й ключові. Ми говоримо про людські фактори, а не про матеріальну сторону справи. І цей чинник нині знаходить широке визнання в усьому світі. Про це свідчать і сторінки корпоративних

вебсайтів. Цінності мають значення. Вони слугують основою для прийняття рішень і виконання дій.

Управління цінностями компанії здійснюється на основі теорії Клера В. Грейвз, яка визначає причини виникнення конфліктів, розширює можливості мотивації стимулювання персоналу. Відому вже з середини минулого століття теорію ієрархій потреб А. Маслоу (п'ять рівнів) можна розширити й уточнити за допомогою восьми рівнів розвитку цінностей К. Грейвз, які визначають системи мислення і поведінку всіх осіб, причетних до організації.

Вісім рівнів розвитку ціннісної компетентності в контексті модернізації вищої освіти

Інтегральна модель спіральної динаміки – це модель виникнення та розвитку цінностей компанії. Сьогодні розглядаються вісім систем цінностей, які існують спільно, по черзі визначаючи стратегію розвитку компанії, впливаючи на вибір організаційної структури і стилю управління. Рівні розвитку організаційних структур з теорії Грейвз можна охарактеризувати в залежності від вияву в компанії певних правил, норм і принципів взаємодії. Розглянемо докладніше характеристики цінностей за рівнями спіралі розвитку та їх вияв у стратегіях компанії.

Цінності відповідно до рівнів розвитку впливають на підходи до управління компанією. Нижче наведені схеми організації взаємодії в компанії за рівнями цінностей.

Банда. На першому рівні (бежевий колір) переважає принцип організації за типом «банда» (невеликі племінні групи). Сьогодні практично не існує такого вияву організаційних структур.

Другий рівень (фіолетовий колір) – плем'я. Людина підкоряється інтересам групи. Сімейні фотографії та сентиментальні дрібнички на робочих столах – наочний вияв фіолетового рівня. Цей рівень в компанії сприяє поліпшенню процесів взаємодії в команді і викликає відчуття довіри, що вносить відчуття згуртованості. Дуже сильно розвинені родинні зв'язки. У стратегії розвитку компанії це може надати як позитивний, так і негативний ефект.

Третій рівень (червоний колір) – імперія. Це жорсткий авторитаризм у компанії. Переважає переконання, що люди ліниві та їх потрібно змушувати працювати. Корпоративне управління відбувається саме в такому руслі. Стратегії компанії – жорстокі, несправедливі. Загроз немає, актуально введення одномоментних матеріальних заохочень, бонусів. Переважають сили методи управління.

Четвертий рівень (синій колір) – жорстка пасивна ієрархія. Компанії «синього» рівня характеризуються появою складних ієрархій. Діє лінійний підхід в управлінні, проповідується віра в правила і верховенство процедур. Стратегія компанії – систематичне вдосконалення і «полірування» правил, отже, створюється статус-кво. Наприклад, коли почалася криза української банківської системи, багато банківських співробітників як заклинання повторювали фрази на зразок: «Наш банк ніколи в іпотеку не інвестував. Наші керівники взагалі проти іпотечного кредитування». Реклама на телебаченні та бігбордах, навпаки, закликала брати іпотечні кредити. Тепер у

цих банках введено тимчасове керівництво. Тобто прихильність правилами й обставини – ключові слова в роботі таких організацій.

П'ятий рівень (оранжевий колір) – активна ієрархія. У помаранчевій зоні існує безліч можливостей, йде розвиток технологій, а на першому плані практика й аналіз. Стратегії розвитку компанії формуються за принципом: те, що вимірюється, – реалізовується.

Вивірені дії, домінування підприємництва і ризик з точно розрахованими шансами на успіх призводять до успіху. Щоб прийняти будь-яке рішення – виведення на ринок нового продукту чи в іншому місці розташування офісу – у компанії використовують підрахунок окупності.

Шостий рівень (зелений колір) – соціальна мережа. Розроблення стратегії та її застосування охоплюють тих співробітників організації, яких можуть торкнутися зміни, і тих, які хочуть посприяти цим змінам. Люди – не тільки ресурс, вони – компанія. Ефективна стратегія орієнтується на консенсус і підтримку, пояснює, чому така соціальність важлива і корисна для всіх залучених.

Розробка декількох сценаріїв розвитку компанії, принцип порядку – це системне мислення. А мислення першого порядку – це вузьке мислення в розробленні самостійності структурних одиниць, постійне навчання для оптимізації бізнес-процесів.

Сьомий рівень (жовтий колір) – інтеграція. На цьому рівні відсутній пошук винних, проте є прийняття ситуації і розроблення стратегії реагування на неї зусиллями компаній, а не через зміни навколишнього середовища. На сьомому рівні стратегія компанії враховує особливості кожного рівня з першого по шостий, сутність розуміння, що будь-яка дія компанії (зміна стилю керівництва, впровадження нових технологій, виведення нового продукту на ринок, зниження вартості товарів) може спричинити зміни в зовнішньому ринковому середовищі і вплинути не тільки на місцевий ринок, а й на міжнародний.

Мотивація й кар'єрні цілі службовців на цьому рівні часто незначущі. Ефективне керівництво створює організацію, яка вповноважує своїх співробітників бути відповідальними, залученими до спільної справи. Воно забезпечує їх необхідними ресурсами (матеріалами, інформацією і т. д.). Основою життєвого досвіду стає отримання знань із різних джерел, а не лише вивчення інформації. Тут простіше здійснювати будь-які нововведення, тому що не існує чіткої закріпленої системи менеджменту та структура змінюється залежно від зміни умов. Стратегія компанії – процес постійної адаптації та регулювання.

Восьмий рівень (бірюзовий колір) – глобальні мережі. Сьогодні цей рівень стратегії мало вивчений і тільки починає формуватися. Можна сказати, що він характеризується впровадженням ризик-менеджменту на місцях – кожен співробітник керує ризиками компанії на своєму робочому місці. Не існує єдиного рецепта ризик-менеджменту в рамках усього підприємства, оскільки дуже багато залежить від культурного середовища компанії та її співробітників. Наприклад, ризики компанії «Microsoft» пов'язані з втратою її частки ринку. І

тому вона повинна постійно займатися інноваціями у своїй сфері.

Прикладом компанії восьмого рівня може бути компанія «Google», у якій вже десять років застосовують спіральну динаміку в розробленні своїх продуктів та управлінні персоналом з урахуванням особливостей команди в кожній конкретній країні. У результаті за ці роки компанія стала одним із лідерів IT-технологій, а її засновник Сергій Брін у 2008 р. піднявся з 43-ї позиції на 13-ю в списку «400 найбагатших американців», задовольняючи потребу персоналу в комфорті, зберігаючи традиції, ураховуючи важливість відпочинку й близькості з родиною. Компанії «Google» вдається запускати нові проекти, відкривати офіси і створювати команди лідерів, зберігаючи корпоративні цінності й культуру, і її статки обчислювалися в сумі \$ 18,7 млрд (за оцінкою «Forbes»). На фотографіях офісів цієї компанії можна побачити різні підходи до їх оформлення і, звичайно ж, дизайн робочих місць і офісних приміщень.

У різних країнах світу відрізняється навіть оформлення логотипу компанії при вході, що визначає цінності команди саме в цій країні. Сьомий і восьмий рівні (жовтий і бірюзовий колір) – це рівні інтегрованих стратегій. На цих рівнях компанії вже збудували всі процеси і відносини.

Існують три шари вияву цінностей компанії: поверхневий, прихований, глибинний.

Перший шар – поверхневі цінності. Це відомі загальні цінності, положення моралі та поведінкові правила. Вони основані на релігії, законах та здоровому сенсі. Такі цінності встановлюють норми поведінки співробітників корпорації, слугують ключем до характеру їх роботи. Вони дозволяють відокремити правильне від неправильного, визначають пріоритети. Стратегія періодично «сканується», змінюється місія компанії та бачення її розвитку, система заохочення співробітників, поведінкові кодекси, соціальні структури. На основі поверхневих цінностей люди будують відносини і вирішують конфлікти, формують значущі правила і норми поведінки для виживання в навколишньому середовищі. Наприклад, приходючи вранці на роботу, співробітники компанії вітають один одного. У кожній організації це може бути різний «ритуал» між духовно різними людьми, але суть його залишається невідомою – це правила поведінки в суспільстві, які визначають відносини. Цінності першого шару – немов плаваюче на поверхні води листя, яке ми бачимо і до якого можемо доторкнутися.

Другий шар – приховані цінності. Їх можна порівняти з потоком, який несе опале листя. Сутність прихованих цінностей – аналіз причин зв'язку певних дій з поверхневими цінностями. Це мислення стратегів. Як зміг Уолт Дісней створити «імперію», яка і сьогодні враховує інтереси дітей і дорослих? Створюючи і розвиваючи цю «імперію», він апелював до глибинних цінностей людини, будь то клієнт, керівник або власник. І ці цінності залишаються незмінними.

Третій шар – визначення необхідності вітатися на роботі з працівниками компанії. Людина намагається виявити сенс всього в дії: від причини появи тієї чи іншої дії до результату. Приховані цінності пов'язані з виконанням

функціональних обов'язків, чи це прихильність до якості або довгострокове навчання. Співробітник живе в межах посадових обов'язків, а керівникові у випадку невиконання працівником своїх обов'язків доводиться вислуховувати виправдання в душі «хто перешкодив зробити і хто повинен був це зробити».

Приховані цінності складно помітити. Налагоджуючи бізнес-процеси, розробляючи посадові інструкції, положення, корпоративні стандарти, компанія закладає фундамент для свого розвитку. Сила цих цінностей схожа на махове колесо, яке важко зупинити і складно повернути.

Верстви – глибинні цінності. Вони формують світосприйняття стратегій та корпоративів, вибудовують стосунки лідера або його послідовників між собою, оптимізують рішення і визначають дійсність. Дійсність визначають тому, що завтра настає вже сьогодні. Стратегія, яку розробляє топменеджмент компанії сьогодні, визначає дійсність і вартість компанії як мінімум через три роки. Глибинні цінності, на відміну від перших двох шарів, орієнтовані на бачення різних сценаріїв розвитку ринку, поведінки конкурентів, змін у політиці. Зовнішні майбутні сценарії розвитку майбутнього – це стратегія розвитку компанії сьогодні. Розуміння глибинних цінностей забезпечує міцну основу під час аналізу образу мислення людей. Глибинні цінності спрямовані вгору по спіралі. Ось чому така динаміка цінностей носить назву спіральної.

Отже, щоб нинішні заклади та установи соціокультурної сфери досягли завтра процвітання, необхідно провести сутнісну парадигму менеджменту, змінити глибинні цінності всередині закладів та установ. Ті організації, які прагнуть до успішного майбутнього, у світі постійних змін повинні брати участь у довгостроковому аудиті цінностей, постійно аналізувати зміни й бути готовими до них. Темп життя і швидкість змін диктують необхідність враховувати розмаїття ціннісних аспектів, ціннісних стратегій. Щоб гідно зустріти майбутні зовнішні зміни в менеджменті та технологіях, потрібні гнучкість і взаємозв'язок на всіх рівнях цінностей.

Формування професійної компетентності менеджерів соціокультурної сфери не можливе без урахування системи цінностей. Доречно розглядати ціннісні стратегії як складник професійної управлінської компетенції в контексті модернізації вищої освіти, про що свідчить дослідження.

Література

1. Педагогіка вищої школи / В. П. Андрущенко, І. Д. Бех [та ін.]; за ред. В. Г. Кременя, В. П. Андрущенка, В. І. Лугового. Київ: Педагогічна думка. 2008. 256 с.
2. Психолого-педагогічне проектування особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання у вищих навчальних закладах: монографія / за заг. ред. В. П. Андрущенка, В.І. Лугового. Київ: Педагогічна думка, 2008. 253 с.
3. Український педагогічний словник /уклад. С.У. Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
4. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно - ориентированной парадигмы образования. Народное образование. 2003. №2. С. 18-24.

Мандрагеля Володимир Андрійович,
доктор філософських наук, професор, професор кафедри
методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ В СИСТЕМІ П(ПТ)О: СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Пандемія значно актуалізувала питання прискорення темпів запровадження інноваційних форм навчання для закладів освіти всіх рівнів в онлайн та дистанційному режимі. Це стало серйозним викликом і для ЗП (ПТ)О в усьому світі, оскільки вимагає радикального покращання цифрової компетенції як педагогів, так і учнів. До цього варто додати, що останнім часом використання передових технологій на робочому місці значно зросло серед працівників усіх секторів та професій. Навіть ті професії, що донедавна вважалися елементарними і не вимагали вміння користуватися ІКТ, сьогодні підвищують свої вимоги.

Зокрема, у доповіді Організації Економічного Співробітництва і Розвитку (ОЕСР) «Педагоги та лідери у професійній освіті та тренінгу» (2021 р.) зазначається, що професіонали у сфері логістики часто використовують планшети та спеціалізоване програмне забезпечення для звітування, адміністрування та контролю вантажу. Автомеханіки використовують складні цифрові пристрої для перевірки роботи двигунів; зварники деяких виробничих компаній використовують програмне забезпечення для управління паяльними роботами; а працівники в середовищах високого ризику, таких як електростанції, використовують інструменти моделювання [1, с. 120].

Водночас різко підвищуються вимоги щодо формування у випускників ЗП (ПТ)О так званих м'яких навичок (soft skills). Про це йдеться в проєкті Міжнародного Центру Технічної і Професійної Освіти і Тренінгу ЮНЕСКО «Поеднання інновацій і навчання в технічній і професійній освіті та тренінгу (Bridging Innovation and Learning in TVET [BILT])» [2]. При цьому перелік soft skills має доволі широкий спектр. Так в ОЕСР використовують 34 критерії для оцінювання дисбалансу, що спостерігається в soft skills. Серед них: вміння читати, писати, активно слухати; критичне мислення; стратегії та активне навчання; оцінка і прийняття рішень; соціальна сприйнятливість; менеджмент часу; переконливість; вміння вести переговори; навички моніторингу; управління людськими матеріальними і фінансовими ресурсами; вміння обирати необхідне обладнання тощо.

Дуже важливим є оцінювання працівників і співробітників, пов'язаних із професійною та професійно-технічною освітою щодо рівня важливості різних обраних навичок зі сфери soft skills. В опитуванні, яке проводив Європейський центр з розвитку професійної освіти (Cedefop), де брали участь 48 676 респондентів, фігурують такі показники: розв'язання проблем (79%),

навички роботи в команді (78%), уміння спілкуватися (77%), уміння вчитися (75%), навички планування та організації (73%) [3, с. 42].

Інтенсивна інтеграція цифрових навичок та soft skills буде значною мірою визначати зміст та спрямованість навчального процесу в ЗП(ПТ)О розвинутих країн світу найближчим часом. За оцінками фахівців, у ньому будуть превалювати три основні педагогічні підходи:

1. Спільне навчання (collaborative learning) як спосіб покращання індивідуального навчання, де завдяки високоякісним взаємодіям педагогів та учнів досягається синергетичний ефект.

2. Навчання на основі запитів (Inquiry-based learning), де фокус уваги зосереджується на дослідженнях і розв'язуванні проблем, які вимагають критичного та творчого мислення учнів.

3. Активне навчання (active learning), орієнтоване на масштабне залучення учнів до процесу навчання. Воно часто протиставляється традиційній лекції, де учні пасивно отримують інформацію від викладача.

Відповідно до досліджень А. Паніагуа та Д. Істанса, ці підходи можуть бути посилені шістьма кластерами інноваційних педагогічних підходів:

1. Втілене навчання (Embodied learning) зосереджується на нементальних чинниках навчального процесу (фізичних, емоційних та соціальних)

2. Обчислювальне мислення (Computational thinking) є єдністю математики, природничих наук та цифрової грамотності, які формують різноманітні навички за допомогою ІКТ. Насамперед йдеться про комп'ютерні методи вирішення проблем.

3. Експериментальне навчання (Experiential learning) визначається як таке, де зорганізовується безпосередній контакт учнів із реальними речами, процесами, явищами тощо, які вивчаються.

4. Гейміфікація (Gamification) – це введення елементів ігрового дизайну та ігрового досвіду проектування процесів навчання. Він об'єднує пошукові підходи до навчання та зміцнює творчість учнів.

5. Змішане навчання (Blended learning), де використовується потенціал нових технологій для поєднання більш індивідуалізованого та безпосереднього навчання. Його головна мета – максимізувати переваги технологій і цифрових ресурсів, покращити диференціацію навчання відповідно до потреб учнів, а також сприяти посиленню ефективності взаємодії в класі.

6. Багатовимірність і навчання, основане на дискусіях (Multi-literacies and discussion-based teaching), де, крім активного залучення учнів (слухачів, студентів), акцентовано на множинності текстів, наративів і джерел інформації. Це дозволяє пожвавити обговорення, надає можливість ділитися цікавою інформацією, критично ставитися до неї та об'єктивно оцінювати [4].

Треба також зауважити, що режими онлайн та дистанційного навчання не втраять свого значення навіть в умовах успішного подолання людством епідемії COVID-19. Дослідження, проведене в п'яти країнах (Гана, Індія, Малайзія, Південна Африка, Велика Британія), що оприлюднене 17 червня 2021 р., засвідчує, що тільки 6% ЗП (ПТ)О продовжують традиційне навчання

безпосередньо в аудиторіях. Повернення до нього в глобальному масштабі неможливе навіть за умов припинення пандемії. Про це свідчать і результати громадських слухань у країнах ЄС, ініціатива Європейського Фонду освіти «Створення нового навчання», а також дослідження авторитетної американської «фабрики думок» Pew Research Center, що здійснено в лютому-березні 2021 р.

Література

1. Teachers and Leaders in Vocational Education and Training, OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing, Paris, 2021. 189 p. URL: <https://doi.org/10.1787/59d4fbb1-en>. (Last accessed: 20.03.2021).

2. Euler D. New qualifications and competencies for future-oriented and attractive TVET systems (Working title). URL: https://unevoc.unesco.org/up/NQC_publication_concept_note_19-02-2021.pdf (Last accessed: 19.03.2021).

3. Skills, qualifications and jobs in the EU The making of a perfect match? : evidence from Cedefop's European skills and jobs survey / Cedefope Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015. 122 p.

4. Paniagua A., Istance D. Teachers as Designers of Learning Environments: The Importance of innovative pedagogies. Centre for Educational Research and Innovation, OECD Publishing, 2018. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264085374-en>. (Last accessed: 17.03.2021).

Петренко Лариса Михайлівна,

докторка педагогічних наук, професорка,
професорка кафедри професійної і вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДГОТОВКА ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІСТЬ І СУЧАСНА ПОТРЕБА РИНКУ ПРАЦІ

Ринок послуг поштового зв'язку активно змінюється – кожного року на ньому з'являються нові оператори. Про це свідчать статистичні дані: станом на 10.04.2018 в Єдиному державному реєстрі було зареєстровано 30 операторів поштового зв'язку в Україні, а станом на 19.10.2021 р. – 159 [3]. Перелік послуг, який вони надають, достатньо різноманітний: приймання та оброблення поштових відправлень; їх перевезення, доставка (вручення); виконання доручень користувачів щодо поштових переказів, банківських операцій тощо. За даними державної служби статистики України (Державна служба статистики України (ukrstat.gov.ua), обсяг реалізованих послуг такого виду (код за КВЕД-2010 – 53 «Поштова і кур'єрська діяльність») підприємствами сфери послуг за видами економічної діяльності у II кварталі 2021 року становив 3144717,3 тис. грн, діяльність національної пошти (код за КВЕД-2010 – 53.1) – 2343845,8 тис. грн, інша поштова та кур'єрська діяльність (код за КВЕД-2010 – 53.2) – 800871,5 тис. грн. Порівняння зі статистичними даними за II квартал 2020 р. показує позитивну динаміку розвитку сфери поштового зв'язку, про що свідчать такі дані: обсяг

реалізованих послуг підприємствами сфери послуг у II кварталі 2020 року за видами економічної діяльності «Поштова і кур'єрська діяльність» (КВЕД-2010 – 53) становив 2366017 тис. грн, діяльність національної пошти (код за КВЕД-2010 – 53.1) – 1966049,2 тис. грн, інша поштова та кур'єрська діяльність (код за КВЕД-2010 – 53.2) – 399967,8 тис. грн.

Варто зазначити, що доволі швидкими темпами відбувається цифрова трансформація поштової сфери: оптимізується надання послуг поштового зв'язку через застосунок «Дія», що робить його швидким та доступним для громадян і бізнесу; планується забезпечення взаємодії між ЦНАП (центр надання адміністративних послуг) і відділеннями «Укрпошти» та впровадження можливості електронної ідентифікації клієнтів поштового оператора; закупівля і встановлення нової ERP-системи (Enterprise Resource Planning System – система планування ресурсів підприємства) для налагодження внутрішніх процесів. На черзі – нова фронт-система для автоматизації всіх процесів у відділеннях та роботи операторів, щоб підвищити якість послуг та скоротити час операцій та впровадження CRM-системи. І. Смілянський зазначає: «І це означає не лише повний перехід «Укрпошти» на сучасні послуги, а й цифровізація зокрема і найвіддаленіших куточків України, де поштові відділення – це єдина можливість скористатися логістичними, фінансовими або торговельними послугами» [6].

Відповідно зростає потреба у фахівцях – операторах поштового зв'язку, здатних до постійного професійного розвитку, зумовленого інноваційними перетвореннями в цій сфері. З огляду на це актуалізується необхідність інформаційної підготовки операторів поштового зв'язку. Уже сьогодні в Стандарті професійної (професійно-технічної) освіти з професії 4223 Оператор поштового зв'язку до загальнопрофесійного блоку та змісту загальнопрофесійних компетентностей окремо внесено загальнопрофесійну компетентність «оволодіння основами інформаційних технологій», яка передбачає сформованість у випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти *знань* (основних понять про інформацію та інформаційні технології; текстового процесору; таблиць у документі, вставку графічних зображень, розробку фірмового стилю; загальних відомостей про Інтернет та мережеві сервіси; вимог до облаштування робочого місця та правила безпеки роботи на персональному комп'ютері) і *вмінь* (працювати з текстовими документами, інформацією в мережі Інтернет за напрямом професії) [5]. Очевидним стає той факт, що відповідно до прогнозування інтенсивності цифровізації сфери поштового зв'язку має постійно модернізуватися зміст не тільки загальнопрофесійної компетентності «оволодіння основами інформаційних технологій», але й інших, як у загальнопрофесійному блоці, так і в блоці професійних компетентностей та навчальних модулів.

У науковій літературі під інформаційною підготовкою розуміють «надзвичайно широкий спектр знань і вмінь щодо роботи з інформацією і технічними засобами, що полегшують цю роботу, охоплюючи бібліотечно-бібліографічну грамотність, культуру читання, інформаційну грамотність, комп'ютерну грамотність, інтернет-грамотність та ін.» [2]. Одночасно з означеним поняттям використовують такі дефініції, як «потрібно-

інформаційний підхід» [4] та «інформаційно-технологічна підготовка», які за своєю суттю близькі до поняття «інформаційна підготовка» [1].

З огляду на здійснений аналіз наукової літератури, професійних стандартів з підготовки різних фахівців, маємо звернути увагу на той факт, що нині інформаційний складник є в кожній професії та, за прогнозами, буде лише розширюватися. На наш погляд, актуалізується потреба дослідження інформаційної підготовки фахівців для різних галузей економіки, зокрема операторів поштового зв'язку в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Використання результатів таких досліджень на часі для системи післядипломної освіти, підвищення кваліфікації і професійного розвитку викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти в міжкурсовий період.

Література

1. Белоусова Т.И., Антонова Е.И. Информационные технологии в подготовке специалистов таможенных вузов. *Современные информационные технологии и ИТ-образование*. 2016. № 4 (12). С. 34–39.

2. Галета Я. Інформаційна підготовка: стимули і перешкоди. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 125. С. 65–67.

3. Єдиний державний реєстр операторів поштового зв'язку. URL: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації|Єдиний державний реєстр операторів поштового зв'язку Тарифне регулювання (nkrzi.gov.ua) (Дата звернення: 21.10.2021 р.).

4. Кандаурова А.В. Возможности потребностно-информационного подхода в подготовке педагогов к изменениям. *Успехи современной науки и образования*. 2016, №12, Том 1. С. 34–37.

5. Оператор поштового зв'язку. URL: Стандарти професійно-технічної освіти – Інститут модернізації змісту освіти (imzo.gov.ua) (Дата звернення: 21.10.2021 р.).

6. Укрпошта, Мінінфраструктури та Мінцифри співпрацюватимуть для цифрової трансформації поштового оператора. URL: «Укрпошта», Мінінфраструктури та Мінцифри співпрацюватимуть для цифрової трансформації поштового оператора (interfax.com.ua) (Дата звернення: 21.10.2021 р.).

Романова Ганна Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри професійної та вищої освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні в умовах карантинних обмежень, що виникли у зв'язку з пандемією коронавірусу, особливого значення набуває проєктне навчання, що є технологічним втіленням людиноцентрованого підходу. Визнання проєктної

діяльності основною стратегією розвитку освіти XXI століття обумовлено її потенціалом щодо поєднання в освітньому процесі теорії і практики, формування фахівця інноваційного типу, підготовки здобувачів освіти до групової взаємодії. Досвід проектної діяльності під час карантину свідчить про те, що дистанційне навчання не є перешкодою для реалізації проєктів, а, навпаки, надає нові можливості.

Розроблення та використання проєктних технологій в освіті вивчали О. Коберник, Є. Полат, О. Пометун, В. Сидоренко, В. Гузєєв, В. Симоненко, С. Ящук та ін. Питанням впровадження інноваційних педагогічних технологій у систему професійної освіти присвячені дослідження В. Бикова, Р. Гуревича, П. Лузана, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Щербак. У наукових публікаціях освітян (А. Богосвятська, М. Белова, Є. Царьова, С. Мосейчук, Л. Свищ, О. Ванівська, Л. Середенко-Рожко, В. Варава та ін.) розглядаються особливості використання проєктних технологій під час підготовки кваліфікованих робітників, описується досвід реалізації проєктного навчання у викладанні окремих дисциплін. Дослідники А. Кононенко, Н. Федоренко, Т. Стахмич характеризують можливості інтеграції проєктних технологій із сучасними інформаційними технологіями.

Аналіз публікацій і практичного досвіду свідчить про те, що ефективність застосування проектної діяльності здобувачів освіти можна суттєво підвищити завдяки використанню цифрових технологій. Зокрема, в електронному форматі створюються інтелект-карти, колажі, портфоліо. Швидкий зворотний зв'язок забезпечує застосування сервісу plickers. Ефективним інструментом організації проектного навчання є онлайн дошка (інтерактивна хмарна дошка), яка дозволяє здійснювати спільну проєктну діяльність. За допомогою QR-кодів можна представляти колекції посилань, інформаційні блоки, коментарі, а потім публікувати на сторінках сайтів підтримки проєкту, плакатах.

У сучасних умовах змішаного навчання для організації проектної діяльності здобувачів освіти важливо проаналізувати можливості різних платформ та сервісів, якими варто скористатися. Їх вибір буде залежати від технічних можливостей та цілей онлайн-проєкту.

Zoom – це найпопулярніший у світі сервіс для проведення відеоконференцій. Безкоштовна версія має дещо обмежений функціонал, утім його цілком вистачає для ефективної роботи та навчання. Значною перевагою Zoom є можливість запису конференцій, здійснення онлайн-трансляції в YouTube чи Facebook.

Google Meet є безкоштовним застосунком, для початку користування яким достатньо мати обліковий запис. Зустріч може тривати безперервно до 300 годин, у ній можуть одночасно брати участь до 150 користувачів. Перевагою платформи для проектної діяльності є можливості, пов'язані з плануванням та прив'язкою до Google-календаря.

Microsoft Teams прийшов на зміну програмі «Skype для бізнесу» і слугує для проведення відеоконференцій і трансляцій з великою кількістю учасників.

Сервіс використовується в основному для корпоративних цілей, водночас як для домашніх користувачів все ще доступний Skype.

BigBlueButton – доступна безкоштовна платформа, яку можна використовувати для невеликих груп (до 50 осіб). Має дуже широкий арсенал можливостей і не перестає розвиватися, наявна детальна довідкова система з налаштування і використання сервісу.

Skype – безкоштовне програмне забезпечення, що також чудово підходить для навчання. Потрібно зареєструватися і можна користуватися всіма можливостями Skype-конференцій, при цьому учасникам реєструватися не обов'язково.

Facebook Messenger – дозволяє проводити відеоконференції, у яких можуть брати участь до 50 осіб, включно з тими, хто не зареєстрований у Facebook. Тривалість розмов у Rooms не обмежена, з додаткових опцій є можливість застосовувати «маски», блокувати виклики і видаляти користувачів.

У контексті організації проєктної діяльності зазначимо, що більшість платформ, на яких здійснюється дистанційне навчання (серед них – Zoom, Microsoft Teams, BigBlueButton), надають широкі можливості для організації спільної проєктної діяльності, зокрема для роботи в командах.

Підкреслимо, що важливим аспектом підвищення якості сучасної проєктної діяльності здобувачів освіти є підготовка педагогів до її організації із застосуванням цифрових технологій. Ефективною формою такої підготовки є онлайн-тренінг, що відповідає особливостям навчання дорослих, зокрема ґрунтується на врахуванні особистісного та професійного досвіду слухачів.

Література

1. Методичні рекомендації щодо застосування технології проєктного навчання у практиці підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі / Д. В. Гоменюк, Н. В. Кулалаєва, Л. А. Романов, Г. М. Романова, А. Е. Ткачук; за заг. ред. Г. М. Романової. Київ : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. 97 с.

2. Онлайн-заняття для молоді: від старту до фінішу / Неля Лебідь, Юлія Бреус. Дніпро, 2021. 63 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36458/1/N_Lebid_Y_Breus_IL_NNCKL.pdf (дата звернення : 18.09.2021).

3. Теорія і практика проєктного навчання у професійно-технічних навчальних закладах. Монографія / В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина, Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, Г. М. Романова та ін.; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир : «Полісся», 2019. 208 с.

4. Nataliia Gushchyna, Liudmyla Kondratova, Serhii Kasian. Development of digital competence of teachers in the conditions of distance learning based on gsuite for education services. *Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди* : наук.-практ. конф. з міжнар. участю : Матеріали конф. / наук. ред. О. М. Спирін, О. А. Остряньська. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2021. С. 37–42.

Стойчик Тетяна Іванівна,
доктор педагогічних наук, заступник директора
з навчально-виробничої роботи
Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ

Сучасні умови розвитку глобалізованого суспільства змінюють традиційне уявлення про освіту.

Зважаючи на впровадження нових технологій, в Україні серед пріоритетних завдань є забезпечення можливості навчання впродовж життя. Реалізація цього завдання можлива, зокрема, шляхом створення комп'ютерно орієнтованого освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), що забезпечується максимальним використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуальність упровадження зазначених змін набуває особливої важливості в умовах пандемії COVID-19. З огляду на це перед ЗП(ПТ)О постають виклики, пов'язані з підвищенням кадрового потенціалу, технічним оснащенням, засобами та методами підготовки, розробленням цифрового контенту.

Відповідно до бачення науковиці Е.Р. Заредінової, інформаційно-освітнє середовище закладу освіти можливо розподілити за структурними компонентами (стратегічний, соціокультурний, особистісний, ціннісно-смысловий, суб'єктно-діяльнісний, комунікативний, технологічний) [1]. Технологічний складник середовища передбачає впровадження сучасних освітніх технологій в управлінську, навчальну, навчально-виробничу та розвивальну діяльність.

Найпоширенішими проблемами, з якими стикаються ЗП(ПТ)О під час дистанційного навчання, є відсутність досвіду організації дистанційного навчання; неможливість перенести в дистанційний формат практичні блоки, зокрема через особливості професій; слабка забезпеченість гаджетами та доступом до якісного Інтернету.

Використання інформаційно-освітніх ресурсів має стати одним із пріоритетних у розвитку освіти, адже у XXI столітті важливим стає людський капітал, який розвиває технології штучного інтелекту, що базуються на переробці різноманітних даних у нову систему знань. Відтак для України важливою стає цифрова трансформація, що впливатиме на інтеграцію цифрових технологій у всі сфери життя суспільства.

Уважаємо, що і в ЗП(ПТ)О діджиталізація має стати важливим складником розвитку інформаційно-освітнього середовища, мають бути створені відповідні цифрові інфраструктури. Зокрема, заклад має бути обладнаний «електронним кабінетом управління, електронним навчальним кабінетом (web-room), електронним кабінетом здобувачів освіти/батьків, web-бібліотекою, що містить адаптований до завдань і специфіки ЗП(ПТ)О навчально-методичний контент,

е-середовищем – за потреби [2]; кабінетом інформатики, електронними робочими місцями; має бути під'єднаний до широкосмугового Інтернету та локальних мереж, які мають утримувати відповідні технічні засоби мультимедіа, програмні продукти, електронні платформи тощо [3].

Своєрідним аналогом цифрового освітнього середовища є створення на базі навчально-практичного центру електротехнічних технологій Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею внутрішньої платформи як інструментарію технологічного, організаційного та комплексно-методичного забезпечення центру, що одночасно поєднує узгоджене функціонування всіх складників професійної підготовки майбутніх фахівців електротехнічного напрямку шляхом реалізації нових підходів до інтерпретації освітніх програм на засадах інтегрованого навчання та відкритого доступу.

Отже, діджиталізація ЗП(ПТ)О характеризується створенням інформаційно-освітнього середовища, яке максимально насичене електронно-цифровими пристроями, засобами, системами, налагодженим електронно-комунікаційним обміном між ними, яке забезпечує інтегральну (віртуальну та фізичну) взаємодію і створює електронний освітній ресурс.

Важливими цілями діджиталізації у ЗП(ПТ)О мають стати: залучення інвестицій; забезпечення конкурентоспроможності й ефективності; технологічна й цифрова модернізація освітнього процесу та створення експериментальних високотехнологічних робочих місць; доступність для учасників освітнього процесу переваг та можливостей цифрового світу; реалізація людського ресурсу, розвиток цифрового підприємництва.

Водночас діджиталізація економіки України потребує оновлення Державного класифікатора професій, у якому має бути представлено перелік нових *цифрових професій*, та оновлення наявних з урахуванням вимог ринку праці. А це, у свою чергу, потребує розроблення нових освітніх та освітньо-виробничих програм для підготовки конкурентоздатних фахівців у ЗП(ПТ)О.

Серед напрямів діджиталізації широкого розповсюдження набуло розроблення електронної навчальної літератури. Окремі напрацювання є у сфері застосування технологій 3d-модельовання в освітньому процесі.

Отже, сучасні цифрові технології суттєво змінюють структуру і функції управління, умови забезпечення освітньо-виробничого процесу та способи взаємодії між його учасниками. Державна освітня політика спрямована на модернізацію освітнього середовища, його інноваційність, доступність, прозорість, гнучкість, на формування єдиного освітнього середовища.

Незважаючи на те, що в розвитку сучасного інформаційно-освітнього середовища найпоширенішими проблемами, з якими стикаються ЗП(ПТ)О, залишаються відсутність професійного досвіду педагогічних працівників; слабка забезпеченість ЗП(ПТ)О та здобувачів освіти гаджетами; обмежений доступ до якісного Інтернету; незначна кількість електронних навчальних матеріалів. Існує позитивна динаміка розроблення моделей та реалізації окремих компонентів процесу діджиталізації; розроблення електронної навчальної літератури та впровадження 3d-технологій. Вирішення потребують питання подальшого активного створення та впровадження електронних освітніх ресурсів, зокрема віртуальних кабінетів, майстерень, електронних

підручників, сайтів, блогів, відеоуроків тощо; підвищення рівня компетентності педагогічних працівників щодо розроблення електронних освітніх ресурсів; пошук шляхів забезпечення якісної підготовки здобувачів освіти до навчально-виробничої діяльності в інформаційно-освітньому середовищі закладу.

Література

1. Заредінова Е. Р. Освітнє середовище вищого навчального закладу: наукові підходи до трактування структури. *Вісник Національного авіаційного університету*. Київ, 2017. Вип. 2 (11). С. 54–58.

2. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. *Український інститут майбутнього*. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekono/mikoju.html/> (дата звернення: 20.10.2021).

3. Zayets R.R., Information and educational environment as one of the key tools for ensuring quality education in VTEI, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/informaciyno/osvitn/-seredovische-yak-odin-z-klyuchovih-instrumentiv-zabezpeche/nnya-yakisno-osviti-v-ptnz-362/69.html>.

Сергєєва Лариса Миколаївна,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри професійної і вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Муранова Наталія Петрівна,

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної, освітньої
роботи та міжнародних зв'язків
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ЛОГІСТИКА БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Розвиток сучасного освітнього середовища ЗП(ПТ)О характеризується зростанням швидкості змін та інтенсивності конкуренції, що посилює залежність педагогічних команд від рівня інформатизації та адаптаційних здатностей закладу освіти. Успішність ефективного функціонування ЗП(ПТ)О усе більше стає залежною від якості та вчасності проведення стратегічних змін. Така ситуація обумовлює потребу в розробленні ефективного логістичного інструментарію розвитку ЗП(ПТ)О. Актуальною науковою і практичною задачею сьогодні є розроблення та апробація новітніх методик, технологій та інструментальної підтримки процесів реалізації та безперервного розвитку й професійного вдосконалення педагогічного колективу, у т.ч. майстрів виробничого навчання, які мають вміння швидко розпізнавати зміни в зовнішньому середовищі та трансформуватися відповідно до вимог, причому здатність педагогічних працівників швидко і гнучко перебудовуватися перетворюється сьогодні, по суті, у безперервний процес підвищення кваліфікації.

Кожен майстер виробничого навчання має бачити перед собою перспективу власного професійного розвитку та професійного зростання.

Створення умов для професійного розвитку педагога в професійно-технічній освіті є одним із основних завдань ефективного управління ЗП(ПТ)О. Потреба в постійному професійному самовдосконаленні зумовлена й систематичним оновленням теоретичних знань та практичних умов. Власне професійний розвиток у контексті неперервної освіти – це процес змін, що проходить у свідомості особистості й передбачає невпинне наближення до досконалості в конкретній галузі, професії, спеціальності [1, с. 323].

Професійний розвиток є процесом, який починається на етапі професійної підготовки в умовах ЗВО і триває впродовж всієї життєдіяльності педагога. Предметна компетентність майстра виробничого навчання є тим ядром, навколо якого відбувається його професійний розвиток [2]. Суспільство знань, що динамічно розвивається, залежить від висококваліфікованого педагогічного персоналу. З огляду на це базова підготовка майстрів виробничого навчання та їх подальший професійний розвиток стають предметом швидкого розповсюдження, диверсифікації та професіоналізації.

Ефективна логістика є ключовою для розвитку конкурентоздатності педагогічного колективу. Зазначимо, що потреба в «логістиці» своїх послуг донедавна не відчувалась українським сектором професійної освіти, оскільки ЗП(ПТ)О мали справу з більшим попитом, ніж могли б задовольнити. Виникає питання про можливість вибору бажаних цільових споживачів, а тому й таких проблем, як диференціація продуктів, розширення продукту, диверсифікація та інтеграція послуг. Вирішення цих питань може взяти на себе такий новітній напрям, як педагогічна логістика, метою якої є системна інтеграція та оптимізація освітніх потоків, адже досягнення цієї мети характеризується підвищенням якості освітнього процесу і зниженням загальних витрат на його підтримку [3].

Зазначений процес безперервного розвитку майстрів виробничого навчання потребує цілеспрямованого створення нових, інноваційних форм, методів, засобів діяльності за допомогою прогнозованої логістичної моделі в управлінні розвитком ЗП(ПТ)О. Значну роль в удосконаленні якості освітнього процесу підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання відіграє співпраця з інноваційними закладами й установами П(ПТ)О. Це дає змогу поширити впровадження результатів науково-дослідної роботи ЗВО у конкретні ЗП(ПТ)О та залучити їх як партнерів до реалізації практичного складника змісту підвищення кваліфікації, активно заохочувати педагогічних працівників ЗП(ПТ)О до участі в науково-практичних конференціях, методологічних і науково-методичних семінарах, коворкінгах, круглих столах тощо, що сприяє інформаційному, науково-методичному супроводу професійного розвитку майстрів виробничого навчання та спонукати їх до експериментально-дослідної роботи, яку ми розглядаємо як форму підвищення кваліфікації і як умову педагогічної творчості та сталого розвитку освітнього середовища [4]. Підвищення якості освітнього процесу на основі результатів науково-дослідної роботи – це складне, багатогранне питання, вирішення якого потребує моніторингових процедур.

Отже, безперервне підвищення професійного розвитку педагога в міжетапний період спрямоване не тільки на послідовне вдосконалення

його професійних якостей, збагачення і оновлення наявної суми знань і вмінь, а й на розвиток особистісних властивостей, вдоволення індивідуальних освітніх потреб, забезпечення соціального захисту та повнішої самореалізації у процесі професійної діяльності. З цією метою рекомендовано розробити та запропонувати алгоритм дій із провадження для майстрів виробничого навчання онлайн-семінарів із використанням засад педагогічної логістики, що передбачає реалізацію логістичних педагогічних потоків (інформаційного, сервісного, інформаційного та стратегічного планування).

Реалізація цих завдань сприятиме підвищенню рівня згуртування педагогічних колективів у забезпеченні діяльності конкурентоспроможного ЗП(ПТ)О, зростанню організаційної та корпоративної культури; підвищенню ролі педагогічних команд у забезпеченні діяльності конкурентоспроможного ЗП(ПТ)О.

Література

1. Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої. Київ: Інтерсервіс, 2018. 440 с. С. 323–335.

2. Сергєєва Л. М. Управління розвитком професійного навчального закладу: праксеологічні засади: навч. посіб. / Л. М. Сергєєва, Т. О. Лукіна, Ю. С. Красильник [та ін.]. Київ: Ліра-К, 2017. 124 с.

3. Сергєєва Лариса, Кінах Неля. Впровадження концепцій педагогічної логістики в освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди: наук.-практ. конф. з міжнар. участю: Матеріали конф.* /наук. ред. О. М. Спирін, О. А. Остряньська. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 279 с. С. 81–88.

4. Сергєєва Л.М. Шляхи реалізації мети і завдань формування готовності педагогічних працівників до роботи в сучасних умовах. *Методичний вісник професійно-технічної освіти Чернівецьчини*. Випуск 1. Чернівці, 2021. С. 5–10.

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної
та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича;
Єнатій Дмитро Дмитрович,
студент Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

СТВОРЕННЯ ТА РОЗРОБКА НОВОГО ЛАБОРАТОРНОГО ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН «РІЗУЧИЙ ІНСТРУМЕНТ», «ТЕОРІЯ РІЗАННЯ»

Фізичне та моральне старіння матеріальної бази кафедр, лабораторного та дослідного обладнання зумовлюють необхідність заміни старого, зношеного парку приладів, пошук шляхів заміни та оновлення обладнання, його модернізації. Ситуація ускладнюється тим, що в наш час практично повністю

відсутнє централізоване виробництво та постачання нового обладнання або фінансування для його придбання. Унаслідок цього виникає потреба пошуку шляхів для виправлення такої ситуації. На кафедрі професійної та технологічної освіти і загальної фізики ЧНУ ім. Юрія Федьковича, зокрема в лабораторії опору матеріалів, практикується придбання за рахунок коштів спонсорів сучасних приладів та установок, які відповідають новітнім технологіям та методам обробки нових, а також традиційних матеріалів, що використовуються на виробництві, у практиці малих підприємств тощо.

У сучасних умовах сьогодні широко розповсюджений спосіб нанесення маркування та позначень на поверхню виробів за допомогою лазерів, які здатні працювати з різними матеріалами: деревиною, металом, пластмасами, кісткою, керамікою. Таке маркування досить ефективно може бути нанесено на відповідну поверхню, довговічне, а головне – дуже естетично виглядає, оскільки процесом керує персональний комп'ютер, за допомогою якого стає можливим створення візерунків та написів будь-якого масштабу та формату.

Наявність відповідного драйвера змушує студента, який керує процесом під час проведення лабораторних робіт або практики, вивчати мови програмування, розібратися в тонкощах роботи програми та технологіях роботи з відповідними матеріалами: чітко усвідомлювати режими роботи, їх тривалість, властивості поведінки тієї чи іншої речовини під час обробки сучасним лазером. У цьому полягає також педагогічна спрямованість представленої тематики, яка виховує в студентів розуміння зв'язку між дисциплінами, їх взаємопроникнення та усвідомлення того, що сучасний спеціаліст повинен вміти та володіти цілим комплексом знань та вмінь, навичок, які визначають його місце та положення в сучасному суспільстві.

З огляду на це на кафедрі створено установку, яка дозволяє гравіювати за допомогою лазера, що керується комп'ютером, будь-які написи, зображення та позначки на розповсюджених будівельних та конструкційних традиційних та нових композиційних матеріалах. За такої умови залежно від виду матеріалу, його специфіки та характеристики майбутнього напису студент заздалегідь планує проведення технологічного процесу, його параметрів. Одним із складників лабораторної роботи є виконання правил та вимог техніки безпеки: це гарантує безпеку майбутніх операцій, привчає студента до певних правил та дій під час роботи на підприємстві та в освітніх закладах.

Література

1. Гурняк Л. І., Гуцуляк Ю. В., Юзьків Т. Б. Опір матеріалів : навч. посіб. для вивч. курсу при кредит.-модул. системі навчання. Львів : Новий світ-2000, 2006. 362 с.

2. Писаренко Г.С., Квітка О.Л., Уманський Є.С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Г. С. Писаренко, 2-ге вид. Київ: Вища школа. 2004. 654 с.

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної
та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича

Бурак Іван Іванович,
студент Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ОНОВЛЕННЯ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ЛАБОРАТОРНОГО ПРАКТИКУМУ З ОПОРУ МАТЕРІАЛІВ

Старіння та зношеність наявного обладнання лабораторій, у яких здійснення та проведення лабораторних робіт пов'язано з використанням складних технічних установок та приладів, вимагає модернізації устаткування, заміни його на більш сучасне та досконале. Спеціалісти ХХІ століття повинні володіти сучасними технологіями, уміти працювати на обладнанні, яке відповідає вимогам сьогодення, пов'язане з комп'ютерною технікою та технологіями. Бурхлива поява нових сучасних матеріалів із несподіваними, неочікуваними властивостями зумовлює пошук можливостей реалізації вимірювання властивостей таких матеріалів. У сучасному будівництві, машино- та приладобудуванні все частіше використовуються матеріали, властивості яких не досліджені, не вивчені. Це стосується передусім температурних режимів роботи таких речовин і матеріалів, окрім того – у статичних та динамічних режимах навантажень відомі, а також нові матеріали виявляють різні властивості, які необхідно враховувати ще на етапі конструювання.

З огляду на це важливість процесу експериментальної оцінки властивостей наявних та нових матеріалів – питання важливе й актуальне. Найбільш відоме та розповсюджене обладнання для цього – маятниковий копер, за допомогою якого можна оцінювати властивості тих чи інших матеріалів. Випробовування експериментальних зразків, охолоджених або, навпаки, розігрітих до певної температури дозволяє скласти більш повне уявлення про поведінку таких матеріалів, що можуть експлуатуватися в різних умовах.

У лабораторії опору матеріалів ЧНУ імені Юрія Федьковича розроблено та створено установку для випробовування стандартних зразків на ударну в'язкість у межах виконання курсового та дипломного проектів. Для забезпечення ефективного вимірювання розроблено також інструкції для виконання відповідних лабораторних робіт, де наведено план роботи, всі необхідні формули та таблиці, які заповнюються в процесі вимірювань. Таблиці довідкової інформації дають студентам змогу оцінити достовірність отриманої в процесі вимірювань інформації, визначити похибки. Сформульовані студентом висновки в кінці роботи дозволяють оцінити якість виконаної роботи та глибину знань, які були одержані. Важливим складником виконання лабораторної роботи, особливо під час оцінювання ударної в'язкості, є техніка безпеки. Це обов'язковий складник майбутньої виробничої та педагогічної діяльності молодого спеціаліста: він повинен ці вимоги та правила виконувати

сам, а також суворо вимагати їх виконання від підлеглих – як учнів, так і робочих, які в подальшому будуть працювати під його керівництвом.

Література

1. Писаренко Г. С., Квітка О.Л., Уманський Є.С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за ред. Г. С. Писаренко, 2-ге вид. Київ: Вища школа. 2004. 654 с.

2. Сорокин В.Г. Марочник сталей и сплавов /В.Г.Сорокин, А. В. Волосникова, С. А. Вяткин и др.; под ред. В. Г. Сорокина. Москва: Машиностроение, 1989. 640 с.

3. Писаренко Г.С., Яковлев А.П., Матвеев В.В., Справочник по сопротивлению материалов. 3-е изд. перераб. и доп. Киев: Дельта, 2008. 816 с.

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної
та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича;

Бужора Василь Олексійович,

Граб Богдан Васильович,

студенти Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ СТРІЧКОВИХ УСТАНОВОК ДЛЯ ОБРОБКИ ДЕРЕВИНИ ТА МЕТАЛУ В УМОВАХ ПРИВАТНИХ ГОСПОДАРСТВ

Процес інженерно-технічного проєктування, розробки механічних пристроїв та систем посідає одне з провідних місць у навчанні майбутніх спеціалістів із професійної освіти, зокрема спеціалізації 015.34 Машинобудування. Навички та знання, які набуто під час навчання, можуть в подальшому бути використані під час роботи в освітніх закладах: школах, професійних училищах, ліцейх, коледжах і вишах. Зрозуміло, що це важливо для успішної роботи майбутнього спеціаліста на підприємствах машинобудівного профілю. Науково-технічна творчість та діяльність використовує практично всі дисципліни, які вивчалися в університеті: креслення, фізику, математику, теоретичну механіку, опір матеріалів, деталі машин, обробку конструкційних матеріалів, ріжучий інструмент тощо. Відсутність виробничих фірм, а також досить висока вартість установок закордонного виробництва змушують шукати шляхи відновлення старого та зношеного обладнання самостійним виробництвом.

У лабораторії опору матеріалів ЧНУ імені Юрія Федьковича вже давно використовується відновлення лабораторного обладнання, створення самостійно спроектованих приладів студентами в процесі курсового та дипломного проєктування. Водночас студент, окрім виконання безпосередньо завдання на курсове проєктування, повинен уважно підійти до питань технологічності майбутнього виробу, передбачити можливість його збирання-

розбирання в процесі експлуатації, під час усунення можливих пошкоджень та внесення до складу конструкції доробок, удосконалень та модернізації. Установка, яка проєктується та створюється, повинна відповідати багатьом вимогам, у першу чергу, умовам безпеки роботи та експлуатації. Обладнання повинно бути досить ефективним, виробництво такої установки під час проєктування порівнюється з аналогічними параметрами провідних закордонних фірм, інформацію про що студент може знайти в інтернеті.

Отже, під час роботи над темою курсового проєкту розроблено та створено модель, а потім й установку для стрічкового шліфування деревних та металевих виробів. Також передбачена можливість нахилу шліфувальної стрічки у двох площинах, що дає змогу здійснювати заточні роботи на різних метало- та деревообробних інструментах. На установці стрічкової пили для дерева та металу можна різати дошки та метал із різною товщиною заготовки. Це суттєво розширює можливості використання розробленого обладнання в умовах приватних господарств.

Література

1 Писаренко Г. С., Квітка О.Л., Уманський Є.С. Опір матеріалів: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за ред. Г. С. Писаренко, 2-ге вид. Київ : Вища школа. 2004. 654 с.

2. Сорокин В.Г. Марочник сталей и сплавов /В.Г.Сорокин, А. В. Волосникова, С. А. Вяткин и др.; под ред. В. Г. Сорокина. Москва : Машиностроение, 1989. 640 с.

3 Писаренко Г.С., Яковлев А.П., Матвеев В.В., Справочник по сопротивлению материалов. 3-е изд. перераб. и доп. Киев : Дельта, 2008. 816 с.

Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович,
доктор технічних наук, професор кафедри професійної
та технологічної освіти і загальної фізики Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича;
Дідичук Ірина Анатоліївна,
студентка Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

ВИКОРИТАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА РОЗРОБКА ПЛАНУ КОНСПЕКТУ ДЛЯ ГУРТКОВИХ ЗАНЯТЬ ЗІ STEM

Одним із важливих складників навчального процесу є ознайомлення студентів та учнів із матеріалом та тематикою, прищеплення їм умінь, навичок практичного використання теоретичних положень та прийомів, необхідних у подальшій практичній, теоретичній та викладацькій діяльності. Це стає особливо важливим в умовах інформатизації суспільства. Дітям необхідно донести основні елементи уроку: актуальність, достовірність, зрозумілість та корисність.

Створення програми навчання, яка підготує учнів для майбутнього працевлаштування, становлення майстра своєї справи вимагає від учнів

технічно складних знань, умінь, навичок, зокрема застосування математичних знань та наукових понять. Для цього почали впроваджувати STEM-освіту, що трактується як S – science (природничі науки), T – technology (технології), E – engineering (технічна творчість), M – mathematics (математика).

Особливості сучасного гурткового уроку STEM є не тільки вивчення одного предмета, а й об'єднання декількох в одне ціле для кращого розуміння світу й процесів, які в ньому відбуваються. Під час розробки будь-якого виробу потрібно мати знання з інженерної графіки, дизайну, матеріалознавства, математики, фізики, інформатики, деталей машин та інших наук. Тому виконання роботи на заняттях STEM потребує попередньої підготовки та відповідних знань, умінь, навичок.

Проте науково-технічна революція змушує вкотре замислитися, яка екологічна ситуація очікує нас у майбутньому. І однією з найбільш глобальних проблем постає проблема відходів. Залишки комп'ютерів — це пластик, що не розкладається в землі (у воді їх ковтають морські тварини і від цього гинуть); це хімікати, що витікають зі звалищ в ґрунтові води. І важливим обов'язком педагога постає вміння пояснити дітям, як поєднувати збільшення та прискорення, розвиток науково-технічного прогресу зі збереженням екології. І з кожним роком ця проблема стає все більш актуальною.

Вміння педагога використовувати декілька технік роботи, видів предметів до одного виробу та правильно й своєчасно донести це дітям — це вимога сучасної програми освіти України, тому власне це й обрано темою дипломної роботи. Ми намагалися показати важливість роботи педагога та необхідність його професійного саморозвитку для передачі нових, практичних та теоретичних знань учням.

У роботі розглянуто теоретичні та практичні відомості щодо програмування Arduino IDE, розробки моделі в програмі Inkscape, використано GRBL Controller для встановлення зв'язку з Arduino та продемонстровано поетапну збірку лазерного гравера з DVD приводів.

Запропоновано модель для випалу, створену в програмі Inkscape, запрограмовану Arduino IDE, яка може використовуватися для вивчення мов програмування, графічних редакторів на гурткових заняттях для розвитку в учнів навичок синтезу й аналізу. Наведено детальну інформацію щодо кодування мікроконтролера, поетапного збирання конструкції та її принципу роботи.

Література

1. В чем разница между лазерным гравером и лазерным резаком? URL: <https://lazer-technology.ru/articles/v-chem-raznica-mezhdu-lazernym-graverom-i-lazernym-rezacom/>
2. Лазерні маркувальники. URL: <https://eurojet.com.ua/ua/laser-coder>

Антонюк Людмила Анатоліївна,
старший викладач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – УМОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Останнім часом ми постійно чуємо, що вже зараз усім нам доводиться жити в умовах швидкоплинних змін. І у найближчому майбутньому швидкість цих змін буде лише збільшуватися. Відповідно збільшується і швидкість, з якою застарівають знання, отримані молоддю в закладах освіти різного рівня. Дуже часто інформація, подана в підручнику, перетворюється в застарілу ще під час видання підручника. Очевидно, що потреба підготовки всебічно розвинутих, висококваліфікованих кадрів, конкурентоздатних на ринку праці не корелюється із принципами та методами нашої все ще практично нереформованої системи освіти. І саме інноваційні технології здатні змінити ситуацію.

Термін «інновація» увійшов до вжитку в 40-ті роки ХХ ст., спочатку його використовували німецькі та австрійські науковці під час аналізу соціально-економічних і технологічних процесів. Він має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації. І як засіб, і як процес інновація передбачає введення чогось нового.

Щодо педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання та виховання, організацію співпраці вчителя та учнів/студентів.

Отже, інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [1, с. 338–340].

Ідея втілення інноваційних технологій у навчання має на меті розвиток високоякісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині умови для самостійного досягнення тієї чи іншої цілі, творчого самоствердження в різних соціальних сферах.

До основних понять інноваційних технологій відносять:

- нестандартні уроки;
- індивідуальна робота;
- контроль і оцінка навчальних досягнень здобувачів знань;
- кабінетне, групове і додаткове навчання;
- факультативи за вибором;
- проблемне і модульне навчання;
- запрошення вчених, діячів культури, мистецтва на заняття;
- економізація і екологізація освіти;
- науковий експеримент під час вивчення нового матеріалу;

- застосування досягнень техніки (від діапозитивів, фільмів, магнітофонів, до комп'ютерів, радіо- і телепередач, «Інтернет-системи», мультимедійних технологій тощо);

- нові підходи до формування навчальних планів [2, с.7].

Зарубіжні науковці надають великого значення проблемі інновацій. При ЮНЕСКО діє спеціальний центр педагогічних інновацій для розвитку освіти. Міжнародне бюро з питань освіти при ЮНЕСКО видає фаховий журнал «Інформація та інновація в освіті».

Варто зазначити, що оволодіння інноваційними технологіями навчання та виховання вимагає передусім внутрішньої готовності викладача до перетворення себе. Адже «саме вчителі знаходяться в основі всіх професій, працюють з учнями на всіх освітніх маршрутах, забезпечуючи неперервність освіти впродовж усієї життєвої траєкторії і створюють умови для функціонування «соціального ліфту» [3, с. 5].

Помітно також переміщення конкуренції держав у сучасному світі в сферу освіти. У прогресивних світових колах вже давно загальновизнаним є той факт, що працівники освіти й передусім педагоги мають вирішальний вплив на конкурентоздатність регіонів і країн, бо саме вони керують процесами формування людського потенціалу і є головним інноваційним потенціалом будь-якої країни.

Література

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

2. Кузьміна Н. В. Законы развития фундаментального образования в регионе: программа. Ковров : КГТА, 2008. 44 с.

3. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород : Інформаційно-видавничий центр ЗПППО, 2007. 364 с.

Архипов Ігор Олександрович,

асистент кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання

Криворізького державного педагогічного університету

Радченко Ігор Станіславович,

студент кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання

Криворізького державного педагогічного університету

Ботяк Валерій Вікторович,

студент кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання

Криворізького державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ЗПТ(ПТО)

З розвитком цифрових технологій з'явилося дуже багато мобільних додатків доповненої реальності, які, на жаль, переважно застосовуються для

розваг. Виробники зі світовим ім'ям використовують переваги AR-технологій як інструмент і рекламу для вдосконалення та підвищення ефективності проектування, налаштування, технічного обслуговування та ремонту обладнання. У практиці професійної підготовки майбутніх фахівців закладів ЗПТ(ПТО) навчальні дисципліни й курси не завжди пропонують студентам необхідні види і методи професійної діяльності, які використовують цифрові технології. Внаслідок цього студенти недостатньо чітко уявляють майбутню професію і ті вимоги, що висуваються до фахівців на практиці [1].

Один із додатків, який ми використовуємо в освітньому процесі під час підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Професійна освіта (Транспорт)», містить технології доповненої реальності.

Додаток Genesis Virtual Guid [2] – це сучасний погляд на традиційне керівництво з експлуатації, що дозволяє студентам використати свій смартфон для отримання інформації з ремонту, технічного обслуговування та особливостей автомобіля за допомогою технології доповненої реальності.

Керівництво містить до 135 відео із практичними рекомендаціями й 25 тривимірних нашарувань для вузлів та агрегатів Genesis, таких, як відсік двигуна й панель приладів, функції кнопок у салоні й значення сигнальних індикаторів, способи використання адаптивного круїз-контролю, Bluetooth-з'єднання і навіть годинника. Додаток допомагає користувачам виконувати прості завдання з технічного обслуговування: перевірка мастила, заміна фільтруючих елементів, додання технологічної рідини до різних вузлів автомобіля відповідно до вимог експлуатації [31].

Розглянемо цикл практичних робіт із курсу «Транспортні засоби та їх технічне обслуговування» із використанням мобільного додатка «Genesis Virtual Guide».

Студенти повинні відсканувати двигун за допомогою смартфона, використовуючи підказки на вузлі автомобіля, опрацювати меню. У додатку використовується безмаркерна технологія доповненої реальності. Маркером може бути салон, двигун автомобіля або їх фото. Далі, відповідно до підказок додатка, зробити технічне обслуговування автомобіля на прикладі перевірки рівня мастила в двигуні, додавання рідини в омивач скла, заміни повітряного фільтра, перевірки рівня гальмівної та охолоджувальної рідини.

Додаток «Soldamatic AR» [3] ми використовуємо в освітньому процесі під час підготовки майбутніх фахівців спеціальності «Середня освіта (Трудове навчання та технології)», він також містить технології доповненої реальності. Розглянемо цикл лабораторних робіт з курсу «Практикум в навчальних майстернях ручна обробка металу» із використанням мобільного додатка «Soldamatic AR».

Студенти повинні відсканувати маркер за допомогою смартфона, далі з'явиться меню зварювального обладнання, після чого треба обрати кількість запитань. За допомогою додатка є можливість розглянути теми:

- Типи зварювання
- Види зварювання
- Положення при зварюванні

Всі запитання сформульовані відповідно до стандартів ISO, тому, працюючи з додатком «Soldamatic AR», студенти вивчають європейські стандарти зварювання, використовуючи доповнену реальність. Далі за підказками додатка користувачі відповідають на тестові запитання та отримують бали.

Зручність додатків «Genesis Virtual Guide» та «Soldamatic AR» в тому, що кожен охочий має змогу завантажити додаток у свій смартфон з Play маркета і використовувати в освітньому процесі. Методику апробовано в процесі підготовки студентів транспортного профілю та трудового навчання на базі кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання Криворізького державного педагогічного університету. Майбутні фахівці вказали на доцільність використання елементів віртуальної та доповненої реальності й організації на цій основі самостійної навчальної та пошукової діяльності, створення нового типу лабораторних і практичних робіт.

Література

1. Lavrentieva O.O., Arkhypov I.O., Kuchma O.I., Uchitel A.D.: Use of simulators together with virtual and augmented reality in the system of welders' vocational training: past, present, and future. In: Kiv, A.E., Shyskina, M.P. (eds.) Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019), Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR-WS.org.

2. Додаток Genesis Virtual Guide. URL: <https://apkpure.com/ru/genesis-virtual-guide/com.hyundai.gbrandar>

3. Додаток «Soldamatic AR». URL: <https://apkpure.com/soldamatic-ar/com.soldamatic.soldamaticar2017>.

Бикова Тетяна Борисівна,

доктор філософії, викладач Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

КРОСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Створення фахової передвищої освіти як самостійного складника системи освіти призвело до введення в дію відповідних стандартів фахової передвищої освіти, один із яких висуває сукупність вимог до професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів із професійної освіти. Натомість реалізація принципу автономії закладів фахової передвищої освіти дозволяє самостійно визначати зміст і програми навчальних дисциплін для набуття визначених стандартом компетентностей. За цих умов особливого значення набуває реалізація кросдисциплінарного підходу як методу, що дозволяє розширити межі дисциплін для ефективної професійної підготовки студентів через залучення системи знань, запозичених із інших курсів. Як стверджують В. Ковальчук та І. Прилепа, «кросдисциплінарність допомагає спеціалістам мати гарні знання», що збільшує «кількість інструментів для якісного виконання роботи» [1, с. 176].

Дослідживши зміст кросдисциплінарного підходу, ми виявили три підходи. Відповідно до першого, термін «міждисциплінарний» (interdiscipline) є синонімічним терміну «кросдисциплінарний» (cross-discipline), що передбачає поєднання двох або більше дисциплін [2, с. 122].

Відповідно до другого – визначається три підходи кросдисциплінарності: мультидисциплінарний (зв'язок між дисциплінами ситуативний: спільна проблема дисциплін розглядається одночасно без інтегрування), міждисциплінарний (спільна проблема дисциплін інтегруються) та трансдисциплінарний (синтез різноманітних знань із потенційною можливістю переходу до нової якості, зародження нового наукового напрямку чи наукової дисципліни) [3, с. 8].

Відповідно до третього – кросдисциплінарність (як метод, що не обмежується однією дисципліною) є одним із трьох різновидів інтердисциплінарності (підхід, що практикує використання двох або більше дисциплін для покращення їх розуміння), поряд з власне інтердисциплінарністю (предмет виходить за межі дисципліни, залишаючи мету дисципліни незмінною; об'єднання методів вивчення предмета, їх модифікація або створення нового виходять за межі однієї дисципліни) та мультидисциплінарністю (вивчення складної проблеми з погляду кількох галузей знання) [4, с. 1-2].

Здебільшого нам імпонує перший підхід з огляду на представлені характеристики досліджуваної дефініції в публікації С. Заскалети й О. Щербакової [2, с. 123-124]: міждисциплінарні навички та концепції, закладені в стандартах дисципліни, що пов'язані загальними поняттями та навичками, соціально-побудованими знаннями; засвоєння знань забезпечується шляхом розуміння через різні дисципліни; інтердисциплінарні навички у фокусі, визнається важливість дисциплінарних навичок; передбачено використання конструктивістського підходу, емпіричного навчання, диференційованих інструкцій, що враховують особистісну актуальність і вибір студента; у процесі оцінювання досягається баланс традиційних точних оцінок із кульмінаційною діяльністю, що інтегрує опановані навчальні дисципліни.

З огляду на окреслену проблему підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів із професійної освіти щодо набуття ними визначених вище згаданим стандартом компетентностей, на особливу увагу заслуговує можливість дотримання змістових принципів професійної підготовки в умовах реалізації кросдисциплінарного підходу – принципів практичної спрямованості (максимальне наближення змісту теоретичного матеріалу, що підлягає вивченню, до умов його використання в практичній діяльності), усвідомленої перспективи (підсилює професійну спрямованість, дозволяє сформувати розуміння близьких, середньострокових і віддалених перспектив професійної самореалізації в обраній галузі) та фундаменталізації (забезпечує професійну адаптивність шляхом формування відповідного ядра системи знань особистості, визначаючи рівень конкурентоспроможності, забезпечуючи перехід від дисциплінарно-інформаційного підходу до

міждисциплінарного знання, оволодіння методологією предмета, інтелектуальними основами майбутньої професійної діяльності, використання високоінтелектуальних і нових інформаційних технологій; отримання фундаментально якісних результатів) [5, с. 100–101].

Отже, кросдисциплінарний підхід у підготовці майбутніх фахових молодших бакалаврів із професійної освіти дозволяє організовувати освітній процес, що спрямований на опанування необхідних у подальшій трудовій діяльності та життєвому розвитку компетентностей, забезпечуючи мету професійної підготовки з найменшими ресурсними та часовими витратами.

Література

1. Прилепа І.М., Ковальчук В.І. Роль кросдисциплінарних навичок у професійній діяльності педагога професійного навчання. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/10.09.2021/581>

2. Заскалета С., Щербакова О. Застосування принципів міжпредметних зв'язків у вищій школі: зарубіжний досвід. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/692/595>.

3. Філіпенко А.С. Міждисциплінарна методологія: базові принципи. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/viewFile/3283/2959.

4. Олійник В. Інтердисциплінарність у здійсненні неперервного фахового зростання педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти України. URL: <http://surl.li/ajqfa>.

5. Бикова Т. Б. Професійна підготовка майстрів виробничого навчання швейного профілю із застосуванням змішаного навчання: дис. ... д-ра філософії: 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Глухів, 2021. 265 с.

Біліченко Тетяна Михайлівна,

доктор філософії, викладач педагогіки

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Професійно-педагогічна компетентність (далі ППК) майстра виробничого навчання – це володіння визначеним набором найбільш важливих для його професійної діяльності компетенцій, інтегральна сукупність знань, умінь, навичок, здатностей і якостей особистості, що дозволяють успішно вирішувати проблеми, у тому числі педагогічні, в галузі навчально-виробничої діяльності. Під навчально-виробничою діяльністю в цьому випадку розуміється діяльність, у процесі якої учнями під керівництвом майстра, набуваються необхідні професійні знання, уміння та навички, формуються соціально значущі якості особистості (підприємливість, самостійність, працьовитість, відповідальність, творчий підхід у розв'язанні поставлених завдань).

В основі підвищення ППК майстра виробничого навчання лежить ряд принципів. У відповідності з *акмеологічним принципом* майстер виробничого навчання повинен бути успішним, це диктується його основним призначенням – сприяти розвитку особистості учня. Принцип *ускладнення завдань* обумовлює, що професійне становлення майстра виробничого навчання відбувається шляхом поступового ускладнення завдань, що стоять перед ним, забезпечує просування його на більш високий щабель професійної компетентності. Відповідно до принципу *соціальної доцільності*, соціальна доцільність звернена на оточення людини в соціумі, на її стосунки з рідними та близькими людьми, на самореалізацію. Особливості реалізації принципу *групової фасилітації* полягають у тому, що в якості фасилітаторів у навчальному закладі можуть виступати члени адміністрації, методисти, колеги, здатні до творчості та запровадження інновацій. Реалізація *принципу креативності* обумовлює появу творчої атмосфери в діяльності майстрів виробничого навчання та сприяє їхньому включенню в процес створення нових ідей, застосування інновацій.

Особливу роль у реалізації моделі підвищення ППК майстрів виробничого навчання відіграє відповідне організаційно-методичне забезпечення. Під *організаційним забезпеченням* слід розуміти організаційні заходи та практичні дії, чинені в певній послідовності, що вживаються адміністрацією і методистами освітніх закладів з метою активізації процесу підвищення професійно-педагогічної компетентності майстра. Це такі заходи, як:

- 1) планування найбільш важливих заходів щодо підвищення ППК майстра виробничого навчання;
- 2) уточнення переліку основних компетенцій, що мають бути сформовані;
- 3) розробка індивідуальних творчих планів майстрів з метою визначення найближчих зон розвитку професійних якостей;
- 4) створення нормативної бази, розробка та прийняття локальних актів, що регулюють процес підвищення ППК;
- 5) забезпечення освітнього закладу кадрами, відповідальними за підвищення ППК майстрів;
- 6) модернізація матеріальної бази закладу, постійне оновлення матеріальних ресурсів;
- 7) застосування різних методів стимулювання праці майстрів, які мають високі результати праці;
- 8) підвищення оперативності управління процесом підвищення ППК майстрів виробничого навчання;
- 9) створення сприятливого психологічного клімату в педагогічному колективі, створення в колективі ситуації готовності майстрів виробничого навчання до позитивних змін.

Методичне забезпечення процесу підвищення рівня компетентності майстра передбачає проектування змісту процесу підвищення ППК із метою формування та розвитку основних компетенцій, організацію вдосконалення професійних якостей майстра через різні види його діяльності, розробку внутрішніх і зовнішніх форм підвищення ППК.

Одним із важливих компонентів процесу підвищення професійно-педагогічної компетентності майстра є *моніторинг і корекція* процесу підвищення компетентності майстра. Мета моніторингу – відстеження процесу вдосконалення професійних якостей педагогічних працівників, ступеня продуктивності їх діяльності. Моніторинг здійснюється на основі наступних принципів: об'єктивності, систематичності, послідовності, цілісності, гуманності. Одним із завершальних компонентів процесу підвищення ППК є прийняття управлінських рішень за результатами моніторингу, що дозволяє вносити корекцію в організацію заходів, що сприяють професійному зростанню педагогічних працівників. При цьому важливим є позиція адміністрації освітнього закладу, її зацікавленість у підвищенні компетентності майстрів виробничого навчання. Оперативність управління, якість ухвалених рішень, допомагають вибрати головні стратегічні напрямки в розвитку освітнього закладу, розставити пріоритети, уникнути помилок, вчасно вирішувати проблеми, що виникають в освітній діяльності, у тому числі в навчально-виробничому процесі. На практиці, оперативність управління забезпечується оптимальним співвідношенням між жорсткою регламентацією в педагогічному колективі та активністю суб'єктів даного співтовариства [1, с. 25-31].

Тобто можна зробити висновок про необхідність і можливості організації підвищення професійно-педагогічної компетентності майстра виробничого навчання в освітньому закладі, де він працює, при здійсненні ним його професійної діяльності. Така організація підвищення ППК майстра дозволить вирішити наявні протиріччя, по-перше – між потребою закладів професійної освіти в майстрах виробничого навчання, здатних готувати для сучасних підприємств робітників високої кваліфікації й низьким рівнем професійно-педагогічної компетентності цієї категорії працівників, і по-друге – між провідною роллю майстра виробничого навчання в професійній підготовці кваліфікованих робітників і відсутністю педагогічної підтримки цієї категорії педагогічних працівників в освітніх закладах.

Література

1. Віаніс–Трофіменко К.Б. Лісовенко Г. Підвищення професійної компетентності педагога. Харків, 2007. 123 с.

Білоусова Наталя Анатоліївна,
кандидатка педагогічних наук, асистентка кафедри організації
та економіки фармації Університету економіки та права
«КРОК», доцентка кафедри прикладної медицини Національного
медичного університету імені П.Л. Шупика

МІЖПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Згідно зі світовими нормативними рамками, програми професійної освіти в галузі охорони здоров'я і соціального забезпечення мають здійснювати підготовку практиків, які володіють компетенцією і здатністю ефективно

практикувати в міжпрофесійних спільних командах. На цю вимогу академічні заклади й установи відреагували, запропонувавши міжпрофесійну освіту (Interprofessional education – IPE). Тлумачення поняття «міжпрофесійна освіта», за визначенням CAIPE (The Centre for the Advancement of Interprofessional Education – Центр розвитку міжпрофесійної освіти) – це одномоментне вивчення двох або більше професій з метою поліпшення співпраці у наданні якісної медичної допомоги» або спільна практика через спільне навчання для спільної роботи [1].

Міжпрофесійна освіта (IPE) відбувається, коли «вивчається одномоментно дві або більше професій, щоб поліпшити співпрацю і якість медичної допомоги».

З початку XXI століття ця форма професійної підготовки лікарів почала активно поширюватися в різних країнах і викликала активний інтерес наукової спільноти, про що засвідчують публікації на сторінках різних зарубіжних наукових медичних видань, у яких ведуться дискусії щодо підвищення якості підготовки різних фахівців у галузі охорони здоров'я, запровадження нових форм навчання.

Міжпрофесійна освіта, яка найбільш поширена в магістратурі та в післядипломній освіті й спрямована на об'єднання різних фахівців для навчання в парах і групах, взаємонавчання з метою підвищення ефективності співпраці в наданні безпечної, високоякісної допомоги пацієнтам/клієнтам [4].

Рівз С., Флетчер С., Барр Х., Берч І., Боет С., Девіс Н., Макфадієн А., Рівера Дж., Кітто С. (Reeves S, Fletcher S, Barr H, Birch I, Boet S, Davies N, McFadyen A, Rivera J, Kitto S.), здійснивши аналітичний огляд 46 високоякісних досліджень (їх якість визначалася з використанням комплексу методів) із зазначеної проблеми з початку цього століття по 2016 рік, і враховуючи потенціал IPE для покращення співпраці й надання медичної допомоги, закликають до більш широкого впровадження міжпрофесійної освіти в освітніх та клінічних закладах. Водночас вони акцентують увагу на позитивному оцінюванні цілої низки ініціатив цієї форми освіти для підготовки лікарів, підвищення їх кваліфікації в системі безперервної освіти, які доповнюють щораз більша кількість фактичних даних про її доцільність. В аналітичному огляді наукової літератури констатується, що за своєю динамікою рік від року результати застосування IPE покращуються: вони є більш позитивні, ніж нейтральні або змішані. За підсумками цієї роботи, ґрунтуючись на модифікованій моделі Кіркпатрика (modified Kirkpatrick model), внесені дослідниками в огляд наукові публікації засвідчують, що здобувачі медичної освіти добре реагують на IPE, їхнє ставлення та сприйняття один одного в ролі вчителя (викладача), яку вони виконують по черзі, покращуються, і вони демонструють збільшення спільних знань та навичок. Сьогодні вже є докази, які вказують на зміни в поведінці суб'єктів освітнього процесу, організаційній практиці та перевагах для пацієнтів/клієнтів.

Питання впровадження міжпрофесійної освіти (IPE) в систему підготовки лікарів розглядалося на 17-й конференції в Оттаві в Перті (Австралія,

березень 2016 р.). У ній взяли участь провідні вчені IPE, які обговорили поточний стан IPE, надали йому оцінку та прийняли проєкт заяви. У розв'язанні цього питання було продовжено діалог на глобальній конференції Better Health VIII в Оксфордї (Великобританія, вересень 2016 р.). За результатами цих обговорень в підсумковому раунді електронних консультацій основної групи міжнародних лїдерів IPE був розроблений документ, у якому викладені проблеми та труднощі до категорій і методів оцінювання, які можуть бути адаптовані до індивідуальних умов і ресурсів. Для консенсусної уваги в процесі професійної підготовки студентів-медиків у передкваліфікаційний період та в системі післядипломної освіти і підвищення кваліфікації лікарів-практиків [3].

Лїдерами міжпрофесійної освіти в навчанні лікарів нині виокремлено шість національних і міжнародних міжпрофесійних компетенцій, у яких були переглянуті та узагальнені в загальній кількості 165 професійних якостей. Вони узгоджені експертами й кожне підтвердження необхідності їх формування виражено в конкретному результаті навчання, який можна оцінити й описати поведінку студентів у різних ситуаціях на практиці, з якими вони могли зазвичай мати справу [2].

Підсумовуючи, зазначимо, що з огляду на стан національної системи охорони здоров'я, темпи і результати її реформування варто звернути увагу на прогресивні технології професійної підготовки лікарів, їх професійного розвитку в системі післядипломної освіти. Огляд наукових праць із заявленої проблеми у вітчизняних виданнях уможливує висновок, що про міжпрофесійну освіту лікарів як інноваційну технологію, що впроваджується в країнах з розвинутою економікою, мало що відомо професорсько-викладацькій спільноті медичних університетів і наукових медичних установ. Адже поняття «міжпрофесійна освіта», як і раніше, тлумачиться як «міждисциплінарне навчання» або «інтегроване навчання» (метод, підхід) і не відповідає сутності міжпрофесійної освіти як технології, побудованої на компетентнісному підході.

Література

1. CAIPE.URL: About Us - CAIPE
2. Diane R. Bridges, Richard A. Davidson, Peggy Soule Odegard, Ian V. Maki & John Tomkowiak (2011) Interprofessional collaboration: three best practice models of interprofessional education, *Medical Education Online*, 16:1, 6035, DOI: 10.3402/meo.v16i0.6035
3. Gary D. Rogers, Jill E. Thistlethwaite, Elizabeth S. Anderson, Madeleine Abrandt Dahlgren, Ruby E. Grymonpre, Monica Moran & Dujeepra D. Samarasekera (2017) Международное консенсусное заявление об оценке результатов межпрофессионального обучения, *Medical Teacher*, 39:4, 347-359, DOI: 10.1080/0142159X.2017.1270441
4. Reeves S, Fletcher S, Barr H, Birch I, Boet S, Davies N, McFadyen A, Rivera J, Kitto S. A BEME systematic review of the effects of interprofessional education: BEME Guide No. 39. *Med Teach*. 2016 Jul; 38(7):656-68. doi: 10.3109/0142159X.2016.1173663.

Ваніна Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА – ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Відомо, що система освіти відіграє ключову роль у визначенні професійного спрямування студента. Розвиток економіки, інформаційно-технічний прогрес – усе це безпосередньо залежить від якості освітніх послуг і вимагає нових правил ринку праці, який на сьогодні потребує динамічно підготовлених фахівців, які постійно вдосконалюють і підвищують свою кваліфікацію.

Застосування сучасних цифрових технологій в управлінні якістю у фаховій передвищій освіті та результат цього процесу є взаємопов'язаними ланками та повинні розвиватися одночасно і швидко. Освітній процес здійснюється через інновації та цифрову педагогіку, а підготовка якісного фахівця – через освітній процес.

З метою визначення впливу цифрової педагогіки на підвищення якості освітніх послуг, участі технології в них, виявлення складників поняття «якість освітніх послуг» необхідно більш детально розглянути ці явища.

Під цифровою педагогікою розуміють використання електронних елементів у навчальному процесі з метою посилення та зміни освітянського досвіду. Це означає, що технології дозволять змінити формати навчання і викладання [1]. Цифрова педагогіка як наслідок забезпечує високу якість освітніх послуг. Якість освіти – це насамперед багатовимірна й складна структура, яка охоплює такі блоки: якість педагогічного колективу, стан матеріально-технічної бази освітньої організації, мотивація педагогічного колективу, якість навчальних програм, якість знань студентів, якість інфраструктури, якість освіти, інноваційна діяльність менеджменту, вимоги до випускників, конкурентоспроможність випускників на ринку праці, їхні досягнення. Безумовно, ці показники тісно пов'язані та взаємодіють в системі.

Часто поняття «цифрова педагогіка» розглядається як синонім до терміна «онлайн-педагогіка», що не зовсім правильно, оскільки «цифрова» це набагато ширше й технологічно оснащене середовище. Суть цифрової педагогіки полягає не стільки в безпосередньому використанні цифрових технологій у викладанні, скільки в застосуванні цих інструментів з точки зору критичної педагогіки» [2].

Використання комп'ютера в навчальному процесі не завжди може бути віднесено до вищезазначеного поняття, бо традиційна форма навчання часто допускає застосування різних інформаційних технологій, тобто процес навчання залишається звичним (традиційним), незмінним. Наприклад, текстові редактори дозволяють створювати й редагувати повідомлення, звіти, есе та ін.

Студентові, можливо, немає необхідності використовувати комп'ютер, оскільки існують традиційні матеріальні носії, призначені для прийому, редагування та зберігання інформації (підручник, зошит, папір). Цифровий

підхід до навчання охоплює інформаційно-комунікаційні технології, що перетворюють сам освітній процес і створюють нові можливості навчання. У цьому випадку учень і вчитель «залежать» від Інтернету, оскільки завдання безпосередньо пов'язані з глобальною мережею.

Сучасні реалії не тільки припускають використання нових засобів комунікації в різних сферах суспільного життя, а й нав'язують їх, змушують вдаватися до них. Цьому сприяє не тільки прогрес в галузі інформаційних технологій, а й вдосконалення освітнього процесу та підготовка компетентних кадрів цього напрямку. На сьогодні електронні засоби інформації є основним інструментом у процесі навчання, оскільки система освіти орієнтована на безперервний розвиток і спрямована не тільки на надання учневі знань, але й на розвиток творчості, виявлення його сильних і слабких сторін, надання допомоги в пошуку, інтеграції в сферу його інтересів, всебічний розвиток особистості. Цифрова педагогіка значно спрощує процес навчання (але не призводить до його примітивізації, не полегшує і не применшує самі знання), скорочує час як вчителя, так і учня. Отже, ми можемо зробити висновок, що вчитель витрачає більше часу на вдосконалення своїх навичок викладання, набуває новий досвід і мотивує учнів, тому що комп'ютерні технології орієнтовані винятково на професійну діяльність. Студенти отримують об'ємні та різноманітні завдання.

Говорячи про цифрову педагогіку як про фактор збільшення освітніх послуг, не можна не згадати про її мобільність і частоту оновлення даних. В Україні існує безліч додатків і сервісів, за допомогою яких учителям пропонується відстежувати динаміку вирішення проблем і виявляти найбільш складні з них, оцінювати їх виконання і вносити отримані дані в загальнодоступні бази. Деякі алгоритми можуть аналізувати успішність учня і навіть робити кілька «припущень» про його майбутню освіту. Отже, цифрове навчання здійснює позитивний вплив як на успішність учнів, так і на їх мотивацію до навчання. Специфіка цифрової педагогіки, як одного з ключових чинників підвищення якості освітніх послуг, може полягати в такому:

- по-перше, абсолютний вплив на навчальний процес у цілому через залучення різних аспектів, складників ключових показників якості освітніх послуг;

- по-друге, цифровий учитель частково сам є студентом, оскільки він постійно отримує нові знання не тільки в галузі педагогіки, а й у сфері інформаційних технологій, що свідчить про прогресивне застосування цього підходу. Викладач сам організовує процес навчання і виховання в освітньому середовищі, використовуючи технології, що відображають особливості предметної сфери та відповідають їх особливим освітнім потребам;

- по-третє, цей вид педагогіки, крім створення сприятливих умов для взаємодії всіх учасників освітнього процесу, забезпечує інформаційну безпеку через закриті бази даних.

З огляду на вищевикладене можна відзначити, що є ключовим аспектом розвитку професійних і особистісних якостей учнів, їх компетентностей і

здатності до навчання. Підвищенню якості освіти сприяють сучасні інформаційні технології, зокрема електронне інформаційно-освітнє середовище. Це призводить, по-перше, до підготовки компетентного фахівця, по-друге, до формування особистості з високою інформаційною компетентністю та розвиненим критичним мисленням. Використання цифрових освітніх ресурсів розширює можливості освітнього процесу, стаючи лише інструментом у руках компетентних фахівців. Варто зазначити, що цифрові технології посідають важливе місце в освітньому процесі закладів освіти у зв'язку з їх особливостями, використовуються в поєднанні з традиційними формами навчання, що позитивно впливає на всі показники якості освіти. Такий підхід допомагає викладачам досягти динаміки, ефективності та результативності професійної діяльності.

Література

1. Ковальчук В., Подольська І. Застосування цифрової педагогіки в підготовці майбутніх фахівців сфери підприємництва. *Молодий вчений*. 2018. № 5(2). С. 523–526.
2. Сергеева И.В. Цифровой педагог в онлайн образовании. *Научные труды института непрерывного профессионального образования*. № 6 (6): 2016. 117–122 с.

Васенок Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ

У сучасних умовах постійних змін у суспільній, економічній, політичній та освітній галузях система освіти вимагає реформ, у професійній підготовці фахівців швейної галузі легкої промисловості. Результатом має стати підготовка випускників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти конкурентоспроможними, здатними до саморозвитку протягом життя, творчого пошуку та професійної мобільності.

Реалізація завдань сьогодення з підвищення якості одягу і розширення асортименту виробів багато в чому залежить від якості підготовки фахівців галузі. Підготовка здобувачів освіти визначається рівнем кваліфікації їх викладачів, оновленим змістом навчального матеріалу, застосуванням найсучасніших технологій і розробок у швейній та освітній галузях. Механізм формування загальних та спеціальних компетентностей майбутнього фахівця галузі сьогодні зовсім інший, ніж у попередніх поколінь. Час потребує нового переосмислення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема й викладачів професійного навчання.

Проблема формування технологічно грамотної особистості, підготовленої до життя та активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства розглядалися в багатьох дослідженнях.

Дослідженням професійної підготовки майбутніх фахівців займалися Н. Алік, В. Безрукова, Т. Дев'ятьярова, Е. Ільїна, Е. Зебра, О. Кириченко, О. Коваленко, О. Марушак, В. Радкевич, Л. Тархан, Е. Ткаченко, Е. Шматко та ін. У дослідженнях розглядалися різні аспекти професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема й фахівців швейної галузі.

Професійна діяльність майбутніх фахівців швейної галузі легкої промисловості різних кваліфікацій тісно пов'язана з інженерною діяльністю.

Інженерна діяльність будь-якого фахівця пов'язана з розробкою технічних об'єктів – з їх проектуванням. Інженерна діяльність фахівця швейної галузі пов'язана з проектуванням швейних виробів, яке є неможливим без застосування трудомісткого проектного процесу з конструювання одягу.

Значну увагу підготовці фахівців швейної галузі із залученням до проектно-конструкторської діяльності приділяли такі дослідники, як Л. Агошков, Є. Коблякова, М. Колосніченко, Г. Кононенко, К. Процик, А. Славінська, А. Сушан, В. Щербань та ін.

Професійне навчання проектуванню (конструюванню) швейних виробів у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти відбувається за допомогою різних трудомістких методик конструювання, які виправдовують себе тільки в окремих ситуаціях.

Відсутність єдиної методики конструювання, яка б могла задовольнити вимоги освіти й виробництва країни, спричиняє безліч проблем у педагогічній і швейній галузях. Тільки великий практичний досвід роботи, професіоналізм викладача професійного навчання допомагає правильно обрати методику конструювання для навчання здобувачів освіти й для побудови креслення основи виробу при промисловому (масовому) або індивідуальному проектуванні та виготовленні одягу. Але це тільки тимчасове й часткове вирішення проблеми.

Одним із засобів вирішення цієї проблеми є комплексна комп'ютеризація та автоматизація процесів підготовки виробництва і впровадження систем автоматизованого проектування одягу (САПРО).

XXI століття характеризується наявністю кількох десятків САПРО, які відрізняються не тільки надійністю, продуктивністю, комплектом обладнання, ціною, сумісністю з іншими системами, а й обсягом та якістю виконання різних етапів конструкторської та технологічної підготовки виробництва одягу (О. Костюкевич, Г. Параска, К. Процик).

Все активніше застосовують у швейній галузі різні автоматизовані системи проектування. Вимоги сьогодення до освітян пояснюються тим, що провідні швейні підприємства вже оснащені системами автоматизованого проектування, а середні та малі підприємства перебувають на стадії впровадження або вибору системи САПРО. Отже, більшість майбутніх

фахівців швейної галузі працюватимуть на підприємствах, оснащених САПР. З огляду на це майбутні викладачі професійного навчання мають не тільки орієнтуватися в основних теоретичних питаннях використання комп'ютерних технологій, але й уміти застосовувати їх на практиці під час проектування та виготовлення одягу.

Навчальні заклади, у яких відбувається професійна підготовка майбутніх фахівців швейної галузі, придбати один або кілька видів систем автоматизованого проектування одягу для навчально-виробничого процесу не мають можливості через велику вартість.

Нами була здійснена спроба автоматизувати процес проектування жіночого плечового виробу. В основу було покладено розроблену нами безрозрахункову методику конструювання, перевірка якої тривала кілька десятків років. Час-від-часу етапи розробки та результати впровадження методики конструювання в навчально-виробничий процес висвітлювалися в статтях.

Розроблення базової конструкції одягу в автоматизованому режимі значно полегшило, спростило та прискорило процес проектування швейного виробу.

З метою якнайповнішого задоволення вимог споживачів в одязі, підвищення якості виконання проєктних робіт, перспективним стає впровадження до навчально-виробничого процесу підготовки майбутніх фахівців швейної галузі, майбутніх викладачів професійного навчання доступних САПРО.

Ознайомлення майбутніх фахівців швейної галузі з найсучаснішими комп'ютерними технологіями варто розпочинати з найпростіших автоматизованих процесів проектування одягу. Подальше ознайомлення і застосування сучасних САПРО на практиці під час проектування та виготовлення одягу буде найефективнішим і результативнішим.

Вовк Богдан Іванович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної освіти та технологій
сілськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Наша держава володіє значним потенціалом для розвитку сільського господарства, це пов'язано насамперед зі сприятливими природними умовами для сільського господарства: родючі ґрунти і дуже сприятливий клімат на більшій частині території України.

Сільське господарство як основна рушійна сила розвитку економіки нашої держави й забезпечення добробуту населення в останні роки почало занепадати, а розвиток призупиняється через недостатню та неефективну державну підтримку.

Валовий внутрішній продукт в аграрному секторі економіки на кінець 2020 р. становив 134,5 млрд грн або 20%. Економічні можливості аграрного сектору України використовуються не повністю.

Однією з основних галузей сільського господарства є рослинництво, яке забезпечує населення продуктами харчування, тваринництво – кормами, багато галузей промисловості – сировиною рослинного походження та тісно пов'язано з тваринництвом. Завданням галузі тваринництва є розведення сільськогосподарських тварин для виробництва продуктів харчування (м'ясо, молоко та молочні продукти, яйця тощо) та сировини для харчової та легкої промисловості.

У січні–серпні 2021р. індекс сільськогосподарської продукції порівняно із січнем–серпнем 2020р. становив 108,4%. [1].

За цей період виробництво продукції сільського господарства зросло на на 13%. Зростання різко прискорилося на 1,9% проти даних за січень – серпень 2021 року. Однак воно фіксується на тлі низької бази минулого року – падіння на 14,2%, безпосередньо рослинництво – на 18,0 %, а тваринництво – 4,7%.

Нарощення виробництва за січень – жовтень 2021 року

- Сільськогосподарські підприємства наростили виробництво на 17,2%.
- Господарства населення – на 6,3%.

Динаміку основних показників сільського господарства України за 2020-2021 рр. наведено на рис. 1 та в таблиці 1 (в основі рисунка покладено темп приросту показників порівняно з попереднім роком).

За 2019-2020 рр. збільшилися площі соняшника на 69,4 %. На всі інші сільськогосподарські культури дещо зменшилися. Скорочення площ під цукровий буряк відбулося на 54,3 %, кормових культур – на 38,74 %, картоплі – на 10,1%, зернових культур – на 5,4%, овочевих – на 1,89%.

Водночас виробництво основних сільськогосподарських культур за цей період значно збільшилося: зросли обсяги виробництва зернових культур на 73,4 %, соняшнику на 110 %, плодів та ягід на 91,1%. Проте незначного підвищення зазнали овочі на 10,3%. Але суттєво зменшились обсяги виробництва цукрових буряків – на 47,4 %.

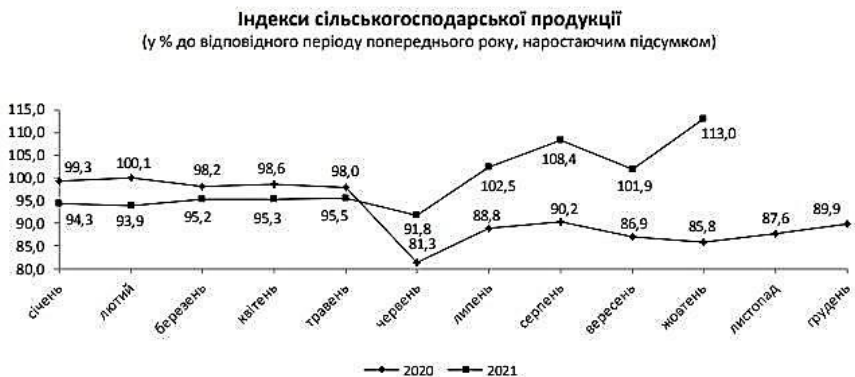

Рис. 1 Індекси сільськогосподарської продукції
(у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)

Таблиця 1

Індекси сільськогосподарської продукції за категоріями виробників
(у % до відповідного періоду попереднього року)

	Продукція сільськогосподарства	У тому числі	
		продукція рослинництва	продукція тваринництва
Господарства усіх категорій	108,4	114,8	95,2
у тому числі			
підприємства	113,7	121,5	96,2
господарства населення	102,1	106,3	94,0

Отже, при загальному збільшенні посівних площ на 0,79 % (196 тис. га) виробництво основних сільськогосподарських культур збільшилося на 58% (51044 тис. т), що свідчить про більш ефективне використання посівних площ та підвищення їх врожайності.

У тваринництві за 2019-2020 рр. чисельність поголів'я худоби дещо знизилася. Чисельність великої рогатої худоби знизилася на 43,4 % (у тому числі корів на 33,8 %), овець і кіз – на 17,8 %, свиней – на 13,2%. Збільшення поголів'я птиці на (21,6%) не дозволяє нівелювати різкий спад поголів'я інших видів тварин.

Збільшення обсягу експорту товарів АПК протягом останніх років є позитивним і свідчить про створення сприятливих умов для роботи сільськогосподарських підприємств та їх вихід на зовнішній ринок.

У 2020 році найбільший дохід від продажу за кордон країна отримала від реалізації олії, кукурудзи, пшениці, ріпака, соєвих бобів, ячменя, м'яса і субпродуктів свійської птиці, меду та вершкового масла.

Сучасне сільське господарство країни зазнає значних змін. За період 2019-2020 рр. у рослинництві основними напрямками діяльності підприємств є модернізація, оптимізація і, як наслідок, підвищення ефективності використання земель; при незначному збільшенні посівних площ значно збільшується збір основних сільськогосподарських культур (на 63 %). У тваринництві змінилася структура худоби: поголів'я худоби зменшилося на 25,1%, а птиці – збільшилося на 23,7%, що вплинуло на збільшення м'яса (на 20,5%), яєць (на 6,1%) та зменшення збору молока (на 16,6%), вовни (на 41,1%).

Можливо констатувати, що Україна, має всі необхідні ресурси для забезпечення попиту внутрішнього та зовнішнього ринків продукцією агропромислового комплексу. Основними пріоритетними напрямками розвитку сільськогосподарського комплексу є модернізація, оптимізація, раціоналізація, продумана логістика, підвищення якості та безпечності її продукції. Пріоритет в експорті продукції АПК України повинен зміститися з рослинництва на продукцію з високим рівнем доданої вартості та високим ступенем обробки.

Література

1. Ukrstat.org – публікація документів Державної Служби Статистики України, (2021). URL <https://ukrstat.org/uk/express/expr2021/09/111.docx> (дата звернення: 24.06.21).
2. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 24.06.21)
3. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року. URL: <http://agroua.net/docs/strateg.pdf> (дата звернення: 24.06.21).

Волкова Наталія Валентинівна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти
Криворізького державного педагогічного університету

Велічко Каріна Олександрівна,

студентка факультету дошкільної і технологічної освіти, гр.ПСО-19
Криворізького державного педагогічного університету

СУЧАСНА ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Проблема педагогічного професіоналізму, професійного становлення і розвитку фахівця складна й багатоаспектна. Філософія, соціологія, психологія, педагогіка, деонтологія, акмеологія та інші гуманітарні та прикладні науки вивчають різні аспекти його формування. Такий цілісний підхід до дослідження цієї проблеми в сучасних умовах зумовлене потребою інженера-педагога-професіонала.

Теоретичний аналіз літератури засвідчує, що професійне становлення і розвиток, професіоналізм майбутнього викладача професійного навчання залежить від рівня освіти, стану освітньої ситуації, якості підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів.

Закон України «Про освіту» визначає освіту як цілеспрямований процес навчання і виховання людини в інтересах особистості, суспільства, держави, що супроводжується констатацією досягнення громадянином визначених державою освітніх рівнів. Загальноосвітні програми спрямовані на вирішення завдань формування культури особистості, її адаптації до життя в суспільстві, створення бази для усвідомленого вибору й засвоєння професійних освітніх програм, що вирішують завдання послідовного підвищення професійного й загальноосвітнього рівня, підготовки фахівців відповідної кваліфікації та охоплюють програми початкової, середньої, вищої і післявищівської професійної освіти. З цього випливає, що формування освіченості й професіоналізму фахівця необхідно розглядати в єдності та взаємозв'язку, а становлення, розвиток, удосконалення та самовдосконалення професіоналізму – у процесі освіти й професійної діяльності.

Аналіз засвідчує, що на сьогодні в літературі, що має філософську, соціологічну, психолого-педагогічну, культурологічну спрямованість, трапляється достатньо визначень, які розкривають сутність освіти, зокрема й інженерно-педагогічної.

У тезаурусі для майбутніх викладачів профільного навчання, психологів профшколи освіта розглядається як спеціальна сфера соціального життя, що створює зовнішні й внутрішні умови для розвитку індивіда (підлітка й дорослого в їх взаємодії) у процесі освоєння цінностей культури. Освіта є, тому простежується синтез навчання індивідуальної та пізнавальної діяльності, виховання, самовиховання, розвитку й саморозвитку, дорослішання та соціалізації. Ці процеси взаємопов'язані та взаємозумовлені.

У парадигмі особистісно-орієнтованої педагогіки освіти представляє багаторівневий простір, сукупність складних процесів, що створюють умови для саморозвитку особистості.

До базових принципів реформування освіти належать антропологізація освіти, демократизація, плюралізм, багатокладність, варіативність, народність і національний характер, регіоналізація, відкритість, гуманізація та гуманітаризація, диференціація, діяльнісний характер та безперервність освіти.

Освіта спрямована на управління, яке виражається в світогляді, змісті, що охоплює духовне багатство суспільства, закладений у науках про природу, суспільство і людину, техніці, мистецтві життєвий досвід (духовні потреби, звички, вміння, навички).

Отже, можна зробити висновок, що на сьогодні простежується становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Освіта є найважливішою загальнолюдською цінністю. Сучасна парадигма освіти переконує, що найвища цінність будь-якого суспільства – це людина і її благо, освіта й вихованість спеціаліста, коли духовність, культура і професійної якості є надбанням цього суспільства. Фактори загальнолюдського розвитку, що визначають цінності освіти, охоплюють насамперед суспільну свідомість (ідеологія, світогляд, мораль, суспільний ідеал, духовні цінності суспільства та ін.). Утіленням зрілості особистості в засвоєнні цінностей суспільної свідомості є культура, засвоєння і передача досягнень якої є основним завданням освіти.

Література

1. Волкова Н.В. Провідні тенденції та психолого-педагогічні умови формування професіоналізму інженера-педагога в системі університетської освіти. *Professional Education; Methodology, Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології* : зб. наук. праць / редкол.: Доброскок І.І. (голов. ред) та ін. Переяслав-Хмельницький державний вищий навчальний заклад імені Григорія Сковороди. Переяслав: "СКД", 2021. Вип. 13. С.44–50.

2. Волкова Н.В., Горбатюк Р.М. Інтеграція професійної освіти і виробництва як чинник модернізації підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*: науковий часопис. Том 6. № 1. 2018. С. 89–102. URL: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php/itse/article/view/2447>.

Газука Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та безпеки життєдіяльності Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Плуток Олена Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти
та безпеки життєдіяльності Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

За сучасних умов розвитку освітніх систем в Україні виникає потреба переходу від простого накопичення знань до формування умінь навчатися, оволодіння навиками пошуку інформації, здатності до самонавчання впродовж життя.

Розроблення стандартів вищої освіти, узгоджених із новою структурою освітньо-кваліфікаційних рівнів Національної рамки кваліфікацій, зорієнтоване на формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Щодо професійної освіти, то компетентність є сукупністю знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію [2].

У професійній компетентності вчителя вчені традиційно виділяють такі компоненти:

- наукова компетентність;
- методична компетентність;
- психолого-педагогічна компетентність;
- технологічна компетентність.

Технологічна компетентність як складник професійної компетентності майбутнього педагога є важливим підґрунтям для успішної подальшої професійної діяльності в реалізації ідей індивідуально-особистісного, креативного, гуманістичного навчання.

Сформована технологічна компетентність є програмним результатом професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання як на першому (бакалаврському), так і на другому (магістерському) рівнях, що відображено у відповідних програмних результатах підготовки з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) [3; 4].

Технологічна компетентність педагога професійного навчання має свої особливості, зумовлені тим, що в підготовці майбутніх кваліфікованих спеціалістів педагогу необхідно володіти не лише педагогічною, а й інженерною компетенцією, тобто технологічна компетентність педагога професійного навчання має як педагогічний, так й інженерний складник.

Відповідно до затвердженого стандарту вищої професійної освіти передбачено програмні результати навчання, що відображають формування

технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання через оволодіння психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, формування умінь проектувати й реалізувати навчальні, розвивальні проекти, застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін й обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі, використовувати освітні технології та забезпечувати їх навчально-методичний супровід для створення сприятливого освітнього середовища.

Формування інженерного складника технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання націлене на освоєння майбутнім фахівцем технологій галузі/сфери, здатного аналізувати ефективність проектних рішень пов'язаних із добором, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією технологічного обладнання та устаткування галузі, здатного здійснювати розрахунки технологічних процесів у галузі відповідно до спеціалізації [3;4].

Отже, технологічна компетентність майбутнього педагога професійного навчання є важливим компонентом професійної підготовки та є цілісним інтеграційним особистісним утворенням, що характеризується знаннями, вміннями, нормами та можливостями здійснення творчої реалізації технологічного підходу до професійного навчання учнів.

З метою успішного формування технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання варто враховувати структуру професійної компетентності педагога, що об'єднує:

- особистісний складник (етичні та соціальні позиції і установки, риси особистості спеціаліста);
- когнітивний складник (наявність системи педагогічних і спеціальних предметних знань);
- операційно-технологічний складник (володіння методами, технологіями, способами педагогічної взаємодії, методами навчання цього предмета) [1].

Отже, важливим фактором формування технологічної компетентності майбутнього педагога професійного навчання є забезпечення позитивної мотивації до оволодіння педагогічними технологіями навчання спеціальних предметів за спеціалізаціями.

Успішне оволодіння теорією і практикою використання педагогічних технологій навчання кваліфікованих спеціалістів передбачає формування в майбутнього педагога педагогічних якостей і здібностей, тобто відповідного рівня педагогічної майстерності, розвиток його творчого потенціалу та рівня науково-методичної підготовки шляхом ознайомлення майбутніх педагогів із теорією і практикою використання педагогічних технологій у навчанні учнів обраній спеціальності.

Важливим кроком реалізації програмних результатів підготовки майбутнього педагога професійного навчання щодо формування технологічної компетентності є з'ясування педагогічних умов досягнення окреслених цілей.

Література

1. Педагогіка: Навчальний посібник: для студ. вищ. навч. закладів. Н. Є. Мойсеюк. Вид. 5-те, доп. і перероб. Київ: Б.В. 2007. 655 с.
2. Професійна освіта: Словник: Навч. пос. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г. Ничкало. Київ: Вища школа, 2000. 149 с.
3. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-015-B.pdf>
4. Стандарт вищої освіти України другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mahistr.pdf

Газука Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

Руда Катерина Анатоліївна,
магістр технологічного факультету
Національного університету «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійна діяльність педагога вимагає від нього активного та творчого відношення до вирішення завдань професійного навчання учнів. Тому важливо вже у процесі фахової підготовки майбутнього педагога професійного навчання сформувані такі його риси, як: розвиток зацікавленості в самостійному освітньому процесі й рефлексивній позиції в ньому, вміння планувати свою діяльність, здобуття досвіду самостійної творчої діяльності, залучення до активного пошуку й усвідомленого вибору шляхів самореалізації. Ці завдання значною мірою можна вирішувати, упроваджуючи проектну діяльність у навчально-виховний процес підготовки майбутнього педагога професійного навчання.

Доведено, що проектування широко використовується в навчанні. Проектна діяльність реалізується в педагогічній практиці шляхом використання так званого «методу проектів» як дидактичної одиниці, сукупності прийомів, операцій оволодіння певною сферою практичного чи теоретичного знання, тією або іншою діяльністю; шлях пізнання, спосіб організації процесу пізнання [4].

Підґрунтям розвитку творчого потенціалу студентів є методологічний складник процесу проектування. Проектування починається з постановки

проблеми, на розв'язання якої буде націлений проєкт. Варто розрізнити проблему для себе (прогалини в знаннях самого проєктувальника) і проблему проєкту (питання, розв'язання якого необхідне для практики). Після постановки проблеми виділяють об'єкт і предмет проєкту. Наступним кроком є визначення теми проєкту. Вона є результатом індивідуального творчого пошуку й може бути визначена тільки після вибору проблеми, об'єкта та предмета проєкту. Як правило, у темі відображається об'єкт і предмет проєктування. До методологічних характеристик проєкту відносять: актуальність теми, гіпотезу, мету та завдання, методи проєктування, теоретичну і практичну значущість проєкту. Актуальність визначається необхідністю звернення до цієї теми на сучасному етапі, потребою її розроблення в аспекті обраного напрямку проєктування. Гіпотеза – це логічно обгрунтоване припущення автора проєкту, що потребує підтвердження або спростування, істина якого не очевидна. Мету розуміють як бажаний кінцевий результат проєкту. Постановка проєктних завдань передбачає вироблення певної послідовності дій – кроків для досягнення мети, здійснення вибору, шляхів та засобів її досягнення [1].

Отже, закономірним є те, що проєктна діяльність як особливий вид навчальної діяльності, що зумовлений цілями навчання, сприяє розвитку розумових, емоційних і вольових якостей, практичних умінь і навичок студентів.

У своїй структурі проєктна діяльність, як і будь-яка інша, містить мету, мотиви, функції, зміст, внутрішні й зовнішні умови, методи, засоби, предмет, результат та етапи її виконання [2, с.11].

Важливим фактором розвитку творчого потенціалу студентів є мета як важливий структурний елемент проєктної діяльності студентів, що призводить до уявлення кінцевого результату діяльності.

Значну роль у розвитку творчих здібностей студентів відіграє зміст проєктної діяльності, який охоплює дослідницькі підготовчі операції, конструювання майбутнього виробу, практичне виготовлення виробу, оцінку та захист об'єкта діяльності [2].

Зважаючи на психологічні особливості творчого розвитку особистості, проєктна діяльність створює умови для врахування індивідуальних особливостей протікання творчого процесу. Індивідуальність і самостійність мислення реалізується під час вибору теми проєкту, де необхідно вказати на причину (потребу), призначення, сферу використання, принцип роботи (якщо є така необхідність), ступінь значущості. Формулюючи тему проєкту, необхідно вказати назву роботи, її мету (які потреби вирішуються), хто буде використовувати результати. Розрізняють відкриті та закриті формулювання тем проєкту. Відкриті мають більший ступінь свободи в способах вирішення проблеми, дозволяють більше експериментувати, варіювати результат. Закрите формулювання теми передбачає чітке конкретне визначення того, що буде зроблено.

Залежно від отриманих знань, умінь і навичок визначається підсиленість виготовлення та можливості матеріально-технічного забезпечення проєкту, його економічну й екологічну доцільність. Відобразити конкурентноздатність виробу, яка буде залежати не тільки від перерахованих вище вимог, але й від

художнього оформлення та цікавого дизайнерського рішення. У процесі планування діяльності щодо виконання проєкту доцільно розглянути питання вибору та підготовки до роботи інструмента й обладнання, матеріалів та приладдя з точки зору їх оптимальності для отримання результату запропонованої якості.

Загалом робота над проєктом, як і будь-яка творчість, вимагає певного ступеня свободи. З огляду на це автор проєкту має право змінювати послідовність викладу матеріалу, не вносити окремі розділи з рекомендованого переліку або доповнювати те, що може покращити якість роботи.

Проєктна діяльність дозволяє студентам самостійно або в групі виявити себе, максимально випробовуючи свої можливості; спробувати свої сили, використати свої знання, принести користь і показати публічно досягнутий результат.

Отже, проєктна діяльність як основа проєктної технології навчання сприяє розвитку самостійності у формуванні студентами мети майбутньої діяльності та має практичний характер, що зумовлює зміни об'єктивного й суб'єктивного характеру розвитку суттєвих сил особистості студентів.

Література

1. Бондарев П.Б. Проектная деятельность учителя : учебное пособие / П.Б. Бондарев, В.Е. Курочкина / Под общ. ред. П.Б. Бондарева. Краснодар: Гимназия. 2002. №71. 21 с.

2. Методика організації проєктно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці: Навч. метод. посібник / Бербец В.В., Дубова Н.В., Коберник О.М. та інші: За заг. ред. О.М. Коберника. Умань, 2003. 92 с.

3. Сидоренко В.К. Проектна методика як основа реалізації особистісно-орієнтованого навчання. *Молодь і ринок*. 2004. №1. С. 19–24.

4. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко та ін. Київ: А.С.К., 2001. 256 с.

Грибенко Олександр Миколайович,

кандидат історичних наук, викладач соціальних дисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ FISHBONE НА ЗАНЯТТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1917 – 1921 рр. ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ»

Характерною рисою нового стандарту є діяльнісний характер, що ставить за мету розвиток особистості студента. Студент сам відкриває знання через зміст навчально-методичного комплексу. Його здатність до саморозвитку та самовдосконалення означає вміння вчитися.

Системно-діяльнісний підхід забезпечує досягнення запланованих результатів засвоєння основної освітньої програми загальної освіти та

створює основу для самостійного успішного засвоєння студентами нових знань, умінь, компетенцій, видів та способів діяльності [1, с. 3].

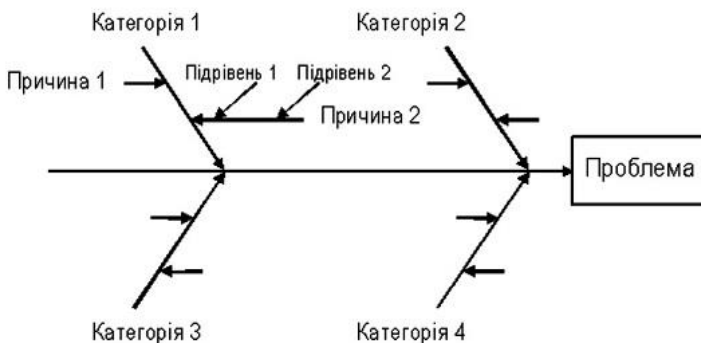
Тому сучасному викладачеві необхідно опанувати педагогічні технології, за допомогою яких можна реалізувати нові вимоги. Однією з успішних інноваційних педагогічних технологій є технологія критичного мислення, суть якої полягає у тому, щоб розвивати у студентів уміння чітко мислити, структурувати та коректно інтерпретувати інформацію. Використання цієї технології виправдано з погляду застосування ФГОС нового покоління, оскільки передбачає особисте залучення студента до процесу навчання, сприяє самоосвіті і саморозвитку особистості. Щоб студенти у процесі читання тексту чи перегляду відеоматеріалу змогли чітко сформулювати проблему, позначити напрями пошуку її вирішення на стадії осмислення, я використовую методичний прийом «Фішбоун» (з англ. «рибна кістка» або «скелет риби»), направлений на розвиток критичного мислення у наочно-змістовній формі. Цей метод започаткував японський вчений Каору Ісікава. Суть такого підходу полягала у встановленні причинно-наслідкових зв'язків між об'єктом аналізу та факторами, що впливають на нього, здійснення обґрунтованого вибору. Додатково метод дозволяє розвивати навички роботи з інформацією та вміння ставити та вирішувати проблеми.

Схема «фішбоун» - графічне зображенням, що дозволяє наочно продемонструвати визначені в процесі аналізу причини конкретних подій, явищ, проблем і відповідні висновки або результати обговорення [3].

Графічне структурування інформації дозволяє викладачу:

- наочно подати навчальний матеріал з окремої теми, курсу;
- зменшити обсяг інформації, необхідної для запам'ятовування, за рахунок виділення ключових понять та логічних зв'язків між ними;
- сприяє зниженню значимості проблеми вчення студентів, пов'язаної зі зростаючим обсягом і складністю інформації, що вивчається.

Діаграма Ісікави (Риб'яча кістка)

Переробка інформації кожним студентом при складанні графічної схеми дозволяє говорити про розуміння та сприйняття інформації.

Схема включає основні чотири блоки, представлені у вигляді голови, хвоста, верхніх і нижніх кісточок. Сполучною ланкою виступає основна кістка чи хребет риби. Голова – проблема, питання, тема, яка підлягає аналізу, порівнянню, обговоренню.

Верхні кісточки (розташовані праворуч при вертикальній формі схеми або під кутом 45 градусів, зверху – при горизонтальній) – на них фіксуються основні поняття теми, причини, що привели до проблеми.

Нижні кісточки (зображуються навпаки) – факти, що підтверджують наявність сформульованих причин або суть понять, указаних на схемі

Хвіст – відповідь на поставлене питання, висновки, узагальнення.

Прийом «фішбоун» передбачає ранжування понять, тому найбільш важливі з них для вирішення основної проблеми знаходяться ближче до голови. Усі записи мають бути короткими, точними, лаконічними та відображати лише суть понять.

Проблема (голова) Українська революція 1917-1921 рр. Державотворчі процеси.

Категорія 1. Причини національно-демократичної революції 1917-1921 рр. (політична, економічна, соціальна);

Категорія 2. Формування вищих гілок влади (в добу Української Центральної Ради: законодавча – Українська Центральна Рада; виконавча Генеральний Секретаріат (Рада Народних Міністрів); судова – Генеральний Суд УНР; Українська Держава: законодавча – Гетьман; виконавча – Рада Міністрів; судова – Генеральний Суд України/ Державний Сенат); Директорія УНР: законодавча – Трудовий Конгрес; Виконавча – Рада Народних Міністрів; судова - Генеральний Суд УНР);

Категорія 3. Зміст та особливості формування та розбудови вищих гілок влади 1917-1921 рр.

Категорія 4. Уроки та наслідки Української революції 1917-1921 рр.

Література

1. Асмолов А.Г. Системно-деятельностный подход к разработке стандартов нового поколения // Педагогика. 2009. № 4. С. 18–22.

2. Петерсон Л.Г., Кубышева М.А., Кудряшова Т.Г. Требования к составлению плана урока по дидактической системе деятельностного метода. Москва, 2006.

3. Метод «Фишбоун» (Рыбий скелет): что это такое, формы работы на уроке и примеры [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://pedsovet.su/metodika/priemu/5714>

Єрмоленко Євген Ігорович,
доктор філософії, старший викладач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЗРОБКА ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ ЗАСОБАМИ SERVICE LEARNING APPS.ORG

Проблема використання інтерактивних технологій навчання або їх елементів неодноразово досліджувалася науковцями [1; 2; 3; 4]. У своїх дослідженнях переважна більшість учених обґрунтовано доводить підвищення ефективності освітнього процесу за умови впровадження інтерактивного навчання. У зв'язку з активним використанням дистанційних технологій навчання, викликаним складною епідеміологічною ситуацією в світі, педагогічні працівники стикаються з необхідністю пошуку нових засобів та ресурсів, які б дозволили організувати елементи інтерактивного навчання засобами цифрових технологій. Одним із ресурсів, які дозволяють вирішити окреслене завдання, є Learningapps.org.

LearningApps.org є сервісом для підтримки процесів навчання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватися безпосередньо як джерело навчального матеріалу або для організації самостійної роботи здобувача освіти. Метою сервісу є створення загальнодоступної бібліотеки незалежних модулів, придатних для повторного використання та редагування. Блоки (називаються вправами) не внесені в жодні конкретні сценарії чи програми, тому вони не розглядаються як цілісні уроки чи завдання, що дозволяє використати їх у будь-якому доречному методичному сценарії [5].

Щоб розпочати роботу з сервісом, необхідно пройти процедуру реєстрації (для нових користувачів) або авторизації (для зареєстрованих користувачів), що надасть доступ до персонального кабінету, у якому відображаються створені або відібрані загальнодоступні вправи.

Після реєстрації можливі два варіанти використання можливостей сервісу: пошук готових вправ та самостійне їх створення. Пошук готових вправ можна здійснити за ключовими словами (ввівши їх у рядок пошуку) з подальшим фільтруванням результатів пошуку за такими критеріями: категорія (або галузь знань), наявність медіаповнення (зображення, звук, відео) та рівень складності (від дошкільної освіти до післядипломної освіти). Знайшовши потрібну вправу, можна використати її в оригінальному вигляді або відредагувати її, натиснувши «Створити схожу вправу». Після внесення необхідних правок необхідно натиснути «Завершити редагування та переглянути вправу» та «Зберегти». Збережені вправи відображаються в персональному кабінеті.

Якщо запропонований перелік вправ не відповідає поставленим вимогам, їх можна створити самостійно, перейшовши на вкладку «Створення вправи». Алгоритм створення вправи такий: вибір шаблону, заповнення контенту

(текстового або мультимедійного), збереження вправи. Сервіс дозволяє створити вправи за шаблонами, що мають відповідні сценарій дій здобувачів освіти: знайди пару; класифікація; числова пряма; просте упорядкування; вільна текстова відповідь; фрагменти зображення; вікторина (1 відповідь); заповнення пропусків; аудіо- та відеоконтент; перший мільйон (за сценарієм однойменної вікторини); пазл; кросворд; знайти слова (філворд); де це? (пошук вказаних елементів зображення); вгадай слово (за сценарієм шоу «Поле чудес» з обмеженою кількістю помилок); скачки (швидкість відповіді); парочки; порахувати (для завдань із числовою відповіддю); таблиця відповідностей; заповнення таблиці; вікторина (без запропонованих варіантів відповідей). Під час створення вікторин у розробника є можливість додавати зображення інших мультимедійних елементів як з власного комп'ютера, так і з пошукових сервісів мережі Інтернет.

Розроблені вправи можна зберігати в персональному кабінеті окремо, сортувати за теками, а також об'єднувати в колекції. Поширити розроблені вправи серед здобувачів можна розіслати зручним способом автоматично згенероване посилання, QR-код. Вправи можна інтегрувати також у різноманітні освітні платформи (Moodle тощо), для цього сервіс генерує спеціальний код.

Отже, можливості сервісу LearningApps дозволяють створювати широкий спектр варіантів інтерактивних вправ, які можуть урізноманітнити дистанційні заняття, підвищити рівень мотивації та уваги здобувачів освіти, а також розробляти цікаві засоби діагностування рівня їх знань.

Література

1. Сем'янов С. С., Самусь Т. В. Теоретичні засади впровадження інтерактивного навчання у П(ПТ)ЗО. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Глухів, 14 травня 2020 р. Глухів, 2020. С. 277–279.

2. Ковальчук В. І. Методичні рекомендації щодо застосування ігрових технологій в процесі викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Київ: Видавничо-редакційний відділ НУБіП України, 2017. 56 с.

3. Ковальчук В. І., Федотенко С.Р. Інноваційні технології навчання – основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*, 2018. №12. С. 425–429.

4. Игнатенко А. В., Игнатенко К. В. Использование в учебном процессе подготовки педагогов профессионального обучения интерактивных технологий. *Проблемы развития личности в условиях глобализации: психолого-педагогические аспекты*. Материалы II Международная научно-практическая конференция, 2019. 899 с.

5. Що таке LearningApps.org? URL: <https://learningapps.org/about.php>. (дата звернення 25.10.2021).

Зінченко Володимир Павлович,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки, психології, соціальної роботи та
менеджменту Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Скрипцов Андрій Дмитрович,
магістрант кафедри педагогіки, психології,
соціальної роботи та менеджменту
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОРГАНІЗАЦІЙНІ УМОВИ УПРАВЛІННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

За необхідності підвищення якості підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці, актуальності набувають питання набору здібної молоді в заклади професійної освіти. Але практика свідчить, що популярність і престижність робітничих професій залишається на низькому рівні.

В організації профорієнтаційної роботи, що проводиться працівниками закладів професійної освіти (ЗПО), є суттєві недоліки: стихійність, захопленість масовими формами, відсутність індивідуального підходу. Однією з причин цього стану є брак ефективного управління профорієнтаційною роботою в закладах професійної освіти.

Проблема професійної орієнтації учнів закладів професійної освіти розглядалася багатьма вченими (Д. Закатнов [0], В. Зінченко [2], В. Синявський [3] та ін.). Ними визначені основні цілі, завдання та структурні компоненти профорієнтаційної роботи в ЗПО, розроблені профдіагностичні методики, основні форми і методи профорієнтації у ЗПО.

Водночас недостатньо уваги приділено питанням управління профорієнтаційною роботою у ЗПО.

Метою цієї роботи є визначення умов, що забезпечують ефективне управління профорієнтаційною роботою в закладах професійної освіти. Для цього необхідно охарактеризувати особливості профорієнтаційної діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; розкрити специфіку управління профорієнтаційною роботою у ЗПО; визначити умови, що сприяють її ефективності.

Професійна орієнтація – це система заходів, спрямованих на забезпечення активного, свідомого професійного самовизначення та становлення особистості з урахуванням своїх можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної самореалізації в професійній діяльності.

Розглянемо обливості профорієнтаційної роботи в закладах професійної освіти.

Професійна орієнтація молоді – проблема комплексна, а її вирішення залежить від зусиль школи, системи професійної освіти всіх рівнів,

громадськості. Тільки планомірна, довготривала і неперервна система роботи з профорієнтації сприяє підвищенню свідомості вибору професії молоддю.

Важливі завдання в загальній системі профорієнтації можуть вирішувати заклади професійної освіти: участь педагогічних колективів ЗПО у трудовому вихованні школярів, у розвитку їхніх інтересів і нахилів, суспільно значущих мотивів, свідомої мотивації вибору професії, підвищенні престижу робітничих професій і ЗПО; інформування молоді, батьків, педагогів шкіл про зміст робітничих професій, зміни, які відбулися в процесі виробництва; повідомлення про ЗПО, про умови і зміст навчання, про відпочинок і організацію побуту учнів; організація профорієнтаційної роботи з учнями, які вступили до закладів професійної освіти, формування у них стійкого професійного інтересу, мотивів трудової діяльності.

Зважаючи на окреслені завдання, робота закладів професійної освіти з формування майбутнього контингенту має три адресати: молодь, батьки, педагогічні колективи шкіл.

Ефективне і якісне вирішення завдань з орієнтації молоді на робітничі професії можливе за таких умов:

- зв'язок з усіма організаціями, які проводять профорієнтаційну роботу (підприємства, заклади освіти, громадськість);

- традиційний зв'язок із найближчими до ЗПО школами, з якими встановлюються найбільш тісні контакти учнівських та педагогічних колективів на двосторонніх угодах про співпрацю;

- створення кабінету профорієнтації, який використовується з метою широкої популяризації робітничих професій, отримання школами і батьками консультацій щодо професій, їх змісту, умов навчання у ЗПО;

- наявність у ЗПО конкретного плану роботи з професійної орієнтації, не перевантаженого формальними заходами і спрямованого на вирішення конкретних завдань.

Відзначимо, що ці узагальнені умови можна вважати необхідними для ЗПО будь-якого профілю. Водночас треба мати на увазі, що для досягнення високої ефективності проведення профорієнтаційних заходів принципове значення має якість інформації, яку отримують школярі, батьки, педагоги. Така інформація обов'язково повинна бути не тільки об'єктивною, але й враховувати потреби учасників заходів, їхні психологічні та вікові особливості, життєвий досвід, цінності, які прийняті в різних соціальних групах. Недооцінка психологічних особливостей, інтересів і потреб учасників заходів знижує їх профорієнтаційну інформативність і можливість формування відношення до цієї інформації.

Реалізувати завдання, що стоять сьогодні перед колективами ЗПО, можна, використовуючи різноманітні форми і методи профорієнтації, проводячи їх систематично, у тісному зв'язку з колективами шкіл, підприємств, громадськості.

Охарактеризуємо особливості управління профорієнтаційною роботою. Організаційною основою проведення профорієнтаційної роботи у ЗПО є:

планування, розподіл функцій між інженерно-педагогічними працівниками, облік, контроль і аналіз роботи.

Основним і обов'язковим документом для проведення профорієнтаційної роботи є комплексний план закладу професійної освіти з проведення цієї роботи і комплектування ЗПО. Він складається на навчальний рік і є самостійним розділом загального плану роботи ЗПО. План повинен містити такі розділи:

- а) основні завдання на навчальний рік;
- б) організаційні заходи;
- в) робота з підвищення престижу серед молоді робітничих професій;
- г) робота з учнями шкіл;
- д) робота з батьками;
- е) методична робота з працівниками закладів професійної освіти і класними керівниками шкіл.

Дуже важливо у плані не порушити співвідношення масових, групових та індивідуальних форм роботи. Тільки раціональне їх поєднання і систематичне проведення може забезпечити позитивні результати.

Забезпечити виконання позапланованих заходів можна тільки за умови оптимального розподілу функцій між інженерно-педагогічними працівниками з урахуванням їхніх ділових якостей, ступеня підготовленості до виконання того чи іншого розділу плану.

Координацією роботи в ЗПО здійснює рада з профорієнтації, яку очолює директор. У раді створюються сектори з напрямів роботи, що відповідають основним розділам плану: організаційний сектор, методичний сектор, сектор роботи зі школярами, батьками; сектор з підвищення престижу ЗПО і професій. До складу кожного сектора має входити 2-3 працівники з числа керівництва ЗПО, майстрів і викладачів.

Для проведення роботи безпосередньо зі школярами необхідно закріпити всіх інженерно-педагогічних працівників за школами з урахуванням певних зон впливу: а) школи, у яких робота проводиться згідно з угодами про співробітництво; б) школи району поблизу ЗПО; в) школи інших районів міста. Зону впливу визначають залежно від відсоткового співвідношення комплектування ЗПО випускниками шкіл. Крім цього, профорієнтаційну роботу необхідно організувати таким чином, щоб кожний майстер виробничого навчання займався безпосередньо комплектуванням своєї групи, не обмежуючись однією бесідою в школі про ЗПО. Особливо вони повинні проводити індивідуальну роботу з тими школярами, які виявили інтерес до робітничих професій та бажання оволодіти ними.

У зв'язку з цим, створюючи сектори при раді з профорієнтації, доцільно залучати до них викладачів і майстрів 1-2 курсів, а учнів випускних груп – до індивідуальної роботи зі школярами з метою комплектації груп за конкретною професією на наступний навчальний рік.

Облік роботи, що проводиться, здійснюється секретарем ради з профорієнтації та фіксується у відповідному журналі. Журнал повинен містити розділи, які відповідають розділам комплексного плану.

Контроль за виконанням комплексного плану з профорієнтації здійснюється членами Ради, про що робиться спеціальний запис у журналі обліку.

З метою підвищення ефективності профорієнтаційної роботи кожного працівника окремо і в цілому необхідно вивчати результативність заходів, що проводяться, форм і методів, що використовуються. Цьому сприяють звіти інженерно-педагогічних працівників на засіданнях ради, проведення аналізу контингенту першокурсників, підведення підсумків прийому до ЗПО на спільних засіданнях педрад шкіл й закладів професійної освіти.

У комплексній системі роботи з профорієнтації значна роль відводиться кабінету профорієнтації, який виконує такі функції: а) систематизує інформацію про професії ЗПО і потребу в них на ринку праці; б) готує інформацію про професійну підготовку кадрів у ЗПО; в) організовує роботу майстрів, викладачів і учнів ЗПО зі школярами, батьками і педагогами шкіл; г) здійснює координацію роботи майстрів і викладачів у школах; д) вивчає і узагальнює досвід роботи з профорієнтації у ЗПО та впроваджує його в практику; е) надає методичну допомогу в плануванні і проведенні профорієнтаційної роботи всім категоріям працівників ЗПО; є) формує банк професіограм і психодіагностичних методик та методичних матеріалів; ж) веде облік і контроль щорічних результатів працевлаштування випускників ЗПО; з) організовує в кабінеті роботу приймальної комісії.

Кабінет профорієнтації працює згідно з розробленим планом. Його очолює завідувач – відповідальний за профорієнтаційну роботу (зазвичай на громадських засадах) майстер або викладач.

Ефективність діяльності ЗПО й успішне виконання планів прийому залежить від правильно організованої та керованої системи професійної орієнтації молоді. Чинна система професійної орієнтації молоді поки що не дає бажаних результатів, мало впливає на формування інтересів випускників шкіл до робітничих професій. Подолати інерційність в уявленнях молоді щодо робітничих професій можна, якщо координувати дії усіх учасників професійної орієнтації, розширити і посилити роботу з педагогами шкіл, батьками та якісно покращити профорієнтаційну роботу в ЗПО.

Література

1. Закатнов Д. О. Концепція професійної орієнтації молоді на робітничі професії (проект). *Професійно-технічна освіта: науково-методичний журнал*. 2011. № 1. С. 39–42.
2. Зінченко В.П. Готовність особистості до вибору та зміни професії: методичний посібник. К., 2001. 50 с.
3. Зінченко В.П., Синявський В.В. Профорієнтаційна робота в закладах профтехосвіти. *Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 9. Глухів, РВВ ГДПУ, 2007. С.214–220.

Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЄКТУВАННІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У час перезавантаження системи професійної (професійно-технічної) освіти актуальності набуває питання підвищення ефективності освітнього процесу в закладах вищої освіти, де здійснюється підготовка майбутніх педагогів професійного навчання.

Нагальності набуває розв'язання суперечності між компетентнісним підходом до підготовки фахівців у вишах, який окреслено законодавчо, і невизначеністю щодо шляхів упровадження інноваційних технологій, які мають значний дидактичний потенціал щодо формування кожного складника фахової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання [1].

Адже компетентність педагога професійного навчання містить низку складників, кожен з яких з їх єдності забезпечує об'єктивно необхідну теоретичну, практичну підготовку, розвиток особистісних, психологічних якостей, професійно важливих здібностей та здатностей [2].

В основу професійного становлення педагогів професійного навчання на етапі здобуття фаху має бути покладено пробудження мотивації до отримання якісної професійної підготовки на основі усвідомлення модернізаційних перетворень в системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Наукові доробки, власний педагогічний досвід, результати проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що сучасність вимагає оновлення педагогічних технологій у вишах. Технологія навчання науковцями розглядається як складник всієї дидактичної системи.

Серед специфічних рис педагогічних технологій звернемо увагу на передбачення якісної результативності спланованих цілей освітнього процесу, рефлексії, відтворюваності [3].

Проблема успішного професійного становлення майбутніх педагогів професійного навчання на етапі професійної підготовки тісно пов'язана з диференціацією та індивідуалізацією навчання, розвитком особистості кожного здобувача освіти як суб'єкта освітнього процесу, що і є основою професійного розвитку як динамічного та безперервного процесу.

Опитування викладачів, які забезпечують освітні компоненти освітньо-професійної програми підготовки педагогів професійного навчання ОС «Бакалавр» за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізацією), показали, що практично всі вони ознайомлені з науковими засадами щодо переваг інноваційних педагогічних технологій, але водночас практично прагнуть реалізувати їх у власній педагогічній практиці тільки 45% респондентів. За такого підходу в здобувачів освіти накопичується «знаннява»

не достатньо осмислена інформація, певна частина студентів не усвідомлює місце кожного освітнього компонента в професійному становленні.

На усунення зазначеного й спрямовані такі інноваційні технології, як case-study, проектна технологія, інтерактивні технології.

Але мають досвід впровадження case-study тільки 30% опитаних викладачів. Водночас науково обґрунтовано та доведено практикою, що зазначена технологія містить великий потенціал формування готовності фахівців щодо вирішення професійних ситуацій. А залучаючись до розв'язання case-завдань, майбутні педагоги професійного навчання мають проаналізувати запропоновану ситуацію, визначити сутність закладеної проблеми, спроектувати можливі шляхи її вирішення, обґрунтувати вибір найкращого варіанта, базуючись на реальних умовах освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти чи галузі виробництва відповідно до спеціалізації. Тобто створюються умови для того, щоб майбутній фахівець поглибив уміння аналізу ситуацій зі сфери майбутньої професійної діяльності; відбору (пошуку) потрібної інформації; проектування власних дій у професійній діяльності; формування здатності застосування теоретичних знань для розв'язання практичної проблеми тощо. Це є необхідним для професійного становлення майбутнього педагога професійного навчання.

Також під час підготовки майбутніх педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти не використовуються повною мірою переваги інтерактивних технологій.

Під час інтерактивного навчання формування компетентностей здійснюється в процесі взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Така інтерактивна співпраця дозволяє створити умови для подолання стереотипів мислення. Упровадження в педагогічну практику підготовки педагогів професійного навчання окресленого підходу здійснюється за алгоритмом: конструювання проблеми; розподіл ролей; обговорення проблеми; проектування результатів обговорення; рефлексія та підведення підсумків. Водночас учасники освітнього процесу залучаються до продуктивного співробітництва [4].

Під час дослідження визначено, що впровадження в освітній процес інноваційних технологій дозволяє спроектувати для майбутніх педагогів професійного навчання різномірні завдання, нетрадиційні організаційні форми, елементи проблемного навчання тощо.

Отже, за таких умов здійснюється цілеспрямоване формування готовності майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності в освітньому процесі. Організація освітнього процесу проектується на щораз вищу активність учасників пізнавальної діяльності, реалізуються дидактичні принципи активності, безперервності й наступності.

Подальші напрями дослідження проблематики пов'язуємо з визначенням методики впровадження окреслених умов під час вивчення усіх ОК професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Література

1. Ковальчук В. І. Розвиток вищої освіти відповідно до тенденцій і вимог ринку праці. Київ, 2016. С. 22–24.

2. Ігнатенко Г. В. Педагогічна майстерність (за твором А. С. Макаренка «Педагогічна поема»). *Педагогічні науки: Збірник наукових праць. Частина друга*. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2009. С. 72 – 78.

3. Романова Г. М., Артюшина М. В., Слатвінська О. А. Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників: довідник Київ : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 87 с.

4. Ihnatenko Hanna, Ihnatenko Oleksandr. Formation of creative personality of a future teacher in terms of higher education institution // *Transformations in Contemporary Society: Humanitarian Aspects. Monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017; ISBN 978-83-62683-99-4 – S.229-241.

Ігнатенко Ганна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Демченко Михайло Сергійович,

аспірант кафедри професійної освіти та

технологій сільськогосподарського виробництва

Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ЗАСОБИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проблематика підвищення ефективності підготовки майбутнього педагога професійного навчання до фахової діяльності в умовах освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) наразі є вкрай актуальною. Зазначене обумовлено процесами реформування та переавантаження системи П(ПТ)О.

Науковці спрямовують свої розвідки на дослідження теоретико-методологічних засад підготовки педагогів професійного навчання до інноваційної діяльності (В. Андрущенко, А. Беляєва, С. Бочарова, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Ковальчук, Г. Ігнатенко В. Курок, П. Лузан, О. Коваленко, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Щербак та ін.).

Зауважимо, що більшість наукових досліджень стосується формальної системи освіти. Водночас відсутня достатня увага до визначення шляхів використання потенціалу для професійного становлення майбутніх педагогів професійного навчання неформальної освіти.

Досвід розвинених країн світу підтверджує, що в умовах глобалізації та інформатизації все більшого значення набувають питання безперервної освіти [1].

Наше дослідження спрямоване на визначення, теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов формування професійної

компетентності майбутнього педагога професійного навчання засобами неформальної освіти.

В Україні реалізується право на освіту через такі її види, як формальна, неформальна та інформальна.

«Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається переважно за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій» [2].

Аналіз наукових праць дозволяє виокремити такі засоби неформальної освіти: діяльність громадських організацій, студентського (учнівського) самоврядування, курси, гуртки за інтересами, тренінги та короткотермінові курси, воркшопи, семінари тощо.

Їх перевагами насамперед є добровільність, в освітянському аспекті – повне забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема шляхом реалізації можливості самостійного вибору часу, місця, тривалості навчання тощо, яка водночас може мати й професійне спрямування.

У нашому дослідженні розгляд засобів неформальної освіти здійснюється з точки зору знаходження шляхів поєднання формальної освіти майбутніх педагогів професійної освіти з результатами неформальної.

Застосування неформальної освіти дозволяє більш широко реалізувати компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Адже йдеться про те, що сучасний педагог професійного навчання має володіти високим рівнем готовності до інноваційної діяльності не тільки у сфері освіти, але й у виробничій галузі відповідно до спеціалізації. Наприклад, у Глухівському НПУ ім. О. Довженка під час підготовки студентів спеціальності 015 Професійна освіта / 015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології апробований підхід засвоєння здобувачами інформації з новітніх механізованих технологій у тваринництві, сучасних технологій виробництва продуктів рослинництва та сучасної сільськогосподарської техніки під час їх залучення до проектних груп [3]. Це досить актуально, адже інноваційні процеси в сільськогосподарському виробництві суттєво відрізняються від упровадження інновацій в інших галузях. З іншого боку, заклади освіти не мають достатніх матеріальних ресурсів для постійного оновлення матеріально-технічної бази.

Отже, потенціал формальної освіти у процесі підготовки майбутнього педагога професійного навчання досить широкий і полягає в можливості гнучкого реагування на постійно оновлювані потреби ринку праці, у формуванні мотивації до постійного професійного вдосконалення.

Література

1. Гусейнова Е. І., Лук'янова Ю. М. Неформальна освіта як важливий елемент безперервної освіти. *Педагогічні науки*, 2012. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2012/Pedagogica/4_106261.doc.htm (дата звернення: 10. 07.2021).

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 10.09.2021).

3. Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю. Суми: Видавець Вінніченко М. Д., 2021. 172 с.

Ігнатенко Олександр Володимирович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики початкової освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Для майбутніх педагогів все більшої актуальності набувають питання здатності до застосування сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності. Адже наша життєдіяльність проходить в умовах інформаційної революції, коли інформація оновлюється дуже швидко. Штучний інтелект відіграє роль однієї з головних рушійних сил.

Інформаційний ресурс у період динамічних глобальних перетворень стає найціннішим для людства та є його основним аргументом перед викликами сучасності, перспективним фактором подальшого суспільного розвитку [1].

Низка наукових розвідок підтверджує, що інформаційні технології в процесі професійної освіти сприяють диференціації, індивідуалізації та вдосконаленню формування професійної компетентності. Саме вони дають змогу впроваджувати сучасні методи та засоби навчання.

Якщо за традиційною моделлю освітнього процесу в центрі був той, хто навчає, то наразі стає здобувач освіти. Критеріями успішності є не засвоєні знання, а здатності до практичного їх використання. Відповідно до сучасних напрямів модернізації освітній процес базується на процесах колективної взаємодії.

Усе зазначене зумовило необхідність розгляду важливості сучасних засобів навчання на цифрових носіях та цифрових освітніх ресурсів.

Основною перевагою організації дистанційної освіти за допомогою цифрових освітніх ресурсів є безперервність і доступність навчання незалежно від місця і часу перебування. Актуальність зазначеного зумовлена переходом вишів на дистанційну форму навчання у зв'язку з пандемією.

Дистанційне навчання – це специфічна форма навчання. Його основою є самостійна робота здобувачів освіти, для організації якої необхідне застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема цифрових освітніх ресурсів, оскільки процес професійного навчання здійснюється на відстані. Водночас здобувачам освіти необхідно підтримувати контакт із викладачем через відеозв'язок, а тим хто навчає – структурувати навчальний матеріал, представити його в цифровому вигляді. Загалом змінюється роль викладача (консультант, координатор освітнього процесу тощо) [2].

Для комунікації зі студентами для надання консультацій, допомоги під час виконання завдань перед викладачем постала проблема пошуку нових ефективних дистанційних форм роботи.

Педагогічний досвід засвідчив, що для впровадження дистанційного навчання майбутніх педагогів доцільно використати такі цифрові освітні ресурси:

- вебсторінки – документи, яким властива унікальна адреса (URL), (вигляд гіпертексту з графікою, звуками, відео чи анімацією);

- вебсайти – сукупність вебсторінок, які об'єднані за змістом, знаходяться на спільному вебсервері;

- блоги (англ. blog від «web log») – мережевий журнал чи щоденник подій) – один із різновидів вебсайтів (зміст являє собою записи, що додаються, містять як текст, так і зображення чи мультимедіа);

- інтернет-щоденник з коментарями;

- вебфоруми (англ. www – conference, синоніми – конференція, вебконференція). Розглядаються як інструменти організації спілкування на Інтернет-сайті;

- чат (англ. chat – розмова) – сторінка, яка в реальному часі надає можливість для взаємоспілкування;

- Skype – комп'ютерна програма (безкоштовні дзвінки через Інтернет, налагодження конференцз'язків, відеозв'язків та передавання текстових повідомлень та файлів);

- відео- та телеконференції – здійснення зв'язку у реальному часі з використанням аудіо-, відео-, комп'ютерних та комунікаційних технологій [3].

Отже, ефективність освітнього процесу під час дистанційної форми навчання залежить від налагодженої взаємодії усіх учасників освітнього процесу за допомогою цифрових освітніх ресурсів.

Література

1. Горювий В. М. Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/nauk-mop/ORSIB.pdf> (дата звернення 10.10.2021).

2. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

3. Ігнатенко О. В., Ігнатенко Г. В. Інформаційні джерела як засіб проектної технології у педагогічній діяльності вчителя. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. «Педагогічні науки; Реалії і перспективи»*. Випуск 30. Збірник наукових праць/ за ред. проф. М. С. Корця. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. 254 с.

Коломієць Микола Борисович,
кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора
з навчальної роботи Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

УМОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Розвиток української державності протягом останніх десятиліть супроводжувався пошуками більш ефективних систем освіти. Як результат – розбудова системи вищої освіти за європейським зразком, реформування системи загальної середньої освіти (НУШ) тощо. Проте значна увага до вищої школи, збільшення кількості закладів вищої освіти призвело до погіршення стану підготовки робітничих кадрів у системі професійно-технічної освіти. Тому на часі є системні зміни, які б забезпечили покращення рівня підготовки робітників. Як зазначено в Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти серед інших напрямів необхідно забезпечити «...удосконалення системи підготовки педагогічних працівників у сфері професійної (професійно-технічної) освіти із залученням до освітнього процесу висококваліфікованих працівників виробництва та сфери послуг» [1]. Це ставить нові вимоги до закладів освіти з підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання, викладачів фахових дисциплін тощо.

Формування змісту освіти майбутніх майстрів виробничого навчання на рівні фахового молодшого бакалавра визначається Державним стандартом [3], який окреслює перелік компетентностей випускника, нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання, форми підсумкової атестації тощо.

Як зазначено в Законі України «Про освіту» «Особа, яка здобула ступінь фахової передвищої освіти, може продовжити навчання на рівнях вищої освіти, у тому числі за скороченою програмою підготовки» [2, п. 6, ст. 16].

Таким чином при визначенні змісту освіти майбутніх майстрів виробничого навчання у фахових коледжах для забезпечення продовження навчання на рівнях вищої освіти за скороченою програмою підготовки необхідно дотримуватися наступних умов.

Забезпечення відповідності освітніх компонентів компетентностям та результатам навчання, визначеним у освітньому стандарті. Дану умову виділено у зв'язку з правом закладу фахової передвищої освіти самостійно формувати освітні програми та навчальні плани відповідно до затверджених стандартів. Тому важливо добирати такі освітні компоненти, щоб вони максимально сприяли формуванню програмних результатів навчання.

Взаємодія з роботодавцями. Це дозволяє своєчасно реагувати на запити ринку праці щодо необхідних компетентностей, умінь тощо. Саме співпраця з

роботодавцями дозволяє оновлювати перелік та зміст освітніх компонентів, практичної підготовки тощо.

Взаємодія із закладом вищої освіти. Дана умова дуже важлива саме для реалізації принципу наступності підготовки на різних рівнях освіти. Здобуття ступеня «Бакалавр» за скороченим терміном навчання передбачає, що частину освітніх компонентів освітньої програми з нормативним терміном навчання майбутні фахівці вже вивчили на рівні фахового молодшого бакалавра. Тому, визначаючи перелік освітніх компонентів, їх обсяг та зміст, ми узгоджуємо з проектними групами освітніх програм університету.

Взаємодія із здобувачами освіти. Дана умова є обов'язковим елементом внутрішньої системи якості освіти, яка дозволяє отримати думку самих здобувачів освіти про її зміст, про якість викладання, про необхідність нових сучасних курсів тощо. Саме взаємодія із здобувачами освіти забезпечує успішну реалізацію наступної умови – вибір здобувачами освіти освітніх компонентів індивідуального навчального плану. «Освітньо-професійні програми фахової передвищої освіти повинні передбачати освітні компоненти для вільного вибору здобувачів фахової передвищої освіти» [4, ч. 2, ст. 49]. Обсяг таких освітніх компонентів має бути «не менше 10 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для освітньо-професійної програми фахової передвищої освіти» [4, п. 17 ч. 1. ст. 54]. Виконання даної умови має відбуватися в тісній взаємодії з базовим університетом, оскільки додаткові дисципліни можливо обирати із переліку, який пропонується закладом вищої освіти за погодженням з керівником.

Як показує досвід роботи, дотримання означених умов побудови змісту освіти в системі «ЗФПО-ЗВО» сприяє якісній підготовці фахівців за ОС «Бакалавр» за скороченими термінами підготовки.

Література

1. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 № 419-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 18.10.2021)

2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII: Дата оновлення 02.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/conv#Text> (дата звернення: 18.10.2021)

3. Стандарт фахової передвищої освіти України освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 р. № 802. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sector-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzeni-standarti> (дата звернення: 18.10.2021)

4. Про фахову передвищу освіту. Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. Дата оновлення 07.09.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19/conv#Text> (дата звернення: 16.10.2021).

Купрієвич Вікторія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної і
вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Тарасюк Ірина Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної і
вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБИ G SUITE FOR EDUCATION ДЛЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ

У час стрімких змін в сучасному інформаційному суспільстві неодмінним атрибутом людської діяльності стають цифрові технології. Зростають вимоги до якості надання освітніх послуг. Головним завданням освітнього середовища повинна бути можливість забезпечувати всебічний розвиток особистості здобувача освіти, розвивати критичне мислення, а також формувати і розвивати цифрові компетентності [2]. Дистанційне навчання під час довготривалого карантину показало, що необхідно підвищувати спроможність системи освіти до роботи в нових умовах. Насамперед це стосується вдосконалення цифрових компетенцій педагогів, адже нові умови вимагають використання цифрових інструментів, комп'ютерно орієнтованого навчального середовища під час освітнього процесу в закладі освіти та відповідно нового підходу для роботи зі студентами.

Сьогодні з'являються нові вимоги до усіх учасників освітнього процесу: від особистісних і професійних якостей, творчих, креативних можливостей до знань і вмінь оперування ними. У цифровому суспільстві освіта людини здійснюється в умовах цифрового освітнього середовища, метою якого є розвиток цифрової компетентності особистості [3]. Для впровадження в освітнє середовище цифрових технологій надзвичайно важливим є рівень підготовки викладача, його цифрова компетентність. Проте, враховуючи різні чинники, зазначена компетентність не завжди перебуває на достатньому рівні в значній частини викладачів. Зокрема, ця проблема розглядалася в працях В. Бикова, О. Овчарука, Д. Галкіна та ін. Основною причиною цієї проблеми є те, що відсутня мотивація, досвід і навички професійної діяльності.

Розвиток цифрової компетентності викладача є одним із важливих питань освіти, що пов'язані з викликами сучасного інформаційного суспільства та швидкоплинними технічними й технологічними процесами. Викладачі як основні агенти змін у системі освіти, повинні йти в ногу з часом, швидко та ефективно реагувати на виклики, бути здатними використовувати новітні цифрові засоби, вміти створювати відповідне середовище для здобувачів освіти.

Викладач повинен впроваджувати в освітній процес різні моделі навчання, серед яких: перевернутий клас, віртуальний клас, змішане навчання, хмарне та мобільне навчання, дистанційне навчання тощо. Такі моделі навчання

сприяють урізноманітненню освітнього процесу, спонукають до розвитку творчого мислення в здобувачів освіти та сприяють до командної роботи.

Для розвитку професіоналізму педагогів та підвищення їх кваліфікації, а також для результативності освітнього процесу активно впроваджується використання хмарних технологій [4]. Основною перевагою хмарних технологій є можливість роботи з будь-якого девайсу, що підключений до глобальної мережі. Для продуктивної роботи вчителів й учнів, а також для спілкування в будь-який час Google застосунки створюють низку можливостей, які посідають чільне місце у співпраці учасників освітнього процесу.

Однією з можливостей створення єдиного інформаційного середовища закладу освіти, що містить безліч умов для організації освітнього процесу, є пакет хмарних сервісів Google Suite for Education. Як у всіх хмарних середовищах, збереження даних користувача відбувається в Інтернеті з можливістю одержувати доступ до них у будь-який час і з будь-якого пристрою з подальшим збереженням на жорсткий диск або роботою з даними у «хмарі».

G Suite for Education – це набір додатків, які надаються компанією Google безкоштовно для освітніх установ у рамках обраного освітньою установою домену. До пакету входять стандартні Google сервіси плюс система управління навчанням Google Classroom, від компанії Google створюються корпоративні акаунти.

Корпоративний акаунт надає значно більше переваг під час використання хмарних сервісів, а саме:

- Google Drive – необмежене хмарне файлове сховище для зберігання та одночасного доступу до файлів;

- Google Docs, Sheets, Slides, Forms – для створення та редагування файлів у хмарному сховищі під час співпраці з іншими користувачами в режимі реального часу;

- Gmail – для листування;

- Google Calendar – для розкладу;

- Google Meet – для проведення відеоконференцій;

- Google Чат – для онлайн- спілкування.

До віртуального курсу дисциплін викладач має можливість прикріпити навчальні матеріали у вигляді різних типів файлів (відео на YouTube, файли на Google Drive). Доступ до сервісу Google Classroom здійснюється через браузер або через мобільні додатки на Android чи iOS за допомогою корпоративного акаунту.

На сьогодні одним із важливих інструментів для формування якісного навчально-освітнього середовища в закладах освіти є хмарні технології, задіяння яких має вплив на побудову занять та взаємодію його учасників. Використання Google застосунків сприяє організації різноманітних інтерактивних спілкувань, як між викладачами та здобувачами освіти, так і з іншими учасниками освітнього процесу. Неабияку роль відіграють Google застосунки й у підвищенні мотивації учнів до навчання, формуванні вмінь і

навичок опрацювання великої кількості інформації, розвитку цифрових компетентностей, пов'язаних із науково-дослідницькою роботою [4].

Отже, застосунки Google вносять безпосередньо значні та дієві зміни в освітній процес закладів освіти. Цифрові навички здобувачів освіти здебільшого формуються як під час офлайн так і онлайн-навчання в закладах освіти. Зростання ролі ІКТ в освіті та повсякденному житті людини потребує формування цифрової компетентності. Цей процес покладений на викладача як основного агента дій та рушія сучасних реформ.

Література

1. Биков В. Ю., Спирін О. М., Пінчук О. П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/709026> (дата звернення: 17.10.2021).

2. Буртовий С. В. Хмарні технології в освіті: Microsoft, Google, IBM. URL: <http://oin.in.ua/osvitnihmary-microsoft-google-ibm-suchasni-instrumenty-formuvannya-osvitnoho-seredovyscha-navchalnodoslidnytskoji-diyalnosti-ditej>.

3. Генсерук Г. Р., Мартинюк С. В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 19, т. 2. С. 158–162

4. Каштан Н. Б. Використання хмарних технологій в освітньому процесі сучасного навчального закладу. URL: <https://ru.calameo.com/read/0045768258effe7b21292>. (дата звернення: 17.10.2021).

Кучма Олександр Іванович,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент
кафедри загальнотехнічних дисциплін та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету

Лукаш Василь Іванович,

старший викладач кафедри загальнотехнічних
дисциплін та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету

ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОНОВЛЕННІ ЗМІСТУ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Цифрове освітнє середовище – це нова реальність, у якій усі елементи системи взаємодіють за допомогою нових педагогічних цифрових інструментів та технологій, дозволяючи вибудовувати персональні освітні траєкторії, а також формувати цифровий слід тих, хто навчається. Сьогодні про цифрову педагогіку, цифрову дидактику говорять уже як про науки майбутнього. Але всі інновації в освіті та професійній підготовці здебільшого залежать від компетентності педагогів. У часи, коли цифрові технології впроваджено в усі сфери діяльності, особливо значний їх вплив відчувається в системі професійної освіти, оскільки саме вона є головним постачальником висококваліфікованих робочих кадрів для сучасного виробництва. Провідна

роль у процесі цифрової трансформації професійної освіти відводиться педагогу професійного навчання, який є головним суб'єктом процесу підготовки кадрів для цифрової економіки.

Підготовка сучасного педагога професійного навчання є складною науково-практичною проблемою, що зумовлена інтегрованою структурою його діяльності. Діяльність педагога професійного навчання – це сплав інженерного та педагогічного складників. Загалом педагог професійного навчання – це фахівець із вищою освітою, який здійснює педагогічну, навчально-виробничу та організаційно-методичну діяльність із професійної підготовки учнів у системі професійної освіти. Практика підготовки педагогів професійного навчання підтвердила, що її орієнтація тільки на викладання теоретичних дисциплін не відповідає сучасним вимогам системи професійної освіти. Для підготовки кваліфікованих робітників необхідний спеціаліст, який поєднує теоретичне та виробниче навчання учнів, а також виконує функції вихователя нарівні з майстром виробничого навчання. Отже, сьогодні потрібен педагог професійного навчання, який вміло інтегрує професійно-галузеві й професійно-педагогічні компетентності. І якщо для формування педагогічної компетентності заклад вищої освіти має у своєму розпорядженні достатньо ресурсів, то для розвитку низки інженерних, спеціальних і технологічних компетентностей необхідне сучасне обладнання з різних галузей виробництва, інформаційно-комунікаційне оснащення, система практичної підготовки, що охоплює навчальні й виробничі практики та практичні види занять [2].

Аналіз навчальних планів та освітньо-професійних програм підготовки педагогів професійного навчання вказує на існування двох протилежних підходів. Перший – це той, що залишився в спадок із часів підготовки майбутніх учителів трудового навчання і викладачів загальнотехнічних дисциплін. Другий базується на ідеї підготовки передусім кваліфікованого спеціаліста галузі виробництва або сфери послуг. Як зазначає багато дослідників, у більшості сучасних підходів дотепер зберігається «підлеглий стан» практичної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання діяльності стосовно теоретичної [2]. Тим часом оптимізація мережі закладів професійної освіти, інтеграційні процеси потребують суттєвих змін у змісті та характері діяльності педагогів професійного навчання (підвищення її інтенсивності, наукомісткості, розширення функціоналу), а також модифікації нормативно-правової бази, що регулює цю діяльність. Випереджальна професійна освіта, орієнтація на потреби регіональних ринків праці та близького зарубіжжя спрямовують на підготовку фахівця, здатного забезпечувати навчання за широко інтегрованими професіями та групами професій.

Ці тенденції, що зумовлені структурною перебудовою економіки та науково-технічним прогресом, виявляються в зміні змісту та характеру праці як кваліфікованих робітників, так і педагогів професійного навчання, які здійснюють їх підготовку. Отже, провідною для педагога стає діяльність не стільки викладача-предметника чи майстра виробничого навчання, скільки

організатора, технолога освітнього процесу. На основі аналізу процесу виробництва, змісту та характеру праці кваліфікованих робітників він повинен уміти спроектувати освітню технологію та на практиці керувати нею. Педагог також має бути здатним обґрунтувати етапи та стадії навчання, діагностувати вихідний рівень попереднього досвіду учня та залучити в процес навчання необхідні ресурси.

Зважаючи на питому вагу цифрових технологій як на виробництві, так і в організації освітнього процесу в закладах професійної освіти, майбутньому педагогу професійного навчання необхідно вміти послуговуватися ними для вирішення професійних завдань. З огляду на це цілком слушним є підвищення питомої ваги цифрових технологій в організації практичної підготовки студентів інженерно-педагогічних спеціальностей [1].

Технології мережевої комунікації є для педагога базою для реалізації інших педагогічних технологій цифрової освіти. За їх допомогою може бути організована ефективна педагогічна взаємодія, консультування, виконання фронтальних практичних та лабораторних робіт.

Технології дистанційного навчання (*distant learning*), зокрема з використанням адаптивних систем навчання та комплексної кейс-технології (*case-study*), уможлиблює вирішення цілої низки завдань практичної підготовки: організація роботи у віртуальних середовищах, розв'язання системи навчальних завдань із автоматизованим оперативним контролем правильності виконання.

Технології «змішаного навчання» (*blended learning*), зокрема «перевернене навчання» (*flipped learning*), дають змогу значно підвищити ефективність традиційних підходів до організації практичної підготовки та дозволяють поєднати роботу з віртуальними й мережевими об'єктами та матеріальними моделями технологічних процесів.

Технології віртуальної та доповненої реальності створюють можливості для формування практичних умінь та навичок за допомогою симуляторів та емуляторів технологічних процесів і до того ж – організувати навчання за допомогою віртуальних помічників, тьюторів [1].

Цифрові технології організації проєктної діяльності, зокрема мережеві проєкти, вебквести тощо, за своїми функціональними можливостями здатні відтворити повноцінний ланцюг педагогічного управління практичною діяльністю студентів.

Додамо до цих можливостей ще й те, що сучасні цифрові технології є не лише інструментом організації навчання, але й об'єктом вивчення для педагога професійного навчання. Ця властивість може бути використана під час формування навчальних завдань студентів, які повинні містити й методичний аспект і передбачати опрацювання методики використання цифрових технологій в професійній діяльності.

Отже, практична підготовка студентів інженерно-педагогічних спеціальностей повинна охоплювати застосування проєктної практико-орієнтованої освітньої технології, яка враховує їхній попередній та набутий професійний досвід, їх мотивацію та самовизначення, що дозволяло б їм як

суб'єктам освітнього процесу прогнозувати образ свого професійного майбутнього.

Література

1. Кучма О.І., Лукаш В.І. Методичні підходи до активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на заняттях із загальнотехнічних дисциплін. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. прац. Педагогічні науки.* 2021. Вип.2 (46). С. 161–169.

2. Лаврентьєва О.О. Компетентнісний концепт професійної підготовки інженера-педагога. *Сучасні технології розвитку професійної майстерності майбутніх учителів* : зб. наук. праць за матеріалами ІХ Всеукраїнської інтернет-конференції, 27 жовтня 2016 р. Умань: ФОП Жовтий, 2016. С. 104–107.

Литвин Ольга Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Резніченко Ангеліна Олександрівна,

магістрантка кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ, В'ЯЗАНИХ СПИЦЯМИ

Як відомо, під методикою викладання будь-якого предмета розуміють сукупність конкретних прийомів, методів, технік педагогічної діяльності в окремих освітніх процесах. Учителю, здійснюючи навчально-методичну роботу, формує у здобувачів освіти певні знання та вміння.

Формування вмінь є більш складним процесом, ніж формування знань, оскільки вміння засвоюються тільки під час практичних занять шляхом виконання вправ. Розглянемо методичні основи формування практичних умінь учнів на уроках технології на прикладі навчання в'язання спицями. Ця технологія спрямована на ознайомлення учнів з техніками декоративно-ужиткового мистецтва на прикладі в'язання. Її вивчення ґрунтується на принципах науковості, наочності, доступності, свідомості й активності.

Під час конструювання системи занять, пов'язаних із проєктуванням і виготовленням будь-якого виробу, повинні бути враховані умови навчання учнів, освітня мета, заплановані результати, форми, методи і прийоми роботи. Освітньою метою є формування практичних умінь в'язання спицями. Освітній результат – володіння технікою в'язання спицями й використання цієї технології для розроблення та виготовлення проєктних виробів.

Залежно від дидактичних цілей учителю в процесі планування своєї діяльності необхідно передбачити різні типи уроків. Самі ж заняття треба

проводити на основі діяльнісного підходу. У такому випадку значна увага приділяється мотивації та активізації пізнавальної діяльності учнів. Вивчення нових знань і прийомів роботи здійснюється в процесі активних дій учнів з об'єктом проектування, максимального використання їх самостійності в отриманні знань та оволодінні практичними вміннями [1].

Під час вивчення технології в'язання теоретичний матеріал, що викладається, повинен бути чітко дозований, конкретний, бути зрозумілим і доступним учням. Використовуються такі методи, як розповідь, пояснення, бесіда, демонстрування тощо. На етапі організації проектної діяльності додаються методи фантазування, біоформ, фокальних об'єктів, комбінаторики (відповідно до класу). Для формування безпосередньо практичних умінь пріоритетним є метод вправ та методи контролю і самоконтролю [2].

На початкових етапах навчання техніці в'язання спицями через проектування виробу можуть застосовуватися підготовчі вправи з вироблення правильної робочої пози, вміння тримати інструменти. Учитель технології повинен акцентувати свою увагу на запобіганні квапливості учнів з виконання вправ, спонукати учнів уважно контролювати свої дії та оцінювати їх результат. Самостійність учнів повинна підтримуватися та розвиватися з перших занять і протягом усього навчання. На перших заняттях з теми рекомендується уважно спостерігати за учнями протягом виконання всього проекту й негайно виправляти допущені помилки, попередньо проаналізувавши їх з учнями. Поступово в процесі поглиблення в роботу необхідно акцентувати увагу учнів на тому, що їм самим потрібно аналізувати хід виконуваної роботи, своєчасно помічати відхилення та помилки.

Учитель, який здійснює освітній процес, повинен дотримуватися дидактичних принципів. Основними методами і засобами формування самостійності під час виконання учнями проекту є:

- використання інструкційних (технологічних) карт;
- самостійний розбір креслень і схем;
- підбір режимів роботи;
- особистий контроль якості (перевірка) готової продукції тощо.

Принцип науковості, як відомо, передбачає, щоб учням на всіх етапах навчання пропонувалися для засвоєння сучасні, перевірені науковцями знання і водночас використовувалися методи навчання, які за своїм характером відповідають методам досліджуваної освітньої програми, віку учнів та викликають у них інтерес, що спонукає здобувачів освіти до пізнавальної активності. Залучення дитини до проектної діяльності докорінно має відрізнятися від традиційної передачі йому готового знання. Завдання вчителя під час повідомлення нового матеріалу (нових завдань) полягає не в тому, щоб наочно й доступно все пояснити, розповісти і показати, а в тому, щоб організувати дослідницьку (проектну) роботу учнів, щоб вони самі здогадалися вирішення ключової проблеми уроку (проектного завдання) і самі пояснили, як треба діяти в нових умовах.

Одним із основних положень організації навчання є принцип наочності. Для цього використовують натуральні зразки проектних виробів, типів

в'язальних технік, моделі, малюнки, виставки кращих робіт, мультимедійні презентації.

Принцип доступності навчання передбачає врахування особливостей розвитку учнів, аналіз матеріалу з точки зору його можливостей і такої організації освітнього процесу, щоб діти не піддавалися інтелектуальним, моральним, фізичним перевантаженням.

Серед вправ у старшій школі доцільно використовувати ігрові та творчі завдання (наприклад, створення ескізу виробу, під час якого учням пропонується пофантазувати та придумати виріб у певній техніці, враховуючи кольорове та технічне вирішення). Високий рівень підготовленості класу вимагає деякого збільшення частки вправ, пов'язаних із самостійною роботою. А в класі зі зниженим рівнем підготовленості будуть превалювати вправи репродуктивні, за зразком, шаблоном, буде частково зменшено частка самостійних робіт. Водночас урахування рівня можливостей класу не повинно призводити до пристосування до нього. Завдання педагогів полягає в тому, щоб розвивати ці можливості.

Принцип свідомої та активної участі здобувачів освіти в процесі навчання дозволяє домогтися розуміння учнями мети і завдань освітнього процесу, його практичної значущості у їхньому майбутньому самостійному житті. Отже, замість стандартного виконання навчальної дії за шаблоном, учитель може отримати справжню авторську розробку. Цьому сприяє метод проєктів (вправи з уточнення завдання майбутньої діяльності, переліку вимог до проєктного виробу, аналіз моделей-аналогів, їх споживчої цінності тощо).

Отже, необхідно розуміти, що уроки технології за змістом і методами багатоваріантні, оскільки під час їх розроблення необхідно враховувати різні вимоги й умови проведення уроку, дотримуватися дидактичних принципів та головної особливості вивчення теми, пов'язаної з проєктуванням і виготовленням виробу, в'язаного спицями, її практичної значущості.

Література

1. Технології 10-11 класи (Рівень стандарту)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj4vPL4nY_vAhWUHxcKHe6hBW0QFjAAegQIARAD&url=https%3A%2F%2Fmon.gov.ua%2Fstorage%2Fapp%2Fmedia%2Fzagalna%2520serednya%2Fprogramy-10-11-klas%2F2018-2019%2Ftehnologiyi-ostatochnij-variant-10.11.17.docx&usg=AOvVaw1vc9g6PKJ8HSNg04CHbM7L
2. <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-ykladannya-trudovogo-navchannya-tehnologiyi-ta-kreslennya-u-2019-2020-navchalnomu-rotsi/>

Литвин Ольга Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Скланда Яна Станіславівна,
магістрантка кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ, ОЗДОБЛЕНИХ БІСЕРОМ

Швидкий розвиток глобальної інтеграції в європейське суспільство, посилення впливу етнічних факторів на процес збереження національної цілісності, втрата духовних пріоритетів та суспільства, де прогресує прагматичне використання відносини – у таких умовах відбувається формування нової освітньої парадигми в Україні. У такій соціокультурній ситуації рівень цивілізації в суспільстві залежить від якості освітньої системи як складника духовного життя, що закладає основу для майбутнього розвитку стабільної держави, культури і виробництва, світогляду, міжнаціональних і громадянських відносин.

Молоде покоління повинно стати суб'єктом культурно-історичного процесу, розуміти закономірності розвитку культури як процесу створення, збереження і трансляції загальнолюдських цінностей, орієнтуватися в традиціях, духовних пріоритетах не тільки своєї, а й інших націй; уміти спілкуватися в сучасному світі, оперуючи світовими культурними еталонами й образами. З огляду на це однією з актуальних освітніх проблем є формування культурологічної компетентності старшокласників.

Зазначена ідея становить концептуальну основу Державної національної програми «Освіта (Україна ХХІ століття)» та відображена в Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Державному стандарті базової і повної загальної освіти (2011 р.), Державному стандарті базової середньої освіти (2020 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.).

Одним із важливих завдань навчального предмета «Технології» є індивідуальний розвиток особистості, її культури через формування ключових та предметних компетентностей, серед яких чинне місце посідає культурологічна [3].

У навчальній програмі «Технології» ця компетентність охарактеризована як усвідомлення та вираження культури. Ця ключова компетентність зазвичай формується під час вивчення модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». У процесі засвоєння цього навчального модуля учні вивчають техніки декоративно-ужиткового мистецтва, які відображають культурну спадщину українського народу. Під час виготовлення виробів декоративно-

ужиткового мистецтва учні мають можливість самовиразитися через цінності та трудові традиції української культури [3].

У контексті дослідження проблеми вважаємо за доцільне акцентувати увагу на формулюванні поняття «культурологічна компетентність». У дослідженні ми оперуємо визначенням, яке розглядається як сукупність знань про культуру в широкому та вузькому розумінні цього слова, яка дозволяє відобразити цілісну картину світу та показати значення навчального предмета для уточнення цієї картини, визначити місце людини в світі та способи зміни світу з урахуванням отриманих знань [1]; осмислення внутрішньої єдності системи цінностей, відображених у культурі; здатність до критичного мислення, уміння протистояти антигуманістичним тенденціям у сучасній культурі; задоволення духовних запитів учнів, зумовлених психологічними особливостями старшого підліткового та юнацького віку [2].

Під культурологічною компетентністю ми розуміємо здатність особистості орієнтуватися в питаннях культури як цілісного феномену, сформованість усвідомлювати взаємозв'язок між різними галузями культури.

Культурологічна компетентність – це здатність особистості орієнтуватися в проблемах і питаннях культури, сприймати її як цілісне явище, формувати зв'язки між різними галузями культури.

Отже, у результаті аналізу літератури ми дійшли висновку, що тлумачення поняття «культурологічна компетентність» має такі важливі ознаки:

– культурні здібності, що належать до інтелектуальних здібностей особистості;

– формування навичок компетентного використання культурної спадщини;

– формування знань про культуру як цілісну систему, культурну різноманітність у просторі та часі, культурні взаємодії, типи культури, закономірності соціокультурного життя, закономірності мистецьких процесів;

– утвердження національної, культурної, соціальної та релігійної толерантності (терпимості до думок, переконань і вчинків інших) як природної норми національної свідомості;

– формування освіченості шляхом занурення людей у багатовимірний культурний простір.

Література

1. Панкратова О. М. Культурологічна компетентність вчителів і її формування. URL: pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok.

2. Стеценко Н. М., Чикалова Т. Г. Теоретичні підходи до інтерпретації сутності культурологічної компетентності. *Педагогічний альманах*: зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. Вип. 23. С. 208–213.

3. Технології. 10-11 класи: Навчальна програма. Рівень стандарту, академічний рівень. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/tech-st-ak.pdf>

Маринченко Інна Віталіївна,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

На сьогодні в різних професійних галузях, зокрема й у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, актуальною є вимога якісної підготовки і відбору педагогів професійного навчання. Високий рівень розвитку професійно важливих якостей, компетенцій, педагогічної майстерності сприяє значному підвищенню ефективності праці, а також рівню внутрішньої мотивації. У сучасних умовах процес підвищення педагогічної майстерності супроводжується залученням цифрових технологій навчання, які ініціюють активну навчально-пізнавальну діяльність педагога професійного навчання, мотивацію, професійну ідентичність, розвивають особистісні якості, дозволяють будувати індивідуальну траєкторію розвитку педагогічної майстерності. У цьому напрямі використовуються вже відомі й розробляються різні нові методики, що дозволяють розкрити сутність цієї проблеми та визначити оптимально правильні шляхи її вирішення [1]. Зокрема, залишаються відкритими для дискусій питання про визначення структури й специфічних характеристик педагогічної майстерності учнів – майбутніх педагогів професійного навчання, індикаторів її вияву та цілісної методики розвитку в умовах фахової підготовки [2].

Про суміжні проблеми формування та розвитку педагогічної майстерності педагогів професійного навчання в післядипломній освіті зазначено в кандидатських і докторських дисертаціях Г. Басаргіна, В. Євдокимова, Г. Жукова, А. Карельської, О. Кривошеєва, В. Кузнецова, О. Макаренко, Ю. Торби, В. Олійник, Л. Шевчук, О. Юртаєва, О. Ягупова, обґрунтувавши в цілому шляхи набуття педагогом професійного навчання особистісно-професійних якостей, необхідних для ефективної взаємодії зі своїми учнями.

На особливу увагу заслуговують праці таких науковців, як В. Абрамян, М. Барахтян, Є. Барбіна, О. Булатова, Н. Волкова, М. Гриньова, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Г. Переухенко, О. Пехота, С. Сисоєва, Т. Сущенко, Н. Тарасевич, С. Швидка. Автори розробили теоретичні й методичні засади розвитку педагогічної майстерності або окремі її складники в різних категоріях педагогів, дослідили ефективний інструментарій її здобуття та вимірювання [2].

Необхідність кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості й конкурентоспроможності української професійної освіти, вирішення стратегічних завдань, що стоять перед національною освітньою системою в нових економічних і соціокультурних умовах, інтеграції її в європейський і

світовий освітній простір об'єктивно зумовлюють ключову роль педагога професійного навчання.

Умови сьогодення вимагають від педагогів професійного навчання володіння комплексом спеціальних та психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, сформованість методологічного мислення, високу загальну й професійну культуру, розвиненість спеціальних здібностей і професійно значущих якостей особистості, найвищим виявом розвитку яких є їхня творча індивідуальність [4].

Засобом забезпечення успішності професійної діяльності майбутніх педагогів професійного навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти є їх педагогічна майстерність.

Шляхи реалізації траєкторії розвитку педагогічної майстерності в окремому циклі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання пов'язується із забезпеченням єдності очної та дистанційної взаємодії викладачів зі студентами під час їх навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. У процесі цієї взаємодії діяльність суб'єктів професійної (професійно-технічної) освіти має бути вибірково орієнтована на цільові орієнтири, визначені відповідно до структури педагогічної майстерності майбутнього педагога професійного навчання [2].

Інформатизація професійної (професійно-технічної) освіти полягає у створенні умов студентам і викладачам для вільного доступу до значних обсягів інформації у базах даних, електронних архівах, довідниках, підручниках, енциклопедіях та ін. Успішна реалізація можливостей використання цифрових технологій у галузі професійної (професійно-технічної) освіти ймовірна лише на основі відповідної комп'ютеризації освітнього процесу [3].

Сучасному педагогові професійного навчання важливо усвідомити завдання, що передбачають вироблення в студентів нового типу критичного та творчого мислення, що охоплює вміння зіставляти й аналізувати факти, аргументовано захищати власну точку зору; формування ґрунтовних теоретичних знань і умінь реалізовувати їх у практичній діяльності [5].

Отримані результати нашого дослідження дозволяють окреслити три кола проблем, що пов'язані з можливостями використання цифрових технологій для розвитку педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійного навчання. Перше пов'язане з недостатньою розробленістю методик щодо використання цифрових технологій в конкретних освітніх галузях. Друге торкається проблеми використання цифрових технологій в позааудиторній роботі й дистанційній освіті. Третє пов'язане з досить стійкою серед викладачів думкою про негативні наслідки впливу цифрових технологій на здоров'я і культурний розвиток молоді.

Напрями подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні науково-методичних засад розвитку цифрової компетентності педагогів з метою розроблення інтегрованих уроків та занять, а надалі – інтегрованих дисциплін; в умінні організувати пізнавальну діяльність студентів, розвивати їх самостійність та творчість через використання сучасних цифрових технологій.

Література

1. Воробьева М. В. *Применение методики SWOT-анализа и построение дерева решений в исследовании проблемы профессионального развития личности*. 2019. URL: <http://sibac.info/archive/economy>.
2. Ковальчук В. И. Результаты экспериментальной работы по развитию педагогического мастерства мастеров производственного обучения ПТУЗ в системе повышения квалификации. *Азимут научных исследований: педагогика и психология*. Выпуск 2, 2014. С. 44–46.
3. Маринченко І. В. Педагогічні умови використання інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання швейного профілю. *Теоретико-методичні основи підготовки конкурентоздатних фахівців у контексті сучасного ринку праці. Матеріали другої Всеукраїнської науково-практичної конференції* (Кривий Ріг, 31 жовтня - 1 листопада) 2019. Кривий Ріг, С.65–67.
4. Оверко Н. Я. Розвиток педагогічної майстерності викладачів спеціальних дисциплін професійно-технічних навчальних закладів кулінарного профілю у процесі підвищення кваліфікації: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04 Теорія і методика професійної освіти. Львів, 2016. 258 с.
5. Development of pedagogical mastery of future vocational training teachers under conditions of educational transformations / V. Kovalchuk, I. Marynchenko, L. Hrytsenko // New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph / edited by authors / V. Vasyl Kovalchuk, I. Marynchenko, L. Liliia Hrytsenko. Riga, Latvia: Publishing House "Baltija Publishing", 2019. С. 186–208.

Масліч Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, заступник директора
з навчально-методичної роботи ДПТНЗ
«Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

МЕТОДОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Сучасний освітній процес зазнає багато викликів, серед яких – наявні карантинні обмеження. Ці обставини істотно впливають на форми й методи організації та проведення навчальних занять у закладах освіти, зокрема й закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О). Освітній процес ЗП(ПТ)О має свою специфіку, адже пов'язаний із професійною підготовкою здобувачів освіти, яка охоплює професійно-теоретичний і професійно-практичний складники. Зважаючи на ситуацію, що склалася у світі, у зв'язку з поширенням коронавірусної інфекції COVID-19 та карантинними обмеженнями, які є її наслідком, значна частина освітнього процесу протягом 2020-2021 рр. відбувалася і відбувається за дистанційною та змішаною формами навчання.

Якщо говорити про теоретичний складник навчальних занять у ЗП(ПТ)О, проведення уроків за дистанційною та змішаною формами викликає менші труднощі, оскільки пов'язане з поясненням викладачем нового матеріалу, систематизацією та узагальненням вивченого матеріалу, виконанням лабораторних і практичних робіт. На сьогодні існує низка апробованих сервісів для проведення відеоконференцій (Zoom, Google Meet, Skype, Microsoft Teams та ін.), які використовуються освітянами під час проведення навчальних занять, і всі вони довели свою дієвість та ефективність як засобу комунікації між учасниками освітнього процесу. Теоретичний матеріал викладачі-предметники розміщують на сайтах, блогах, сервісі Classroom та ін. Необхідною умовою якісного проведення уроків є зворотний зв'язок між викладачем та здобувачами освіти, який можна організовувати за допомогою чату, електронного листування, онлайн-зустрічей тощо.

Як нами було наголошено вище, професійна підготовка здобувачів освіти в ЗП(ПТ)О поєднує професійно-теоретичну й професійно-практичну. У контексті дистанційного та змішаного навчання найбільш вразливою є професійно-практична підготовка. У Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» зазначається, що «професійно-практична підготовка проводиться у навчальних майстернях, на полігонах, на тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг у таких формах:

- урок виробничого навчання в закладі освіти;
- урок виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг;
- виробнича практика та інші види практичного навчання на робочих місцях на виробництві чи у сфері послуг;
- переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг;
- інші форми професійної практичної підготовки» [2].

Проте карантинні обмеження дуже часто унеможливають перебування здобувачів в освітньому закладі. Як наслідок, проведення уроків виробничого навчання в навчально-виробничих майстернях (лабораторіях) не відбувається. Зазвичай керівництво закладу вносить зміни до графіка освітнього процесу таким чином, щоб у дистанційному та змішаному форматі здебільшого проводилися заняття з теоретичного навчання. Однак іноді є винятки. З огляду на можливість проведення уроків виробничого навчання за дистанційною та змішаною формами, на нашу думку, варто виділити 3 групи професій, а саме:

1. Професії, діяльність у межах яких безпосередньо пов'язана з комп'ютерним опрацюванням інформації («Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», «Агент з організації туризму», «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних» та ін.).

Здобувачі освіти таких професій формують навички майбутньої професійної діяльності, працюючи за комп'ютером. У цьому випадку проведення уроків виробничого навчання в режимі онлайн не викликає

труднощів. Вступний інструктаж майстер виробничого навчання проводить у синхронному режимі. Під час поточного інструктажу здобувачі освіти працюють самостійно за комп'ютерами, надсилаючи майстру виконані завдання. Підсумковий інструктаж знову відбувається в синхронному режимі.

2. *Група професій, за якими проведення уроків виробничого навчання в дистанційному форматі викликає певні труднощі («Перукар (перукар-модельєр)», «Кухар», «Кондитер» та ін.).*

У цьому випадку майстер виробничого навчання проводить вступний інструктаж, демонструючи відео з техніки виконання певних операцій – може бути в прямому ефірі з використанням камери або ж запис. Однак неодмінною умовою є детальне коментування виконання трудових дій. Беручи до уваги отриману інформацію, здобувачі освіти самостійно розпочинають виконання робіт (поточного інструктажу). Тут виникає низка труднощів: відсутність постійного контролю з боку майстра виробничого навчання; важкість знайти клієнта для виконання стрижки; відсутність потужного устаткування для приготування їжі, випічки тощо. Однак за певних обставин можна здійснити більш-менш якісне виконання навчального плану та програми.

3. *Професії, за якими проведення уроків виробничого навчання за дистанційною і змішаною формами є неможливим («Електрогазозварник», «Токар», будівельні професії тощо).*

Опанування таких професій пов'язане з точністю виконання робіт, небезпечними умовами праці при порушенні правил техніки безпеки, наявності відповідних умов та устаткування для виконання робіт). Ці та інші фактори унеможливають проведення уроків виробничого навчання в онлайн-форматі.

Загалом якість професійної підготовки передусім залежить від професійної майстерності викладацького складу, динаміка якої передбачає розвиток професійних умінь і навичок, високого рівня педагогічної культури, що дадуть можливість проявити педагогічну ерудицію, виразити своє педагогічне кредо, певним чином сконструювати систему взаємин із здобувачами освіти, колегами [1]. Педагог з високим рівнем професійної майстерності буде добирати ті форми й методи проведення навчальних занять, які забезпечуватимуть якісне здобуття освіти та професійної підготовки.

Література

1. Ковальчук В.І. Педагогічна майстерність викладача – основа його компетентності. *Професійно-технічна освіта : науково-метод. журнал.* 2011, № 6(30). С. 22–34

2. Про професійну (професійно-технічну) освіту: Закон України від 10.02.1998 р. № 103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2021).

ПРОЦЕС НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ

Основною формою підготовки кваліфікованих робітників, які є конкурентоспроможними на сучасному ринку праці й здатні своєю працею сприяти економічному зростанню України, є система професійно-технічної освіти.

Процес навчання в професійно-технічних училищах вимагає від викладачів і майстрів виробничого навчання дотримання у своїй педагогічній діяльності законів, положень і правил, які охоплюють систематичність і послідовність навчання, його високий рівень, доступність, наочність, навчання на виробничій практиці, свідомість й активність учнів у навчанні, твердість знань, умінь і навиків та ін.

На основі цих правил, які взаємозв'язані між собою, здійснюється навчальний процес учнів в професійно-технічних училищах.

Успіх теоретичного і виробничого навчання учнів залежить від організації виховної роботи. Навчаючи учнів, формуючи професійні вміння і навички, викладачі й майстри виробничого навчання водночас їх виховують. Виховуючи учнів, викладачі розвивають і поглиблюють їх знання.

У процесі навчання одночасно з професійною підготовкою має розвиватися свідомість учнів, формуватися світогляд. На багатьох прикладах необхідно прищеплювати учням любов до батьківщини.

Умілий педагогічний підхід викладачів і майстрів виробничого навчання до учнів повинен використовувати у своїх діях тверду волю та характер. Вольові якості педагогів виявляються в наполегливості, енергії, дисциплінованості, цілеспрямованості.

Організувати навчальну роботу необхідно так, щоб в учнів формувалося добросовісне відношення до праці, охайність і точність виконання домашніх завдань. Вони повинні прагнути до високих показників у навчанні й праці, до чесності й правдивості.

Принцип послідовності та систематичності навчання не повинен обмежуватися навчальною програмою. Викладаючи учням новий навчальний матеріал, викладачі й майстри виробничого навчання повинні пов'язувати його із уже засвоєним, і на цій основі розширювати й поглиблювати наявні знання. Викладачі й майстри повинні враховувати знання учнів, отримані ними раніше.

На уроках викладач повинен роз'яснити учням про наукові відкриття і досягнення техніки, а також винаходи й раціоналізаторські пропозиції. Викладання повинно здійснюватися в тісному зв'язку з життям і практикою. Цей принцип вимагає постійного зміцнення навчально-матеріальної бази училища, крім того, викладачі і майстри виробничого навчання повинні систематично працювати над підвищенням своїх знань.

У процесі навчання в училищі необхідно спланувати діяльність з учнями таким чином, щоб вони виконували роботу на машинах і механізмах, конструкції яких вони вивчили на практичних заняттях. Майстер виробничого навчання повинен мати постійний зв'язок із викладачами, знати що і коли пройдено на уроках з теоретичних предметів, на які знання учнів йому можна спиратися в процесі виробничого навчання. Викладачі і майстри повинні починати своє пояснення з більш простих елементів і на їх базі підготувати учнів до розуміння та засвоєння більш складного навчального матеріалу.

Проводити уроки необхідно так, щоб учні виявляли активність в навчанні. Тому урок необхідно організовувати так, щоб учні не тільки слухали, дивились і запам'ятовували, але брали активну участь у вивченні матеріалу, свідомо засвоювали викладені знання.

Не всі учні однаково можуть засвоювати навчальний матеріал, один засвоює і запам'ятовує його швидше, інший – повільніше. Викладачі і майстри виробничого навчання повинні знати та враховувати кожного учня групи. Якщо в групі є учні, яким важко виконувати домашні завдання, то необхідно їм допомогти. Урахування викладачем індивідуальних можливостей кожного учня буде сприяти активності в процесі навчання та в кінцевому результаті успішності.

Відмінними знаннями учнів необхідно вважати такі, які вони можуть згадати в будь-який час, коли буде потрібно використати їх у практичній діяльності. Важливим засобом в засвоєнні міцних знань і стійких умінь є вправи учнів і систематичне повторення навчального матеріалу, яке є дуже важливим складником усього процесу навчання.

Протягом уроку викладачам необхідно проводити індивідуальне опитування учнів з раніше вивченого матеріалу, а також під час закріплення знань. Особливо це потрібно робити після закінчення вивчення теми або розподілу навчальної програми в кінці півріччя або року.

Важливе значення в професійній освіті має наочність навчання, особливості якої виявляються в тому, що учні набувають знань не тільки шляхом слухання пояснення викладача чи майстра виробничого навчання, але й за допомогою своїх органів зору. В учнів виникає конкретне уявлення про матеріал, який вивчають внаслідок того, що він є більш доступним і легким для розуміння. Наочність у навчанні підвищує інтерес до занять та увагу на уроці.

Викладачі й майстри виробничого навчання повинні розуміти, що наочність є одним із найважливіших засобів навчання, тому відбір наочних засобів та їх використання на заняттях визначаються конкретними навчально-виховними завданнями, поставленими на цьому уроці. Велике значення має робота учнів з виготовлення наочних засобів під керівництвом викладачів.

Навчання учнів на виробничій практиці допомагає їм краще засвоїти свою професію та зрозуміти її складність.

Література

1. Макаренко А. С. Використання педагогічних ідей у процесі виховання учнів. Москва: Вища школа, 1991.

2. Про затвердження професійного стандарту «Майстер виробничого навчання»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 р. № 1181. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=5b48de01-7287-4119-82ff-c3f0f4e23286>.

3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 16.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 20.10.2021).

Пригодій Алла Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Петренко Марія Михайлівна,
студентка технологічного факультету Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

«ПРОФЕСІЙНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ» У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ

Сучасний заклад професійно-технічної освіти покликаний сформувати майбутнього висококваліфікованого фахівця, підготувати його до професійної діяльності. Однією з найважливіших якостей у структурі особистості майбутнього фахівця харчового профілю, що виявляється в діяльності та має вплив на її ефективність, є професійна відповідальність.

Для осмислення категорії «відповідальність» визначимо її сутність у філософському і психолого-педагогічному контексті.

З позиції філософського трактування цього поняття Е. Гуссерль вважає, що відповідальним буде той, хто використовує феноменологічний метод, який передбачає вільний вибір переживань відносного життєвого світу [1]. У контексті цього підходу відбувається осмислення цінностей, які виступають як сутності вчинків людей і їх переживань з приводу цих вчинків. Важливе додавання феноменологічної концепції – відповідальність тісно пов'язана з ментальністю людини.

Представник фундаментальної онтології М. Хайдеггер також порушує тему відповідальності й пов'язує її з поняттям «відповідь», «відповідність». На його думку, людина відповідальна тільки перед своєю совістю, зміст якої цілком обумовлений самим індивідом [2]. Взаємозв'язок понять відповідальності, свободи й совісті дозволяє уявити таке: якщо особистість бере на себе відповідальність, то вона має можливість контролювати, організувати всі свої дії, відносини. З особистості знімається зовнішній контроль і примус, і вона здобуває незалежність і свободу.

Поняття відповідальності з позиції психології розглядається як одна з властивостей особистості, що входить до структури спрямованості, яка й обумовлює її активність і вибірковість відносно дійсності, визначає поведінку

особистості щодо мінливих зовнішніх умов. У цих умовах особистість відповідальна за свої дії і, як наслідок, здатна здійснити внутрішній контроль щодо виконання покладених на неї обов'язків.

Ураховуючи вищезазначене, відзначимо, що сутність професійної відповідальності розглядається:

1) у контексті поняття свободи: людина спочатку не тільки вільна, але й відповідальна за своє існування та існування інших. Це відношення залежності людини від суспільства, інших людей і самого себе. Свобода і відповідальність припускають завжди вибір між реалізацією своїх планів, але з урахуванням потреб і перспектив інших людей і між дією і бездіяльністю;

2) як ядро структури совісті, де відповідальність – «повинність» перед суспільством, іншими людьми. Совість формується під впливом соціальних адаптаційних процесів і є суб'єктивним складником моральної відповідальності індивіда, наслідування обов'язку;

3) як характеристика особистості, а точніше, одна з властивостей особистості. Відповідальності відводиться важлива роль у зовнішній і внутрішній регуляції поведінки людини. Для зрілої особистості відповідальність може бути єдиним механізмом саморегулятивної, довільної, осмисленої активності;

4) у рамках професійної діяльності, де професійна відповідальність зумовлена системою відносин до цінностей професійного значення. Відповідальність виконує функцію контролю і самоконтролю в межах професійних обов'язків і впливає на професійний результат діяльності фахівця.

Отже, професійна відповідальність – професійно-особистісна якість майбутнього фахівця. Зміст поняття професійної відповідальності актуалізує правову й моральну компетентність як її основні складники. Моральний аспект професійної компетентності представлений системою моральних цінностей, що мотивують і мобілізують діяльність особистості; готовністю і здатністю слідувати нормам моральності в професійній діяльності та в процесі життєдіяльності в цілому. Правовий аспект охоплює вміння і готовність встановлювати міжособистісні зв'язки за умови узгодження своїх дій з діями інших суб'єктів професійної діяльності; здатність вирішувати професійні завдання в рамках правового поля.

Формування професійної відповідальності майбутнього фахівця харчового профілю є процесом сходження від становлення особистості до вищого рівня її розвитку – вияву індивідуальності особистості, що визначається як результат освіти і підготовки фахівця в процесі навчання в професійному закладі.

Література

1. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. *Вопросы философии*. 1992. № 7. С. 136–176.

2. Хайдеггер М. Развитие атрибуции ответственности в онтогенезе. *Проблемы психологии личности*. 1998. № 5. С. 148–154.

Романов Леонід Анатолійович,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної та вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Розвиток фахівців інноваційного типу, формування їхньої готовності до застосування інноваційних виробничих технологій є актуальним завданням сучасної професійної освіти. Цій проблематиці присвячені дослідження М. Артюшиної, Н. Кулалаєвої, Д. Гоменюка, Г. Романової, В. Радкевич та ін.

На думку М. Артюшиної, інноваційна діяльність перебуває на перетині трьох сфер життя людини – особистісної, соціальної та діяльнісної, утворюючи 5 зон можливого вияву інноваційності [1, с. 271]: у сфері соціальних відносин; як засобу розвитку особистості через діяльність; як засобу розв'язання соціальних проблем; як розв'язання актуальних проблем діяльності; як засіб інтегрованого розвитку всіх складників одночасно. Майбутній фахівець може виявляти схильність до реалізації інноваційної діяльності в кожній з цих зон. Акцентуємо увагу на тому, що найбільш цілісну й повну реалізацію інноваційної діяльності, коли людина прагне до вдосконалення всіх сфер актуальної життєдіяльності у їх взаємозв'язку та взаємодоповненні, забезпечує зона інноваційності як засобу інтегрованого розвитку всіх складників.

З метою розвитку творчих здібностей майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі, їхньої здатності знаходити нові нестандартні вирішення завдань, формування навичок інноваційної поведінки на особистісному, діяльнісному, соціальному рівнях, налагодження комунікативних зв'язків усередині групи було розроблено тренінг-курс «Інноваційна поведінка», що входить до варіативного складника професійної підготовки. Зміст курсу містить теми «Інноваційність – супернавичка XXI століття», «Я – творча особистість», «Сила інноваційної команди», «Інноваційна поведінка в професійній діяльності», «Як стати раціоналізатором і винахідником». На заняттях використовується комплекс інтерактивних методів і технологій навчання: проблемні мінілекції з елементами дискусій, мозкові штурми, відеотренінг, психогімнастика, підготовка презентацій, робота в малих групах, технології розвитку критичного мислення і колективної розумової діяльності, ділові та рольові ігри, Case-study, ІКТ. Пошукова діяльність учнів передбачає вивчення особливостей культури інноваційної поведінки працівників провідних автомобільних компаній світу, зокрема Toyota Motor Corporation, яка реалізує унікальну концепцію ощадливого виробництва [3].

Відповідно до мети спецкурсу під час навчання необхідно вирішити такі завдання: з'ясувати зміст понять «творча особистість», «креативність», «інноваційна поведінка», «технічна творчість», «винахідництво»; усвідомити

можливості розвитку креативності; сформувати вміння творчого розв'язання особистісних та професійних завдань; сформувати навички інноваційної поведінки в особистісній, діяльній, соціальній сферах; опанувати технології командоутворення та ефективної групової взаємодії.

Тренінг-курс розрахований на 15 аудиторних годин. Його організація відповідає загальному напрямку інновацій у професійній (професійно-технічній) освіті. Тренінгова форма навчання дозволяє будувати навчальну діяльність учнів на основі їх власного досвіду відповідно до потреб аудиторії з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей слухачів та соціально-психологічних властивостей тренінгових груп. Тренінговий режим забезпечує інтенсивне засвоєння необхідних умінь у процесі активної творчої діяльності як індивідуальної, так і групової. Під час тренінгу застосовується комплекс методів: інформаційно-презентативні (презентації, мінілекції, бесіди, розповіді, покази, демонстрації, ілюстрації), алгоритмічно-дійові (мозкові атаки, дискусії, кейси, робота в малих групах, рольові та дидактичні ігри), самостійно-пошукові (робота з літературою, письмові творчі роботи, проектування). Співвідношення методів та форм роботи в ході кожного окремого тренінгу має індивідуальний характер, оскільки визначається специфікою його цілей та завдань, але загальна концепція проведення тренінг-курсу передбачає наявність у кожному тренінгу таких структурних елементів: організаційні заходи (повідомлення теми, мети, плану та процедури тренінгу, встановлення правил та принципів роботи); актуалізація опорних знань (обговорення досвіду слухачів, аналіз виконання випереджальних завдань); інформаційні блоки; блоки практичних завдань; блоки активізації (цікаві факти, приклади та рекомендації); зворотний зв'язок (обговорення результатів виконання всіх завдань, які надаються до тренінгу та під час його проведення, анкетування, загальний аналіз результатів тренінгу, презентації робіт слухачів та їх оцінювання).

Самостійна робота з тренінг-курсу спрямована на поглиблення, узагальнення та прикладне застосування набутих знань і умінь. Її метою є розробка учнями інноваційної ідеї щодо вдосконалення екологічної безпеки сучасного автомобіля із застосуванням інтелект-карти. Самостійна робота має бути представлена в електронному вигляді та може бути розміщена на сайті закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Процес підготовки інтелект-карт передбачає консультування з викладачами, що може відбуватися дистанційно. Оцінювання розробок здійснюється шляхом експертної оцінки та самооцінки.

Отримання позитивної оцінки грунтується на систематичності роботи, активної участі в тренінгах та підготовки до них (визначається на етапі підведення підсумків кожного тренінгу в процесі спільного обговорення), виконанні та презентації творчих розробок.

Тренінг-курс «Інноваційна поведінка» апробовано в процесі експериментального дослідження формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій. Отримані результати засвідчили ефективність експериментального навчання [2, с. 41].

Література

1. Артюшина М. В. Психолого-педагогічні засади підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 598 с.
2. Лайкер Джеффри. Дао Toyota: 14 принципів менеджмента ведучей компанії мира / Пер. с англ. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2005. 402 с.
3. Романов Л. А. Методичні рекомендації з формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної галузі до застосування інноваційних виробничих технологій. Київ : Наукова столиця, 2020. 72 с.

Росновський Микола Григорович,

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Однією з дієвих форм господарювання в сільській місцевості, важливим способом розв'язання продовольчих, економічних та соціальних проблем суспільства і сільських територій зокрема є фермерські господарства. Сучасний стан розвитку аграрного сектора економіки дає можливість передбачати один із шляхів майбутнього перспективного розвитку фермерства, а активна динаміка економічних та політичних перетворень, що відбуваються в українському суспільстві, на сьогодні вимагають активної та адекватної реакції.

Аналітичний огляд наукових публікацій дозволив зробити висновок, що система підготовки кадрів для сільської місцевості в радянські часи була вузькопрофільною, а працю умовно поділяли на виконавчу та управлінську. Вважали, наприклад, що є водій автомобіля або ж тракторист, який керує технічним засобом, тож повинен бути й керівник, який управляє тим, хто сидить за кермом. Життя довело, що саме у фермерських господарствах поєднуються управлінські та технологічні функції [1, с. 225–230].

Аналіз наукових публікацій з проблеми функціонування та розвитку фермерських господарств в Україні засвідчує, що питання підготовки робітничих кадрів для господарювання, на жаль, не знайшли широкого відображення в дослідженнях учених.

Незважаючи на те, що проблеми діяльності та впровадження інновацій у галузі сільськогосподарського виробництва в умовах сьогодення висвітлені в працях багатьох науковців-аграріїв, проте в цих публікаціях насамперед розглядаються техніко-економічні та організаційні питання розвитку фермерства в сучасних умовах. Проблеми підготовки робітничих кадрів приділялася незначна увага; вважали, що фермером може будь-хто за фахом, незалежно, чи мала людина сільськогосподарську професію, чи ні.

Вважаємо, що підготовка робітничих кадрів для фермерських господарств у системі професійної (професійно-технічної) освіти повинна розпочинатися насамперед із підготовки високоосвічених педагогів професійного навчання в системі вищої освіти. Сучасний випускник вишу «Професійна освіта. Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» має бути підготовлений до швидкого реагування на зміни вимог вітчизняних та міжнародних ринків праці, запровадження нових інноваційних технологій у галузі технологій сільськогосподарського виробництва, бути професійно мобільним, здатним до самоосвіти та самовдосконалення.

Нині в період соціально-економічного розвитку села відбуваються глобальні зміни як у технологіях виробництва продуктів сільського господарства, так і формах власності, а створення та функціонування сучасних фермерських господарств в Україні стає уже реальністю. Для таких агроформувань потрібні вже зовсім не ті робітничі та управлінські кадри, яких готували в умовах радянської колгоспно–радгоспної системи освіти. Ці умови висувають інші вимоги як до всіх суб'єктів економічної діяльності, так і до учасників освітнього процесу. Нагальною стає вимога виробляти більше якісної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції з мінімальними витратами. Для цих умов потрібен не просто працівник, який буде виконувати свої функціональні обов'язки за заздалегідь підготовленими інструкціями, а професіонал, який у будь-яку працю буде вносити елементи творчості, які будуть сприяти підвищенню продуктивності праці.

Високі технології, науково-технічні ідеї та розробки, загалом наукомістка продукція є головною рушійною силою стійкого розвитку будь-якої країни. У цих процесах діяльність майбутнього педагога професійного навчання, який згодом буде готувати робітничі кадри для аграрної сфери економіки, відіграє домінуючу роль. Однак сучасна освітня практика поки що не може задовольнити найбільш важливі професійні запити суспільства реальними освітнього процесу в закладах вищої освіти. З огляду на це проблема пошуку та реалізації в педагогічній практиці дієвих чинників формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з технології виробництва та переробки продуктів сільського господарства наразі є вкрай актуальною. Діяльність сучасного педагога професійного навчання базується на методологічних орієнтаціях, спрямованих як на загальнонаукові, так і на професійні методи пізнання та засвоєння дійсності. Виникає соціальна потреба підготовки фахівців для системи професійної (професійно-технічної) освіти, які володітимуть високою професійною кваліфікацією, здатностями успішно реалізовувати свій творчий потенціал на вітчизняному та світовому ринках праці в умовах конкурентного середовища.

Проблеми розвитку сільського господарства України тісно пов'язані із загальними проблемами соціально-економічного розвитку країни. Серед найважливіших із них називають скорочення чисельності сільського населення, низька обізнаність як робітників, так і керівників фермерських господарств з питань застосування новітніх розробок, відсталість матеріально-технічної бази аграрних підприємств, низька заробітна плата,

несприятливі умови праці, тому для молоді галузь сільськогосподарського виробництва не є перспективною.

Механізм підготовки робітничих кадрів як для новостворених, так і функціонуючих фермерських господарств в сучасних економічних умовах має свої особливості та відмінності.

Закон України «Про Фермерське господарство» від 16.06.2003 р. № 973-IV визначає правові, економічні та соціальні засади створення та діяльності фермерських господарств як прогресивної форми підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства України. Документ спрямований на створення умов для реалізації ініціативи громадян щодо виробництва товарної сільськогосподарської продукції, її переробки та реалізації на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також для забезпечення раціонального використання фермерських господарств, правового та соціального захисту фермерів України [2].

Отже, працівник фермерського господарства повинен мати ґрунтовні знання з правових дисциплін, економіки, соціальних питань, підприємництва, технології виробництва та переробки продукції рослинництва та тваринництва тощо. На сьогодні для українських реалій надзвичайно цінним є досвід підготовки в зарубіжних країнах робітничих кадрів для фермерських господарств, оскільки такі господарства в розвинутих країнах світу існують вже досить тривалій час.

Література

1. Росновський М. Г. Створення та функціонування фермерських господарств в Україні: педагогічний аспект. *Зб. наукових праць ГНПУ ім. О. Довженка «Педагогічні науки», вип.27*. Глухів, 2015. С. 225–230.

2. Закон України «Про селянське (фермерське) господарство» (2009-12). (Відомості Верховної Ради України, із змінами та доповненнями Законом України від 15 травня 2003 року (762-15).

Самусь Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва,

Глухівського НПУ ім. О. Довженка,

Авраменко Євгеній Володимирович,

викладач спецдисциплін,

голова циклової комісії агроінженерних дисциплін

Глухівського агротехнічного інституту ім. С. А. Ковпака СНАУ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Феномен дистанційної освіти є актуальним предметом досліджень сучасної психолого-педагогічної науки. Дистанційне навчання найчастіше трактується як форма організації освітнього процесу, основою якої є самостійна робота здобувача [3]. Аналізуючи теоретичні джерела, що вивчають означену

проблему, Н. Кучеренко виокремлює такі основні компоненти феномену: навчання здійснюється в синхронній та асинхронній формі; елементами освітнього процесу є організаційні форми, зміст, цілі, засоби навчання, методи; наявність суб'єктів навчання; використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [2]. Зазначимо, що саме використання ІКТ стало останнім часом базовим критерієм дистанційного навчання.

Актуальною є термінологічна проблема, що полягає у використанні понять «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання». Зауважимо, що досить часто ці категорії вживають як синонімічні. На нашу думку, слушною є позиція розмежування цих понять, у межах якої дистанційну освіту трактують як результат дистанційного навчання [1]. Дистанційна освіта характеризується низкою позитивних рис, порівняно з традиційним освітнім процесом, а саме: формування глобального освітнього простору; можливість вибору оптимального темпу й часу навчання; реалізація без відриву від виробництва; можливість звертання до багатьох джерел навчальної інформації; забезпечення мобільної комунікації через мережеві ресурси; концентроване викладання навчальної інформації; засвоєння навичок роботи з новітніми інформаційними технологіями; рівні можливості одержання освіти; можливість подолання комунікативних бар'єрів; розширення ролі викладача, що передбачає більш творче долучення до педагогічного процесу [3]. Одним із основних позитивних аспектів дистанційної освіти є можливість вільного виконання навчальних завдань, оскільки вони не обмежені часом і простором [4].

Варто наголосити на типових проблемах упровадження дистанційної освіти в умовах вищої школи: відсутність особистого спілкування між викладачем та студентом; низька мотивація навчання; відсутність можливості мобільного практичного застосування отриманих знань; технічні проблеми – доступ до Інтернету та наявність необхідного комп'ютерного й програмного забезпечення; необхідність потужних інвестицій на початковому етапі організації системи дистанційного освіти [3]. Проте зазначені труднощі з кожним роком стають все менш суттєвими. Зокрема, покращується доступ до систем дистанційного навчання та можливості ІКТ, що забезпечують постійний, якісний зв'язок суб'єктів освітнього процесу.

Аналіз теоретичних джерел засвідчив зростання інтенсивності досліджень особливостей реалізації дистанційного навчання в закладах вищої освіти. Проте ці наукові розвідки зазвичай теоретичного або констатувального характеру, а експерименти з оптимізації процесу практично відсутні.

Література

1. Гаврілова Л., Катасонова Ю. Теоретичне аспекти впровадження дистанційного навчання в Україні. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 12. С.16–17.
2. Кучеренко Н. Дистанційне навчання як виклик сучасної університетської освіти: філософсько-правовий вимір. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2018. С. 34–40.
3. Прибилова В. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*, 2017. (4). URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/8791>

4. Sujarwo S., Sukmawati S., Akhiruddin A., Ridwan R., & Siradjuddin S. S. S. An Analysis of University Students' Perspective on Online Learning in the Midst of Covid-19 Pandemic. *Jurnal Pendidikan Dan Pengajaran*. 2020. Vol. 53. P. 125–137.

Торіна Влада Миколаївна,
асистент кафедри загальнотехнічних дисциплін
та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету
Майфельд Дмитро Сергійович,
студент другого курсу магістратури
кафедри загальнотехнічних дисциплін
та професійного навчання
Криворізького державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ МОДУЛЬНОГО ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ДИНАМІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Освіта – один із найважливіших соціальних інститутів, що виконує функції трансляції основної системи цінностей, норм, ролей від покоління до покоління, навчання певним знанням і вмінням, розвитку здібностей людей, самореалізації і творчості [2].

Кожна епоха вносить свої корективи до методики викладання. Використання дистанційних освітніх технологій – одна з основних тенденцій розвитку вищої освіти. Інформаційні та телекомунікаційні системи дозволяють зробити освіту доступною, незалежно від місця проживання, віку, соціального статусу та стану здоров'я [3].

Традиційно під дистанційним навчанням розуміють сукупність технологій, які забезпечують доступність студентам основного обсягу матеріалу, що вивчається, інтерактивна взаємодія здобувачів освіти і викладачів у процесі навчання, надання їм можливості самостійної роботи з засвоєння матеріалу, що вивчається, а також у процесі навчання [1]. Воно є складником сучасного освітнього процесу. В основі – розроблення навчального інформаційного середовища, що складається з комп'ютерних інформаційних джерел, електронних бібліотек, відео- та аудіотек, систем тестування та ін. Таке навчання створює унікальні можливості для тих, хто навчається, для отримання знань, не тільки самостійно, а й під керівництвом викладачів. Під час створення навчальних курсів акцент робиться на самостійну роботу студентів, з регулярними консультаціями викладачів.

До переваг дистанційного навчання можна віднести:

- навчання без відриву від основної роботи;
- зменшення витрат на навчання;
- зручний графік навчання, що дозволяє вчитися в зручний час, у психологічно комфортному, звичному середовищі;

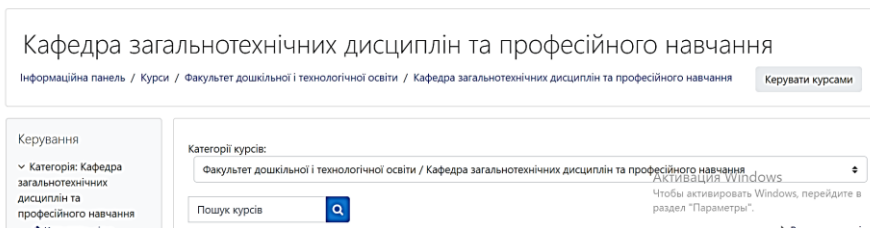
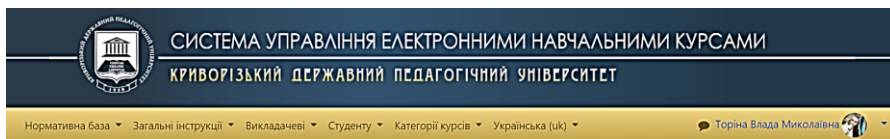
– постійна інтерактивна взаємодія з викладачем у вигляді консультацій, перевірки контрольних робіт;

– доступ до інформаційних ресурсів віртуальних бібліотек [2].

Проблемою дистанційного навчання є підтримка мотивації студента протягом тривалого часу. Відсутність постійного розкладу, невміння планувати та контролювати свій день призводить до зменшення часу, що виділяється на навчання, а можливість використовувати гнучкий графік навчання – до відкладання виконання завдань на потім. Також немає можливості розвитку комунікативних навичок, які розвиваються в процесі «живого спілкування».

Одним із основних аспектів організації дистанційної освіти є створення електронного контенту, який є сукупністю електронних курсів з окремих дисциплін. Для роботи з системою дистанційного навчання викладач повинен вміти працювати в операційній системі, володіти навичками роботи в інтернет-браузері, у найбільш поширених текстових та графічних програмах, що становить деякі труднощі для викладачів старшого покоління [2].

Для дистанційного навчання студентів на території України застосовується система Moodle (мал.1). Вона дозволяє інтегрувати навчання цілком у мережу, використовуючи вебтехнології. Система дистанційного навчання Moodle складається із курсів. Кожен курс розроблено за відповідною програмою та подано на головній сторінці. Курс містить блоки, що розміщені в лівій та правій колонці, та основний зміст (модулі), що розташовані по центру сторінки. Блоки збільшують функціональність, інтуїтивність та простоту використання системи (мал.2).

Мал.1. Система управління електронними навчальними курсами Криворізького державного педагогічного університету

У курсі встановлюється визначений проміжок часу, коли студент може зайти на нього. Рекомендується кожне завдання розподіляти на частини та в процесі їх виконання надсилати викладачеві на перевірку. Виконавши практичну частину завдання, студент отримує тест для перевірки теоретичної

частини. Тести складені таким чином, щоб перевірити не тільки теоретичні знання, а й прикладне практичне значення. На тести рекомендується відповідати поетапно протягом відведеного часу після завершення відповідного етапу курсу. Кількість балів за правильні відповіді враховується під час складання заліків та іспитів.

Д-Б Теорія і методика професійного навчання (ПТск-19, 5 семестр)

Інформаційна панель / Мій курс / Д-Б Теорія і методика професійного навчання (ПТск-19, 5 семестр) Результати

Керування

- Керування курсом
- Надавати параметри
- Користувачі
- Фільтри
- Зали
- Налаштування журналу оцінок
- Результати
- Відзнаки
- Перевірка копії
- Відновлення
- Імпорт
- Копіювати курс
- Очистити
- Банк питань
- Стиль

Новина

Загальна інформація про навчальну дисципліну "Теорія і методика професійного навчання"	
Загальний обсяг годин	210
Загальний обсяг кредитів	7
Форма залісності	Іспити
Максимальна кількість балів за поточну роботу	70
Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на іспиті	30
Мінімальна кількість балів для допуску до іспитів	20
Розподіл балів за поточну роботу	Завдання контрольних робіт (тести в Moodle) - 18 балів, присутність на лекціях - 4, аудиторна робота (практичні заняття) - 40, виконання самостійної роботи - 8 балів. ДЕТАЛЬНІШЕ

Відомості про викладача

Робоча програма навчальної дисципліни

Стильові навчальної дисципліни

Активация Windows
Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Мал.1. Приклад оформлення електронного навчального курсу

Отже, студент зацікавлений правильно відповісти на тести та здати їх протягом семестру з усіх тем, що спрощує отримання заліку та складання іспиту. Він частіше й охоче спілкується з викладачем, вчасно виконує практичну частину завдань й отримує теоретичну підготовку.

Незважаючи на те, що дистанційна освіта – дуже зручна та корисна, на сьогодні переважає традиційна очна форма навчання, оскільки попри розвиток інтернет-технологій живе людське спілкування перевершити досить важко, а також не скрізь і не всім вони є доступні. Для тих, хто здобуває додаткову освіту або підвищує свою кваліфікацію, дистанційна освіта має свої переваги.

Література

1. Колос К.Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.10 «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті». Київ, 2011. 21с.

2. Михайлова Н.В. Электронная обучающая среда Moodle как средство организации асинхронной самостоятельной работы студентов вуза: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования». Оренбург, 2012. 23 с.

3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Постанова Кабінету Міністрів України № 466 від 25.04.2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

Турянця Зоя Василівна,
кандидат педагогічних наук, викладач фахових дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ САМОСТІЙНОГО ПОШУКУ ЗНАЬ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Вміння самостійного пошуку знань для майбутніх майстрів виробничого навчання є досить актуальним, оскільки вони повинні постійно вдосконалювати свої професійні знання. Адже знання, сучасні сьогодні, уже є застарілими через декілька років. Тому вміння швидко адаптуватися до вимог, що постійно змінюються, самостійно знаходити та аналізувати нові джерела інформації, творчо застосовувати їх у професійній діяльності є важливою складовою їх професійної діяльності.

Розвиток самостійності у навчанні є актуальним питанням дидактики і знайшло своє відображення у працях Я. Каменського, Й. Песталоцці, П. Підкасистого В. Сухомлинського, К. Ушинського, В. Ягупова та ін.

В. Ягупов визначає самостійну роботу учнів як сукупність різноманітних навчальних прийомів і дій, за допомогою яких вони самостійно закріплюють і поглиблюють раніше набуті теоретичні знання, практичні навички й уміння, а також оволодівають новими [2, с. 344]

Майстри виробничого навчання повинні самі володіти навичками самостійного пошуку знань та формувати ці вміння у майбутніх кваліфікованих робітників. Серед принципів виробничого навчання є принцип самостійності та активності учнів у навчанні, що передбачає створення умов для виявлення вихованцями пізнавальної самостійності і творчої активності у процесі засвоєння знань та застосування їх на практиці [1, с. 27].

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Вона включає: опрацювання навчального матеріалу, підготовка до практичних, лабораторних та інших видів навчальних занять.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми здобуття освіти за спеціальностями 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), 015.38 Професійна освіта (Транспорт), регламентується робочим навчальним планом і складає, як правило, від 1/3 до 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни.

При плануванні часу самостійної роботи студентів, майбутніх майстрів виробничого навчання, викладачі враховують особливості освітньої програми, спеціальність студентів, курс їхнього навчання, змістові

особливості та спрямованість навчальної дисципліни. Зміст визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручниками та навчальними посібниками, конспектами (курсами, текстами) лекцій, практикумами, збірниками задач, завдань, комп'ютерними навчальними комплексами, методичними рекомендаціями (вказівками) до самостійної роботи студентів з кредитного модуля, виконання окремих завдань та ін. Ці навчально-методичні матеріали передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Серед самостійних видів роботи майбутніх майстрів виробничого навчання під час навчання у закладі фахової передвищої освіти можна виділити: робота з підручниками, науково-популярною літературою, періодичними виданнями (робота з текстом та графічним матеріалом, складання плану відповіді на питання практичного заняття, складання плану конспекту уроку виробничого навчання під час проходження педагогічної практики); підготовка доповідей до практичного заняття, електронних презентацій; пошук матеріалів для написання рефератів, курсових робіт (аналіз, синтез, порівняння).

Для самостійного пошуку знань із засвоєння навчального матеріалу майбутні майстри виробничого навчання можуть користуватися бібліотекою, літературою та навчальними фільмами в кабінетах, мережею інтернет тощо.

Отже, вміння самостійно знаходити необхідні знання є важливою умовою для успішної професійної діяльності майстра виробничого навчання.

Література

1. Ничкало Н.Г., Зайчук В.О., Розенберг Н.М.; за ред. Н.Г. Ничкало. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: навч.-метод. посібник. Київ: Вища шк., 1994. 383 с.
2. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь, 2003. 560 с.

Хоруженко Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О.Довженка

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Одним із напрямків модернізації вищої освіти в Україні є використання компетентнісного підходу, за якого головним результатом діяльності освітнього закладу повинна стати не система знань, умінь, навичок, а набір ключових і професійних компетентностей. Основоположними компонентами

системи професійної підготовки педагога є такі інноваційні технології навчання: проблемне, особистісно-орієнтоване, модульне, контекстне, проєктне й компетентнісне.

В умовах інформатизації освіти зростає значення розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності фахівців будь-якого профілю, зокрема й педагогів. Використання інформаційних технологій в освітньому процесі істотно впливає на формування сучасної інформаційної картини світу, розвиток загальнонавчальних, загальнокультурних і професійних навичок роботи з інформацією, здатність встановлювати контакти з людьми, вміння проєктувати об'єкти і процеси, відповідально реалізовувати свої плани тощо.

Під інформаційно-комунікаційною компетентністю майбутніх педагогів ми розуміємо володіння ними навичками пошуку і систематизації інформації, її електронної обробки, перекладу з однієї знакової системи в іншу (текст, таблиця, схема, аудіовізуальний ряд), участь в обговоренні проблем, в тому числі визначення вузлових моментів дискусії, формулювання власної позиції з обговорюваних питань і використання відомостей для її аргументації, уміння публічно презентувати результати своєї роботи, добираючи адекватні форми й методи презентації. Отже, інформаційно-комунікаційна компетентність педагогів передбачає адаптивність, вільне володіння вербальними і невербальними засобами спілкування, ставленням до пізнавальної діяльності, до природного і соціального світу, до самого себе.

Розглядаючи діяльність педагога, можна виділити певні елементи інформаційно-комунікаційної компетентності, а саме:

- здатність до самостійного пошуку й оброблення інформації, необхідної для якісного виконання професійних завдань;
- здатність до групової діяльності й співпраці з використанням сучасних комунікаційних технологій для досягнення професійно значущих цілей;
- готовність до саморозвитку в сфері інформаційних технологій, необхідних для постійного підвищення кваліфікації та реалізації себе в професійній сфері.

Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх педагогів передбачає не тільки вивчення інформатики, а й реалізацію навчання фахових предметів та науково-дослідну роботу студентів на основі інформаційних технологій. Основними методами формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх педагогів є такі:

- теоретичне і практичне вивчення інформаційно-комунікаційних технологій;
- вироблення прийомів практичного застосування, обґрунтування та демонстрації ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні;
- модифікація методик навчання з урахуванням можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій, застосування ІКТ на лекціях, семінарах, практичних заняттях, у науково-дослідній діяльності, практичній і самостійній роботі студентів;

- використання телекомунікацій і ресурсів глобальних і локальних інформаційних мереж у навчальній і дослідницькій діяльності;
- теоретичне вивчення та практичне освоєння комунікативної діяльності;
- участь студентів у розробленні інноваційних проєктів у галузі освіти;
- використання інформаційних технологій для створення нових засобів моделювання колективних дій, розроблення сценаріїв ділових ігор та інших елементів навчальної роботи, що сприяють активізації комунікаційної діяльності студентів і викладачів;
- активізація участі студентів і викладачів у громадській діяльності закладу вищої освіти.

Зі сказаного випливає, що інформаційно-комунікаційна компетентність майбутніх педагогів не зводиться до так званої «комп'ютерної грамотності». Інформаційно-комунікаційна компетентність – це явище вищого порядку, що охоплює всі етапи навчання та науково-дослідної роботи, містить у своїй основі активно-діяльнісний підхід.

Отже, інформаційно-комунікаційна компетентність педагогів передбачає здатність встановлювати контакти з учнями та їх батьками, колегами та співробітниками, вміння самостійно шукати, вибирати, аналізувати, організовувати, представляти, передавати професійно значущу інформацію, проєктувати педагогічні об'єкти та процеси, відповідально реалізовувати свої плани, зокрема й із використанням інформаційних технологій. Уміння застосовувати у своїй діяльності сучасні інформаційно-комунікаційні технології є одним із основних компонентів професійної підготовки будь-яких фахівців, зокрема й майбутніх педагогів.

Ярошук Катерина Ігорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦІЛІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНУ СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Незважаючи на те, що поняття «цілісний підхід» все частіше використовується в професійній освіті, наукових досліджень не достатньо, і вони здебільшого деталізують його практичне застосування. Тому цілісний підхід розглядається як засіб досягнення широкого спектра професійних цілей і як результат у сфері соціального капіталу [1].

Ідея цілісності освіти закладена в концепції педагогічної антропології К. Ушинського. Її напрями засновані представниками гуманістичної психології (Г. Олпорт, А. Маслоу, Р. Мея, Е. Фромм, К. Роджерса та ін.) та продовжені в дослідженнях К. Абульханової-Славської, Л. Анциферової, О. Власової, А. Гуленка, О. Запорожця, В. Зінченка, С. Ісаєва, С. Рубінштейна, В. Слободчикова, К.-М. Фадєєвої та ін. Ці вчені застосовують

цілісного підходу обґрунтовують з урахуванням того, що людина як особистість є вищою системною цілісністю, утвореною сукупністю всіх її якостей і властивостей, психічних процесів і станів, свідомістю та несвідомим; основу цілісності людини становить її духовність [2].

Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, спроможних до свідомого суспільного вибору, підвищення освітнього рівня соціуму, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу нації, забезпечення економіки кваліфікованими трудовими ресурсами. Важливим методологічним і методичним орієнтиром для її досягнення вважаємо застосування цілісного підходу до системи професійної освіти та її складників. Потреба застосування цього підходу в педагогіці виникла закономірно, на противагу функціональному, відповідно до якого розглядаються лише окремі аспекти педагогічного процесу, не враховуються його внутрішні та зовнішні зв'язки, їх зміни і трансформації.

Поняття «цілісний підхід» все частіше вживається у висловлюваннях, пов'язаних із професійною освітою та підготовкою майбутніх фахівців, особливо тому, що стосується навчання молодого покоління професіоналів. Ураховуючи незначні дослідження, які описують розуміння цілісного підходу в професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, можна зробити висновок, що найбільш часто трапляється концепція цілісного підходу до професійного навчання, яка є комплексною моделлю, що позитивно впливає на навчання і призводить до більш якісних результатів.

Отже, відповідно до цілісного підходу професійна освіта розглядається як засіб досягнення широкого кола цілей, водночас як державні цілі професійної освіти можуть бути насамперед економічними, з орієнтацією на промисловість і з орієнтацією на кваліфікацію населення.

Ідея про те, що освіта повинна бути «актуальною на місцевому рівні» (ЮНЕСКО, 2005 р.) є невід'ємним складником цілісного підходу до професійної підготовки майбутнього фахівця, а це означає, що професійне навчання повинно мати абсолютну практичну значущість, а отже й вирішувати проблему зайнятості молоді та вибір професії. Для отримання бажаних результатів застосування цілісного підходу в професійній освіті в усіх контекстах може проводитися паралель з тим, що було визначено ЮНЕСКО (2005 р.) як «освіта в інтересах сталого розвитку». Деякі ключові особливості освіти в інтересах сталого розвитку виявляються в тому, що вона повинна бути міждисциплінарна й цілісна, основана на цінностях, що враховують навчальний досвід, інтегрований у повсякденне особисте життя та професійну діяльність. З огляду на це цілісний підхід у професійному навчанні може бути визначений як автентичний підхід, у якому планування, здійснення та оцінювання навчальних програм спеціально пристосовані до цілей і потреб учня.

З урахуванням зазначеного вище, теоретичні засади цілісного підходу виражають ідеї гуманізму та конструктивістської теорії. Гуманізм може

сформувати теоретичну основу того, що цілісний підхід у професійній підготовці майбутнього фахівця характеризується турботою про зростання та особистісний розвиток людини, а засвоєне відображає цінності та цілі учня. Учитель-гуманіст усвідомлює, що навчання є найефективнішим, коли використовує автентичний досвід гуманістичного навчання. Він забезпечує сприятливий клімат у групі і є «фасилітатором», який має за мету допомагати учневі в усвідомленні себе як самоцінності; він чутливий, емпатичний, добрий і ширший [4].

У конструктивістському підході до організації навчання студенти вибудовують свої знання та цілеспрямовані в проєктуванні навчальної діяльності. Побудований міст між тим, що вже знають студенти і чого повинні навчитися, базується на стратегії примусу. Цілісний підхід у професійній освіті застосовується для зміцнення відносин, які не можуть бути відразу ж очевидними. Їх можна розглядати як ключові цілісні стратегії в підвищенні інтересу учня в професійному контексті. Такі цілісні стратегії можна розглядати як упровадження інтегрованих навчальних програм і цілісних підходів до навчання в професійних закладах, де кілька предметів пов'язаних між собою темами, для підвищення значущості та вивчення взаємозв'язків між предметами. Уважається, що тематичне навчання надає студентам можливість брати активну й систематичну участь в навчальному процесі, що сприяє впорядкуванню та поглибленню їх професійних знань, умінь та навичок [3].

Реалізація цілісного підходу в професійну освіту вимагає цілеспрямованого розроблення навчальних програм, успіх упровадження яких передусім залежить від відповідної підготовки педагогічних працівників, правильного розроблення та безпосереднього зв'язку з потребами і цілями групи учнів. Отже, розроблення навчальних програм у рамках цілісного підходу до професійної освіти є локалізований, цілеспрямований і безперервний процес.

На нашу думку, однією з провідних ланок підвищення ефективності професійної освіти є педагогічні працівники навчальних закладів, через діяльність яких реалізується державна освітня політика України. У зв'язку з цим сучасне суспільство висуває принципово нові вимоги до педагогів різних рівнів освіти, спонукаючи їх організувати педагогічний процес таким чином, щоб сформувати в майбутніх фахівців цілісний досвід самостійної діяльності.

Незважаючи на заклики до впровадження цілісного підходу в професійній освіті, існують можливі перешкоди для його реалізації, які виникли внаслідок трансформації суспільної свідомості та системи цінностей в освіті; появи нових типів навчальних закладів, які потребують викладачів, які відрізняються цілісним уявленням про педагогічну діяльність, досконало володіють спеціальними компетентностями щодо міжособистісної та комунікативної взаємодії; спрямування професійної освіти на формування в майбутніх фахівців соціально і професійно важливих якостей особистості, розвиток індивідуальності та цілісного уявлення про свою професійну діяльність, формування власної педагогічної позиції.

Отже, цілісний педагогічний процес потрібно досліджувати як синергетичну систему, що характеризується єдністю складників, їх функцій і структурних взаємозв'язків, здатністю до самоорганізації та саморозвитку.

Література

1. Авер'янова Н. Становлення і розвиток цілісної особистості в контексті сучасних трансформацій українського суспільства. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. Серія: Українознавство. № 10. 2006. С. 47–51.
2. Зязюн І. А. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2011. № 1. С. 19–30.
3. Пуховська Л. П. Перспективи формування світового освітнього простору в ХХІ столітті. *Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка*. Житомир, 2003. Вип. 33. С. 16–18.
4. Фісун О. В. Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *зб. наук. пр. Харківськ. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди*. Харків, 2010. Вип. 34. С. 133–139.

Ярошук Катерина Ігорівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
професійної освіти та безпеки життєдіяльності
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
Ничипоренко Ярослав Сергійович,
студент технологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМП'ЮТЕРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ І АВТОМАТИЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ

Аналіз літератури з проблем інформатизації навчального процесу в ЗПТО засвідчує, що відповідні телекомунікаційні та локальні інформаційні технології можна поділити на такі групи:

- технології, пов'язані зі створенням і використанням комп'ютерно орієнтованих дидактичних матеріалів, що забезпечують квазіприсутність викладача з метою педагогічної підтримки пізнавальної діяльності учня за принципом: «Учитель створює навчальний текст (гіпертекст) – учень його засвоює»;
- технології, що базуються на використанні телекомунікації та забезпечують опосередковане спілкування викладача й учня за принципом: «Ти тут – я там», а також передавання через глобальну та локальні інформаційні мережі різноманітних навчальних об'єктів;
- технології, що забезпечують створення динамічних освітніх середовищ із метою доступу викладача й учня до освітніх ресурсів;
- локальні технології, не пов'язані з передачею інформації через мережі, що допомагають вчителю й учням в індивідуальній підготовці до занять;

– технології, використовувані в дидактичних цілях безпосередньо на заняттях.

Використання означених інформаційних технологій у навчальному процесі, на нашу думку, дає можливість суб'єктам освіти зробити навчальний матеріал більш наочним; «продовжити» педагогічний контакт поза межами класу; забезпечити педагогічну підтримку за допомогою навчальних посібників, електронних навчальних комплексів; забезпечити квазіприсутність викладача у віртуальному освітньому середовищі; підвищити якість самостійної роботи учнів та підготовки викладачів до занять.

Зважаючи на актуальність та ефективність використання зазначених вище педагогічних технологій під час підготовки майбутніх слюсарів з ремонту автомобілів, охарактеризуємо технічні й програмні засоби, що є їх основою. Першу групу таких засобів становлять комп'ютерно орієнтовані дидактичні матеріали.

Більшість комп'ютерних мультимедійних підручників та посібників можна класифікувати як електронну копію паперових аналогів. Структура таких програмних засобів ідентична структурі друкованих видань, а навігація здійснюється за допомогою гіпертекстового змісту. Прикладом такого підручника є електронний довідник «Практикум з ремонту машин», який є електронною копією друкованого посібника.

На думку вчених, електронні навчально-методичні комплекси мають переваги порівняно з електронними підручниками, що полягають у можливості вибору форми подання навчального матеріалу, фіксації та подання результатів навчання в наочному вигляді, інтерактивності, наявності пошукової системи та системи ведення електронного конспекту [1].

Іншою групою технологій, що активно застосовуються в реаліях сьогодення та суттєво впливають на характер навчального процесу в ЗПТО та підготовки майбутніх фахівців загалом, є дистанційні комунікаційні технології.

Дистанційні комунікаційні технології базуються на використанні мережі телекомунікації для забезпечення учнів навчально-методичними матеріалами та інтерактивної взаємодії з учителем. В основу таких технологій покладено такі розповсюджені апаратно-програмні засоби, як Zoom, Google meet, електронна пошта, Skype, Viber, Telegram, ICQ тощо, які дають змогу спілкуватися голосом через Інтернет (комп'ютер-комп'ютер), здійснювати відеодзвінки та відеоконференції тощо.

У контексті практичної діяльності викладача дистанційні технології дають змогу майбутнім фахівцям не лише отримувати навчальні ресурси, програмні платформи для засвоєння, а й місце для розроблення навчальних проєктів.

Як засвідчує аналіз педагогічного досвіду інформаційної культури в закладах професійної освіти викладачів, актуальними дидактичними засобами її розвитку в сучасній системі підготовки майбутніх фахівців є навчальні матеріали, розроблені департаментами освітніх програм корпорацій Intel® та Microsoft®.

У межах програми Intel® «Навчання для майбутнього» розроблено зміст спеціального тренінгу (курсу), об'єднаний в одинадцять навчальних модулів, які містять такі теми: ефективне використання інформаційних технологій у навчальному процесі для формування в учнів навичок ХХІ ст.; використання інформаційно-комунікаційних технологій для покращення результатів навчання за допомогою проведення досліджень, комунікації, взаємодії, застосування ефективних стратегій; розроблення та наповнення навчальних планів і завдань, що відповідають державним освітнім стандартам України; керування навчальним процесом, зосередженим на навчальних потребах учнів, що передбачає самостійне визначення ними напряму навчання та спонукає до розвитку навичок мислення; співпраця з колегами для спільного вирішення проблем навчально-виховного процесу тощо [2].

Головний акцент у програмі Intel® «Навчання для майбутнього» зроблено на оволодінні викладачем стандартним прикладним програмним забезпеченням, яким комплектуються сучасні персональні комп'ютери, з метою виготовлення комп'ютерно орієнтованого наочного матеріалу для проведення занять. Цей курс адаптований як для очної, так і для дистанційної форми навчання в ЗПТО.

Фахівцями програми розроблено серію коротких мультимедійних курсів-тренінгів для самостійного навчання, яка дістала назву «Елементи» (Intel® Teach Elements). Ці курси спеціально розроблені для професійного розвитку викладачів із щільним графіком роботи й дають змогу самостійно планувати графік занять.

Крім дидактичних матеріалів корпорацій Intel® та Microsoft®, розвиток інформаційної культури викладачів у ЗПТО відбувається шляхом засвоєння слухачами змісту оригінальних спецкурсів, що відображений у відповідних програмах.

Водночас вивчення змісту названих програм дає підстави зробити висновок, що в них майже не розглядаються дидактичні аспекти використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі. Вони прозоро рекламують стандартні програмні продукти Microsoft® як основу підвищення якості навчання за умови їхнього використання педагогами під час розроблення дидактичного забезпечення навчальних занять у процесі підготовки майбутніх фахівців.

В аспекті формування та розвитку інформаційної культури викладачів України ці програми засвідчили свою доцільність і ефективність, про що засвідчує кількість учителів, які скористалися навчальними матеріалами, сервісами та ресурсами, розробленими й упровадженими в межах цих програм.

Література

1. Антоненко В. М. Сучасні інформаційні системи і технології. Київ : КСУМГІ, 2005. 131 с.
2. Карташова Л. А. Інформаційні технології – в навчання! URL: <http://lkartashova.at.ua> (дата звернення: 21.10.2021).

Бабаєва Лариса Михайлівна,
спеціаліст вищої категорії
Державного навчального закладу
«Богуславський центр професійно-технічної освіти»

САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ НА «ГОДИНАХ ПСИХОЛОГА»

Національна доктрина розвитку освіти визначає головну мету державної освітньої політики: створити умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя, особистості гнучкої, мобільної, адаптивної, незалежної, демократичної, спроможної творити своє майбутнє, змінювати навколишній світ. Особливо це важливо випускникам для вирішення питань сенсу життя, внутрішніх та зовнішніх ресурсів для досягнення поставленої мети. Отже, постає необхідність формування в них такого рівня особистісної зрілості, коли, закінчивши освітній заклад, вони будуть готові до свідомого самовизначення з урахуванням як своїх нахилів і здібностей, так й інтересів суспільства. Завдання сучасного закладу професійно-технічної освіти – не лише допомога в оволодінні робітничою професією відповідно до інтересів і здібностей, а й формування компетенції в молоді. У процесі особистісного розвитку кожен створює свою неповторну картину світу, формує особисте життєве середовище, у якому буде зручно, комфортно. Банальний вислів «людина – творець своєї долі, свого життя» насправді істина, що не підлягає обговоренню. Формування особистості – процес складний, багатогранний. Він потребує не лише постійного цілеспрямованого впливу з боку формувальних факторів, а й самовдосконалення, саморозвитку, самовиховання, тобто невпинної роботи над собою, над своїм зростанням, прагненням до вершини, до повної особистісної самореалізації.

Просвітницька робота, а саме проведення зі здобувачами освіти «годин психолога» ставить за мету формування в юнаків та дівчат життєво необхідних знань, практичних умінь і навичок, особистісних цінностей, ідеалів, переконань, які сприятимуть особистісному становленню та розвитку, допоможуть розібратися в складних життєвих ситуаціях, зробити усвідомлений вибір, навчитися керувати своїм життям і стати його повноправним хазяїном.

Завдання просвітницької роботи:

- допомогти учням краще зрозуміти себе, оцінити свої зовнішні та внутрішні якості, особистісні характеристики;
- навчити оцінювати власну поведінку, визначати власну позицію в системі життєвих цінностей;
- сформувані навички ефективного спілкування з навколишніми, толерантного ставлення до них, навички самостійного розв'язання складних

життєвих ситуацій у сфері міжособистісних стосунків (сімейні, професійні, соціальні взаємини);

– сприяти формуванню навичок самоорганізації, свідомої побудови професійної та життєвої траєкторії;

– сформувати позитивну мотивацію до здорового способу життя, культури здоров'я;

– підвищити інформаційний та культурний рівень, навчити диференційовано ставитись до знань;

– розширити та поглибити світогляд, сприяти формуванню у вихованців відчуття себе складником людської спільноти, світу.

Молодь інколи робить нерозсудливі вчинки, часто керуючись емоціями, забуваючи про здоровий глузд. Як уникнути недоречностей під час спілкування, як засвоїти основні етичні вимоги до поведінки та спілкування з протилежною статтю? На ці та інші запитання намагаються знайти відповіді учні разом із практичним психологом під час проведення різних вправ з елементами тренінгу.

Методи реалізації завдань під час проведення просвітницької роботи:

Мінілекції

Години спілкування з елементами тренінгу;

Дискусії;

Коучі;

Ігрові дидактичні вправи;

Рухові ігри-розминки.

Відеоролики;

Рефлексія.

Очікувані результати проведення просвітницької роботи з молоддю:

- сформованість усвідомлення негативних наслідків виявів нетерпимості, насильства;
- сформованість позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, культури здоров'я;
- свідоме самовизначення особистості з урахуванням своїх нахилів та здібностей, сформований механізм особистісної цілеспрямованості;
- наявність потреби в самопізнанні, саморозвитку, самовдосконаленні й самоактуалізації;
- сформованість умінь та навичок самостійного розв'язання складних життєвих ситуацій у сфері міжособистісних стосунків (сімейні, професійні, соціальні взаємини);
- сформованість правової культури, толерантного типу поведінки, критичного мислення.

Література

1. Девіантна поведінка студентів: форми, прояви, попередження (методичні рекомендації практичним психологам, соціальним педагогам, вчителям загальноосвітніх навчальних закладів) / укладач Білецька В.В. Миколаїв : 2011. 40 с.

2. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в

дітей дошкільного віку та школярів «Безпечний простір»: навчально-методичний посіб. / Богданов С. О., Гніда Т. Б., Залеська О. В., Лунченко Н. В., Панок В. Г., Соловійова В. В. Київ : НаУКМА, ГЛІФ Медіа, 2017. 208 с.

3. Підготовка молоді до подружнього життя: методичний посібник / О. О. Берзіня, Т. Б. Гніда, В. В. Носенко; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої. Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2017. 168 с.

4. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в Україні: наукова доповідь / Джинчарадзе Н. Г., Боков О. В., Гулевич О. Ю., Вітряк Т. Б., Шостак І. В., Куліков Г. Т., Красівський Д. О., Савченко Н. В., Савенко О. О., Літвінчук Л. Й. Київ: ІПК ДСЗУ, 2018. 42 с.

Божор Дмитро Юрійович,
майстер виробничого навчання (викладач)
Кропивницького вищого професійного училища

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ТА ВІРТУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

У доповіді розглянуті приклади візуалізації навчального матеріалу та віртуалізації практичного спрямування під час проведення уроків професійно-теоретичного та професійно-практичного навчання для більш якісної підготовки кваліфікованих робітників.

Підготовка висококваліфікованих кадрів – це систематичний та цілісний процес формування і розвитку знань, умінь та навичок. Кожен педагогічний працівник повинен ставити за мету випускати якомога більше професійних кадрів. У цьому процесі використовується безліч методик, але найголовніше та найефективніше, що дає реальний результат, – це навчання з візуалізацією контенту та віртуалізацією його виконання. Саме такий підхід дає можливість здобувачам освіти отримувати як прості, так і фундаментальні знання та професійні вміння. Візуалізація подачі теоретичного матеріалу, а потім віртуалізація для отримання та розвитку практичних умінь та навичок мають домінуючу роль у якісній підготовці висококваліфікованих кадрів.

Під час викладання предметів професійно-теоретичного та професійно-практичного навчання з професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення» для більшої наочності та розуміння впровадження елементів віртуалізації є практично обов'язковим складником. Ураховуючи специфіку навчальних програм і планів, випускник з цієї професії повинен вміти збирати системний блок, інсталювати та налаштовувати операційну систему, а також проектувати, під'єднувати та налаштовувати комп'ютерну мережу. Оскільки в процесі навчання на початкових етапах відсоток помилок дуже великий, то здобувачі освіти може завдавати шкоди фізичному обладнанню. Щоб уникнути цього і водночас навчити учнів, необхідно їх помістити у віртуальне середовище.

З тих предметів, де учням необхідно виконувати інсталяцію, налаштування та оптимізацію операційної системи, ми використовуємо програму, яка емулює роботу фізичного комп'ютера. Під час роботи в ній учні мають змогу обирати параметри віртуальної машини: об'єм дискового простору, об'єм оперативної пам'яті, кількість ядер та процесів, тип та версію операційної системи, додавати або видаляти апаратні пристрої. Після запуску віртуальна оболонка відтворює повністю всі функції фізичного комп'ютера й у звичному режимі відбувається інсталяція та подальша робота.

Перевагою у використанні програми-емулятора персонального комп'ютера є той факт, що учень має право на помилку, на відміну від роботи з фізичною машиною, адже як висококваліфікований робітник сфери ІТ він повинен працювати якісно, тобто швидко та безпомилково. Якщо все ж таки в процесі роботи в віртуальному середовищі щось виконано помилково, все можливо виправити або заново розпочати. Це дає змогу наочно знайти недолік своєї роботи та виправити помилку без нанесення пошкоджень.

Не менш корисною у вивченні матеріалу, який пов'язаний з проектуванням, побудовою та налаштуванням комп'ютерних мереж, є програма-емулятор ЛКМ NetEmul. Головна її перевага – простий інтерфейс, невисокі вимоги до комп'ютера, на який її інстальовано.

Під час роботи з цією програмою здобувачі опановують методику та алгоритм побудови та налаштувань для кожного комп'ютера в мережі та мережевого обладнання, які ідентично схожі на ці ж дії і з фізичним обладнанням. Як і в попередньому випадку, будь-які помилки учнів не завдають шкоди фізичним складникам мережі, а наочність у процесі роботи допоможе запам'ятати кожний крок налаштувань та виправлень можливих помилок.

Лише після досконального опанування починається робота з фізичними складниками мережі. Адаптація переходу з програми-емулятора на мережеве обладнання відбувається без будь-яких ускладнень. Завдяки наочності всі дії відтворюються правильно та безпомилково.

У програмі з професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення» є дуже важливий предмет, під час вивчення якого учні повинні вміти правильно добирати складники комп'ютера та виконувати їх під'єднання. Ризиковано з самого початку вивчення працювати із “залізом”, оскільки є можливість не тільки вивести з ладу весь ПК, а й отримати ураження струмом. Для вирішення завдань щодо надання якісних знань, умінь та навичок для підготовки компетентного робітника наочність є дуже необхідною.

Для роботи учні використовують програму віртуального тренажера для збірки комп'ютера. Вона дозволяє виконувати поставлені завдання щодо параметрів, не завдаючи будь-якої шкоди. Інтерфейс програми дуже простий, завжди є підказки, при допущенні помилок програма в інформаційному повідомленні оповістить про несумісність обладнання.

Лише після оволодіння повним теоретичним курсом та практичними вміннями збирати комп'ютери в емуляційному середовищі учнів можна допускати до роботи з фізичним обладнанням.

Після використання цієї програми-емулятора учні, виконуючи завдання, демонструють навички на рівні впевнених фахівців. Цей результат можливий лише завдяки використанню наочного засобу ІКТ, оскільки наочність та доступність викладеного матеріалу дають дуже високий результат підготовки якісних професійних кадрів для потенційного роботодавця.

Окрім пряму віртуалізацію відпрацювання практичних прийомів, вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих робітників має візуалізація навчального контенту на етапі вивчення або закріплення нового матеріалу. Насамперед необхідно розшифрувати термін «навчальний контент» – це сукупність навчального матеріалу, представленого в більш зручному вигляді для сприйняття сучасними здобувачами освіти. Відмінність їх від більш звичних здобувачів полягає в тому, що «сучасні» менше читають книги, менше користуються конспектами лекцій, а більше проводять часу в соціальних мережах. Тому оптимальним рішенням є переформатування подачі навчального матеріалу до більш зручного формату сприйняття його здобувачами.

Саме таку можливість має інтернет-сервіс графічного дизайну Canva. Головна перевага використання – це універсальність. Canva не має обмежень щодо користувача (викладач, учитель, здобувач); не має обмежень щодо професії чи спеціальності (технічна, філологічна, медична, економічна, сфера обслуговування); не має обмежень щодо ступеня освітньої підготовки (загальноосвітня, професійна, професійно-технічна або вища). Для вивчення інструкції користувача сервіс Canva не є складним. Опанувавши його, педагогічний працівник також розвиває свої власні цифрові компетентності.

Сам інтернет-сервіс має власні шаблони, але дуже часто вони не задовольняють наші вимоги чи задуми. Тому є можливість створити оформлення самостійно. Дуже зручно, що розробники додали можливість створення QR-коду за допомогою внутрішнього генератора. Після додавання текстової інформації її можна корегувати: змінювати колір, шрифт, розмір. За допомогою інтернет-сервісу Canva можна візуалізувати навчальний контент будь-якої складності та будь-якого спрямування.

Реалії сьогодення вимагають систематичної цифровізації навчального процесу. Саме розвиток у застосуванні сучасних засобів візуалізації та віртуалізації під час підготовки висококваліфікованих кадрів із професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення» – це крок до більш ефективного засвоєння та розвитку нових знань, умінь та навичок. Також варто вказати на підвищення пізнавальної активності під час осучасненого викладання матеріалу, що зацікавлює до оволодіння професією практично всіх здобувачів освіти.

Візуалізація та віртуалізація є дуже важливими та необхідними на кожному уроці. У результаті навчання випускники демонструються високі знання та вміння.

Варто відзначити, що роботодавці схвально відгукуються про випускників з професії «Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення», тому що, опиняючись у робочих умовах, вони швидко пристосовуються до них.

Буц Людмила Вікторівна,
викладач біології та екології Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно- педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Питання формування здорового способу життя студентської молоді належить до найактуальніших проблем, вирішення яких обумовлює майбутнє держави та подальше існування здорової нації. Сьогодні важливою сферою формування здорового способу життя молоді є система освіти. Згідно з державною програмою «Освіта» (Україна XXI століття) та «Національною доктриною освіти України у XXI столітті» стратегічним завданням освіти є виховання освіченої особистості, усебічний розвиток людини, становлення її духовного, психічного та фізичного здоров'я. А відповідно до Закону України «Про вищу освіту» одним із завдань закладу вищої освіти є формування здорового способу життя» [2].

Здоровий спосіб життя – це практичні дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму й поліпшення загального самопочуття людини [1].

Формування здорового способу життя майбутніх майстрів виробничого навчання у коледжі здійснюється шляхом надбання і накопичення певних знань та вмінь під час навчальних занять біології і екології, Захисту України, а також під час проведення виховних заходів.

На заняттях з біології та екології майже в кожній темі передбачено наявність здоров'язбережувального компонента, що розкриває ознаки та критерії здоров'я, визначає роль ендогенних та екзогенних чинників, забезпечує набуття навичок безпечної поведінки, спрямованих на збереження власного здоров'я та здоров'я інших людей, забезпечує формування здоров'язбережувальної компетентності студентів як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінних членів суспільства, які здатні дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище.

Під час вивчення дисципліни Захист України студенти отримують навички як змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища, надавати допомогу собі та тим, хто її потребує, під час травмування, кровотечах та пораненнях, ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини, регулярно вдосконалювати фізичний стан, демонструвати рухові вміння і навички та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях, діяти у небезпечних ситуаціях та надавати домедичну допомогу.

Під час виховної роботи зі студентами коледжу, згідно з планом виховної роботи, проводяться тематичні виховні заходи з нагоди Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом, Всесвітнього дня здоров'я, Всесвітнього дня без

тютюну, проводяться зустрічі з лікарями, відеолекторії, бесіди з пропаганди здорового способу життя, випускаються санбюлетені з пропагування здорового способу життя, профілактики серцево-судинних захворювань, онкологічних захворювань, захворювань на цукровий діабет, гострих респіраторних захворювань та ін.

Також з метою проведення комплексної профілактичної роботи щодо формування у студентів навичок здорового способу життя і стійкого морально-психологічного неприйняття зловживання психоактивних речовин, а також активного залучення студентів до проведення антиалкогольних і антинаркологічних заходів, пропаганди здорового способу життя у коледжі організовано роботу наркологічного поста.

Отже, головним завданням у діяльності педагогічних колективів закладів освіти на сучасному етапі повинно бути збереження і зміцнення здоров'я, формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у студентів.

Література

1. Когут І. В. Формування здорового способу життя студента: реалії та виклики в сучасному суспільстві. URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/12676/1/2020_KKL.pdf (дата звернення: 27.10.2021).

2. Про вищу освіту. Закон України №1556-УІІ від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 27.10.2021).

Вовк Людмила Анатоліївна,

керівник гуртка Глухівського міського центру позашкільної освіти
Глухівської міської ради Сумської області

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗВО ЯК ФАКТОР УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Стрімкий розвиток суспільства зумовлює необхідність змін у технологіях та методиках освітнього процесу ЗВО. Сучасні випускники закладів вищої освіти мають бути готовими до мінливих умов сучасності. Тому впровадження інновацій є необхідним і неминучим. Вони охоплюють всі аспекти освітнього процесу: зміст, форми організації та технології навчання, навчально-пізнавальну діяльність.

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Інноваційні педагогічні технології розглядають як новостворені або вдосконалені педагогічні системи, які забезпечують високий рівень освітнього процесу підготовки здобувачів освіти [3].

Інноваційна освітня діяльність передбачає активний розвиток творчого потенціалу педагогів професійного навчання, що стосується не лише

створення та поширення новизни, але й зміни способів діяльності, стилів мислення учасників освітнього процесу. Використання в освітній діяльності інноваційних педагогічних технологій дозволяє педагогам професійного навчання підвищити мотивацію здобувачів освіти, професійно-практичну спрямованість занять а, отже, досягти результативності освітнього процесу, зростання соціальної мобільності та активності молоді, залучення її до різних освітніх середовищ, що, у свою чергу, роблять систему освіти важливим фактором забезпечення національної безпеки країни, зростання добробуту її громадян.

Інноваційний характер педагогічних технологій, які застосовуються в процесі підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, стає одним із важливіших інструментів у конкурентній боротьбі ЗВО в сучасних умовах.

До основних інноваційних педагогічних технологій, які активно використовуються у ЗВО, відносять:

- цифрові технології;
- інтерактивні технології;
- інтеграційні;
- технології розвитку творчих здібностей;
- технології особистісно зорієнтованого навчання;
- технології проблемного навчання;
- технології програмованого навчання.

Застосування інноваційних педагогічних технологій у ЗВО під час підготовки майбутніх педагогів професійного навчання дозволяє відпрацювати глибину та міцність знань здобувачів освіти, закріпити вміння та навички в різних галузях діяльності, а також розвинути технологічне мислення, вміння самостійно планувати як освітню, так і самоосвітню діяльність [2].

Отже, застосування інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі ЗВО – це прямий шлях до інтеграції освіти. Основною метою інноваційної діяльності є якісна зміна особистості здобувача освіти порівняно з традиційною системою, що є прямою трансляцією знань викладач – здобувач освіти. Крім того, інновації мають стати фактором удосконалення професійних умінь майбутнього педагога й основним інструментом покращення якості освіти в сучасній освітній установі.

Література

1. Закон України. Про інноваційну діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 12.10.21)

2. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Роль кейс технології у формуванні методичної компетентності майбутніх викладачів закладів професійної освіти / Innovates and information technologies in education. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology Monograph 18. S. 276–287

3. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні. URL: <https://ppt-online.org/116904> (дата звернення 12.10.21)

4. Ковальчук В.І. Технологія навчання дорослих на основі особистісно-орієнтованого підходу: тренінг. Київ, 2009. 136 с.

5. Опанасенко В.П., Вовк Б.І. Інформаційно-комунікаційні технології в організації самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ як умова формування самостійної компетентності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія : «Педагогіка та психологія»: зб. наук. пр.* Мукачево : Вид-во МДУ, 2017. Вип. 1 (5). С. 72–76.

Войтенко Ірина Олександрівна,

викладач педагогіки та психології

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Як ми знаємо, процес реформи сучасної освіти України передбачає забезпечення якісної предметної підготовки фахівців в умовах зменшення аудиторного навантаження і збільшення інформації. Процеси реформування національної системи освіти України вимагають оновлення й модернізації навчальних технологій і методів навчання. І одним із шляхів щодо вирішення цієї проблеми полягає в упровадженні нових, більш ефективних методів і технологій навчання.

В умовах розвивального навчання необхідно домогтися максимальної активності студентів, що забезпечується інтерактивними методами навчання. На відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, а і між собою та на домінуванні активності студентів у процесі навчання.

Отже, для розв'язання навчальних завдань викладач застосовує такі інтерактивні форми:

- кейс-технології;
- «круглий стіл»;
- дебати;
- ділові ігри;
- case-study;
- тренінги;
- відео конференції;
- «мозковий штурм»
- фокус-групи;
- рольові ігри;
- групові дискусії.

Від сучасного закладу освіти вимагається упровадження нових підходів до навчання, що забезпечують розвиток професійних, комунікативних, творчих

компетенцій та стимулюють потребу майбутнього фахівця у самоосвіті на основі змісту та організації навчального процесу. На сучасному етапі перед викладачами педагогічних дисциплін гостро постає проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення педагогіки, зміцнення їх позитивної мотивації у навчанні.

Однією з можливостей розв'язання цієї проблеми є запровадження технологій інтерактивного навчання. Методи інтерактивного навчання є складовою частиною сучасних інноваційних технологій. Метою застосування інтерактивних методів у процесі вивчення будь-якої дисципліни є створення комфортних умов навчання, у яких усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду, тобто відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих і розумових здібностей та комунікативних навичок.

Теоретичні аспекти, пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань набули висвітлення в працях О. Коротасєва, Г. Мітіна, Г. Шевченко, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун та ін. учених, які обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних методів для підвищення ефективності процесу навчання.

Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [4, с. 16].

Під час спілкування студенти навчаються розв'язувати складні завдання на основі аналізу вихідних даних, визначати протиріччя, висловлювати альтернативні думки, приймати виважені рішення, брати участь у дискусіях; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації та переживати їх; вчитися будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, розв'язувати їх, шукати компроміси, прагнути до діалогу, знаходити спільне розв'язання проблеми; розвивати навички проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт. Інтерактивні технології навчання О. Пометун, Л.Пироженко поділили на чотири групи: парне навчання (робота студента з викладачем чи однолітком), фронтальне навчання, навчання у грі, навчання у дискусії [2, с. 46].

Термін «інтерактивна педагогіка» відносно новий і до наукового обігу він увійшов у 1975 р. Досліджував цю проблему німецький дослідник Ганс Фріц. У своїх дослідженнях він визначив мету інтерактивного процесу. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її. Це дозволяє говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання. Лінгвістичне значення слова «interactive», представлене в іншомовних словниках, розтлумачує поняття «інтерактивності», «інтерактивного» як взаємодію або того, що взаємодіє,

впливає один на одного. Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії.

Отже, у дослівному розумінні інтерактивним може бути названий метод, в якому той, хто навчається, є учасником, тобто здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює тощо. Він не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власне створюючи це явище.[1, 179-188]

Групова навчальна діяльність – це форма організації навчання студентів у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. При такій організації навчання викладач керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Групове навчання відкриває для студентів можливості співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню особистостями вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь. Така модель легко й ефективно поєднується із традиційними формами та методами навчання і може застосовуватися на різних етапах навчання [2, с.22].

Перевагами застосування інтерактивного навчання у закладах вищої освіти є: встановлення дружньої атмосфери і взаємозв'язків між учасниками спілкування; отримання студентами можливості бути більш незалежними і впевненими в собі; заохочення викладачем студентів до співпраці; отримання можливості подолати проблему мовного бар'єру; нівелювання авторитарної позиції викладача; залучення до роботи кожного; допомога із відсталими студентами; постійне й активне використання раніше набутого досвіду [2, с. 45]

Залучення студентів до інтерактивної діяльності, а також підвищення мотивації вивчення педагогічних дисциплін може бути досягнуто завдяки використанню ігрових технологій у навчанні. Ігрова технологія забезпечує єдність раціонального та емоційного у навчанні. Ігри відповідають природним бажанням студентів і є унікальним засобом навчання без примусу, підвищують зацікавленість до занять. У грі передбачаються неформальне спілкування, що дозволяє учасникам розкрити свої особисті якості, підвищують їх самооцінку. За допомогою ігор можна зняти психологічну втому та мовний бар'єр. Безперечно, головною перевагою ігор є колективна форма роботи та створення доброзичливої атмосфери і ситуації успіху для студентів [3, с.224].

На практичних та лекційних заняттях з педагогічних дисциплін переважно використовуються індивідуальні роздаткові матеріали, відео, аудіо-, комп'ютерна техніка (для проведення фокус-групи). Усе це допомагає формувати професійного потенціалу майбутніх фахівців.

Таким чином, використання інтерактивних форм та методів у навчанні майбутніх майстрів виробничого навчання та реалізації особистісно-орієнтованого підходу у викладанні педагогічних дисциплін дозволяє значно збільшити час здобуття практичних навичок на заняттях для кожного студента, досягти належного засвоєння матеріалу усіма учасниками групи, вирішити різні виховні та розвивальні задачі. Використання різних інтерактивних форм під час викладання педагогічних дисциплін спонукає

викладача до постійної творчості, самовдосконаленню, професійного та особистого росту і розвитку.[1. с.182] У процесі ознайомлення з тією чи іншою інтерактивною формою, викладач стає організатором самостійної, навчально-пізнавальної, комунікативної, творчої діяльності студентів; у нього з'являються можливості для вдосконалення процесу навчання, розвитку комунікативної компетенції студентів та цілісного розвитку їх особистості. Отож, використання в педагогічному процесі технології інтерактивного навчання є необхідною умовою оптимального розвитку і тих, хто навчається і тих, хто навчає.

Література

1. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб.пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. 3-е изд., стер. Москва: Академия, 2010. с. 179-188

2. Форми, методи і організація навчального процесу в кредитно-модульній системі: навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, А. А. Білецький, О. М. Губницька, Т. А. Костюкова; за ред. С. М. Гончарова. – Рівне: НУВГТТ, 2007. 184 с.

3. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб.пособие для вузов / Чернилевский Д.В. Москва: ЮНИТИ – ДАНА, 2002. 437 с.

4. Вербицкий А. Активные методы обучения в высшей школе: контекстный поход / Вербицкий А. Москва, 1989. 127 с.

Воробйова Ольга Олексіївна,
в.о. директора КПНЗ «Станція юних техніків
Довгинцівського району» Криворізької міської ради

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У системі неперервної освіти України суттєве місце посідають заклади позашкільної освіти. Їх місією є виявлення та розвиток здібностей і обдарувань здобувачів освіти, їх інтелектуальне, духовне й фізичне становлення, формування професійно й особистісно важливих знань, умінь та навичок, професійних інтересів, забезпечення потреб у творчій самореалізації, а також підготовка та первинна адаптація до професійної та громадської діяльності. Заклад позашкільної освіти створює умови для соціального захисту гуртківців, здійснює організацію їх змістовного дозвілля. Заклад позашкільної освіти за умови його ефективного функціонування може стати тим стрижнем, який організовує життєдіяльність учнівської молоді, для більшості з них – місцем, у якому відбувається їх первинна професійна соціалізація, формуються важливі для майбутнього дорослого життя якості й риси характеру. Керівництво цим процесом здатен забезпечити високопрофесійний педагог, який має сформовану потребу до постійного

професійного саморозвитку й удосконалення власної професійної майстерності.

Беручи до уваги праці О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Кузьминої, З. Курлянд, С. Максименка, Н. Ничкало, А. Смолюка та інших, *професійний саморозвиток педагогів* визначаємо як складний, багатогранний процес, спрямований на становлення, інтеграцію та реалізацію в педагогічній діяльності їх професійних знань і вмінь, професійно й особистісно значущих рис та здібностей [3]. У цьому складному особистісному утворенні, ураховуючи праці З. Курлянд, виокремлюємо низку компонентів, а саме:

- мотиваційно-потребнісний, який охоплює систему професійних потреб, серед яких провідною є намагання до самоактуалізації, самореалізації та самовдосконалення в професійній сфері;

- емоційно-вольовий, що характеризується здатністю реагувати й адекватно виражати власні емоції, почуття та ставлення залежно від професійної ситуації, вміння виразити чи, навпаки, стримати емоційні реакції, вольовими зусиллями відобразити необхідне в конкретній ситуації ставлення до дій вихованців, до змісту навчального матеріалу, що вивчається, тощо;

- особистісно-діяльнісний – охоплює риси і якості педагога, які сприяють швидкості реакції на професійну ситуацію, професійній усталеності та рефлексивному аналізу професійних дій;

- професійно-педагогічний компонент – охоплює здатність ефективно застосовувати на практиці фахових і психолого-педагогічних знань, приймати педагогічно доцільне рішення в нестандартних ситуаціях, стійкі потреби в самопізнанні та самопрезентації [2].

У цьому контексті середовище закладу позашкільної освіти як спеціально організований, гнучкий, відкритий, соціально насичений і динамічний простір розглядаємо як потужний фактор формування професійного саморозвитку педагогів. Систему формувальних впливів забезпечують такі складники простору закладу позашкільної освіти, як-от:

- освітнє середовище, що зосереджується на реалізації завдань позашкільної освіти у формуванні особистості гуртківця;

- інформаційно-комунікативне середовище, яке забезпечує педагогічну взаємодію учасників освітнього процесу на основі сучасних інформаційно-технічних і навчально-методичних засобів;

- організаційно-методичне середовище, що націлене на підвищення якості надання освітніх послуг через систему методичної роботи в закладі [1].

У систему методичної роботи КПНЗ «Станція юних техніків Довгинцівського району» органічно інтегровано заходи, які сприяють формуванню професійного саморозвитку педагогів у єдності його мотиваційно-потребнісного, емоційно-вольового, особистісно-діяльнісного й професійно-педагогічного компонентів. Ефективність цього процесу забезпечується педагогічним моніторингом рівня готовності педагогів до професійного саморозвитку, показниками якої є мотиваційна налаштованість (анкетне опитування, спостереження, відвідування занять, фіксування); професійна компетентність (аналіз розв'язання професійних ситуацій, тестування, збір незалежних характеристик); професійна активність (результативність гуртка, публікації, підвищення кваліфікації, методичні праці, портфоліо). Результати

кожного етапу діагностики вможливають створення індивідуальних траєкторій професійного саморозвитку педагога, які охоплюють такі напрями: вид і форма підвищення кваліфікації, форми участі в методичній роботі закладу, зміст індивідуальної методичної підтримки, види професійної активності.

В організації методичної роботи закладу позашкільної освіти враховуємо тезу щодо важливості безперервної психолого-педагогічної освіти педагогів. Маємо на увазі не лише презентацію новітніх концепцій, підходів та напрямів позашкільної освіти технічного спрямування, але й актуальної інформації з психології розвитку особистості, технологій самодіагностики, самопланування, саморозвитку. Така інформація усвідомлюється та набуває статусу знань за умови залучення педагогів до активної діяльності з її осмислення та використання під час вирішення професійних ситуацій. Тож у методичній роботі з цією метою використовуємо педагогічні лекторії, педагогічні читання, педагогічні толоки, воркшопи, майстер-класи, методичний капінг. Методика їх організації та проведення охоплює як інформаційний, так і діяльнісно-практичний і рефлексивний складники задля того, щоб забезпечити активну позицію педагога у власному професійному розвитку.

У сучасних умовах формування професійного саморозвитку педагога треба враховувати можливість інформаційно-комунікативного середовища закладу позашкільної освіти, яке є відкритим для єдиного світового освітнього середовища. Із огляду на це практикуємо розміщення в соціальних мережах майстер-класів педагогів закладу, створення ними тематичних блогів і сайтів, що презентують професійні досягнення та окреслюють подальші перспективи професійного саморозвитку. Особливо цінною для подібного роду презентації є наявність зворотного зв'язку з інтернет-аудиторією, яка може слугувати індикатором та потужним стимулом цього процесу.

Отже, професійний саморозвиток педагога закладу позашкільної освіти в єдності мотиваційно-потребнісного, емоційно-вольового, особистісно-діяльнісного й професійно-педагогічного компонентів можливий, якщо забезпечити такі методичні умови: інтегрування в систему методичної роботи закладу педагогічного моніторингу рівня готовності педагогів до професійного саморозвитку, формування індивідуальних траєкторій у підвищенні професійної майстерності, безперервна психолого-педагогічна освіта, імплементація інтернет-технологій з метою презентації професійного досвіду педагогів.

Література

1. Гаврилук В. Ю. Створення та функціонування інформаційно-освітнього середовища сучасного позашкільного навчального закладу: методичний посібник. Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 48 с.
2. Курлянд З.Н. Формування професійної усталеності викладача вищої школи. *Проблеми розвитку педагогіки вищої школи в XXI столітті: теорія і практика*. Одеса, 2002. С.17–24.
3. Смолук А. І. Вплив освітнього середовища педагогічного коледжу на професійний саморозвиток майбутніх вчителів початкової шкільної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. Луцьк, 2016. № 1 (303). С. 49–54.

Гаврилов Іван Петрович,
викладач фізики Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИКИ

Сучасний перехід України до інформаційного суспільства, коли до Інтернету може підключитись практично будь-яка людина, обумовлює можливість переходу до так званих «хмарних послуг». Загальною перевагою хмарних технологій є те, що отримати доступ до «хмари» можна не лише з персонального комп'ютера чи ноутбука, але також з нетбука, смартфона, планшета, тому що головною вимогою для доступу є наявність Інтернету, а для роботи програмного забезпечення «хмари» використовуються потужності віддаленого серверу. Слід зазначити, що доступ до хмари можуть мати одночасно тисячі людей, що мають права доступу. Викладачі можуть використовувати хмарні технології для дистанційного навчання, на заняттях та позакласній діяльності, а також для організації самопідготовки здобувачів освіти.

Уперше у такому контексті термін «хмарні технології» використав у 1997 році на лекції Рамнат Челлаппа (Ramnath Chellappa), де визначив його як нову «обчислювальну парадигму, при якій межі обчислювальних елементів залежатимуть від економічної доцільності, а не тільки від технічних обмежень» [3].

Національний інститут стандартів і технологій США (NITS) дає офіційне визначення цього терміну. Хмарні обчислення – це система надання користувачеві повсюдного і зручного мережевого доступу до загального пулу інформаційних ресурсів (мереж, серверів, застосунків тощо), які можуть бути швидко надані та гнучко налаштовані на його потреби з мінімальними управлінськими зусиллями і необхідністю взаємодії з провайдером послуг. Іншими словами, хмарні технології – це парадигма, що передбачає віддалену обробку та зберігання даних [5].

При вивченні фізики не завжди вдається відтворити деякі демонстрації, продемонструвати цікаві відеоматеріали, розширити обсяг нової інформації тощо. Причинами цієї проблеми є обмеження викладача в часі, особливо коли тема досить велика за обсягом, нестача обладнання тощо. Використання хмарних технологій дає можливість педагогу уникнути зазначених проблем і вирішити їх.

К. В. Болгова, розглядаючи використання хмарних обчислень для розробки віртуальних лабораторій, що використовують метод чисельного моделювання для відтворення досліджуваних процесів і явищ при неможливості доступу до реального експериментального устаткування, пропонує наступні моделі автоматизації освітніх процесів:

– IaaS – характеризується віртуалізацією обчислювальної інфраструктури ЗВО з подальшим її наданням різним підрозділам для вирішення власних завдань (у тому числі установки спеціалізованих програм для розгортання електронних освітніх ресурсів з доступом через Інтернет);

– PaaS – орієнтована на надання віртуальних ресурсів з уже встановленими обчислювальними пакетами, що забезпечують моделювання та доступ до даних;

– SaaS – традиційна модель надання доступу до програмного забезпечення як до веб-додатку, що забезпечує можливість використання електронних освітніх ресурсів;

– Data as a Service – допоміжна модель, орієнтована на використання хмарних сховищ для колективного доступу до масивів даних, що застосовуються при роботі з електронними освітніми ресурсами;

– HaaS (Hardware as a Service) – специфічна модель для організації віртуальних лабораторій на основі не тільки комп'ютерного моделювання, а й віддаленого доступу до реальних інформаційно-вимірювальних систем або інших технічних засобів [2, с. 6-7].

Ефективна реалізація застосування хмарних технологій при вивченні фізики, дозволить зацікавити студентів, буде мотивувати їх до навчання, самостійного мислення, навчить вибирати головне тощо. Тому викладач повинен уміти застосовувати хмарні технології як засоби ефективної організації самопідготовки здобувачів освіти при вивченні фізики.

Г. А. Алексанян стверджує, що застосування хмарних технологій дозволяє більш ефективно організувати самостійну діяльність за рахунок мобільності, доступності й зручності використання на будь-якому пристрої з доступом до інтернету [4].

Упровадження хмарних технологій у навчальний процес, на думку автора, забезпечує:

– ефективне використання навчальних площ (відпадає необхідність виділення окремих та спеціально обладнаних приміщень під традиційні комп'ютерні аудиторії);

– можливість швидкого створення, адаптування і тиражування електронних освітніх ресурсів;

– кардинальне скорочення витрат, необхідних для створення і підтримки комп'ютерних аудиторій;

– можливість для студентів здійснювати зворотній зв'язок із викладачем шляхом оцінки та коментування пропонованих ним освітніх сервісів;

– мобільність студентів через можливість навчатися в будь-який час і в будь-якому місці, де є доступ до інтернету;

– гарантію ліцензійності програмного забезпечення, що використовується у процесі навчання, та скорочення витрат шляхом створення функціонально еквівалентних освітніх сервісів на базі програмного забезпечення з відкритим кодом;

– мінімізацію кількості необхідних ліцензій за рахунок їх централізованого використання;

– можливість централізованого адміністрування програмних та інформаційних ресурсів, що використовуються у навчальному процесі. [1, с. 45]

Отже, хмарні технології є одним із сучасних інструментаріїв освітнього процесу, який викладач повинен уміти доцільно використовувати з метою удосконалення та оптимізації, зацікавлення здобувачів освіти навчальною дисципліною, розширення їхнього кругозору, підвищення мотивації до навчання, активізації розумової діяльності, більш ефективної організації самопідготовки.

Література

1. Алексанян Г. А. Формирование самостоятельной деятельности студентов СПО в обучении математике с использованием облачных технологий: дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Армавир, 2014. 150 с.

2. Болгова Е. В. Автоматизация процесса разработки виртуальных лабораторий на основе облачных вычислений: автореф. дисс. ... канд. техн. наук: 05.13.06. Санкт-Петербург, 2012. 18 с.

3. Литвин В. А. Застосування хмарних технологій для активізації самостійної діяльності студентів. *Хмарні технології в освіті*: матеріали Всеукраїнського науково-методичного інтернет-семінару. Кривий Ріг: Видавничий відділ КМІ, 2012. С. 97–98.

4. Мерзликін О. В. Засоби хмарного середовища підтримки навчальних досліджень у курсі фізики.. *Звітна наукова конференція. Присвячена 15-річчю Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України*: матеріали наукової конференції. Київ: ІТЗН НАПН України, 2014. С. 184–187.

5. Шиненко М. А., Сороко Н. В.. Використання хмарних технологій для професійного розвитку вчителів (зарубіжний досвід). *Інформаційні технології в освіті*. Херсон, 2012. №12. С. 206–214.

Газдик Мирослава Миронівна,

директор Вищого професійного училища № 3
м. Мукачево

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

Сучасне глобалізоване суспільство потребує якісних змін в освітньому просторі, які неможливі без цифровізації – упровадження сучасних цифрових технологій. У зв'язку з цим актуальною і доречною є технологія змішаного навчання, що поєднує в собі цифрові дистанційні технології та контактне спілкування педагогів зі здобувачами.

Особливої актуальності змішане навчання набуває сьогодні, що пояснюється як потребою суспільства в особливих технологіях і формах освіти у зв'язку з пандемією COVID-19, так і розвитком інформаційних технологій, що дозволяє розглядати дистанційний аспект змішаного навчання як особливу автономну технологію, яка має особливості, стандарти, понятійний апарат.

Під змішаним навчанням К. Бугайчук розуміє поєднання традиційної очної форми з використанням технологій дистанційного навчання, яке може бути більш ефективним у процесі вирішення окремих педагогічних завдань. Генезис змішаного навчання, на думку автора, може обумовлюватися двома протилежними тенденціями: усвідомленням недостатності електронного навчання для будь-яких освітніх ситуацій та прагненням адаптації традиційних методів навчання до інноваційних процесів. Ключовим моментом і основною суттю змішаного навчання є вибір правильного поєднання способів донесення матеріалу, організації освітнього процесу та застосовуваних технологій у раціональному змішуванні форм і методів навчання [1, с. 7].

Змішане навчання – цілеспрямований процес здобування знань, набуття вмій та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі впровадження і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання за наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [2, с. 212]. Науковці вважають, що для забезпечення якості змішаного навчання необхідно враховувати: змішане навчання має проектуватися не менш ретельно, ніж дистанційне навчання; змішане навчання має бути гнучким і використовувати різні моделі й методи; велика увага повинна приділятися персоналізації навчання здобувачів; використання моделі змішаного навчання залежить від мотивації здобувачів; активна робота починається, як правило, тільки в другому семестрі, тобто здобувачам потрібна адаптація; викладачеві бажано мати досвід створення дистанційного курсу та проведення дистанційного навчального процесу; вибір моделі змішаного навчання залежить від рівня підготовки здобувачів; змішане навчання дозволяє оптимальним чином вибрати необхідні сервіси Веб 2.0, тобто сервіси Веб 2.0 повинні бути вторинними [2, с. 225].

Змішане навчання, поєднуючи в собі переваги та недоліки традиційного й дистанційного методів, має низку особливостей. Безсумнівним плюсом цієї технології вважаємо різноманітні можливості для взаємодії педагога і здобувача, незалежно від часу й місця, що уможливорює більшу ефективність навчання. Характерною особливістю змішаного навчання Л. Усольцева та В. Омельченко визначають організацію самостійної когнітивної діяльності здобувачів. Основу освітнього процесу при змішаному навчанні становить цілеспрямована, інтенсивна і контрольована самостійна робота здобувача (засвоєння матеріалу, робота у форумах і чатах, спілкування електронною поштою та в соціальних мережах). Здобувач може вчитися в зручному для себе місці, за індивідуальним узгодженим розкладом, комплексно використовуючи спеціальні засоби навчання та погоджену можливість контакту з викладачем. Отже, навчання сфокусовано на здобувача, якому допомагають вчитися. Змішане навчання, на думку науковців, стимулює вироблення навичок самонавчання і пошуку інформації (необхідність самостійного вивчення матеріалу сприяє розвитку відповідального ставлення до навчання, мотивації, планування часу, особистої активності в пошуку

інформації, що цікавить) [3]. Незважаючи на велику кількість переваг, є, звичайно, і недоліки, до яких відносимо: «прив'язаність» до нестійкої інтернет-мережі, відсутність методики викладання в електронному середовищі, труднощі в його розробленні та неготовність педагогів до виконання нової функції – тьюторів, які супроводжують освітній процес.

Отже, аналіз наукових праць з проблеми дослідження дозволив зробити висновок, що змішане навчання є тим самим засобом модернізації освітньої системи, який підвищує конкурентоспроможність закладу освіти, сприяє формуванню комфортного освітнього інформаційного середовища, системи комунікацій, а також підвищує фаховість педагогів і, відповідно, якість підготовки здобувачів.

Література

1. Бугайчук К.Л. Смешанное обучение: теоретический анализ и стратегия внедрения в образовательный процесс высших учебных заведений. *Информационные технологии и средства обучения*. 2016. №4 (54). С. 1–18.

2. Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. Харків : Міськдрук, НТУ ХП, 2016. 284 с.

3. Усольцева Л.А., Омельченко В.И. Реализация смешанного обучения в вузе. URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz2/177.pdf>

Гаркавина Сергій Михайлович,

викладач фізичного виховання, фізичної культури

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Активізація інноваційних процесів у системі професійно-педагогічної освіти (ППО), упровадження сучасних форм і методів навчання зумовлює організацію процесу фізичного виховання учнівської молоді, з урахуванням принципів модернізації ППО [1].

Необхідність реформування ППО визнають В. Радкевич [1] і О. Щербак [2], які пов'язують її в тому числі з упровадженням в освітній процес інноваційних методів і технологій навчання за рахунок розвитку знань, умінь, професійно важливих якостей та компетентностей майстрів виробничого навчання.

Професійне профілювання процесу фізичного виховання в закладах ППО має важливе практичне значення для суспільства, тому що є одним із безпосередніх чинників покращення професійної підготовки кадрів скорочення строків засвоєння професійних умінь та навичок, підвищення

надійності функціонування фізіологічних функцій організму фахівців з виробничого навчання.

Проте модернізація процесу фізичного виховання, з метою формування фізкультурно-оздоровчої компетентності, передбачає створення необхідних педагогічних умов. Для успішного формування фізкультурно-оздоровчої компетентності у процесі фізичного виховання необхідно сформувати необхідний обсяг теоретичної інформації, удосконалити структуру уроку фізичного виховання, розробити блоки фізичних вправ, а також розробити форми і методи організації учнями самостійних теоретичних занять і занять фізичними вправами у позаурочний час [3].

Відповідно до навчальної програми, дисципліна «Фізична культура» є обов'язковою в кількості чотирьох годин на тиждень для спеціальності «Трудове навчання та технології». Важливість планомірного та пропорціонального розвитку органів та систем організму засобами фізичного виховання та спорту визначається не лише гігієнічними умовами, необхідними для нормальної інтелектуальної діяльності людини, але й тим, що вся майбутня професійна діяльність його повинна укластися в рамки, окреслені фізичним розвитком і рівнем загальної рухової підготовки.

Для визначення професійно важливих фізичних здібностей нами були опрацьовані професіограми за спеціальністю «Трудове навчання та технології». Відповідно до професіограм, при виконанні виробничих робіт, велике значення має зоровий аналізатор того, хто працює. Робота майстра виробничого навчання висуває високі вимоги до дотикальних і м'язово-суглобних відчуттів. Фізичне навантаження під час виконання різних видів технологічних операцій дуже різноманітне і розподіляється на всі частини тіла. Тому важливою якістю для працівників цих спеціальностей є витривалість до великих фізичних навантажень.

Робота майстра припускає ряд послідовних дій, прийомів і рухів. При цьому великого значення набуває спроможність проявляти потрібні силові здібності, спритність, точність і координацію рухів. У динамічній обстановці робочого процесу також необхідне вміння розподіляти і переключати увагу. Неуміння розподіляти увагу може бути причиною браку в роботі або нещасного випадку [3].

Аналіз професіограм робітничих спеціальностей дозволив визначити специфічні напрями використання інноваційних технологій з фізичного виховання у роботі майстра виробничого навчання:

- сприяти розвитку витривалості до тривалих фізичних навантажень (вправи на гребному тренажері);
- сприяти розвитку координації і точності рухів (вправи з м'ячем Reactionball);
- удосконалення вміння зберігати рівновагу на місці та в русі, на обмеженій та підвищеній опорі (виконання вправ на балансувальній платформі BOSU);
- сприяти розвитку зорового аналізатора, вміння розподіляти і переключати увагу (вправи на тренажері зорової координації «Колібри»);

– сприяти розвитку сили та швидко-силових здібностей (вправи на петлях TRX).

Використання певних інноваційних технологій у процесі фізичного виховання майстрів виробничого навчання, дасть змогу кожному здобувачу розкрити свої особисті можливості та визначити для себе найбільш прийнятні шляхи удосконалення фізичної підготовки і підвищення професійної майстерності.

Література

1. Радкевич В. Теоретичні та методичні засади розвитку професійної освіти і навчання: результати, проблеми, перспективи. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Сер. : Професійна педагогіка. Київ. 2016. № 11. С. 5-22.

2. Щербак О. І. Неперервна професійно-педагогічна освіта: стан та перспективи. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія :Педагогічні науки. 2010. Вип. 1.28. С. 57-66.

3. Чернявська О.А., Красілов А.Д. Використання компетентнісного підходу при модернізації процесу фізичного виховання майбутніх кваліфікованих робітників.*Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2021. №2(106). С. 347-358.

Геращенко Неля Миколаївна,

викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні стратегічним напрямком євроінтеграції України є модернізація сучасної професійної освіти.

Одним із головних завдань професійно-педагогічної освіти є формування умов для всебічного розвитку особистості, креативних здібностей майбутніх педагогів, майстрів виробничого навчання, вихователів.

На сучасному етапі розвитку суспільства виникає необхідність цілеспрямованого формування освітнього середовища, що дає можливість студенту самостійно засвоювати знання, оволодівати уміння і навички, розвивати спроможність самостійного рішення навчально-виробничих проблем. При цьому здобувачі освіти перетворюються в рівноправних співтворців освітнього процесу.

Для створення таких умов навчання функціонують дві основні моделі, за якими здійснюється професійна підготовка студентів: традиційна та інноваційна.

Основним критерієм уроку за традиційної моделі є формування певного рівня професійних умінь і навичок на підставі знань загальнотехнічних та

спеціальних дисциплін. При цьому виноситься триєдина мета навчального заняття (навчальна, розвивальна та виховна), що досягається використанням певних форм, методів, прийомів навчання та виховання.

Дидактичним забезпеченням традиційного уроку є план-конспект, інструкційно-технологічна карта та посібники. Методи навчання в основному репродуктивні, практичні, наочні.

Інноваційна модель передбачає, в першу чергу, можливість оволодіння професійними навичками на підставі розвитку особистісного потенціалу здобувача освіти, його самореалізації, формування творчої особистості. Для її реалізації застосовуються сучасні технології навчання, диференційований підхід до освіти з урахуванням інтелектуального розвитку, готовності студента до навчання, індивідуальних його здібностей.

Враховуючи проблеми сьогодення досвід роботи свідчить, що використання інноваційних освітніх технологій навчання значною мірою розширилось.

Найбільш ефективними інноваційними технологіями у підготовці майстрів виробничого навчання є такі, як технології моделювання професійної діяльності, технології проблемного навчання, проектна технологія навчання, інтерактивні технології навчання, технологія диференційованого навчання, технології розв'язання творчих і винахідницьких завдань, інформаційні технології навчання.

Необхідно акцентувати увагу на якості освітнього процесу у контексті формування здатностей майбутніх майстрів виробничого навчання до дій при виникненні нестандартних проблемних ситуацій та професійних компетенцій для неприпустимості технологічних помилок.

Інноваційна технологія на уроках виробничого навчання може бути ефективною лише за умов наявності у майстра системи таких умінь, як прогностичні, проектувальні, конструктивні, організаційні, комунікативні, рефлексивні, аналітичні та інші.

Дотримання зазначеної стратегії має співпадати з початком навчання у закладах фахової підготовки і стосуватись усіх компонентів педагогічної системи: цільового, мотиваційного, змістового, процесуального (організаційно-технологічного) та контрольньо-оціночного.

Література

1. Майорова І. Г. Впровадження інтерактивного навчання у професійну підготовку фахівців: методичні рекомендації. Донецьк: ІПО ІПП УМО. 2012. 42 с

2. Пікуліна А.С., Максименко Ю.Б., Матвєєв Г.П., Заславська С.А., Сілаєва І.Є, Костюченко М.П., Молчанов В.М. Інноваційні педагогічні технології навчання професії; за ред. Нікуліної А.С. Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. 385 с.

3. Сисоєва С. О., Алексюк А. М., Воловик П. М., Кульчицька О. Е., Сілаєва Л. Е., Цехмістер Я. В. та ін. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті; за ред. С.О.Сисоєвої. Київ: Віпол, 2001. 502 с.

4. Стрельников В.Ю. Педагогичні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Книга 2. Полтава, 2002. с. 145, 9.

5. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗППО, 2007.

Головко Наталія Олександрівна,
методист КПНЗ «Центр дитячої та юнацької
творчості «Дружба» Криворізької міської ради

СИСТЕМА РОБОТИ З РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Упровадження в освітній простір новітніх інформаційних технологій призводить до перегляду ролі педагогів як організаторів навчально-пізнавальної діяльності та переліку їх провідних професійно важливих якостей і компетентностей. Навчальний процес сьогодні активно послуговується сучасними ІКТ в інтеграції з інноваційними педагогічними технологіями, актуальним мультимедійним контентом, навчальними SMART-системами, дистанційним і мобільним навчанням. Водночас педагог працює з принципово новим поколінням школярів, які переважно проводять свій час у цифровому просторі. Серед головних характеристик сьогоднішнього «покоління Z» є ускладнені навички комунікації, інтенсивність психосоціального розвитку, прагматичність, синдром дефіциту уваги поряд із гіперактивністю, феномен багатозадачності та ін. Як представники нового типу комунікаційної культури, сьогоднішні діти є найактивнішими споживачами й авторами медіапродуктів.

Принагідно акцентуємо на тому, що сучасні медіа містять прихований потенціал соціалізації дорослого покоління. Вони опосередковано, за допомогою широко поширюваного контенту формують світогляд, погляди та переконання неповнолітньої аудиторії. Проблема поглиблюється відсутністю навичок критичного мислення в молоді, що зазвичай не дозволяє помітити потенційні ризики медіа, зокрема приховане маніпулювання свідомістю, інтернет-залежність, ігроманію тощо. Усі ці та дотичні до них проблеми й виклики цифрового суспільства здатен подолати педагог зі сформованими ІКТ-компетентностями [1].

Ще досить недавно наявний цифровий розрив між поколіннями поступово зменшується. У цей процес суттєвий внесок додають курси підвищення кваліфікації педагогів, масовий перехід на дистанційне навчання, до якого причетна й позашкільна освіта. Як засвідчує огляд освітніх ресурсів [3], орієнтованих на педагогічних працівників, більшість програм пропонує розвиток ІКТ-компетентності педагогів і передбачає вивчення низки актуальних тем, формування практичних умінь і навичок щодо роботи з цифровими технологіями. Проте за умов безперервного та стрімкого розвитку технологій лише володіння ІКТ-компетентності (як учнів, так і педагогів) уже

недостатньо. Ключову роль відіграє вміння працювати з різними видами медіатекстів, оцінювати якість та достовірність одержуваної інформації, протистояти маніпулятивному впливу, формувати конструктивну поведінку в медіапросторі. До цього переліку педагог додатково має володіти здатністю формувати такі ж якості у своїх учнів, зокрема навчити їх інтерпретувати, розуміти та оцінювати значення різного медіаконтенту, орієнтуватися в жанрах і різновидах медіа, використовувати різноманітні інструменти для аналізу, застосування, адаптування під конкретні потреби й створення власних медійних продуктів.

Понятійний апарат сучасного цифрового суспільства пропонує чимало потрактувань медіаграмотності. У 2012 р. ЮНЕСКО, яка активно підтримує ідеї медіаосвіти протягом кількох десятиліть, з метою подальшого сприяння розвитку знань у галузі медіа та інформації ініціювала розглядати медійну та інформаційну грамотність як комплексне поняття, що охоплює інформаційну, бібліотечну, новинну, телевізійну, комп'ютерну, цифрову грамотність, грамотність у сфері свободи самовираження, інтернет-грамотність, кінограмотність, грамотність у використанні електронних ігор, грамотність у сфері реклами. Медійно-інформаційна грамотність не скасовує традиційних видів грамотності (читання, письмо, розрахунки), а актуалізує їх [2].

З метою популяризації ідеології медійно-інформаційної грамотності, починаючи з 2012 року, під егідою ЮНЕСКО проводиться щорічний міжнародний тиждень медійно-інформаційної грамотності та міжнародного діалогу (MILID). Ще в 2011 р. ЮНЕСКО було розроблено першу навчальну програму з медійно-інформаційної грамотності для освітян. Особливо варто зазначити, що програма може бути адаптована з урахуванням освітніх потреб та можливостей окремо конкретної держави.

Медійна грамотність педагога виникає в результаті медіаосвіти, що покликана сприяти розвитку особистості за допомогою та на матеріалі засобів масової комунікації (медіа), розкриттю та самоорганізації особистості в інформаційному суспільстві. Під час медіаосвіти відбувається засвоєння культури спілкування з медіа, свідомої медіаповедінки з урахуванням гуманістичних ідеалів та цінностей, формування творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, аналізу та оцінки медіатекстів, навчання різним формам самовираження за допомогою медіатехнік.

Важливу роль у розвитку медіаграмотності педагога відіграє методична служба закладу освіти. За результатами діагностики рівнів медіаграмотності педагогічних працівників, методична служба повинна розробити індивідуальні освітні траєкторії з її розвитку від поінформованості, обізнаності, грамотності, компетентності й до рівня медіакультури. Як засвідчують наші дослідження, для педагогів закладу позашкільної освіти найбільш суттєвими є труднощі з використання медіатехнік для аналізу та створення навчального контенту й виховання учнів. Тож навчання педагогів закладу необхідно розпочинати з поінформування про можливості медіаосвіти, що може стати предметом обговорення під час тематичних

зустрічей, тренінг-сесій, воркшопів, організованих у межах закладу. Тематика заходів має охоплювати питання цифрової грамотності педагогів, огляду актуальних інформаційних ресурсів, спрямованих на формування медіацифрової грамотності педагогів, надання практичних навичок роботи з інформацією, медіаінструментами, цифровим контентом, спеціалізованими інформаційними ресурсами. Методичний супровід цієї роботи може забезпечити інформаційний стенд, спеціальний блог на офіційному вебсайті закладу, віртуальна методична скарбничка, освітній хаб, тематичні групи в соціальних мережах.

Важливим аспектом методичної роботи є залучення педагогів до інформаційного освітнього простору, онлайн-лекцій, конференцій, роботи на освітніх порталах, інформаційної самоосвіти. Доцільно передбачити навчання на курсах підвищення кваліфікації, які містять спеціальні медіамодулі. На заняттях тут мають розглядатися питання інформаційної безпеки, культури спілкування в мережі та через засоби комунікації, якість медіаконтенту, медіаповедінка, навички аналізу інформаційних ресурсів, застосування, адаптації та розроблення медіаінструментів для потреб освітнього процесу. Новітнім і досить результативним методом формування медіаграмотності педагогів є дистанційні курси та робота масових відкритих освітніх курсів, які широко пропонують медіаосвітні заходи. Обміну досвіду й поширенню передових педагогічних ідей в медіаосвіті сприяють відкриті заняття, круглі столи, воркшопи, організовані педагогами.

Отже, педагогічними умовами формування медіаграмотності педагога є така система взаємопов'язаних компонентів освітнього середовища закладу, як наповнення програм підвищення кваліфікації та стажування модулями медіаосвітньої діяльності, розроблення методичного інструментарію з організації медіаторчості педагога, цілеспрямований розвиток суб'єктної позиції, креативності та раціональності мислення педагога на основі особистісно-діяльнісного підходу в організації методичної роботи, консолідація зусиль педагогічної спільноти у формуванні банку медійно-інформаційних освітніх ресурсів.

Література

1. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diiia.gov.ua> (дата звернення: 20.10.2021).
2. Педагогические аспекты формирования медийной и информационной грамотности. ЮНЕСКО, 2012. 165 с.
3. Портал «Медіаосвіта і медіаграмотність». URL: <https://medialiteracy.org.ua/mediagramotnist-osvityan-potreba-suchasnogo-suspilstva/> (дата звернення: 20.10.2021).

Горелій Руслан Петрович,
викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів. Педагогічні технології пов'язані з ідеями і досвідом психології, соціології, системного аналізу тощо. Життя не стоїть на місці, весь час вимагає руху вперед. І ми повинні вчити жити завтра, а не сьогодні чи вчора, а тим більше позавчора. Сьогодні свідчить про збільшення впливу медіатехнологій на людину. Особливо це впливає на підлітка, який з великим задоволенням подивиться телевізор, попрацює з комп'ютером, аніж прочитає книгу. Потужний потік нової інформації, реклами, застосування комп'ютерних технологій, розповсюдження ігрових приставок, комп'ютерів достатньо впливає на виховання підлітка, сприйняття ним навколишнього світу. Раніше інформацію з будь-якої теми студент отримував з різних джерел: підручник, довідникова література, лекція викладача, конспект заняття, показ практичних прийомів. Але сьогодні, з огляду на сучасні реалії, викладач та майстер виробничого навчання повинен вносити в навчальний процес новітні методи подачі інформації. Виникає питання, навіщо це потрібно? Тому, що мозок підлітка налаштований на отримання знань у формі розважальних програм по монітору, набагато легше сприйме запропоновану на занятті інформацію за допомогою медіазасобів. Зараз, з використанням комп'ютерних мереж і онлайнних засобів, профтехосвіта отримала можливість надавати інформацію таким чином, щоб задовольнити індивідуальні запити кожного студента. Проблема складає недостатність комп'ютерної техніки, обмеженість під'єднання до інтернету. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб студент активно, з цікавістю, захопленням працював на занятті з теорії та виробництва і бачив результати власної праці, робив самооцінку. Вирішити проблему навчання викладач або майстер виробничого навчання можуть швидше та якісніше шляхом поєднання традиційних форм та методів навчання з інформаційно-комунікаційними технологіями, зробити процес навчання сучасним, доступним, дистанційним, індивідуальними.

Інноваційне навчання стимулює активну участь у проблемних ситуаціях, які виникають як перед окремою людиною, так і перед цілим суспільством. Усвідомлення його потреби розширює обрії дидактичних пошуків. Таке навчання пов'язане з творчим пошуком на основі наявного досвіду, тобто з його збагаченням.

Як відомо, процес оволодіння обраною професією розпочинається з вивчення загальнотехнічних дисциплін, з поступовим переходом до професійної підготовки. Професійна ж підготовка конкурентоспроможного робітника значною мірою залежить від професійної і педагогічної майстерності викладача та майстра виробничого навчання.

Головними ознаками професійної майстерності педагогічного працівника є: оволодіння ефективними засобами передачі студентам знань і умінь; уміння планувати й здійснювати педагогічний вплив; уміння встановлювати правильні взаємостосунки з студентами, організувати і спрямовувати їхню діяльність; уміння переконувати; глибоке знання свого предмета, широка ерудиція тощо. Отже, набуття високого рівня педагогічної майстерності – процес тривалий і складний. З огляду на це, неабияке значення має відмова від традиційних методів навчання.

Кожний викладач має самостійно впроваджувати ефективні форми і методи навчання. Як правило, краще засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі активної діяльності студентів за умови, коли в нього вносяться елементи новизни. Підкреслимо значення використання спеціальних мнемонічних засобів, тобто засобів запам'ятовування і зберігання інформації. До них належать: смислове групування матеріалу, виділення головної думки, складання плану, конспекту, логічних схем, виділення в них основних зв'язків і відношень.

Найбільш популярними у педагогів професійної школи є такі педагогічні технології:

1. Інформаційно-розвивальні, які передбачають виклад педагогом теоретичних відомостей під час проведення лекції або семінарського заняття; організацію самостійної роботи студентів з вивчення нового матеріалу з теоретичних джерел, інструкцій, комп'ютерних засобів навчання.

2. Діяльнісні, спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають проведення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в навчальному процесі, організацію професійно спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо.

3. Розвивальні, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо. До цих технологій входять проблемне навчання, проблемні лекції, семінари, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва, діяльності, ігри.

4. Особистісно орієнтовані, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій входить аудиторна (незначна) і позааудиторна самостійна діяльність студентів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проєктів тощо.

Значна кількість основних методичних інновацій пов'язана сьогодні із застосуванням інтерактивних методів навчання. Інтерактивне навчання – це,

перш за все, діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія викладача і студента. Суть його полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти беруть участь у процесі пізнання, вони мають змогу розуміти і рефлектувати з приводу того, що вони знають і думають.

У своїй практичній діяльності викладачі повинні віддавати перевагу колективній методиці взаємонавчання. Найчастіше використовуються методики колективного взаємонавчання «Взаємообмін темами» і «Взаємообмін завданнями». Ці методики дають змогу відпрацювати як теоретичний, так і практичний матеріал. Кожен студент уже на занятті не тільки отримує певні теоретичні знання, а й запам'ятовує їх і передає ці знання іншому студентові.

Основними принципами інноваційного розвитку освітнього процесу є:

– принцип системності інноваційного розвитку, що передбачає врахування розмірності всього комплексу змін освітнього процесу;

– принцип досягнутого результату, що відображає залежність наступних нововведень від рівня культурного засвоєння попередніх;

– принцип модульної побудови інноваційних структур освітнього процесу.

До основних завдань інноваційного розвитку освітнього процесу слід віднести:

а) моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців;

б) створення єдиної інноваційної системи професійного навчання, адаптованої до динаміки розвитку сучасного виробництва;

в) розробку інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес.

У зв'язку із завданням інноваційних технологій навчання, системного, оптимального конструювання форм і типів занять постає проблема розробки чітких характеристик освітнього, виховного і розвиваючого потенціалу кожного типу заняття і методичних умов, дотримання яких обов'язкове для його ефективного використання. Особливе місце при реалізації педагогічного підходу приділяється діагностиці процесу навчання. З цієї діагностики починається планування процесу викладання, перевірки й обліку знань. Діагностика проводиться в ході навчання, і обов'язково досліджуються результати навчальної діяльності. Різноманітність інноваційних технологій робить процес навчання дійсно творчим, збуджує зацікавленість студентів, поліпшує розуміння і засвоєння матеріалу.

Інформатизація передбачає використання в навчальному процесі різноманітних комп'ютерних технологій, які є інноваційними.

Комп'ютерні технології є ефективним інструментом для розвитку нових форм і методів навчання, що підвищують якість освітніх послуг.

Із упровадженням інноваційних технологій і нововведень в організації праці відбулися значні зміни. Це і комп'ютеризація виробництва, зменшення числа робочих місць, і встановлення нового сучасного обладнання. У зв'язку з цим змінилися і вимоги до робітників. Вони мають бути здатними до швидкого освоєння професії на виробництві та адаптації до технологічних і організаційних нововведень.

Професійна підготовка такого робітника потребує нових підходів до організації навчання, зміни процесу професійної підготовки, застосування сучасних і ефективних технологій навчання, головним результатом якого є здатність робітника до самовдосконалення, швидка адаптація до змін на виробництві.

Література

1. Никулина А.С. Активные формы и методы обучения и их применение в учебном процес се школ и ПТУЗ. – Донецк: Институт последипломного образования инженерно-педагогических работников, 2002.

2. Тюнникова С.М. Использование игры в учебно-воспитательной работе мастера производственного обучения. Методическая рекомендация. – М: 1990.

3. Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. Теорія і методика професійного навчання навчальний посібник (видання друге, доповнене). – Вінниця: ТОВ «Компанія «Зорг». – 2007.

Дворянова Тетяна Олександрівна,

викладач англійської мови

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ (ЗА ПРОФСПРЯМУВАННЯМ) У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Сьогодні здійснено ряд досліджень у галузі розробки та упровадження проєктних технологій у практику навчання іноземних мов та інших дисциплін.

Вивчення фахової наукової літератури свідчить, що сучасна педагогічна проєктна технологія визначається вченими переважно як процесуальний, і, в той же час, орієнтований на продукт підхід, у межах якого студенти цілеспрямовано і самостійно або під гнучким керівництвом викладача вирішують певну дослідницьку або соціально-значущу прагматичну проблему, спрямовуючи свої зусилля на отримання певного матеріального чи ідеального результату [3, с. 50], плануючи певну подію та розробляючи певний продукт [1, с. 161].

У методиці викладання іноземних мов і культур проєктна технологія вважається однією з особистісно-орієнтованих технологій навчання, заснованих на диференційованому підході та моделюванні у педагогічному процесі соціальної взаємодії у малій групі [3, с. 226]. Ця технологія є соціально-орієнтованою продуктивною освітньою технологією: вагому роль відіграє взаємодія в ході навчання у системі соціальної взаємодії, коли студенти беруть на себе різні соціальні ролі (організатора, лідера, виконавця

тощо) і готуються до їх виконання у процесі розв'язання проблемних завдань у ситуаціях реального використання мови [1, с. 123].

При викладанні іноземної мови (за профспрямуванням) проєктні технології підвищують, наочність, мотивацію, розвивають пізнавальний інтерес, творчі здібності, сприяють більш глибокому засвоєнню програмового матеріалу, плануванню власної навчальної діяльності, формуванню навичок та умінь практичного застосування набутих знань, розвивають проєктні навички та вміння, які є необхідними якостями сучасної особистості.

Застосовуючи проєктні методики навчання іноземній мові (за профспрямуванням) у професійно-педагогічному фаховому коледжі дотримуються певних вимог щодо використання освітньої проєктної технології, а саме:

1) наявність значущої у дослідницькому творчому плані проблеми/задачі, що потребує інтегрованого знання, пошуку для її розв'язання;

2) практична, теоретична, пізнавальна значущість майбутніх результатів проєктної роботи;

3) самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність студентів;

4) структурування змістової частини проєкту (з називанням поетапних результатів);

5) використання дослідницьких методів, які передбачають певну послідовність дій:

- визначення проблеми та завдань, пов'язаних з нею (використання у ході спільного дослідження інтерактивних прийомів типу «мозковий штурм», «круглий стіл», «піраміда» тощо);

- висунення гіпотези їх розв'язання;

- обговорення методів дослідження (статистичних, експериментальних, спостережень тощо);

- обговорення способів оформлення кінцевих результатів (презентацій, захисту творчих звітів, перегляду тощо);

- збирання, систематизація та аналіз отриманих даних;

- підбиття підсумків, матеріальне оформлення результатів, їх презентація;

- висновки, висунення нових проблем дослідження.

Ми виходимо з того, що для визначення кількості та послідовності етапів проєктування ключовими є мета і зміст діяльності учасників проєкту на кожному етапі. Спочатку студенти планують свою роботу і готуються до виконання проєкту, потім вони його виконують, далі презентують результати проєктної роботи і, нарешті, підбивають підсумки, аналізуючи та оцінюючи створені продукти проєктів. Отже, маємо чотири послідовних етапи проєктування: 1) підготовчий; 2) виконавчий; 3) презентаційний; 4) підсумковий [2].

На заняттях іноземної мови (за профспрямуванням) студенти спочатку здобувають базові вміння, навички, знання з певної проєктної теми (проблеми), потім управляються в іншомовному тренуванні, і лише після цього працюють над створенням проєктного продукту. Тобто послідовність

дій учасників проектування така: 1) ознайомлюються з необхідним мовним, мовленнєвим, (лінгво-) країнознавчим матеріалом; 2) виконують вправи для формування і розвитку відповідних навичок і вмінь з цим матеріалом; 3) наприкінці циклу заняття виконують проектне завдання, яке пропонується у вигляді іншомовної мовленнєвої практики.

Можлива робота і за наступною схемою: 1) студенти домовляються щодо проблеми, над якою будуть працювати; 2) планують подальший процес проектної діяльності та визначають, які вміння, навички, знання їм необхідні для розв'язання проектної проблеми; 3) визначені вміння, навички, знання студенти здобувають у коротких навчальних сесіях (language intervention steps), котрі чергуються з певними кроками проектування; 4) студенти презентують результати проектної діяльності та 5) аналізують процес навчання.

За домінуючим видом навчальної діяльності учасників проекту та видом кінцевого продукту дослідники поділяють типи проектів на: 1) виробничі, мета яких полягає у виробленні конкретних продуктів (листівки, вироби, презентації, колажі, відео); 2) інформаційно-дослідницькі проекти, метою яких є збір інформації за відповідною темою, її аналіз та творча презентація; кінцевими продуктами можуть бути графіки, схеми, презентації, звіти; 3) проекти-огляди, метою яких є збір та аналіз інформації, отриманої безпосередньо від інформатора, що залучає у спілкування з носіями мови або аналіз автентичних джерел; кінцевими продуктами можуть стати огляди, рецензії на книгу, фільм, презентація, інтерв'ю, бізнес-план; 4) організаційно-ігрові проекти, метою яких є моделювання ігрових ситуацій, у яких здійснюється мовленнєва діяльність, виконання учасниками певних соціальних ролей; проектними продуктами зазвичай є рольові та ділові ігри, інсценівки, вистави, дебати. Як правило, один проект поєднує різні характеристики за поданою вище типологією [4]. Усі типи проектів можуть застосовуватись на заняттях з іноземної мови (за профспрямуванням) у професійно-педагогічному фаховому коледжі.

Отже, проектна методика викладання іноземної мови є однією із найсучасніших методик. Застосування її при вивченні іноземної мови (за профспрямуванням) у професійно-педагогічному фаховому коледжі допомагає не тільки розвивати у студентів мовленнєві навички та уміння, а й формувати у них інтелектуальні і мовленнєві здібності.

Література

1. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Київ, 2006. 289 с.
2. Дьоміна О. Метод проектів як засіб розвитку творчої особистості та ефективної співпраці учнів та вчителя. *Англійська мова та література*. 2012. №3. С. 7-10.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Устименко О.М. Типологія проектів у навчанні іноземних мов. *YoungScientist*. Київ, 2016. №2. С. 347-352.

Дехтярєва Світлана Васиївна,
викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

УПРОВАДЖЕННЯ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ЗІ СПЕЦМАЛЮВАННЯ

Проектна технологія дедалі більше набирає популярності в освітньому процесі, оскільки є дуже ефективним і актуальним підходом до викладання та навчання.

Метод проєктів – це педагогічна система, яка має певну сукупність взаємопов'язаних засобів і принципів, необхідних для створення організованого та цілеспрямованого педагогічного впливу на формування особистості студента [1, с.3].

Проектна технологія зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових, часто шляхом самоосвіти.

На практиці метод проєктів розглядається як інновація, метою якої є створення для здобувача освіти умов, за яких він оволодіє уміннями активно здобувати, оновлювати та розвивати свої знання, зможе їх творчо застосувати.

Проектну технологію упроваджую на заняттях зі спецмалювання під час вивчення теми «Проектування моделей одягу». Майбутні майстри виробничого навчання виконують проєкт, створюючи фор-ескізи, моделі-аналогі, моделі-пропозиції та технічний рисунок. Метою його виконання є розвиток у студентів пізнавальних здібностей (планування проєктної діяльності, пошук шляхів розв'язання проблеми, вибір оптимальних способів і засобів діяльності, аналіз і синтез інформації); креативного мислення (на всіх стадіях роботи над проєктом); дивергентного мислення (студент має подати якнайбільше ідей щодо розв'язання проблеми в межах теми проєкту); просторової уяви; критичного мислення (на всіх етапах проєктної діяльності).

Упровадження проєктної технології на заняттях зі спецмалювання можливе завдяки дидактичним принципам: *активності* (цілеспрямоване активне сприймання студентами проблеми проєкту, її переосмислення та розв'язання); *продуктивності* (прагматична спрямованість діяльності на отримання суб'єктивно чи соціально ціннісного результату); *технологічності* (виконання взаємозумовлених навчальних дій у чітко визначеній послідовності); *саморозвитку* (створення розвивального середовища, у якому в результаті реалізації студентами поставленої мети будуть започатковуватись нові проєкти); *опори на суб'єктивний досвід студентів* (урахування їхнього досвіду, набутого в процесі сприймання і розуміння ним навколишнього світу); *зв'язку дослідження з реальним життям* [2, с. 119].

Під час виконання проєкту з теми «Проектування моделей одягу» студенти можуть упроваджувати елементи національно-патріотичного

виховання, оформлюючи колекції одягу у патріотичних кольорах або з використанням орнаменту та вишивки певного регіону.

Аналіз упровадження проєктної технології у навчальний процес різних країн світу свідчить, що вона є ефективною при викладанні фахових дисциплін.

Література

1. Зазуліна Л. В. Педагогічні проєкти: науково-метод. посібник. Кам'янець-Подільський: Абетка НОВА, 2006. 40 с.
2. Сліпчишин Л. В. Психолого-педагогічні основи впровадження сучасних підходів до навчання у ПТНЗ: навчально-методичний посібник. Львів: Сполом, 2008. 148 с.

Д'ячков Петро Романович,
викладач фахових дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Освітній процес у закладі фахової передвищої освіти є складною, відкритою, динамічною системою. Системний підхід з підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання за спеціальностями 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), 015.38 Професійна освіта «Транспорт» дає можливість значно підвищити не тільки загальний рівень їх підготовки, а й результативність роботи коледжу як соціально-педагогічної системи.

Використання сучасних методів та організаційних форм управління процесом формування відповідального ставлення студентів до майбутньої професійної діяльності в професійно-педагогічному фаховому коледжі створюють умови для оновлення педагогічних умов продуктивного впливу викладача на студентів в освітньому процесі.

Оновлення методологічного й науково-методичного забезпечення формування відповідального ставлення студентів до професійної діяльності в професійно-педагогічному коледжі спрямовується на реалізацію активних форм взаємодії педагогічних працівників і студентів.

Під час проведення занять з дисципліни «Теорія та методика професійного навчання» ефективним для формування відповідального ставлення до майбутньої професійної діяльності буде розв'язання професійно-відповідальних ситуацій, безпосередньо пов'язаних із виконанням професійних ролей. Це може бути обігрування та обговорення педагогічних ситуацій, які добирає викладач або придумують студенти як домашнє завдання.

Студентам необхідно обґрунтувати своє бачення педагогічної ситуації та запропонувати вирішення проблеми. Шляхи вирішення аналізуються відповідно до норм професійної діяльності майстра виробничого навчання та педагогічної етики. Особливий акцент робиться на професійну спрямованість майстра виробничого навчання та відповідальність чи безвідповідальність його поведінки.

Під час практичних занять із фахових дисциплін «Експлуатація та ремонт машино-тракторного парку», «Технологія ремонту та експлуатація транспортних засобів» вирішення професійно-відповідальної ситуації вимагає напруги всіх пізнавальних сил, уваги, пам'яті, мислення.

Так, наприклад, під час проведення практичного заняття на тему «Технічне обслуговування двигуна» студентам пропонується професійно-відповідальна ситуація такого змісту: «Ви – майстри виробничого навчання. На уроці виробничого навчання вивчається тема «Технічне обслуговування двигуна». Під час вступного інструктажу ви говорите про необхідність проведення ТО (технічне обслуговування). У ході бесіди виявляєте, що частина учнів скептично ставиться до необхідності проведення ТО. Ваші аргументи?».

Як приклад, пропонуємо такі аргументи.

Під час проведення ТО виконується й невеликий ремонт. Коли робили ТО двигуна, виявили протікання мастила з-під кришки клапанів. Щоб усунути це, узjali герметик і надлишково намастили його під прокладку. Поставили все на місце й замінили мастило та фільтри. Надлишковий герметик під час нагрівання розплавився й разом з мастилом пішов по каналах та потрапив у картер двигуна. Масляний насос забирає мастило з герметиком, і, як наслідок забився (закоксувався) отвір маслоприймача масляного насоса. Мастило не подається – деталі у двигуні труться без змащування. На цьому неякісне ТО закінчується, а далі – безвідповідальність водія: під час руху автомобіля на щитку прибора загорілася червона лампочка, сигналізуючи про неполадки у двигуні. Водію необхідно було припинити роботу двигуна, але він знехтував правилами експлуатації автомобіля і їхав доти, поки не з'явився шум, а потім стукіт. Коли зупинив двигун і виміряв мастило, то рівень був, а колінвал не повертався – двигун заклинило.

Отже, через безвідповідальне ставлення до проведення ТО та правил експлуатації автомобіля:

- колінвал погнувся й не підлягає ремонту (шліфуванню);
- вкладиші вийшли з ладу;
- шатуни погнуті й непридатні для подальшої експлуатації;
- поршні побиті, а кілька закоксувалися так, що їх потрібно міняти.

Тож порахуйте, яка сума грошей необхідна на придбання нових запчастин та ремонт двигуна автомобіля? А, можливо, провівши якісно ТО, цих неполадок можна було уникнути.

Особливістю технології професійно-відповідальних ситуацій є те, що завдання формулюються широко, з певною недовомовленістю й невизначеністю, а це дає простір для уваги та творчого пошуку. Студенти

самостійно формулюють мету діяльності й обирають засоби для її реалізації. На відміну від традиційного освітнього процесу, в основі якого лежить засвоєння знань, технологія професійно-відповідальних ситуацій пропонує таку структуру навчального заняття, яка дозволяє кожному студентові знання вибудовувати. Викладач під час професійно-відповідальних ситуацій укаже можливі напрями розвитку студента, стимулює його бажання вдосконалюватися, формує інтелектуальну, емоційну, моральну особистість, допомагає зосередитися на тому, що раніше не сприймалося, здавалося другорядним, не настільки важливим, створює атмосферу відкритості, доброзичливості, звертається до почуттів студентів, працює разом з ними, але при цьому дає відчуття власне досягнення, навіть якщо воно невелике.

Заїка Олексій Михайлович,

викладач спецдисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Реформування освіти передбачає модернізацію змісту освіти, що має ґрунтуватися на інноваційному, компетентнісному та особистісно-зорієнтованому підходах до навчання, а найголовніше – орієнтуватися на здобуття умінь і навичок, необхідних сучасній людині для успішної самореалізації у професійній діяльності, особистому житті, громадській активності [4].

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану.

Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних умов [2].

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні повинен забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти шляхом оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [5].

У педагогіці терміни «інновація», «інноваційний» означають певне нововведення, що стосується окремого аспекту освітнього процесу. Такими передусім є:

– децентралізація освіти, що активізує розвиток регіональних систем, забезпечує їм право самостійно визначати шляхи організації навчання та виховання здобувачів освіти;

– необхідність оновлення системи професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання з урахуванням інноваційних перетворень та запровадження альтернативних форм навчання;

– необхідність приведення соціально-педагогічних ініціатив у відповідність до науково обґрунтованої системи управління інноваційними процесами;

– приведення професійної освіти у відповідність до інформаційно-технологічних змін, зокрема впровадження дистанційних форм, віртуальних моделей навчання тощо;

– урахування нових освітніх технологій, що сформувалися в інших галузях науково-практичного знання;

– упровадження моніторингу як засобу діагностичного вивчення ефективності функціонування й розвитку навчального закладу, педагогічних процесів, навчальних досягнень і результатів розвитку студентів, викладачів тощо [3].

Зокрема, до ефективних інноваційних освітніх технологій можна віднести такі технології: проблемного навчання, колективної розумової діяльності, формування критичного мислення, проектного навчання, інтерактивного навчання, ігрового навчання, STEM-технології, методики ейдетики.

Технологія формування критичного мислення спрямована на формування у здобувачів освіти мислення вищого порядку, що спирається на інформацію, усвідомлене сприймання власної інтелектуальної, професійної діяльності та діяльності інших.

Технологія проектного навчання – це освітня технологія, спрямована на здобуття студентами знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку.

Одним із головних трендів інноваційної освіти є STEM-освіта – низка чи послідовність курсів або програм навчання, що готує майбутніх майстрів виробничого навчання до успішного працевлаштування, до освіти впродовж життя або для того й іншого, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять [3].

Нові технології навчання дають можливість інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, поглибити розуміння й засвоєння інформації, отримання професії, розширити можливості для творчості як майстрів виробничого навчання, так і здобувачів освіти. Реалізація сучасних освітніх технологій та їх ефективність використання, однозначно, залежить від рівня науково-методичної компетентності педагога закладу освіти. Завдяки креативній педагогічній діяльності з активного впровадження інноваційних методик і технологій в освітній процес стає можливим скерувати навчання на конкретну особистість, розвивати пізнавальний інтерес, міжпредметні й комунікативні здібності, оптимізувати управління освітнім процесом.

Література

1. Інноваційні технології та методи навчання. URL: https://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyeni_tehnologiyi_metodi_na_vchannya).
2. Курносенко О.В. STEM-освіта: Проблеми та напрямки впровадження. URL: <http://tsiurupynsk-school2.edukit.kherson.ua/> (дата звернення 09.09.2019).
3. Лист ІМЗО № 22.1/10-2876 від 22.08.19 року. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/65463/ (Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти – Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта на період до 2027 року). URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019
4. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
5. STEM-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 листопада 2017. Київ: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», 2017. С. 160. URL: http://man.gov.ua/upload/news/2017/12_11/Zb

Залобівець Марина Вікторівна,

викладач фізичного виховання, фізичної культури
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

НАРОДНІ РУХЛИВІ ІГРИ ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Важливою складовою національної культури є народна фізична культура, яка включає ті види рухової активності та методи їх використання, що історично склалися серед певної етнічної спільноти людей із метою адекватного біологічного, психічного, естетичного, морального впливу на природний розвиток людини, її пристосування до навколишнього середовища, підготовки до трудової діяльності та військової справи.

Аналізуючи численні праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, дізналися, що важливим компонентом цілісної народної культури з найдавніших часів і до сьогодні є народні рухливі ігри, що мають велику історію й тісно пов'язані з національними обрядами, звичаями та календарними святами.

Народні засоби тіловиховання (особливо народні рухливі ігри, забави, розваги, засоби загартування тощо) у сучасних умовах функціонують у багатьох сферах:

- у первинних «аутентичних» формах переважно в сільській місцевості під час народних, побутових та релігійних свят і в побуті;

- у вторинних формах, перероблених й адаптованих до умов сучасного навчально-виховного процесу, і переважно використовуються на напівпрофесійному рівні;

- у найрізноманітніших модифікаціях професійного спорту як загальновизнані види спорту з регламентацією змагальної діяльності і специфічною підготовкою до неї.

Не є винятком у цьому плані і традиції української системи фізичного виховання (фізична культура є важливою складовою національної культури), в основі якої лежить надзвичайно багатий пласт народних рухливих ігор. Народна фізична культура за своєю спрямованістю й особливостями зумовлюється ідеалом духовної і тілесної досконалості людини, характерним для тієї чи іншої спільноти людей на конкретному етапі її історичного розвитку.

Життєва необхідність і віковічні народні надбання стимулювали розвиток народних рухливих ігор, формували їхню специфічну структуру.

Про тісний зв'язок народних рухливих ігор із загальною культурою свідчать численні приклади синкретизму народних засобів фізичного виховання, де тісно переплітаються як елементи фольклору, так, власне, й елементи спрямованого використання рухової (фізичної) активності.

У формуванні народних рухливих ігор велику роль відіграла саме природно-географічна група факторів. Як стверджує В. К. Нікольський, арсенал засобів народної фізичної культури людей, які живуть на рівнинній місцевості, суттєво відрізняється від засобів народної фізичної культури етносів, що населяють гірську місцевість.

На важливості застосування народних рухливих ігор у навчально-виховному процесі наголошується в роботах болгарських учених. На їхню думку, використання народних рухливих ігор сприяє не лише фізичному розвитку і зміцненню соматичного здоров'я молоді, а й формує в неї відчуття приналежності й гордості за свою націю та культуру. Особливою популярністю серед народів світу користуються рухливі ігри змагального характеру.

Важливим чинником гармонійного розвитку молоді за допомогою ігор є те, що переважна більшість виконується в супроводі пісень, приповідок, лічилок.

Народні рухливі ігри відіграють велику роль у гармонійному розвитку також і міської молоді.

Незважаючи на регіональні відмінності, етнологічні характеристики спорідненості й національно-культурної цілісності змісту, структури й форми, сучасні українські народні ігри домінують, що робить їх важливим чинником повноцінного національного виховання.

Народні рухливі ігри в сучасному побуті виконують різноманітні функції, залежно від особливостей використання. Найважливішими з них є збереження, відтворення й передача національних традицій у галузі фізичного виховання.

Важливою рисою народних рухливих ігор є те, що вони характеризуються наявністю змагальної діяльності. Цей факт необхідно враховувати як в організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах, так і в позанавчальних спортивно-виховних заходах із використанням народних ігор.

Переважна більшість народних рухливих ігор виконується самостійно. Важливим фактором, що сприяє популярності народних рухливих ігор, є

надзвичайно невибагливе та просте обладнання і спорядження, необхідне для виконання.

Більшість народних рухливих ігор пристосовується до природного середовища, кліматичних умов.

Отже, враховуючи незначний репертуар народних рухливих ігор, які використовуються взимку, можна констатувати, що молодь, завантажена навчальною роботою, недостатньо використовує все багатство народних засобів тілового виховання. Педагоги намагаються так чи інакше застосувати українські народні рухливі ігри в системі урочистих занять із фізичної культури, а також і в позанавчальних культурно-спортивних заходах. Розроблені навчальні програми з фізичної культури, де обґрунтовано використання народних засобів і методів фізичного виховання. Це сприяє підвищенню ефективності навчально-виховного процесу з фізичної культури.

Розповсюдження традиційних народних рухливих ігор значною мірою сприятиме утвердженню національної самосвідомості українців. Адже впровадження величезного національного багатства українських ігор у виховну практику дозволить відродити народні традиції, а також підвищити ефективність виховної, освітньої та оздоровчої роботи з молоддю.

Вивчення національних традицій і впровадження адекватних рухливих ігор у сучасну практику навчально-виховної роботи сприятимуть не тільки національно-культурному відродженню, а й формуванню повноцінної національної системи фізичного виховання, підвищенню ефективності виховного процесу загалом.

Народні рухливі ігри необхідно розглядати як важливу складову національної культури, під впливом якої параметри внутрішньої єдності природного й соціального, тілесного й духовного у структурі особистості людини гармонізуються, набувають ознак відповідності до культурних і природних ідеалів нації.

Отже, народні рухливі ігри є важливим компонентом народної фізичної культури й педагогіки. Значну їхню частину дослідники вважають відтворювальними або сюжетними іграми.

Література

1. Андрощук Н. Рухливі ігри у фізичному вихованні школярів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. 144 с.
2. Воробей Т.В. Рухливі ігри та забави. Івано-Франківськ, 1992.
3. Кругляк О.Я., Кругляк Н.П. Від гри – до здоров'я нації. Рухливі та українські народні ігри, естафети на уроках фізичної культури. Методичний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2000. 80 с.
4. Кругляк О.Я. Рухливі ігри та естафети в школі. Методичний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. 80 с.
5. Міленко В.П. Чи потрібно навчати дітей грати. *Дошкільне виховання*, 2005. № 4. С. 5.
6. Приступа Є., Слімаковський О., Лукянченко М. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика. Дрогобич: ТЗОВ «Вимір», 1999. 449 с.

Капелько Людмила Григорівна,
завідувач відділення технологічної освіти
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного прогресу, раніше зосереджені у сфері технологій, нині концентруються в інформаційній сфері. Ми живемо в еру інформатики. Етап її розвитку в наш час можна характеризувати як телекомунікаційний.

Дистанційна форма навчання дає сьогодні можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією, незалежного від тимчасових і просторових поясів. Виходячи з того, що професійні знання дуже швидко застарівають, необхідне їх постійне вдосконалення. Це стосується і студентів, які навчаються в коледжах фахової передвищої освіти.

Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, інформатизація сучасного суспільства, зміни у способах поширення та використання інформації значно впливають на процес у галузі нових технологій навчання. Одним із сучасних засобів реалізації процесу навчання на основі інформаційно-комунікаційних технологій і є дистанційна освіта.

Фахівець XXI століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень.

Дистанційне навчання ставить перед педагогами нові вимоги. До особливостей дистанційного навчання варто віднести його інтерактивний характер, необхідність чіткого планування, інтенсивність дискусій і т. д. Курс дистанційного навчання – цілісний процес, що припускає індивідуальний пошук нових знань, обмін листами з викладачем і студентами, звернення до електронних періодичних видань.

Сучасні інформаційні технології дають змогу підвищити й удосконалити ефективність освітнього процесу. Під час реформування освіти в навчальних закладах прогресивно розробляється концепція дистанційної освіти, що передбачає розробку різноманітних технологій, у тому числі технології змішаного навчання. Відповідно до концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірньою, заочною та екстернатом, що здебільшого реалізується за технологіями дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій

інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу і спілкування. Високий професіоналізм, прагнення до співробітництва, самоствердження та високий рівень комунікації з колегами – це є основними ознаками дистанційного навчання. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій.

При дистанційному навчанні основне завдання викладача – зорієнтувати студентів на творчий пошук інформації, уміння самостійно набувати необхідні знання й застосовувати їх у вирішенні практичних завдань із використанням сучасних технологій. Викладачі повинні мати універсальну підготовку – володіти сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, бути психологічно готовими до роботи зі студентами в новому навчально-пізнавальному середовищі. Завдяки таким засобам дистанційного навчання, як дискусійні форуми, електронні обговорення засвоєного матеріалу створюється нове навчальне середовище, де студенти почувають себе невід’ємною частиною колективу, що посилює мотивацію до навчання. Водночас викладачі повинні володіти методами створення й підтримки такого навчального середовища, розробляти стратегії активної взаємодії між учасниками освітнього процесу, підвищувати творчу активність здобувачів освіти і власну кваліфікацію.

Запровадження в освітній процес нових технологій навчання значно підвищує відповідальність викладача та студента. Застосування автоматизованих систем контролю знань, консультування та навчання за допомогою комп’ютерних технологій дозволяє істотно скоротити витрати часу викладача на етапах контролю знань, зняти перенапругу та нервозність студентів у процесі навчання та складання іспитів, зробити процес навчання більш яскравим і привабливим. За таких умов викладач виступає не тільки розробником електронного варіанту навчально-методичного забезпечення своєї дисципліни, а й керівником пізнавальних процесів. Оперативний зворотній зв’язок зі студентами здійснюється за допомогою результатів тестової перевірки знань, що не лише дає інформацію про успішність і рівень досягнень кожного окремого студента, а і ставить перед викладачем нові методичні задачі. Для переважної більшості викладачів, які спеціалізуються з дисциплін, не пов’язаних з інформаційними технологіями, актуальною залишається проблема розробки технічних та програмних засобів, а також адаптація традиційних освітніх ресурсів до нових технологій.

Незважаючи на те, що технологічна основа освітнього процесу швидко розвивається, до цього часу не існує єдиної системи навчального інформаційно-програмного середовища. У зв’язку з цим, у більшості випадків комп’ютерне забезпечення дисциплін розробляється автономно з орієнтацією на конкретну дисципліну та конкретний навчальний заклад. Як правило, це сукупність програмного, текстового, методичного, тестового, аудіо- та відеосупроводу, що практично дублює інформацію з розділів підручників та попередніх методичних розробок.

Дистанційну освіту забезпечують телевізійна, мережна та кейс-технологія. Телевізійна технологія здебільшого має інформативний характер,

однак із її допомогою процесом навчання можна одночасно охопити велику кількість населення. Мережна технологія – це використання засобів віддаленого доступу для одержання потрібної навчальної інформації, проведення контролю знань та індивідуальних консультацій із викладачами. Ця технологія значно ефективніша за традиційну, тому що вона орієнтується на індивідуалізацію навчання. Кейс-технологія полягає у видачі портфеля з повним набором навчально-методичних матеріалів із кожної дисципліни. Інформація подається як у вигляді книжок чи методичних вказівок, так і на CD-дисках, аудіо- та відеокасетах, у вигляді мультимедійних програм.

Застосування сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в освітньому процесі не лише створює умови для більш ефективної самостійної роботи студентів, сприяє індивідуалізації процесу підготовки фахівців, а й суттєво змінює форми і зміст комунікацій між викладачем і студентом. За допомогою комп'ютерних технологій, незважаючи на незмінні тенденції до зменшення аудиторних годин, прямий і зворотній зв'язок «викладач-студент» стає більш інтенсивним й активним.

Капоріна Ольга Вікторівна,
практичний психолог

Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ТА ЕТАПИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Одним із важливих завдань інклюзивної освіти є не лише засвоєння системи знань, а й формування практичних умінь і навичок у студентів з особливими освітніми потребами, необхідних для їх подальшої соціалізації.

У доповіді міжнародної комісії з питань освіти для XXI століття ЮНЕСКО йдеться про те, що освіта спрямована на створення можливостей для людини жити серед людей, розуміти близьких, поважати їхні традиції, духовну спадщину, сприяти співробітництву, розвитку критичного мислення та умінню розв'язувати конфлікти [1].

Автором терміну «соціалізація» є американський соціолог Ф.Г. Гідінгс, який у 1887 році у книжці «Теорія соціалізації» вжив його в значенні «розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка до соціального життя» [3].

Соціалізація – процес і результат засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду, здійснюваний у спілкуванні та діяльності. Може відбуватися і в умовах стихійного впливу різних обставин життя в суспільстві, і в умовах виховання – цілеспрямованого формування особистості [4, с. 486].

Отже, соціалізація особистості є специфічною формою набуття нею тих суспільних цінностей, що існують у всіх сферах суспільного життя.

Структура процесу соціалізації збігається з хронологією розвитку особистості: народження, вік немовляти, раннє дитинство, дошкільний вік, шкільний вік, підлітковий вік, юність тощо. На кожному з цих етапів є певний спосіб соціалізації, що знаходить своє вираження у провідних видах діяльності: грі, навчанні, входженні в систему сімейних, групових, фахових, етнічних, виробничих та інших стосунків [2].

Варто зазначити, що одночасно з терміном «соціалізація особистості» використовуються такі терміни, як «розвиток особистості», «виховання», «освіта».

Так, поняття «розвиток особистості» характеризує послідовність і поступальність змін, що відбуваються у свідомості та поведінці людини.

Виховання – це спеціально організований, цілеспрямований процес формування морально-духовної, життєво-компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал [3].

Поняття «освіта» відображає і процес, і спосіб, і результат передачі людині певного обсягу знань.

Отже, поняття «соціалізація» охоплює як процеси цілеспрямованого формування особистості, так і всю сукупність стихійних, не спрямованих дій, що впливають на становлення особистості, на процес входження її в суспільство.

Існують різні класифікації факторів соціалізації, які можна об'єднати у три групи: макрофактори, мезофактори, мікрофактори.

У розвитку дитини з ООП можна визначити декілька етапів її соціалізації.

Перший етап – входження дитини в соціум. На цьому етапі соціалізація дитини з ООП не може бути досягнута без залучення до цього процесу її батьків. Сім'я як соціальний інститут покликана соціалізувати дитину. Власне, сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини з ООП і несе відповідальність за створення належних умов для цього [3].

Успішність соціалізації в сім'ї залежить від того, наскільки адекватно члени родини реагують на особливості розвитку дитини з ООП. Негативно в цьому аспекті можуть впливати сім'ї – авторитарна, неблагополучна, неповна, молода й багатодітна.

На психологічному рівні сім'я проходить декілька стадій зі сприйняття дитини з ООП.

Перша стадія – розгубленість, страх. Батьки відчують безпорадність, тривогу за долю дитини.

Друга стадія – стан шоку трансформується в заперечення поставленого діагнозу.

Третя стадія – депресія в міру прийняття наявності в дитини ООП і правильної оцінки ситуації.

Четверта стадія – психічна адаптація на основі повного прийняття ООП у дитини.

П'ята стадія – характерна вмотивована поведінка батьків дитини з ООП; вони активно шукають допомоги для дитини, будують плани на майбутнє.

Головне завдання педагога – навчити батьків сприймати власну дитину з ООП як особистість. Важливо, щоб сім'я дитини відчула увагу з боку педагогічних працівників, зацікавленість викладачів у розвитку дитини, їхню готовність допомогти батькам у вихованні дитини.

Другий етап соціалізації – це перебування дитини в закладі освіти.

Головними агентами соціалізації до навчання у ВНЗ є викладачі, які, виконуючи завдання, мають створити проміжну модель стосунків дітей із соціальним світом.

Освітній процес у навчальному закладі передбачає формування певної системи знань, умінь і навичок студента. Об'єктами змін в освітньому соціалізованому просторі можуть бути: зміст освіти (адаптація навчальної програми відповідно до потенційних можливостей студента); форми організації освітнього процесу (освітній процес може відбуватися як спільно з іншими учасниками, так і на підставі індивідуального навчального плану дитини з ООП); оцінювання навчальних досягнень (оцінювання може здійснюватись як за загальними критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, так і згідно з критеріями оцінювання, визначеними індивідуальною навчальною програмою); приміщення закладу освіти (забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень закладу освіти осіб із порушеннями опорно-рухового апарату та осіб із порушеннями зору); соціум (співпраця з батьками, взаємодія з громадськими об'єднаннями, органами виконавчої влади, місцевого самоврядування тощо).

Третій етап соціалізації студента з ООП – його самоствердження, реалізація його соціального потенціалу в соціумі [3].

Отже, соціалізація студента з ООП – процес і результати засвоєння учасником освітнього процесу певних знань і вмінь, навичок, цінностей, зразків поведінки, що дає йому змогу стати дієздатним учасником соціальних відносин як повноцінний громадянин, працівник і сім'янин.

Література

1. Гарасимів Т.З. Особистість та проблеми її соціалізації. *Форум права*, 2009. №3. С. 156-161.
2. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. Київ: «А.С.К.», 2012. 308 с.
3. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
4. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.

Ковальова Ольга Іванівна,
викладач математики
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ONLINE-ПЛАТФОРМИ ЯК ЗАСІБ ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Потужний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, розвиненість персональних ІТ-пристроїв із підвищенням рівня доступу освітніх закладів до Інтернету, застосування електронних комп'ютерів, симуляторів, тренажерів сприяють трансформації традиційної освітньої моделі.

Сьогодні стійкої позиції набуває змішане навчання як таке, що поєднує традиційну класноурочну систему та сучасну цифрову освіту. Тобто студенти мають змогу навчатися за власною траєкторією, у будь-який зручний час, незалежно від позиціонування; отримувати доступ до освітніх ресурсів, зв'язуватися з іншими користувачами, здійснювати закріплення навчального матеріалу залежно від потреби.

Реалії сьогодення свідчать, що цій темі в Україні присвячені дослідження таких видатних науковців, як В. Биков, Я. Булахова, О. Бондаренко, В. Заболотний, О. Міщенко, О. Пінчук, О. Шестопад та ін. Проте, незважаючи на велику кількість публікацій, питання залишається актуальним.

Всесвітня мережа пропонує достатньо засобів для телекомунікацій, медіатрансляцій, запису відео з екрану, мережових функцій управління, моніторингу та кардинально нові сервіси, що дозволяють здобувачу освіти віддалено використовувати засоби обробки та зберігання даних (хмарні технології).

Серед найпопулярніших математичних онлайн-платформ можна виокремити:

- Kahoot – сервіс для створення інтерактивних навчальних вправ;
- Geogebra – сервіс, призначений для викладання математики;
- Edmodo – освітня технологічна платформа з організації дистанційної комунікації, співпраці учасників навчального процесу;
- MACSYMA – система комп'ютерної алгебри, що містить багато математичних методів, які використовують у науці й техніці: знаходження границь, похідних, невизначених і визначених інтегралів, спрощення виразів, операцій над векторами, матрицями, розв'язування систем нелінійних рівнянь та інше. За допомогою цього засобу можна розв'язувати задачі як чисельно, так і символічно та графічно;

– WolfRamAlpha – це онлайн-сервіс, база знань і набір обчислювальних алгоритмів, що діють за системою запитань і відповідей;

– EUREKA – програмний засіб, за допомогою якого можна розв’язувати системи лінійних і нелінійних рівнянь та нерівностей і перевіряти знайдені розв’язки, розв’язувати задачі лінійного програмування, будувати графіки та інше;

– GRAPHER – програмний засіб, за допомогою якого можна будувати до 10-и графіків на одній координатній площині, масштабувати осі, виводити заголовки й коментарі, друкувати графіки на папері, зберігати графічну та числову інформацію у файлах;

– Alpha – математичний тренажер, створений для дистанційної підготовки до ЗНО, ДПА, тематичних і поточних контрольних робіт із математики;

– SMART-технології – навчальне середовище, що включає комплект технічних засобів (мультимедійні інтерактивні дошки, мультимедійні інтерактивні столи, смарт-системи тестування, персональні планшети, смартфони, smart-панель, смарт-ігри) тощо.

Поміж усієї різноманітності програм важко обрати найкращу. Кожна онлайн-платформа має деякі переваги та недоліки. Для онлайн-заняття насправді потрібно не так багато, але часто студентам складно зорієнтуватися в цьому різноманітті програмних засобів, тому серед найголовніших властивостей є простота використання.

Таким чином, зручність використання математичних онлайн- платформ залежить від ступеня їх адаптації до потреб здобувачів освіти, а також уміння використовувати всі можливості й функції системи, що існують.

Література

1. Дейніченко Т.І. Сутність педагогічної підтримки та її застосування при викладанні математики / Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики: Зб. наук. праць: В 3 томах. Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2004. Т.1: Теорія та методика навчання математики. С. 45-52.

2. Заріцька С.І., Литвиненко Н.І. Методичні аспекти впровадження електронного навчання в закладах загальної середньої освіти: методичний посібник. Київ, 2019. 64 с.

3. Попова О.В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті. Харків: «ОВС», 2001. 256 с.

4. Прокопенко А.І., Доценко С.О. Цифрова компетентність майбутнього фахівця. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2019 р.). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди. С. 196 – 199.

5. Семеніхіна О., Юрченко А. Уміння візуалізувати навчальний матеріал засобами мультимедіа як фахова компетентність учителя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. Випуск 33. С. 176 – 179.

Колтакова Милана Юрїївна,
викладач економічних дисциплін
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСОБУ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ НА ЗАНЯТТЯХ З ЕКОНОМІКИ

Інформаційна епоха характеризується широким відтворенням інформації і знаннями. Економіка є глобальною і носить інформаційний характер, тобто наявність своєчасної та необхідної інформації стає фактором успішної конкуренції організацій.

Розвиток інформаційних технологій, нових способів комунікацій вимагає створення в соціально-економічній системі гнучкої мережевої структури управління, орієнтованої на інновації, інформацію, інтелектуальну власність, нові технології організації бізнес-процесів, делегування повноважень та відповідальності.

Для сучасної людини необхідні навички сприйняття інформації, уміння правильно розуміти значення аудіовізуальних образів і, як наслідок, більш компетентно та вільно поводитися з інформаційними потоками й орієнтуватися в них.

Метою інноваційної діяльності є якісна зміна особистості учня в порівнянні з традиційною системою. Це стає можливим завдяки впровадженню в професійну діяльність не відомих практиці дидактичних і виховних програм; самостійному орієнтуванню в одержуваній інформації; формуванню творчого нешаблонного мислення; розвитку студентів, максимального розкриття їхніх природних здібностей завдяки використанню новітніх досягнень науки і практики. Інноваційна діяльність в освіті спрямована на духовне вдосконалення людини і здатна забезпечувати перетворення всіх типів практик, що є в суспільстві.

Однією з основних цілей економічної освіти є формування економічного способу мислення. Цю ідею вдало сформулював Джон Кейнс: «Економічна теорія не є набір вже готових рекомендацій, які застосовуються безпосередньо в господарській політиці. Вона є скоріше засобом, ніж вченням, інтелектуальним інструментом, технікою мислення, допомагаючи тому, хто володіє нею, приходити до правильних висновків». Але що називається технікою мислення? У найзагальніших рисах можна сказати, що це якась передумова про те, чим людина керується у своїй поведінці.

Застосування інформаційних технологій у системі освіти дозволяє вдосконалювати навчальний процес шляхом упровадження інноваційних технологій не тільки в навчання, а й у контроль знань, що визначає, якою мірою досягнуто мету навчання, виконує освітню (навчальну) і виховну функції. Завдяки контролю учні корегують свої знання й пізнавальну діяльність.

Однією з найбільш ефективних форм контролю знань учнів на сьогодні є використання комп'ютерного тестування, що об'єктивно оцінює знання, дозволяє провести оцінку рівня засвоєння всього матеріалу навчальної дисципліни. Таким чином, на кожному етапі навчання здобувачі освіти задоволені результатами своєї праці, що стимулює їх досягати найкращих результатів.

Застосування в практиці викладання економіки інноваційних методів навчання сприяє підвищенню розумової активності учнів, а отже, й ефективності уроку. Навіть більш пасивні здобувачі освіти включаються в активну діяльність із величезним бажанням. У них спостерігається розвиток навичок оригінального мислення, творчого підходу до вирішування проблем. Крім того, формуються такі ключові компетенції, як-от: вміння брати на себе відповідальність за прийняття рішень, жити з людьми інших культур, працювати з різними видами інформації; толерантність; повага до людей інших національностей, релігій, мови; здатність постійно підвищувати свою освіту й т. д.

Література

1. Атаманчук П.С. Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний інститут, 1997.

2. Опарін А.В., Бритаўська О.П. Досвід контролю базових знань студентів за допомогою системи комп'ютерного тестування. Інформаційно-аналітичний портал «Вища освіта», 6.12.2012.

3. Растринин Л.П., Компьютерное обучение и самообучение. Информатика и образование, 1991. №6. С. 86-88.

Кладов Сергій Анатолійович,
методист КПНЗ «Центр дитячої та юнацької творчості
«Дружба» Криворізької міської ради

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ЕСТЕТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Проблема естетичного виховання, формування естетичних інтересів учнівської молоді не є новою. Її розробленням займалися такі вчені, як Л. Виготський, Д. Кабалецький, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. Сьогодні естетичне виховання розглядається як процес формування та розвитку естетичної емоційно-почуттєвої і ціннісної свідомості особистості. Цей процес відбувається в діяльності, яка спрямовується на сприйняття та перетворення дійсності за законами краси під впливом мистецтва й різноманітних естетичних об'єктів і явищ реальності.

Естетичне відношення до дійсності є одним з універсальних аспектів культури особистості, що орієнтує її на естетичні об'єкти та їх властивості, порушує естетичні емоції, оцінні судження, сприяє регулюванню діяльності.

У першоджерелах (О. Атепаєва, О. Дем'янчук, Н. Дьоміна, М. Каган,

Є. Квятковський, Б. Лихачов, В. Філіппова, Л. Рубіна) «інтерес» потрактовується з двох позицій: з точки зору гуманістичної психології та теорії діяльності. Інтерес у сучасній науці розглядається як важливий феномен у житті людини, що спричиняє вплив на її самосвідомість, сприйняття навколишнього світу й реалізацію своїх прагнень у діяльності. Розвиток інтересу виражається в появі схильності – переваги, пристрасті до певного виду діяльності й формуванні відповідно до цієї діяльності спеціальних здатностей. Під естетичним інтересом розуміють наявність в суб'єкта внутрішнього спонукання (мотиву) до пізнання естетичної дійсності, в основі якого лежить не тільки потяг до краси, але й прагнення оцінювати явища з точки зору уявлення про красу [2].

О. Дем'янчук визначив *структуру естетичного інтересу*, його інтелектуально-емоційно-вольову характеристику. Основу естетичних інтересів становлять естетичні процеси, що дають людині естетично неповторну та індивідуальну насолоду [2, с. 12]. Інтелектуальний компонент інтересу ґрунтується на акті естетичного пізнання, під його впливом значно активізуються розумові процеси, а будь-яка діяльність стає цілеспрямованішою і продуктивнішою. Естетичний інтерес звернений до істотного в предметі, тому поверхнева поінформованість не дозволяє осуджувати його красу. В основі будь-якого інтересу – знання, й естетичні знання здобуваються активною розумовою діяльністю. Вольовий компонент зумовлює прагнення особистості долучатися до активних форм творчої діяльності та суттєво впливати на характер її проходження. Емоційний компонент характеризує різні почуття, що супроводжують процес звернення до об'єкта й зумовлюють вибіркову спрямованість на нього.

Традиційно вважається, що система естетичного виховання охоплює переважно предмети естетичного циклу: музику, образотворче мистецтво, літературу тощо. Проте джерела естетичного інтересу є набагато ширшими, вони містяться не тільки в мистецтві, а перебувають у живій природі, у праці, спілкуванні, у дослідницькій діяльності тощо. На жаль, часто педагоги не приділяють увагу естетиці змісту навчального матеріалу, естетиці оточення учня, зовсім не береться до уваги виховання естетичної вразливості до процесу й результатів пізнавальної діяльності. Проблема формування естетичних інтересів загострюється дефіцитом часу, значним обсягом освітнього компоненту, недооцінкою гуманітарного змісту науково-технічного складника позашкільної освіти. Тим часом розвиток естетичного інтересу відбувається на різних рівнях навчання в закладі освіти, проте набуває повноцінності лише в самоосвіті, у процесі саморозвитку особистості [2]. Значні можливості має при цьому гурткова робота.

Ураховуємо тезу про те, що позашкільна освіта, маючи ключовими словами «саморозвиток», «самовизначення» й «самореалізація» особистості дитини, покликана спровокувати вибухове зростання нових технологій та засобів навчання учнівської молоді. Серед сучасного технологічного інструментарію в системі освіти різного рівня центральне місце посідають і цифрові технології.

Станом на сьогодні введено в дію Цифрову адженду України – 2020 р., пройшов обговорення проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року. У межах цих ініціатив відбуваються зміни в освітньому просторі, що спричинені широким запровадженням цифрових технологій. Поступово й неухильно створюються нові форми і методи навчальної роботи, впроваджуються нові напрями позашкільної освіти, що успішно функціонують в умовах цифровізації суспільства. Першим кроком стало відкриття нових типів гуртків для учнівської молоді («Цікава інформатика», «Вебдизайн», «Робототехніка і комп'ютерне моделювання», «Комп'ютерна графіка і дизайн» тощо), зміст яких охоплює і естетичний компонент. У цьому випадку йдеться про створення естетичних об'єктів засобами цифрових технологій.

Зміст роботи гуртків базується на розумінні того, що естетичне ставлення людини до світу за своїм характером ширше й універсальніше, ніж інші, адже коли людина переживає естетичне хвилювання, всі почуття її загострені, збільшується обсяг та якість сприйняття пізнавальної інформації. Сформовані потреби і звички оцінюються з точки зору досконалості, естетичний інтерес до предметів доводить будь-яку діяльність до її естетичної завершеності, до оптимального результату. Отже, розвиваючи естетичний інтерес учня на заняттях навіть технічного гуртка, забезпечуємо його безпосередній естетичний зв'язок зі світом природи і світом людей, максимально сприяємо загальному розвитку учня як людини.

Водночас цифрові технології значно підвищили продуктивність занять на художньо-естетичному напрямі позашкільної освіти. Інтереси можуть бути викликані думкою, ідеєю, теорією, і вони тим сильніше, чим глибше людина проникає в істотні зв'язки. Керівники гуртків задля цього активно використовують мультимедійні й інтернет-технології, засоби комп'ютерної візуалізації, технології віртуальної і доповненої реальності з метою сприйняття та дослідження образотворчих об'єктів, опрацювання моделей, формування навичок роботи з інформацією. Головною перевагою цих технологій є те, що всі вони не експлуатують пам'ять учня, а формують механізми мислення, забезпечуючи стимулювання самостійної та вмотивованої пізнавальної та розумової діяльності, викликають щирі естетичні емоції та переживання.

За допомогою цифрових технологій стали можливими віртуальні екскурсії, художньо-естетичні проєкти, вебквести, віртуальні виставки в системі позашкільної освіти. Цифрові технології, зокрема смарт- і дистанційні технології, дозволили створювати віртуальні середовища й спільноти для організації ефективної педагогічної взаємодії.

У цих умовах змінюється методична робота з педагогами. Зокрема, у м. Кривий Ріг для потреб освітян, учнів і їх батьків засновано освітній портал (<http://kreducloud.com/>), що серед своїх вкладень містить і матеріали для позашкільної освіти (<http://kreducloud.com/%d0%b7%d0%bf%d0%be/>). Чималими можливостями володіють вебсайти закладів позашкільної освіти, персональні сайти керівників гуртків, спеціальні канали на YouTube.

Отже, сфера використання цифрових технологій постійно зростає. Головними у сфері позашкільної освіти є принципи розвивальної спрямованості, адаптивності до індивідуальних запитів, особливостей та потреб учнів; пріоритету діалогу та практики; керованості; різноманітності використовуваних елементів нових педагогічних технологій; комфортності у створенні освітнього процесу; необмеженості освітнього простору.

Література

1. Методика організації виховної роботи в сучасній школі / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьєва, Н. І. Зеленкова. Кривий Ріг : КДПУ, 2008. 210 с.

2. Чехурський А. С., Дем'янчук О. Н. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату : монографія. Луцьк: Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2017. 219 с.

Кривошей Марина Олександрівна,

завідувач навчально-виробничими практиками

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

З огляду на карантинні обмеження в Україні дистанційне навчання стало невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу. Не лише інтеграція елементів дистанційної освіти, а й повний перехід на дистанційну форму навчання висувають неабиякі виклики традиційним формам викладання іноземної мови в українських закладах освіти. Проблеми впровадження дистанційної форми навчання вивчаються багатьма науковцями [5], проте особливості реалізації дистанційного навчання іноземної мови за професійним спрямуванням ще не достатньо вивчені.

За визначенням В. П. Тихомирова, дистанційна форма навчання – це нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання, за якої студенти віддалені від викладача в просторі й часі, проте мають постійну можливість підтримувати з ним діалог у віртуальному просторі. Така форма навчання потребує використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що дають змогу навчатися без особистого контакту між викладачем і студентом на відстані. Саме відсутність особистого контакту може стати причиною виникнення психологічного дискомфорту і у викладача, і у студентів [4].

Іншою проблемою організації дистанційного навчання є зміна ролі викладача. У ролі організатора навчального процесу або педагогічного консультанта виступає саме викладач, а акцент у навчанні зміщується на самостійну роботу студента. Усе це спонукає до пошуку нових засобів

навчання, що б відповідали вимогам і потребам освітнього процесу в умовах дистанційного навчання [1].

Дистанційне навчання відбувається в синхронному й асинхронному режимах. Під час синхронного режиму учасники освітнього процесу одночасно перебувають у вебсередовищі, водночас в асинхронному режимі освітній процес відбувається за зручним для викладачів і студентів графіком. Перевагою синхронного режиму є можливість співпраці в режимі онлайн шляхом миттєвих повідомлень та негайного зворотнього зв'язку.

Застосування інформаційних технологій – це основа успішної реалізації дистанційної форми навчання. Інформаційні технології – узагальнююче поняття, що описує різні методи, способи й алгоритми збирання, зберігання, оброблення, представлення й передавання інформації [3]. Серед провідних напрямів залучення інформаційних технологій у вивченні англійської мови за професійним спрямуванням виокремлюють такі: використання інформаційних технологій із метою навчання шляхом моделювання, наочного представлення мовних і мовленнєвих процесів і явищ; організація тренування у використанні навчального матеріалу (формування мовленнєвих умінь і мовних навичок); контроль та оцінювання рівня сформованості умінь і навичок; зберігання, збір й обробка інформації; забезпечення діалогу, комунікації за допомогою комп'ютерних мереж. Застосування інформаційних технологій в умовах дистанційного навчання відбувається на основі впровадження сучасних інтерактивних платформ і додатків.

Для синхронного навчання є багато сервісів і програм, які уможливають реалізацію безпосереднього аудіовізуального контакту викладача зі студентами, що є невід'ємною частиною практичних занять з іноземної мови.

В Україні набули популярності програми Zoom і Google Meet. Вони використовуються переважно в ситуаціях особистого спілкування. І Zoom, і Google Meet мають досить зручний функціонал, зокрема наявність відео- й аудіозв'язку, чат, можливість надавати доступ великій кількості учасників. Наприклад, Google Meet дозволяє залучати до онлайн-сесії до ста осіб, що робить його відмінним інструментом для проведення практичних занять і конференцій. Переваги застосування додатків Zoom і Google Meet такі:

1. Якість підключення (за умови швидкісного Інтернету).
2. Якісний відео- й аудіозв'язок із кожним учасником.
3. Організатор має можливість вимкнути й увімкнути аудіозв'язок зі студентом, а також надіслати запит учасникам на включення відео/аудіо.
4. Можливість надання спільного доступу до екрана (screen sharing). Організатор може призупинити демонстрацію екрана в будь-який час.

Реалізація дистанційного навчання в асинхронному форматі може відбуватися на базі платформ Moodle, Google Classroom, Google Workspace (G Suite), Edmodo й інших.

Найбільш популярною платформою організації дистанційного навчання в асинхронному режимі стала Google Classroom – безкоштовний вебсервіс Google, що дозволяє створювати завдання в електронному форматі. Google Classroom дає можливість розробляти тестові бази даних для своєчасного

контролю знань студентів. Перевагою сервісу Google Classroom є те, що він пов'язує Google Docs, Google Drive, Google Calendar і Gmail. Це дозволяє повноцінно організувати дистанційне навчання, використовуючи відео-, текстову і графічну інформацію. Викладач має змогу контролювати навчальну діяльність студентів, переглядати результати виконання вправ, застосовувати різні форми оцінювання, а також коментувати виконання завдань. Google Classroom надає статистичну інформацію, що дозволяє ефективніше коригувати навчальну діяльність студентів [2].

Отже, формування лінгвістичної компетентності студентів в умовах дистанційної форми навчання передбачає застосування синхронного та асинхронного режимів навчання й відбувається на базі інтернет-платформ і додатків. Перехід до дистанційної форми навчання вимагає використання інформаційних технологій і модифікації традиційних методів викладання англійської мови, що зумовлює необхідність проходження педагогічними працівниками курсів підвищення кваліфікації.

Проблематика навчання англійської мови в дистанційному режимі охоплює особливості реалізації конкретних методів викладання, новітні інструменти, що можуть використовуватися викладачами в дистанційній роботі зі студентами, психологічну специфіку взаємодії викладача і студентів в умовах дистанційного навчання тощо.

Література

1. Вакуленко О.Л., Попович Р.Г., Тимошук І.О. Формування і розвиток стратегій дистанційного вивчення іноземних мов у контексті модернізації освітньої системи України. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. Наукові записки РДГУ, 2017.

2. Дерев'янченко Н.В. Особливості організації навчального процесу під час дистанційного навчання на кафедрі латинської мови та медичної термінології ХНМУ. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики психології і педагогіки вищої школи: збірник статей V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 19-20 листопада 2020 р.)*. Полтава: Вид-во «Астроя».

3. Кадемія М.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. Львів: Вид-во «СПОЛОМ».

4. Тихомиров В.П. Мир на пути Smart education. Новые возможности для развития. *Открытое образование*, 2011. № 3.

5. Шинковська І.Л., Заєць І.П. Особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти. *Зб. Статей учасників XV Всеукр. практ.-пізнав. конф. «Наукова думка сучасності і майбутнього»*. Громадська організація «Вектор пошуку». URL: <http://naukam.triada.ua>.

Крученко Світлана Володимирівна,
методист Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ПОРЯДОК ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧА ТА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна система освіти вимагає зосередити головну увагу на формуванні нового покоління працівників освітньої галузі із постійним підвищенням рівня професійної педагогічної майстерності педагогів, розвитку творчої ініціативи, здатності до інновацій, спроможності до аналізу власної діяльності, пошуку й невпинного руху вперед.

Професійний розвиток викладача та майстра виробничого навчання закладів фахової передвищої освіти передбачає безперервний процес набуття нових та вдосконалення раніше набутих професійних та загальних компетентностей, необхідних для професійної діяльності, вимагає постійну самоосвіту та інші види і форми професійного зростання й може здійснюватися шляхом формальної та неформальної освіти, стажування, здійснення професійної діяльності тощо. Основними складовими професійного розвитку педагогічних працівників є підвищення кваліфікації та стажування. Підвищення кваліфікації є необхідною умовою проходження атестації у порядку, визначеному законодавством.

Процедуру, види, форми, обсяг (тривалість), періодичність, умови підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів освіти і установ усіх форм власності та сфер управління, включаючи механізм оплати, умови та процедуру визнання результатів підвищення кваліфікації визначено Порядком підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників (далі – Порядок), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників».

За нормами чинного законодавства педагогічні працівники закладу фахової передвищої освіти відповідно до Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту» зобов'язані щороку підвищувати кваліфікацію за такими основними напрямками:

- розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій);
- формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України «Про освіту»;
- психолого-фізіологічні особливості здобувачів освіти певного віку, основи андрагогіки;
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі студентів з особливими освітніми потребами;

– використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі, включаючи електронне навчання, інформаційну та кібернетичну безпеку;

– мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність;

– формування професійних компетентностей галузевого спрямування, опанування новітніми виробничими технологіями, ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, станом і тенденціями розвитку галузі економіки, підприємства, організації та установи, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями;

– розвиток управлінської компетентності (для керівників закладів освіти та їх заступників) тощо.

Порядком передбачено алгоритм організації процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладом освіти.

Кучер Ігор Вікторович,

викладач фізичного виховання, фізичної культури

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

УПРОВАДЖЕННЯ СПОРТИВНИХ ЄДИНОБОРСТВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Період навчання у ВНЗ є одним із найважливіших у житті людини взагалі. Беручи до уваги те, що після закінчення ВНЗ людина є дипломованим спеціалістом тієї чи іншої галузі, варто зазначити, що саме майбутня професія ставить свої вимоги до здобувачів освіти у процесі навчання.

Помилковою є думка студентів, які вважають: для того щоб стати успішним професіоналом, досить звичайних занять із фізичного виховання. Адже, звичайно, кожна професія пред'являє до людини специфічні вимоги й нерідко значно високі до її фізичних якостей і прикладних навичок. У зв'язку з цим і виникає необхідність профілювання процесу фізичного виховання в ході підготовки студентів до трудової діяльності, поєднання загальної фізичної підготовки зі спеціалізованою [2]. Тож не можна сказати, що одним студентам у ВНЗ потрібні спеціальні заняття з фізичного виховання, а іншим – ні. Кожний вищий навчальний заклад має надавати здобувачам освіти можливість отримувати практичні навички фізичного виховання спеціального характеру.

Таким чином, студентам потрібне обов'язкове впровадження у практику фізичного виховання занять спеціалізованого характеру.

Детальніше проаналізуємо та аргументуємо ідею щодо впровадження в практику фізичного виховання у ВНЗ саме занять зі спортивних єдиноборств.

Безперечно, цей вид практичних занять у вищих навчальних закладах не є новим. Але сьогодні такий спецкурс є обов'язковим для студентів далеко не у всіх ВНЗ. Є тенденція, що заняття спортивними єдиноборствами корисні лише для майбутніх спеціалістів правоохоронних органів та деяких інших студентів, які навчаються за спеціальністю «Правознавство».

Однак спортивні єдиноборства мають стати обов'язковою складовою фізичного виховання для здобувачів освіти всіх спеціальностей.

Насамперед потрібно дати визначення спортивним єдиноборствам. Це вид бойової діяльності, система якої адаптована під спортивні правила, а методика її викладання – під дітей різних вікових категорій. У широкому розумінні спортивними єдиноборствами можна вважати бій між суперниками в рамках різних спортивних правил тільки з використанням можливостей власного тіла. Ці способи ведення бою існують протягом багатьох століть і продовжують розвиватись. Що стосується технічного арсеналу, то це удари руками й ногами, кидки, больові та задушливі прийоми, а також прийоми реанімації [1].

За даними Міністерства охорони здоров'я України майже 90% учнів і студентів мають відхилення у стані здоров'я, понад 50% – незадовільну фізичну підготовку. Низький та нижче середнього рівень фізичного здоров'я студентів: у віці 16-19 років – 61%, 20-29 років – 67,2%. Щороку до лав Збройних сил України за станом здоров'я не призивається кожний четвертий юнак призовного віку. З початком 90-х років чисельність підлітків, залучених до занять спортом у різних спортивних організаціях, скоротилася на 620 тис. чоловік. Це не лише негативно позначилося на стані здоров'я молоді, а й призвело до поширення антисоціальних кроків серед цього контингенту [4].

Також велику стурбованість викликає саме ставлення студентів до фізичного виховання як навчальної дисципліни. Байдужість і незацікавленість у процесі навчання призводять до того, що здобувачі освіти взагалі не відвідують заняття.

Проте головною метою освітньої реформи є саме мотивування та зацікавлення молоді до навчального процесу. Фізичне виховання у ВНЗ – це не просто дисципліна, що треба «пройти». Саме на заняттях із фізичного виховання студенти можуть підтримувати свій стан здоров'я, а це є необхідним, оскільки будь-який навчальний процес потребує чергування розумової діяльності та фізичної.

Таким чином, упровадження спортивних єдиноборств у практику фізичного виховання у ВНЗ сприятиме збільшенню зацікавленості у студентів до занять фізичного виховання.

Варто підкреслити, що спортивні єдиноборства є корисними не лише для тих здобувачів освіти, які в майбутньому матимуть справу зі спортом, армією або іншими силовими структурами. Безперечно, ті ВНЗ, випускники яких будуть направлені на подальше працевлаштування до правоохоронних органів, мають обов'язково підготувати студентів до такої специфічної діяльності. Для цих здобувачів освіти спеціальні заняття зі спортивними єдиноборствами мають стати більш поглибленими.

Що стосується студентів інших ВНЗ, то для них спортивні єдиноборства також мають бути частиною навчальної дисципліни фізичного виховання.

По-перше, типові практичні заняття із фізичного виховання не є цікавими для сучасних здобувачів освіти. Спортивні єдиноборства не типовий вид спорту, а тому його впровадження у практику зможе залучити їх до активного відвідування занять, підвищить бажання навчатись і вдосконалюватись [5].

По-друге, спортивні єдиноборства потребують належної фізичної підготовки, що слугуватиме додатковим стимулом для здобувачів освіти в покращенні міцності і працездатності організму.

Фізична підготовка – це розвиток силових якостей, швидкості, витривалості, спритності, удосконалення рівноваги й витривалості. Швидкість – це насамперед бистрота виконання прийомів і миттєва реакція. Студенти – учасники освітнього процесу – мають бути оперативними. Цьому вони можуть навчитися завдяки заняттям зі спортивних єдиноборств.

По-третє, спортивні єдиноборства сприяють розвитку у здобувачів освіти процесу самоконтролю – самостійного регулярного спостереження за своїм психофізичним станом здоров'я. А також розвивається їхня самоорганізація, що є досить важливим протягом усього життя людини [5].

І останнім важливим моментом є те, що навички рукопашного бою, набуті студентами на практичних заняттях із фізичного виховання у ВНЗ, можуть знадобитися будь-коли. Для їх практичного застосування не обов'язково працювати у силовій структурі. У повсякденному житті прийоми рукопашного бою також нерідко стають у пригоді.

Сьогодні реформування освіти й галузі фізичної культури та спорту вимагає впровадження нових ідей, зокрема занять зі спортивних єдиноборств у практику фізичного виховання у ВНЗ. Це стане поштовхом для більш активного залучення студентської молоді до занять фізкультурою і спортом у цілому. Спортивні єдиноборства будуть корисним для кожного здобувача освіти, оскільки вони не тільки знадобляться в побуті, а ще й допоможуть розвинути такі корисні навички, як швидкість, оперативність, витривалість, що стане запорукою становлення здорового й фізично активного покоління.

Література

1. Блажко Ю.И. Рукопашный бой: учебник для курсантов и слушателей Института. Ленинград, 1990. 327 с.
2. Короткова Е.А., Сірик А.Є. Шляхи підвищення фізичного виховання у ВНЗ. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/30615/1/Kopotkova.pdf>
3. Мартинюк А.В., Мартиненко Ю.В., Суббот А.І. Розвиток рукопашного бою в Україні / Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств: Зб. тез IV міжн. (Інтернет) наук.-практ. конф. Харків: Акад. ВВ МВС України, 2010. 165 с.
4. Сотник О. До проблеми викладання фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць, 2013. № 1 (21). 251-256 с.
5. Українець Л.М. Рукопашний бій: науково-популярне видання-посібник, книга перша. Житомир: «Пресс-форум» – «Лімекс», 1994. 287 с.

Кушнір Ірина Олександрівна,
методист державного закладу професійної
(професійно-технічної) освіти
«Вище професійне училище № 55 м. Дніпро»

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О ДО ЗДІЙСНЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі свого розвитку українське суспільство як ніколи потребує серйозних модернізаційних змін, однією з важливих заповуток здійснення яких є трансформації в системі професійної освіти, завданням якої є підготовка висококваліфікованих працівників, здатних ефективно та продуктивно здійснювати свою професійну діяльність у змінених умовах. Проте досягнути реальних змін у ній можливо лише за умови внутрішньої готовності педагогічних працівників змінювати підходи до своєї діяльності та відповідати на виклики відповідно до сучасних вимог.

Дослідники визначають поняття готовності до інноваційної діяльності як активний і дієвий стан особистості, як систему властивостей, які забезпечують ефективність професійної діяльності педагогічного працівника. Сформована готовність до інноваційної діяльності поєднує в собі два взаємопов'язаних компоненти. Одним із них є інноваційний потенціал, під яким розуміють внутрішню готовність педагогічного працівника до змін заради покращення своєї професійної діяльності, наявність внутрішніх резервів для реалізації цієї готовності. Іншим складником є інноваційна компетентність, яка містить у собі професійні знання, вміння, навички та особисті якості педагога [1].

Необхідно відзначити, що реальне впровадження інновацій у систему професійної (професійно-технічної) освіти неможливе без насамперед високого рівня мотивації педагога, розуміння ним неможливості здійснювати якісну професійну підготовку, вирішувати ключові завдання освітньої діяльності та розв'язувати проблеми, що виникають, старими методами та прийомами. Розуміння необхідності й безумовної корисності новацій формують психологічну готовність педагога до змін, спонукає його до трансформації своєї педагогічної діяльності та націлювання її на вирішення новітніх завдань інноваційними засобами [2].

Не менш важливим чинником на сучасному етапі є високий рівень обізнаності педагогічного працівника щодо різноманіття інноваційних технологій, які можуть бути реалізовані в освітньому процесі, та вміння їх ефективно та доречно застосовувати. У роботі майстрів виробничого навчання та викладачів професійної підготовки доречність застосування інновацій є більш важливою, оскільки підготовка кваліфікованих робітників має свою специфіку, і важливо, захопившись інноваціями, не перетворити їх на головну мету своєї діяльності. Не потрібно забувати, що головним залишається підготовка висококваліфікованого спеціаліста, здатного до успішної професійної самореалізації в змінюваних умовах. Тому вимоги щодо

обізнаності з методики та методології, комплексу загальнотеоретичних знань, педагогічний досвід також продовжують залишатися одним із критеріїв професійної компетентності педагога.

Традиційні методи не завжди можна пристосувати до нових вимог, навіть за умови якісного переосмислення. Педагогічний працівник все частіше стикається з новими викликами, які породжують нестандартні проблеми, які насамперед вимагають таких же нестандартних рішень. З огляду на це набуває значення здатність педагогічного працівника до творчої та креативної діяльності, вміння бути оригінальним, вдаватися до імпровізації та експромту.

Запорукою продуктивного поєднання нового та традиційного у професійній діяльності педагогічного працівника є постійна рефлексія, відслідковування як процесу, так і наслідків своєї діяльності, аналіз ефективності застосування тих чи інших методик в освітньому процесі. Рефлексія є основою розвитку критичного мислення, яке дозволяє осмислювати й критично аналізувати процес та наслідки своєї професійної діяльності з точки зору її ефективності стосовно вирішення поставлених завдань, адекватність самих завдань та ідей тощо [2].

Отже, можна зробити висновок, що готовність майстра виробничого навчання та викладача професійного навчання до інноваційної діяльності є однією з головних умов успішності як їх професійної діяльності, так і реформування усієї системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні відповідно до вимог сучасності.

Література

1. Бартків О. Готовність педагога до інноваційної діяльності. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2010. № 1. С 52–58.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.
3. Михайлишин Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект. *Вісник Львівського університету*. Серія педагогіка. 2016. Вип. 31. С. 11–18.

Левченко Ірина Миколаївна,

заступник директора з навчально-виховної роботи
КПНЗ «Центр дитячої та юнацької творчості «Дружба»
Криворізької міської ради

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА НАМІРІВ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ

Професійний інтерес є важливим новоутворенням старшого шкільного віку. Він успішно формується на підґрунті пізнавального інтересу й у спеціально організованій діяльності, що безпосередньо пов'язана з майбутньою професією як результат усвідомлення її суспільної та особистої значущості й емоційної привабливості. Професійний інтерес знаходить свій вияв у бажанні глибше дізнатися про основи, перспективи професії, в

усвідомленому й сумлінному ставленні до оволодіння тими якостями, що будуть корисними в професійній діяльності, а також у визначеному рівні готовності працювати за обраним фахом (О. Білецька, Р. Білоус, І. Дубровіна, Є. Климов, Д. Тхоржевський, С. Яланська та ін.).

Додаткова освіта має значні можливості щодо формування особистості учня. Гуртки в системі позашкільної освіти є дієвим інструментом у вирішенні низки завдань, пов'язаних із розвитком професійних інтересів і намірів учнів. Зокрема, прищеплення інтересу до галузі діяльності, яка може стати в майбутньому професійною, долучення учнів до спеціально організованої квазіпрофесійної діяльності, розширення та поглиблення професійних знань, отриманих у закладі освіти, розвиток професійно значущих індивідуальних нахилів і обдарувань, творчої активності, ініціативності й самостійності, озброєння учнів методами здобуття знань, формування інтересу до інтелектуальної та практичної праці, організація змістового дозвілля, спрямованого на моральний й естетичний розвиток учнівської молоді, формування основ професійної культури.

Важливою закономірністю в розвитку професійних уподобань учнів є їх зв'язок із пізнавальним інтересом, який зі свого боку ініціює прагнення займатися саме тією діяльністю, що приносить задоволення. Головним впливовим фактором є позитивні емоції, радість від продуктивної праці. Для цього потрібно, щоб керівник гуртка намагався при будь-якій нагоді наголошувати на успіхах учня, а за необхідності – створювати ситуації успіху та підкреслювати значення результатів роботи для майбутнього вихованця. Формуючи цілі, завдання і зміст гурткової роботи, педагог має врахувати розвиток пізнавальних інтересів учнів у контексті загальної професійної орієнтації та специфіки гурткових занять. Тематика роботи гуртка повинна охоплювати відомості про галузь людської практики та її історичний поступ, зміст професій у ній, особливості праці й професійні перспективи. Довели свою доцільність різноманітні заходи пізнавального змісту, одним із компонентів яких є кваліфікаційні випробування і професійні консультації [2].

Дослідники вбачають зв'язок між розвитком професійних інтересів і намірів та професійно важливими якостями особистості учня, серед яких центральне місце посідають самостійність, ініціативність, творчий підхід до дорученої справи. Ці якості успішно формуються тоді, коли керівник гуртка допомагає вихованцеві в плануванні своїх дій. Доцільно на кожному занятті висувати перед гуртківцями цілі й завдання, пов'язані як з виконанням запланованої роботи, так і з майбутньою професійною діяльністю, разом з ними обговорити й чітко визначити етапи, послідовність дій та умови організації праці. Для формування самостійності як основи багатьох професійних та особистісних якостей успішної людини важливо поступово збільшувати обсяг самостійної роботи учнів, надавати їм свободу вибору завдань, перекладати функції планування, пошуку інформації та вибору способів і засобів навчальної праці на учнів. Ще одним прийомом формування зазначених якостей є створення в межах роботи гуртка консультантів, помічників, тренерів з боку учнів [3].

Розвиток сміливості, кмітливості, оригінальності тощо, які є важливими для професійного життя в нашому суспільстві, проходить успішніше, коли на заняттях перед гуртківцями висуваються навчальні завдання, розв'язати які неможливо відомим шляхом. Тож гурткові заняття мають проходити з використанням як репродуктивних методів роботи, так і проблемних, пошукових, дослідницьких. До цих методів варто переходити тоді, коли учні набули базових знань, відпрацювали первинні вміння та навички. Це особливо актуально під час засвоєння технологічних процесів, їх окремих елементів, базових технік. Керівникові гуртка бажано підходити диференційовано до оцінки результатів праці кожного учня, уважно стежити за його індивідуальними досягненнями та надавати завдання, складність яких поступово нарощується. Серед системи завдань необхідно передбачити завдання на перенесення знань у можливу професійну сферу. До нових підходів в організації такої квазіпрофесійної діяльності належить кейс-метод, метод проєктів, ігрове проєктування. Такі комплексні навчальні методи підвищують емоційний тонус гурткових занять, дозволяють учням у невимушеній формі з'ясувати особливості вирішення професійних проблем.

Культуру праці дослідники вважають однією з важливих умов розвитку професійних інтересів і намірів учнівської молоді. До цього варто додати, що праця, організована на науковій основі, стимулює творчу ініціативу, сприяє продуктивності та ефективності навчальних дій. Виховання культури праці розпочинається з кабінету, де проводяться заняття гуртка. Доцільно забезпечити в ньому зразковий порядок, естетичне оформлення та належне облаштування робочого місця гуртківців. Керівникові гуртка необхідно привчити учнів утримувати свій робочий простір у визначеному порядку, дбайливо поводитися з інструментарієм, облаштуванням. Від цього залежить не лише продуктивність роботи гуртка, але й емоційне налаштування учнів. Слід також подбати про наявність наочності профорієнтаційного характеру [2].

Ще в період шкільного навчання учнів необхідно готувати до реальних труднощів, які притаманні професійному життю. Залежно від напрямку діяльності гуртка доцільно планувати й проводити екскурсії, зокрема й віртуальні, на виробництво, у сфери обслуговування, музеї, на виставки, відвідувати заходи, які організовуються підприємствами та організаціями, дотичними до напрямку позашкільної освіти. Серед таких заходів виставки, фестивалі, ярмарки, концерти, дні відкритих дверей тощо. Варто встановлювати зв'язки з закладами освіти відповідного спрямування з метою наступного професійного вибору учнівської молоді. Традиційними для м. Кривий Ріг є проведення фестивалю «Ніч індустріальної культури», «Древофест», а також заходу профорієнтаційної спрямованості – фестиваль професій «KrivbassCitySkills». Цінність цих заходів полягає в тому, що вони можуть бути організовані й відвідані учнями разом з батьками, на них вони можуть ознайомитися з актуальними для регіону професіями, закладами освіти, отримати профконсультації. Готуються до цих заходів і заклади позашкільної освіти. Для них це нагода розкрити систему педагогічної роботи закладу, досягнення та перспективи, налагодити зв'язки, залучити нових вихованців.

Значну роль у розвитку професійних інтересів учнів відіграє гра. Довели свою результативність діагностичні, загальноорієнтовальні, ділові й рольові професійноорієнтовальні ігри, заняття у формі гри («Я і моя майбутня професія», «Професія моїх батьків», «Професія майбутнього», «Виставка моїх професійних досягнень»).

Тим часом головним чинником розвитку професійних інтересів і намірів учнів є особистість керівника гуртка. Тільки самореалізований у своїй професії керівник гуртка здатен прищепити своїм вихованцям належні якості, продемонструвати їм шлях до професійного успіху.

Література

1. Ковальчук В. І. Формування культури праці учнів ПТНЗ художнього профілю: методичний посібник. Чернівці : Вид-во «Місто», 2004. 137 с.

2. Лаврентьева О. Теорія і методика професійного та профільного навчання: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2017. 60 с.

3. Яланська С. Система профорієнтаційної роботи у навчальному закладі. *Психолог*. 2013. № 11/12. С. 80–83.

Малишева Неля Вікторівна,

викладач фахових дисциплін

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету

імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сучасна українська освіта характеризується зміною пріоритетів у змісті освітнього процесу – навчання та виховання. Ці зміни обумовлені новим соціальним запитом і передбачають модернізацію цілей, змісту й результатів навчання, у центрі яких є особистість, здатна до творчості, мобільна, відповідальна за свою діяльність, мотивована до безперервної освіти впродовж життя й самовдосконалення.

Зміна ролі освіти в суспільстві спонукала до поширення інноваційних процесів у системі освіти, і соціально пасивна, репродуктивна освіта, що здійснювалася за традиційними схемами, поступово відходить. Сучасна ж освіта набуває характеру соціально активного, творчого, спрямованого на розвиток особистості майбутнього фахівця суспільного інституту.

Таким чином, результатом освітнього процесу має бути професійно підготовлений компетентний викладач, активний, творчий, наділений почуттям обов'язку та відповідальності перед суспільством, який уміє адаптуватися до сучасного плінного світу, характерною тенденцією якого є неперервне зростання кількості інформації, підвищення ролі особистості, інтелектуалізація її діяльності.

Наразі розробляються різні підходи до побудови концептуальної бази такої системи освіти, яка б найбільшою мірою відповідала матеріальним і духовним потребам нашого часу, використовувала інноваційні досягнення науки та спрямовувалась на формування гармонійної, творчої особистості сучасного педагога. Оскільки нині освіта потребує висококваліфікованих творчих викладачів, то основним напрямком професійної школи є підготовка педагогів, здатних до інноваційної діяльності.

Пріоритетні напрями розвитку сучасної освіти пов'язані з посиленням взаємодії наукових знань, підвищенням якості освіти та проведенням наукових досліджень, підтримкою інноваційних технологій і знань, збільшенням доступу до інформації і технологій спілкування, з використанням інноваційних технологій задля досягнення глобальних соціальних цілей.

У зв'язку з цим на національному рівні серед інших пріоритетів планується: реформування національної та регіональної систем досліджень, розробок та інновацій; упровадження системи спільного з країнами ЄС створення соціальних програм; поширення сучасних технологій; підтримка випускників наукових, математичних й інженерних факультетів; зміна навчальних планів занять в українських закладах освіти відповідно до принципів розвитку творчих здібностей, інновацій та підприємництва; пріоритетність розвитку творчих здібностей, інновацій та підприємництва; важелів та інших фінансових інструментів для збільшення інвестування досліджень, розробок та інновацій.

Визначимо пріоритетні шляхи підготовки викладачів до інноваційної діяльності самоосвіти:

- індивідуалізація процесу навчання й розвиток творчого потенціалу студентів;
- розвиток гнучкості мислення, здатності орієнтуватися в нових програмах та інноваційних технологіях, методах і прийомах педагогічної діяльності;
- розвиток здатності до роботи, побудованої на принципах педагогіки співробітництва / партнерства;
- формування інтеграційного підходу до викладання предметів педагогічного циклу;
- формування у студентів уявлення про можливості роботи з науково-педагогічною літературою з використанням Інтернет-ресурсів;
- формування вмінь і навичок самостійної роботи з електронними бібліографічними базами даних;
- розширення та поглиблення знань у сфері роботи з різними джерелами інформації;
- організація самоосвітньої діяльності викладачів ЗВО з питань інноваційної освіти.

Література

1. Вознюк О. Позитивні та негативні тенденції розвитку світової освіти // Нові технології навчання: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Випуск 92. Київ, 2019. С. 52–59.

2. Дичківська І.М. Формування інтелектуальних мотивів професійної діяльності майбутніх педагогів у контексті інноваційного навчання // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Вип. 3. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2003. С. 327–331.

3. Коновальчук І.І. Професійне та соціальне становлення майбутніх фахівців в інноваційному середовищі вищого навчального закладу // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах: матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 271–277.

4. Сисоева С.О. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителя до педагогічної творчості // Сучасна вища школа: психолого-педагогічний аспект. Київ, 1999. С. 193–195.

Мартиненко Катерина Валеріївна,
методист Криворізького професійного
гірничо-технологічного ліцею

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НА БАЗІ НАВЧАЛЬНО- ПРАКТИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Посилення тенденцій глобалізації, стійкий розвиток технологій та загострення проблем, пов'язаних зі збільшенням рівня попиту на фахівців електротехнічної галузі, сприяли розробленню та реалізації новітньої освітньої політики в системі професійної (професійно-технічної) освіти. У світлі сьогоденних реформ пріоритетними стали вектори, спрямовані на вдосконалення матеріально-технічного оснащення закладів професійної (професійно-технічної) освіти через створення на їх базі навчально-практичних центрів (далі – НПЦ) електротехнічного профілю з сучасними прототипами інноваційного виробничого обладнання, інструментами та матеріалами. Головна мета діяльності таких центрів полягає в реалізації завдань щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів освіти, слухачів професійно-технічних навчальних закладів, студентів вищих навчальних закладів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, фахівців підприємств, організацій, установ [2]. Однак в умовах інтенсифікації інноваційних процесів першочерговими стають питання розвитку фахового потенціалу саме педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У межах окресленого проблемними та невирішеними залишаються питання розроблення програм підготовки для зазначеної категорії. Такі програми, зважаючи на те, що діяльність викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання містить професійну та освітню практики, повинні охоплювати обидва ці складники та розвивати педагогічні

навички поряд із необхідними на ринку праці, тобто базуватися на впровадженні інноваційних виробничих технологій у професійну підготовку педагогічних працівників.

Сьогодні ринок праці характеризується стрімким зростанням попиту на цифрові навички, які стали фундаментальною частиною робочого місця сучасного фахівця електротехнічної галузі, збільшуючи потребу їх розвитку поряд із професійними в НППЦ. Незважаючи на об'єктивну необхідність упровадження цифрових технологій, дані свідчать про те, що значна частина педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти не є добре підготовленими до викладання за допомогою передових технологій у цифрових середовищах [4]. Отже, базовим компонентом програм розвитку професійних компетентностей педагогів має стати вивчення комп'ютерних програм моделювання електронних схем, серед яких доцільно виділити Multisim, Splan, Matlab, Orcad, Electronics WorkBench. Варто дослідити, врахувати потреби та можливості педагогічних працівників в опануванні тією чи іншою програмою.

Посилення тенденції організації роботи сучасних підприємств в умовах програми «Ощадливе підприємство» та методики «5S» зумовлює потребу їх детального вивчення не тільки здобувачами освіти, а й педагогічними працівниками. У межах зазначених концепцій забезпечується можливість традиційного скорочення витрат, прискорення роботи і підвищення рівня продуктивності діяльності робітничого персоналу. Основні підходи цієї концепції ґрунтуються на послідовному виявленні та видаленні з виробничих та інших процесів дій, що зменшують продуктивність. Їх видалення дозволяє досягти мети: виконувати тільки ті роботи, які потрібні; виконувати їх тільки тоді, коли вони потрібні; виконувати їх правильно з першого разу [1].

Ураховуючи складність професійної підготовки, а також з метою розкриття можливостей для кращого розуміння різноманітності методів підготовки педагогічних працівників, актуальних у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, та їх придатність, науковці розподіляють професійні предмети за інтенсивністю використання трьох «медіа»: фізичних матеріалів, людей та символів (слова, цифри та зображення) [1]. Вони пропонують, щоб усі професійні напрями працювали з цими трьома носіями, але різною мірою. Відповідно до означеного розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників в умовах НППЦ електротехнічного профілю за напрямом опанування електромонтажними роботами повинен здійснюватися шляхом використання методів наочності, моделювання, проблемного навчання та інших.

Структура розвитку професійних компетентностей викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання в НППЦ електротехнічного профілю передбачає наявність таких складників: розгляд інноваційних теоретичних аспектів процесу, що вивчається; цифрове моделювання; відпрацювання практичних навичок та умінь на лабораторно-практичному обладнанні. Вирішальну роль відіграють терміни підготовки, зокрема подальших досліджень потребує ефективність короткострокових напрямів підготовки.

Варто зазначити, що стратегія розроблення окреслених програм повинна відповідати логічній моделі розвитку навичок та потребує попереднього дослідження запитів зазначеної категорії кадрового потенціалу закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Отже, основоположними елементами механізму розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників у НПЦ електротехнічного профілю є ринок праці та галузеві інновації, швидкоплинність вимог яких вимагає переходу до розроблення багатокomпонентних програм професійної підготовки з метою забезпечення формування в них новаторських умінь та якостей для подальшої професійної діяльності.

Література

1. Вумек Дж. П. Бережливое производство: Как избавиться от потерь и добиться процветания вашей компании. Москва: Альпина Бизнес Букс, 2004. 473 с.

2. Про затвердження Положення про навчально-практичний центр (за галузевим спрямуванням) професійно-технічного навчального закладу: наказ М-ва освіти і науки України від 14.06.2012 №694 // База даних «Законодавство України» /ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-12#Text> (дата звернення: 18.10.2021).

3. Lucas B., Spencer E., Claxton G. How to Teach Vocational Education: A Theory of Vocational Pedagogy. London: City & Guilds Centre for Skills Development, 2012. 135 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/273454371_How_to_Teach_Vocational_Education_A_theory_of_vocational_pedagogy (дата звернення: 18.10.2021).

4. Paniagua A., Istance D. Teachers as Designers of Learning Environments: The Importance of Innovative Pedagogies. Paris: Educational Research and Innovation; OECD Publishing, 2018. URL: <https://www.oecd.org/education/teachers-as-designers-of-learning-environments-9789264085374-en.htm> (дата звернення: 18.10.2021).

Мінченко Сергій Іванович,

майстер виробничого навчання Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ GOOGLE–КАРТИ В ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ З ВОДІННЯ АВТОМОБІЛЯ МАЙСТРАМИ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Головним під час індивідуального навчання водіїв є оволодіння практичними навичками з водіння й технічного обслуговування автомобілів, без яких неможливо забезпечити ефективне та безаварійне використання автомобіля за призначенням, підтримання його в технічно справному стані. У ході підготовки водіїв ці два напрямки є основними. Вони спираються на знання, отримані учнями на теоретичних заняттях.

Практичне навчання відбувається після того, як учні вже отримують певний запас теоретичних знань. У результаті індивідуального навчання водінню учні повинні вміти: керувати автомобілями звичайної та підвищеної прохідності в різних дорожніх умовах; буксирувати автомобілі на гнучкій та жорсткій зчіпках; виконувати технічне обслуговування автомобілів; усувати експлуатаційні несправності, що виникають у дорозі; виконувати прості слюсарні роботи; уживати заходів, що стосуються економії палива, мастильних й інших експлуатаційних матеріалів; правильно заповнювати первинні документи обліку роботи автомобілів; забезпечувати надійне кріплення та збереження вантажів; уживати заходів безпеки під час роботи на автомобілі.

Роль майстра в навчально-виховному процесі з навчання водінню автомобіля є провідною. Від діяльності фахівця залежить якісний рівень професійного формування водія транспортного засобу.

У ході навчання практичному водінню автомобіля варто застосовувати широкі можливості інтернет-ресурсів (як-от GOOGLE карти для прокладання найбезпечніших маршрутів) і вміти користуватися навігацією. Алгоритм використання GOOGLE-карти за допомогою смартфона такий:

1. Відкрити додаток Карти Google на телефоні або планшеті Android.
2. Знайти потрібне місце або торкнутися його на карті.
3. У нижньому лівому куті натиснути Маршрути (якщо натиснути й утримувати цю кнопку, почнеться навігація, і кроки 4–6 можна буде пропустити).

4. Вибрати спосіб пересування:

- Автомобіль – ;
- Громадський транспорт – ;
- Пішки – ;
- Автомобіль на замовлення – ;
- Велосипед – .

5. Якщо є інші маршрути, вони з'являються на карті сірим кольором. Щоб вибрати альтернативний маршрут, потрібно торкнутися сірої лінії.

6. Щоб почати навігацію, потрібно натиснути значок . Якщо побачили сповіщення «Пошук GPS-сигналу», це означає, що телефон намагається отримати сигнал GPS. Таке інколи може бути в тунелях чи біля них, на критих автостоянках і в інших місцях, де немає сигналу GPS.

7. Щоб почати або зупинити навігацію, потрібно натиснути значок .

Основною формою передачі знань та формування в учнів професійних навичок є заняття з індивідуального водіння. Педагогічна діяльність майстра з індивідуального водіння є дуже різнобічною та відповідальною, вимагає від нього великих знань, педагогічного досвіду, професійної майстерності й високої загальної культури.

Заняття з практичного водіння є незамінними під час розвитку виробничих здібностей учнів. Їхня вмiла організація, продуманість iндивiдуальних творчих i групових завдань, оригiнальнiсть i новизна форм дiяльностi сприяють розвитку творчої, активної, самостiйної особистостi, що є особливо затребуваною в сучасному суспiльствi. У процесi навчально-виробничої дiяльностi майстер повинен розвивати в учнів здiбностi самостiйно аналізувати результати своєї працi, знаходити причини виникнення помилок, способи їх усунення та попередження; привчати учнів до планування своєї працi; навчити їх рацiонально використовувати робочий час; розвивати творчий пiдхiд до виконання завдань.

Лiтература

1. Державний стандарт професiйно-технiчної освiти з професiї «Водiй автотранспортних засобiв». Київ, 2012. 368 с.
2. Комплексне методичне забезпечення ПТНЗ. Методичнi рекомендацiї / Укладач В.В. Паржницький. Київ: НМЦ ПТО МОН України, 2005. 16 с.
3. Наказ Мiнiстерства внутрiшнiх справ України, Мiнiстерства транспорту та зв'язку України, Мiнiстерства освiти i науки України, Мiнiстерства працi та соцiальної полiтики України вiд 05.04.2016 №255\369\132\344 «Про затвердження Вимог до закладiв, що проводять пiдготовку, перепiдготовку i пiдвищення квалiфiкацiї водiїв транспортних засобiв, та квалiфiкацiйних вимог до спецiалiстiв, якi здiйснюють таку пiдготовку».

Москаленко Игор Миколайович,

викладач фiзичного виховання, фiзичної культури

Вiдокремленого структурного пiдроздiлу

«Професiйно-педагогiчний фаховий коледж

Глухiвського нацiонального педагогiчного унiверситету
iменi Олександра Довженка»

РОЛЬ ФIЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ПiДГОТОВЦI МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Фiзичне виховання майбутнiх майстрiв виробничого навчання – складова частина вищої гуманiтарної освiти, що сприяє формуванню особистостi майбутнього фахiвця у процесi становлення його професiйної компетенцiї. Змiст фiзичного виховання майбутнiх майстрiв виробничого навчання охоплює цiлеспрямовану дiю на фiзiологiчнi системи органiзму, вдосконалення психофiзичних, моральних та вольових якостей, на ментальну та емоцiйну сфери життя студентiв. Трикомпонентна структура фiзичного виховання студентiв (власне фiзичне виховання, студентський спорт i активне дозвiлля) визначає специфiку видiлення диференцiйованих цiлей i педагогiчних завдань кожного її структурного блоку. Головна мета фiзичного виховання студентiв – сформувати гармонiйно розвинену, високодуховну i високоморальну особистiсть, квалiфiкованого фахiвця, котрий оволодiв стiйкими знаннями i навичками у сферi фiзичної культури.

Завдання фізичного виховання у закладах фахової передвищої освіти: зміцнення здоров'я студентів, підвищення рівня життєдіяльності, опірності організму до дії несприятливих чинників зовнішнього середовища; підвищення функціональних спроможностей організму до необхідного безпечного або належного рівня розвитку фізичних якостей; оволодіння руховими вміннями і навичками, що сприяють безпечній життєдіяльності людини; засвоєння знань із галузі фізичної культури та навчання їх прикладному використанню з метою вдосконалення свого організму; формування мотиваційних установок студентів на фізичне та духовне самовдосконалення; формування світогляду, етичне, моральне виховання: повага до людини, повага до своєї Батьківщини, своєї професії, до самого себе.

Головним нормативним документом з дисципліни «Фізичне виховання» для студентів закладів фахової передвищої освіти є «Базова програма з фізичного виховання для вищих навчальних закладів I–II, III–IV рівнів акредитації». Засвоєння її змісту студентами денної форми навчання закладів фахової передвищої освіти усіх форм власності є обов'язковим. Методологічною основою програми є чинні державні документи, що регламентують фізичне виховання як обов'язкову дисципліну. Вона розроблена на підставі «Державних вимог до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти». Програма ґрунтується на концептуальних засадах законів України «Про фізичну культуру і –спорт», «Про освіту», Цільової комплексної програми «Фізична культура здоров'я нації», Концепції фізичного виховання в системі освіти України, Державних вимогах до навчальних програм з фізичного виховання, Державних стандартах вищої освіти та інших документах, які видало Міністерство освіти і науки України.

Відповідно до «Державних вимог до навчальних програм з фізичного виховання у системі освіти», заклади фахової передвищої освіти на підставі навчального плану та «Базової програми з фізичного виховання» розробляють свої робочі навчальні програми з фізичного виховання. Вони конкретизують і доповнюють зміст базової фізкультурної освіти, враховуючи регіональні, етнографічні, економічні та екологічні особливості, місцеві народні традиції, географічні умови, фізкультурні та спортивні інтереси студентів, специфіку кадрового і матеріально-технічного забезпечення. Структура «Базової навчальної програми з фізичного виховання» складається з трьох взаємопов'язаних розділів: теоретичного, методичного, практичного.

Теоретичний розділ програми (теоретична підготовка) реалізується у формі лекцій, консультацій та індивідуальних занять. Як обов'язковий мінімум теоретичної частини програми визначено навчальний матеріал за такими розділами: роль, функції та головні цілі фізичної культури у системі загальнолюдських цінностей і професійної підготовки фахівців, соціально-біологічні основи фізичної культури; технологія фізичної освіти студентів; принципи спортивного тренування; зміст професійно-прикладної фізичної підготовки студентів.

Методична підготовка реалізується на практичних групових та індивідуальних заняттях. Головне завдання методичної підготовки –

засвоєння методики визначення та індивідуального дозування рівня фізичних навантажень під час занять фізичними вправами, набуття досвіду використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих і професійних навичок.

Література

1. Теорія і методика фізичного виховання : [підручник] : у 2 т. ; за заг. ред. Т.Ю. Круцевич. Київ: Олімпійська література, 2008. Т. 2. С. 155-174.
2. Гужаловский А.А. Основы теории и методики физической культуры. Москва: Физкультура и спорт, 1986. 366 с.
3. Муравов И.В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта. Київ: Здоров'я, 1989. 270 с.
4. Пирогова Е.А. Совершенствование физического состояния человека. Київ: Здоров'я, 1989. 168 с.

Мостова Світлана Олексіївна,

завідувач методичного відділу КПНЗ

«Центр дитячої та юнацької творчості «Дружба»

Криворізької міської ради

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Світові тенденції зумовлюють необхідність побудови в нашій країні освітньої системи XXI століття, основним призначенням якої є відтворення тісного взаємозв'язку між процесом розвитку особистості (сфера освіти) й оптимальним використанням людських ресурсів (сфера економіки). Освітня система повинна безперервно оновлюватися, пропонуючи здобувачам освіти нові освітні можливості. Освітній процес у такій системі зазвичай підтримується новими освітніми технологіями, орієнтованими на практику та мінливу соціокультурну ситуацію. Вагомим ресурсом, що забезпечує ефективне функціонування освітніх систем, є педагогічні працівники, рівень їх професійної майстерності.

Водночас у сфері позашкільної освіти не завжди враховуються потреби професійного розвитку працівників цієї сфери, оскільки сьогодні вони представлені широким спектром таких категорій, як:

– фахівці, які не мають педагогічної освіти (колишні інженери, спортсмени, військові) і яким потрібна базова підготовка з педагогіки, психології, методики позашкільної освіти;

– фахівці, які перейшли у сферу позашкільної освіти з загальноосвітньої школи та їм необхідно засвоїти знання з окремого напрямку, що відображає специфіку гуртка;

– педагогічні працівники, які тривалий час працюють у цій системі, але потребують актуалізації орієнтирів професійного розвитку та самовдосконалення;

– педагоги, які працюють з окремими категоріями учнів і яким доцільні нові знання для навчання дітей, наприклад, із особливими освітніми потребами;

– педагогічні працівники, які виконують методичні функції та відчувають потребу в розвитку своїх методологічних, наукових та технологічних компетентностей, а також у підготовці до роботи з колегами з методичних служб;

– педагогічні працівники та керівники організацій недержавного сектору, організацій культури та спорту, яким необхідна допомога як у професійному зростанні, так і в підготовці з окремих спеціальних питань.

Сьогодні для більшості освітян головним постачальником послуг у галузі підвищення професійної майстерності є освітні організації, що пропонують спеціально розроблені для позашкільні курси й професійні програми. Тим часом, на думку педагогів закладів позашкільної освіти, яка досить часто лунає в межах семінарів, нарад, форумів, у процесі приватного спілкування та обміну враженнями під час різних дискусійних обговорень, останніми роками чітко простежується неухильна тенденція до зниження як загальної кількості слухачів у згаданих вище освітніх організаціях, так і кількості та якості реалізованих в очній формі програм підвищення кваліфікації. Головною причиною такого становища, на думку експертів [1], є зазвичай виправдана економія фінансових коштів, розширення можливостей підвищення кваліфікації в заочній та очно-заочній формах із застосуванням дистанційних освітніх технологій, що, на жаль, не завжди позитивно позначається на якості освітнього продукту.

У системі підвищення кваліфікації, як і раніше, широко поширений метод «трансляції» знань, хоча педагог, по-перше, може отримувати значний їх обсяг самостійно, а по-друге, розвиток професійної майстерності керівників гуртків має на увазі засвоєння нових спеціальних галузевих методів і технологій, що зазвичай важко забезпечити в традиційному форматі курсової перепідготовки. Стає очевидним, що інститут підвищення кваліфікації за наявної системи організації не буде успішним у виконанні лише ролі тьютора. Для цього потрібні нові ресурси, а також новий організаційний механізм. Можливо, його можна забезпечити зміною формату таких курсів, які частково будуть відбуватися очно, а переважно – дистанційно.

Оновлення професійних компетентностей та зростання рівня підготовленості педагогічних працівників закладів позашкільної освіти потребують більшого ступеня мобільності та гнучкості системи підвищення кваліфікації, що має відповідати запитам педагогів. Необхідним є модернізація методичної роботи, її переорієнтація на специфіку цих запитів. До того ж сьогодні широко обговорюється тенденція до створення альтернативних шляхів підвищення професійної майстерності з використанням потенціалу неформальної та інформальної освіти, а також широкого залучення педагогів до науково-методичних заходів (конференцій, семінарів, публікацій, конкурсів).

Важливою тенденцією сьогодення є диверсифікованість інституцій, що

пропонують підвищення кваліфікації для педагогів, а також розмаїття маршрутів та напрямів підвищення професійної майстерності. Значну роль у цьому процесі відіграють професійні спільноти, що об'єднують творчих керівників гуртків за певними напрямами їх професійної діяльності. Тим часом практика створення та функціонування професійних спільнот також потребує державної та громадської підтримки й до того ж – сучасного підходу, що враховує зміни професійного портрета керівника гуртка задля становлення педагога майбутнього.

Одним із ключових елементів нових механізмів розвитку професійної майстерності педагогів є центри безперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які функціонують на основі іншої організаційної моделі та використовують програми підвищення кваліфікації педагогів принципово нового змісту. Центри є динамічними методичними системами, які забезпечують можливості для своєчасної адаптації педагогів до умов, що змінюються, надаючи актуальні ресурси й пропонуючи технології їх опрацювання за запитами.

Центр безперервного підвищення професійної майстерності педагогічних працівників може бути окремою юридичною особою чи структурним підрозділом в освітній організації. Такий центр у своїй діяльності орієнтований на результати діагностики професійної компетентності педагогічних працівників та аналіз запитів педагогів на оволодіння новими професійними знаннями. Певною мірою центри безперервного підвищення професійної майстерності педагогічних працівників виконують функції диспетчерів, які здійснюють посередницькі функції між педагогами та інститутами підвищення кваліфікації, як державними, так і недержавними.

Наявність центрів безперервного підвищення професійної майстерності педагогічних працівників не дублює діяльність інститутів підвищення кваліфікації. Їх об'єднує взаємна інтеграція освітніх програм; орієнтація на єдину мету – підвищення якості професійної майстерності педагогів; єдина ідеологічна настанова; нові підходи до організації освітнього процесу в сфері післядипломної освіти спроможні змінити ставлення до системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників як з боку безпосередніх споживачів цієї послуги – педагогів, так і з боку їх роботодавців – керівників освітніх організацій. Центри безперервного підвищення кваліфікації педагогів можуть бути створені на базі профільних кафедр ЗВО, які отримали ліцензію на провадження таких освітніх послуг.

Отже, зі змінами й трансформаціями вітчизняної освітньої системи відбуваються зрушення в шляхах підвищення професійної майстерності педагогів закладу позашкільної освіти. Головними тенденціями є такі: диверсифікованість, диференційований та адресний підхід у наданні освітніх послуг відповідно до категорії і запитів керівників гуртків, підвищення потенціалу професійних об'єднань, неформальної та інформальної освіти, зміна формату підвищення кваліфікації, упровадження моделей «горизонтального навчання», організація, супровід та розвиток програм стажування, створення центрів безперервного підвищення кваліфікації на базі

профільних інститутів, кафедр, платформ масових відкритих освітніх курсів.

Література

1. Перепелюк Т. Д. Підвищення професійної майстерності педагогічних працівників навчальних закладів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки.* 2016. Вип. 1. С. 30–34.

Осипенко Лариса Михайлівна,
методист КПНЗ «Центр дитячої та юнацької
творчості «Дружба» Криворізької міської ради

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ОБДАРОВАНОЇ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В ЗАКЛАДАХ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ

Провідні теоретичні концепції педагогічної підтримки учнів розроблені Ш. Амонашвілі, Є. Бондаревською, О. Газманом, Г. Сорокою та ін. У довідкових джерелах «підтримка» тлумачиться в таких основних значеннях, як: «бути підпорою, не дати впасти, похилитися; виступати на захист, зменшувати негативні наслідки, захищати, надавати допомогу, сприяти, створювати умови для певних позитивних дій» [1]. Ми під поняттям «педагогічна підтримка» розуміємо систему спільної діяльності педагога й учня, що спрямована на збереження самостійності останнього й таку, що має на меті підтримати його в процесах самовизначення і самовдосконалення як у діяльності, так і на життєвому шляху.

Термін «педагогічна підтримка» був введений О. Газманом. Науковець охарактеризував цю категорію як «процес спільного з дитиною визначення її власних інтересів, цілей, можливостей і шляхів подолання перешкод, що заважають їй зберегти свою людську гідність й самостійно досягати бажаних результатів у навчанні, самовихованні, спілкуванні, творчості, способі життя» [2, с. 62].

Педагогічна підтримка належить до культури виховання, що формується на внутрішній свободі, творчості, справжньому (а не уявному) демократизмі й гуманізмі взаємин дорослого й дитини. Ці ідеї суголосні принципам функціонування позашкільної освіти, головною метою якої є плекання талантів та обдарувань учнівської молоді.

Головним правилом педагогічної підтримки є надання дитині можливостей для переборювання чергової перешкоди, розвиток та актуалізація її внутрішнього потенціалу – інтелектуального, емоційного, вольового, морального та таким способом – дати відчутти себе людиною, яка здатна на відповідальний вчинок і самостійне вирішення проблеми. Така підтримка повинна мати комплексний характер й бути частиною освітнього процесу як цілого й виявлятися як конкретна галузь діяльності педагогічних працівників. Особливо це стосується тієї рідкої категорії учнів, яких називають обдарованими.

Обдарована дитина – це дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними,

іноді визначними досягненнями (або має передумови для таких досягнень) у тому чи іншому виді діяльності. Як указує В. Панов, обдарованість є передусім дуже складним психічним утворенням людської психіки, у якому поєднані пізнавальні, емоційні, вольові, мотиваційні, психофізіологічні та інші сфери психіки. Необхідно врахувати, що ознаки обдарованості можуть бути як постійними, так і мінливими, очевидними чи прихованими (потенційними), виявлятися у вигляді високого рівня розвитку як загальних, так і спеціальних здібностей [4].

Як відомо, здібності розвиваються із задатків зазвичай у певній діяльності, проте ніяка діяльність сама по собі не розвиває здібності. Для цього необхідно побудувати спеціальну систему педагогічної роботи з розвитку задатків та обдарувань учнів. Варто врахувати можливість застосування в ній кількох видів педагогічної підтримки. Т. Дейніченко вказує на наявність превентивної, тобто попереджувальної підтримки, оперативної, що відбувається в процесі взаємодії і має зазвичай одноразовий характер; опосередкованої, спрямованої на ліквідацію причин труднощів, які виникають у учня, а також дозованої, що здійснюється з метою подолання учнем окремого утруднення [3].

Педагогічна підтримка обдарованої учнівської молоді – це система особистісно орієнтованих педагогічних прийомів, що допомагають учневі в реалізації його творчих можливостей і здібностей, створенні власного способу життя. Мета педагогічної підтримки – максимально сприяти учневі в усвідомленні й реалізації потреби у творчій самореалізації [2, с. 60].

Головним принципом роботи закладу позашкільної освіти є пошук і розкриттям у процесі гурткової та організаційно-масової роботи дитячої обдарованості. Зміст роботи з обдарованою учнівською молоддю охоплює низку завдань: сприяти розвитку кожної особистості, залучаючи її до позашкільної освіти на засадах добровільності й варіативності; якомога раніше виявляти творчі задатки кожного учня, допомагати в їх розвитку та перетворенні на здібності й обдарування; забезпечувати можливість вибору напрямів гурткових занять, підтримувати ініціативу й творчі пошуки; надавати допомогу в самовизначенні й самореалізації.

Сутність педагогічної підтримки обдарованої дитини – показати їй, що вона дійсно здатна на створення оригінального й неповторного твору, що її творча праця є суспільно значущою, що люди, які її оточують, пишуться її досягненнями та щиро переймаються нею та її майбутнім. А якщо в ситуаціях в учня виникають негативні емоції, то їх необхідно спрямувати на реалізацію творчого задуму, завершення виконання проблемного завдання, допомогти зняти напруження релаксаційною вправою, надати необхідну психологічну допомогу, підтримати словом, впевненим поглядом, посмішкою. Підтримка також передбачає навчання учнів аналізувати продукти власної діяльності, перебіг творчого процесу, знаходити шляхи подолання перешкод у досягненні цілей, урешті-решт – навчання спілкування з однолітками, підтримка у формуванні позитивних рис характеру та гальмування і викорінення негативних.

Головними дійовими особами в підтримці обдарованих учнів закладу позашкільної освіти є керівники гуртків, психолог закладу, соціальні педагоги, методисти відповідних відділів закладу, які займаються питаннями діагностики та медичної, психологічної, педагогічної підтримки таких учнів у взаємозв'язку з батьками. Тим часом провідну роль мають виконувати педагоги, завданням яких є формування і поглиблення творчих здібностей вихованців. Серед арсеналів методів педагогічної підтримки варто виокремити методи стимулювання поведінки та діяльності, методи організації творчої діяльності, комунікативні методи, методи контролю та самоконтролю. Значне місце посідають авторські програми, індивідуальні заняття-консультації, конкурси дитячої та юнацької творчості, творчі об'єднання, залучення до соціальних програм з підтримки обдарованої учнівської молоді.

Педагогічна підтримка обдарованих учнів полягає також в особливій позиції педагога, який перетворюється з керівника навчання на координатора, «диригента», який не виносить вирок, не повчає, а радить, допомагає, спрямовує, розподіляє функції, заохочує зусилля. Учні вчать, пізнають, творять – кожний по-своєму, проте як перешкода їх творчого розвитку в них може з'явитися зайва критичність, внутрішня цензура, перфекціонізм, ригідність (прагнення користуватися старими знаннями) і конформізм (страх виділитися серед інших та стати предметом глузувань для навколишніх). Отже, педагог закладу позашкільної освіти повинен створювати належні умови для підтримки ініціативи та творчості учнів залежно від їхніх потреб, внутрішніх проблем.

Незважаючи на те, що в Україні реалізується чимало проєктів та громадських ініціатив для підтримки обдарованих дітей та молоді, закладу позашкільної освіти доцільно мати власну систему роботи, що ґрунтується на засадах педагогічної підтримки й забезпечує створення необхідних умов для розвитку творчих задатків та обдарувань учнівської молоді, психологічно готує їх до наполегливої праці над собою задля самореалізації в життєдіяльності.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь, 2002. 1440 с.
2. Газман О.С. Педагогическая поддержка детей в образовании как инновационная проблема. *Новые ценности образования: десять концепций и эссе*. 1995. Вып. 3. С. 58–69.
3. Дейніченко Т. І. До проблеми диференціації навчання. *Педагогіка і психологія*: зб. наук. пр. Харків : ХДПУ, 2002. Вип. 21. С. 149–153.
4. Панов В.И. Одаренность как проблема современного образования. Самара, 2007. 477 с.

Приходько Наталія Анатоліївна,
викладач біології та географії
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ ГУРТОК «МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ» ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ У МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Усебічний розвиток особистості, широта її кваліфікації, професійна мобільність, творчий потенціал і пізнавальні можливості – стають основними вимогами сучасного суспільства до його громадян. Вирішення поставлених завдань вимагає підвищення ефективності засвоєння знань та урізноманітнення й удосконалення навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Географію як навчальну дисципліну покликано формувати систему поглядів на світ, мислення студентів. У процесі навчання географії важливо перейти від заучування фактів до засвоєння сенсу подій і явищ, формування інтегрованих умінь і розвитку інтелектуальних здібностей з метою озброєння майбутніх майстрів виробничого навчання знаннями й вміннями, що сприяють підвищенню професійного рівня, спрямовуючи на самостійну творчу роботу.

Сучасна освіта характеризується практичною спрямованістю, що передбачає розширення можливостей для творчої самореалізації особистості. Одним із шляхів підвищення ефективності освітнього процесу в коледжі є залучення студентів до роботи в географічному гуртку «Міжнародні організації», бо в сучасних міжнародних відносинах міжнародні організації відіграють важливу роль як форма співпраці держав і розвинутої дипломатії. Виникнення міжнародних організацій у ХІХ столітті стало віддзеркаленням і наслідком об'єктивної тенденції до інтернаціоналізації багатьох сфер життя суспільства. Міжнародні організації є, перш за все, специфічною формою прояву й організації співробітництва між різними країнами світу. При цьому необхідно відзначити, що на сучасному етапі суспільного розвитку межі дії міжнародного права, характер міжнародних організацій, а також їх зростаючі можливості відіграють активну роль у становленні міжнародної співпраці та зростанні глобалізації.

Сьогодні, у період швидкого розвитку науково-технічного прогресу, неможливе існування держав без їхньої взаємодії. Ця взаємодія може здійснюватися як через економічні, так і політичні відносини. У сучасному світі саме за допомогою міжнародних організацій здійснюється співробітництво між державами. Міжнародні організації не тільки регулюють міждержавні відносини, але і приймають рішення з глобальних питань

сучасності [2, с.10]. Наразі існує багато гострих питань: питання війни і миру, екологія, питання інтеграції держав тощо. Тому кожна міжнародна організація покликана вирішувати зазначені питання.

«Міжнародні організації» – це гурток з поглибленого вивчення програмного матеріалу. Його завданням є вдосконалення знань і вмінь студентів, отриманих на заняттях географії [1, с.60].

Метою даного навчального курсу є:

- вдосконалення уявлення студентів про географічну картину світу;
- розширення і поглиблення знань студентів про міжнародні організації, які функціонують у світі, про їх діяльність, структуру і функції основних підрозділів та установ;
- залучення студентів до вивчення ролі міжнародних організацій в сучасному суспільстві та популяризація цієї інформації шляхом підготовки творчих проєктів та проведення масових заходів;
- поглиблення географічної освіти через формування цілісного географічного образу планети Земля, вивчення глобальних, господарських, соціокультурних проблем, процесів економічної і політичної інтеграції країн і народів;
- ознайомлення з основними принципами та формами наукової діяльності, видами науково-дослідницьких робіт;
- ознайомлення з принципами і світовим досвідом раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища і перетворення природи;
- розвиток вміння вільно користуватися методами географічного дослідження, використовувати різноманітні джерела географічних знань;
- виховання особистісних рис громадянина України, загальнолюдську духовну ціннісну орієнтацію, сприймати ідеї гуманізму та демократизму, патріотизму і взаєморозуміння між народами, утверджувати ідеї демократії, добра та справедливості;
- розвиток вміння обстоювати власні погляди на ту чи іншу географічну проблему, толерантно ставитись до протилежних думок;
- розвиток творчого мислення, вміння формувати власний погляд та критичне ставлення до інформації.

Методика проведення навчальних занять з гуртківцями передбачає використання різних дидактичних інструментів, включаючи проблемні завдання, нестандартні підходи. При цьому поєднується групова та індивідуальна робота студентів, що дає змогу кожній особистості реалізувати власний інтелектуальний потенціал. Високу навчально-виховну ефективність має залучення студентів до різних масових нетрадиційних форм навчання географії та до суспільно корисної праці. Важливе значення в роботі гуртка має створення атмосфери комфортності, доброзичливості, довіри та позитивного настрою.

Засідання студентського наукового гуртка проходять у нестандартному форматі, а саме як моделювання діяльності міжнародних організацій, в рамках

яких студенти вивчають офіційні позиції держав з актуальних питань, та надають міжнародно-правову оцінку подіям, які відбуваються як в Україні, так і за її межами.

Активна участь в роботі наукового гуртка допомагає студентам визначитись з темами власних наукових досліджень та успішно представляти результати цих досліджень на наукових конференціях та інших навчальних і наукових заходах. Участь в засіданнях студентського наукового гуртка допомагає студентам покращити навички аналітичного та критичного мислення та отримати досвід публічних виступів.

Література

1. Касіяник І.П., Мисько В.З. Методика навчання географії (теоретичний аспект). Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2017. 214 с.
2. Козак Ю.Г., Ковалевський В.В. Міжнародні організації: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2003. 288 с.

Савенко Інна Миколаївна,
завідувач соціально-реабілітаційного відділу КПНЗ
«Центр дитячої та юнацької творчості «Дружба»
Криворізької міської ради

НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

У сучасному суспільстві заклади додаткової освіти стають все більш відкритою соціально-педагогічною системою, що прагне до діалогу з соціумом, до широкої соціальної та педагогічної взаємодії з сім'єю, намагається створити особливий освітній простір, у якому відбувається життєдіяльність учнівської молоді, незалежно від їхніх освітніх і соціальних можливостей. Додаткова освіта не обмежена рамками класно-урочної системи, обов'язковими освітніми стандартами, тож має значний потенціал в організації соціальнозначущої діяльності та дозвілля дітей, зокрема й тих, які мають особливі освітні потреби.

В основу практики інклюзивної освіти покладено ідею щодо прийняття індивідуальності кожного окремого учня та організації його навчання таким способом, щоб задовольнити його особливі потреби. Інклюзивна освіта сьогодні прагне розвинути особливу методологію, спрямовану на дітей, і таку, що визнає наявність учнів із різними потребами в навчанні [4]. Інклюзивна освіта намагається розробити підхід до викладання та учіння, який буде гнучкішим, порівняно з традиційним, і який здатен врахувати своєрідність протікання психічних процесів, фізіологічні особливості таких дітей в контексті організації їх навчання.

Інклюзивна освіта ґрунтується на визнанні факту того, що всі діти, незважаючи на свої фізичні, інтелектуальні та інші особливості, долучені до загальної системи освіти і навчаються разом зі своїми однолітками в масовій загальноосвітній школі, яка враховує їх особливі освітні потреби, а також

своєрідність ситуації та контингенту учнів [3]. Тож головним завданням інклюзивної освіти є створення доброзичливого та доступного середовища, що дозволяє всім учням набувати знань, максимально реалізувати власні можливості в постанові та досягненні життєвих цілей.

Сфера інклюзивної освіти не обмежена школою, до неї входять й заклади позашкільної освіти, на які сьогодні покладається особлива місія. У цьому контексті досить цінною є теорія вільної школи та вільного виховання К. Вентцеля (1857-1947), розкрита ним у низці праць, зокрема в «Декларції прав дитини» (1917 р.) – однієї з перших у світі. У декларації науковець наголосив на рівності прав і свобод дорослих та дітей і порушив питання, які стали прообразом сучасної парадигми додаткової освіти дітей, а саме: кожна дитина має право на існування, на гарантовану сукупність життєвих умов, на безкоштовне виховання та освіти згідно з її індивідуальністю, а також на вибір вихователів, на свободу та повагу. Без перебільшення всі ці ідеї суголосні принципам додаткової освіти [1].

В. Голованов [2] сформулював своє бачення інклюзивного потенціалу додаткової освіти, яка має такі можливості, що забезпечують:

- формування в дітей та дорослих толерантного ставлення до світу людей, умінь поцінувати, розуміти та приймати різницю між людьми, замість того, щоб намагатися їх змінити;

- заохочення досягнень кожної дитини, доведення на конкретних прикладах, що діти з особливими освітніми потребами також можуть бути успішними за умови надання їм необхідної допомоги;

- пошук нових шляхів для навчання таких дітей, яке базується на розумінні того факту, що складності в освітньому процесі пов'язані не з дітьми, не з їхніми особливостями, а з обраним підходом до навчання;

- соціалізацію кожної дитини в атмосфері емоційного благополуччя, рівності, співробітництва й співтворчості;

- розширення професійних знань педагогів, озброєння їх більш гнучкими способами організації навчання, розроблення додаткових освітніх програм, максимально наближених до потреб кожної дитини.

Отже, додаткова освіта надає дитині з особливими освітніми потребами можливість вибору свого освітнього шляху, збільшує простір актуального та ближнього розвитку його особистості, забезпечує йому «ситуації успіху» й самоактуалізації, а в перспективі – сприяє професійному самовизначенню та формуванню змістового дозвілля [4].

Оскільки однією з ідей інклюзивної освіти є навчання дітей з особливими освітніми потребами разом з іншими учнями, а також беручи до уваги досить значну розлогість терміна «особливі потреби», у закладі позашкільної освіти необхідно сформулювати систему відповідної роботи.

Педагогічна система роботи в закладі, що розвиває інклюзивний підхід, має враховувати інтереси, потреби та труднощі, що виникають у всіх суб'єктів освітнього процесу в межах цього напрямку. Вони передусім пов'язані з відсутністю в більшості відповідних знань, що породжує страхи, непорозуміння, конфліктні ситуації. Щоб їх запобігти, для педагогів –

керівників гуртків – мають проводитися навчальні семінари, тренінги, консультації фахівців, що мають подолати прогалини в методиці організації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та створення належного морально-психологічного клімату в гуртках, які розвивають інклюзивний підхід.

Спеціальної уваги потребують діти, які не виявляють видимих освітніх потреб. Робота з ними повинна розпочатися з діагностики стану їх психічного й фізичного здоров'я, виявлення прихованих вад, акцентуацій характеру, хибних переконань і стереотипів, формування груп ризику. Соціальному педагогові й психологу закладу необхідно цілеспрямовано працювати з вихованцями щодо організації ефективної взаємодії та співпраці з дітьми-інвалідами, формувати толерантне ставлення до «особливих» дітей, сприяти розвитку в них таких якостей, як відповідальність, співчуття, потреба в допомозі, повага до гідності кожної людини, ініціативність. У цій справі доцільними є бесіди, диспути, обговорення відеосюжетів, фільмів, передач на запропоновану тему, до того ж – тренінги, рольові ігри, проектна суспільна й волонтерська діяльність, заходи з нагоди вшанування людей з особливими потребами (День інвалідів, День дітей, хворих на рак, День боротьби зі СНІДом, День дітей тощо). Учні закладу позашкільної освіти на чолі з керівниками гуртків можуть бути залучені до проведення соціальних акцій, метою яких є привертання уваги до проблеми, реальна адресна допомога сім'ям, розширення контактів.

Окремим напрямом системи педагогічної роботи є робота з батьками вихованців, як з тими, які мають дітей-інвалідів, так і з іншими сім'ями, діти яких відвідують заняття разом з учнями з особливими освітніми потребами. Окрім широко запроваджуваних консультаційних послуг щодо пошуку індивідуальних освітніх траєкторій таких дітей, результативними є бесіди, «круглі столи», токшоу, семінари, зустрічі з представниками громадських та соціальних організацій, що здатні забезпечити матеріальну й соціальну підтримку дітям і громадськості.

Отже, беручи до уваги значущий потенціал позашкільної освіти в організації інклюзивного навчання, доцільним є створення цілісної системи педагогічної роботи, що охоплює всіх суб'єктів освітнього процесу, ґрунтується на ідеї прийняття індивідуальності кожного учня, задоволення його різноманітних потреб, розширення простору життєдіяльності кожної дитини.

Література

1. Вентцель К. Н. Теория свободного воспитания и идеальный детский сад. Изд. 4-е, вновь испр. и доп. Москва : Голос труда, 1923. 102 с.
2. Голованов В. П. Инклюзивный потенциал современного дополнительного образования детей. *Дополнительное образование и воспитание*. 2015. №1. С. 3–7.
3. Інклюзивна освіта. URL: http://ispukr.org.ua/?page_id=331#.YY_xrWBVxPY (дата зверення 10.10.21).
4. Інклюзія в освіті. URL : http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=48 (дата звернення 10.10.21).

Сєврюкова Валентина Єгорівна,
викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКИХ ІДЕЙ ОЗДОБЛЕННЯ ОДЯГУ

Інноваційні методи – це такі методи, що передбачають зростання ролі студента в освітньому процесі. Ефективне використання інноваційної діяльності сприяє становленню творчого потенціалу особистості кожного студента, вмінню ситуаційного проектування й особистісному розвитку. Зміщується центр (фокус) навчального процесу від викладача до студента, посилюється функція підтримки студента, допомога йому.

Інноваційне (лат. Innovation – оновлення, зміна) навчання – зорієнтоване на динамічні зміни в навколишньому світі; це навчальна й освітня діяльність, яка ґрунтується на розвитку форм мислення, творчих здібностей, високих соціально адаптованих можливостей особистості [3]. Такий підхід до навчання є особливо актуальним для професійної освіти, адже майбутній майстер виробничого навчання повинен бути не тільки грамотним, а й компетентним, тобто повинен використовувати одержані знання в сучасних умовах, перебудовуватися на виконання різних завдань [4, с.16].

Використання інноваційної освітньої діяльності допомагає розвивати навички мислення, здібності та можливості студентів, дозволяє застосовувати ці ж технології у повсякденному житті.

Дослідження показують, що великий вплив на розвиток творчої активності студентів має результативність творчої праці. Якщо студенти виконують роботу, яка їм не під силу, або занадто проста, чи не потребує розумової діяльності, то вони не виявляють до неї особливої цікавості, працюють пасивно. Тому дуже важливо так спланувати роботу студентів, щоб кожен одержував завдання відповідно з його можливостями та здібностями [2]. Під час підготовки майстрів виробничого навчання швейного профілю, звертаємо увагу на активні форми навчання та індивідуальний підхід до студентів. Також з метою підвищення ефективності навчального процесу розробляються індивідуальні технологічні завдання, виконання яких включає аналіз, планування та контроль процесу виготовлення виробів.

Студенти коледжу залучені до роботи в дизайн-студії «Від малюнка до готового виробу», яка має за мету роботу над створенням шитого або в'язаного нового одягу, ремонт старого одягу, аксесуарів до нього, оздоблення їх. Роботу студентів супроводжують і впливають на неї різні негативні й позитивні стани: задоволення і незадоволення процесом і результатом праці, упевненість і сумніви, настрій, що по-різному може впливати на процес творчості. Оздоблення одягу, оточення гарними,

естетичними речами, завжди мало для людини велике задоволення. Ще первісні жінки намагались прикрашати себе і своє житло, використовуючи різні підручні матеріали й всю свою фантазію. В наш час існує велика кількість оздоблення: переробка старих речей – кастомайзинг, декорування одягу, що дозволяє виділитися в загальній масі й підкреслити свою індивідуальність. Оздоблення може бути постійне й змінне [1, с.20,21]. Творча форма роботи реалізується через завдання розробити дизайнерську модель одягу, оздобити його. Це одна з основних форм організації творчої діяльності студентів. Строчки, складки, заціпи, канти, бейки, клапани, емблеми, коміри, в'язані деталі, рюші, волани, жабо, мереживо, вишивка, квіти, фрукти – ось неповний перелік оздоблень і прикрас, які надають моделі, навіть не дуже складній за кроєм, неповторну індивідуальну особливість.

Результатом роботи дизайн-студії є презентація творчих робіт студентів, їхня участь у різноманітних культурно-мистецьких проєктах, виставках, конкурсах, ярмарках, участь у майстер-класах, науково-творчих конференціях тощо. Таким чином студенти набувають знання та практичний досвід, необхідний для утвердження в житті.

Література

1. Головніна М. В. Сучасне оздоблення одягу. Вид. «Техніка», 2005. 143с.
2. Горонескуль Т. Проектний підхід до інноваційного розвитку гімназистів. *Трудове навчання*. 2009. №3. С. 3-7.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ. Академвидав, 2004. 200 с.
4. Єршова. О. Педагогічні технології у професійному навчанні. *Професійно-технічна освіта*. 2005. №2. С.16-17.

Сидоренко Оксана Миколаївна,

викладач історії Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ЗАСТОСУВАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО СКЛАДАННЯ ДПА З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ФОРМІ ЗНО

Стрімкий розвиток нових інформаційних технологій має значний вплив на навчання підростаючого покоління та їхнє сприйняття навколишнього світу. Істотно змінюється й характер навчання в сучасних закладах освіти. Застосування технічних засобів навчання в освітньому процесі стало потребою сьогодення.

Українська освіта дедалі частіше заглядає в цифровий простір. Навіть найконсервативніші уявлення про підготовку до ДПА з історії України у формі ЗНО тепер можна легко розвіяти. Використання онлайн-платформ передбачає формування загальнопредметних історичних компетентностей,

знань, умінь, цінностей та установок. З їхньою допомогою на заняттях з історії України здобувачі освіти вчать:

- визначати хронологічні межі соціально-економічних та політичних подій, їхню послідовність і синхронність, вказувати історичні дати, періоди найважливіших подій та процесів, встановлювати хронологічну відповідність між явищами, процесами та епохами;
- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти, події, явища і процеси на карті;
- працювати з історичними документами різного змісту, встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, визначати основні ідеї, аналізувати зміст тексту;
- визначати істотні характерні риси, етапи, складові подій, явищ, процесів минулого; характеризувати діяльність видатних історичних постатей; давати визначення історичних понять і термінів;
- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України;
- пояснювати та аналізувати історичні факти, класифікувати їх за вказаною ознакою, визначати причини та наслідки подій і явищ, встановлювати відповідність між окремими фактами й типовими загальними явищами;
- формулювати версії та оцінки історичного руху й розвитку, визначати найважливіші зміни і значення подій, що відбувалися в житті України й людства.

Сучасні інформаційні системи дозволяють швидко та оперативно віднаходити необхідні навчально-довідкові відомості. Реалії інформаційно-освітнього простору спонукають викладача залучати до своїх педагогічних методик універсальні дидактичні можливості комп'ютерних систем, які сприяють формуванню в майбутніх майстрів виробничого навчання вміння працювати з історичною інформацією в процесі пошукової діяльності.

Сьогодні змінилися пріоритети діяльності педагога: не навчити, а створити умови для самостійного творчого пошуку.

Роль Інтернету в цьому особливо значна, оскільки його використання дозволяє збільшити кількість джерел інформації й уникнути довіри тільки одному джерелу.

Інтернет також сприяє тому, щоб майбутні спеціалісти опановували вміння зіставляти різні інтерпретації фактів, критично оцінювати їх і не перетворюватися на об'єкти маніпуляцій.

Онлайн-платформи використовуються як одні з найкращих засобів для підготовки студентів до складання ДПА у формі ЗНО на заняттях з історії. Електронні навчальні посібники, створені на базі мультимедіа, відеофрагменти та відеофільми полегшують процес запам'ятовування, дозволяють зробити заняття більш цікавим і динамічним, «занурити» дитину в події минулих років і, навіть, епох.

Використання комп'ютерних систем сприяє формуванню у здобувачів освіти вміння працювати з історичною інформацією в процесі пошукової діяльності. Новітні інформаційні технології дають можливість підвищити ефективність заняття з історії, створити такі умови, за яких усі учасники процесу залучаються до активної творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, вчать співпрацювати, критично мислити, аналізувати, висловлювати й відстоювати власні думки та ідеї.

Сучасний педагог повинен прагнути до впровадження інтерактивного способу використання онлайн-платформ та розуміти, що це не флешка з презентацією, а сучасні освітні онлайн-сервіси, навчальні платформи, хмарні мультимедійні технології, дистанційне індивідуальне навчання, навчально-розвиваючі проекти в соцмережах.

Використання онлайн-платформ у ході підготовки до складання ДПА створюють широкі можливості творчої співпраці викладача й студентів та підвищують зацікавленість до предмета.

Література

1. Десятов Д.Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Харків: «Основа», 2011. 111 с.
2. Десятов Д.Л. Використання мережевих технологій у навчанні історії. Харків: Видавнича група «Основа», 2013. 136 с.

Синиця Дмитро Олександрович,

викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

СТРАТЕГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Для того, щоб чітко розуміти поняття «проектна технологія в професійній освіті», потрібно розкрити його основну суть. В загальному розумінні проект – це сукупність певних елементів (об'єктів матеріальної й нематеріальної природи) і зв'язків між ними, що забезпечує досягнення поставлених цілей [2, с.146]. Технологія – наука про способи забезпечення потреб людства за допомогою технічних засобів. У психолого-педагогічній літературі технологія означає знання про майстерність, а проект – форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, спрямована на отримання освітньої продукції за відповідний період [3, с.213].

Наразі можемо трактувати проектну технологію як спосіб організації навчання, що забезпечує формування якісних знань та навичок у майбутніх майстрів за певних педагогічних умов. Основними педагогічними умовами застосування проектних технологій у підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання є: готовність викладача та студента до організації, координації та контролю навчання; наявність навчально-методичного та

матеріально-технічного забезпечення; наявність інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти.

Розгляд праць, присвячених розвитку використання методу проєктів у професійній освіті, дозволив встановити, що впровадження проєктної ідеї у навчальний процес є важливим етапом розвитку теорії навчальної діяльності. Будь-яка цілеспрямована діяльність розпочинається у свідомості людини. Проєктування – відображення, опосередковане образом майбутнього передбачуваного втілення, ідеальна побудова власного вирішення тієї чи іншої навчально-пізнавальної проблеми. Воно пов'язує мислення з дією, і є компонентом проєктної діяльності студента, в результаті якої створюється новий об'єкт – «студентський проєкт», а також виникає нове психічне утворення – самоусвідомлення особистості, удосконалення пізнавальних умінь.

Проєктна діяльність майбутніх майстрів виробничого навчання, як форма навчально-пізнавальної активності, полягає у мотиваційному досягненні свідомо поставленої мети зі створення студентських творчих проєктів, має певну структуру, комплексний характер, забезпечує активний процес дії студента з навчальним матеріалом і є засобом розвитку особистості як суб'єкта навчання. Поряд з цим, навчальний проєкт визначено, як методичну форму організації занять, що передбачає комплексний інтегрований характер діяльності всіх його учасників з отримання самостійно запланованого результату за певний проміжок часу в умовах консультативної підтримки викладача [1, с. 134].

Розкриваючи комплексний характер навчального проєкту, встановлено, що він поєднує в собі різні види діяльності, які інтегруються відповідними етапами проєктної діяльності студента, а саме: елементи проблематизації, цілепокладання, планування, дослідження, пошукової, організаційної, презентаційної діяльності тощо.

Орієнтирами досягнення успіху в студентській творчості визначені принципи свободи, самостійності, співпраці, закони «ефекту» і «готовності», що покладені в основу «методу проєктів» В. Кілпатриком, а також сучасні вимоги до «успішного інтелекту», а саме: розвинені аналітичні, творчі й практичні здібності.

Специфічною особливістю проєктної діяльності студента є її активуючий вплив на розвиток творчої спрямованості особистості і забезпечення творчого характеру сприйняття та аналізу об'єктивної дійсності (реальних явищ та процесів). Впродовж навчального проєкту студенти узагальнюють знання, отримані в процесі традиційного вивчення, а також набувають власний досвід їх практичного застосування. Отже, одним із завдань є навчання проєктуванню як певному загальнонавчальному універсальному умінню, як деякій компетентності. Визначено, що оволодіння проєктною діяльністю відбувається під час її здійснення в процесі усвідомленого навчання, тобто коли навчальний матеріал стає метою та предметом активної дії, за умов самостійності у виконанні проєктних завдань, поєднанні свободи вибору з

відповідальністю, а також у ході відпрацювання кожного з компонентів проектної діяльності на технологічному рівні.

Аналіз практики показує, що формування проектних навичок й умінь необхідно здійснювати комплексно в процесі роботи у навчальному проекті та поелементно в межах традиційних занять. Науковими дослідженнями в галузі дидактики встановлено, що творча навчальна діяльність завжди спрямована на постановку й розв'язування творчих завдань, здійснюється переважно під впливом навчання засобами нежорсткого опосередкованого керування, а її продукт характеризується суб'єктивною новизною, значимістю і прогресивністю для розвитку студента. Перевагою є те, що кожен із структурних елементів проектної діяльності повторюється в різних навчальних проектах неодноразово й засвоюється як загальний алгоритм дії [1, с.136].

Важливим аспектом до запровадження технологій проектного навчання є організація студентів у єдину команду, що передбачає подальше вирішення певних проблем на основі аналізу відповідних ситуацій, метою якого є створення комфортних умов навчання для кожного суб'єкта педагогічної діяльності. Під час таких занять студенти починають розуміти, що успіх групи у розв'язанні певних задач – це успіх кожного із студентів цієї групи. Таким чином студенти відчувають свою значущість та інтелектуальну спроможність.

Ефективність проектної технології навчання полягає в гарантованому кінцевому результаті. Навіть якщо студенти не знайшли правильний розв'язок певної задачі, вони обмінюються інформацією, думками та створюють ідеї, що і є результатом проектної діяльності.

Література

1. Артюшина М. В. Інноваційна діяльність у професійно-технічній освіті: поняття, підходи, технології. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Збірник наукових праць. Випуск № 37. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. 537 с. С. 133–137.

2. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщанська В.В. Управління проектами: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2004. 231 с.

3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навчальний посібник 5-те вид., доп. і перероб. Київ: Б.В., 2007. 655 с.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

Сьогодні як глобальну мету освіти розглядають людину культури: вільну, гуманну, духовну й творчу особистість. Головне у такій творчій особистості – спрямованість у майбутнє, до вільної реалізації своїх потенцій, особливо творчих, до зміцнення віри в себе й можливість досягнення ідеального образу «Я». Тож розвиток творчих здібностей учнівської молоді є одним із найважливіших завдань сучасної освіти. Дослідження закордонних психологів у галузі творчості А. Біне, Дж. Гілфорда, А. Маслоу, Е. Торранса, Л. Термена, Ч. Спірмена, Р. Стернберга та ін., а також вітчизняних – П. Гальперіна, В. Дружиніна, О. Кульчицької, О. Лука, В. Моляко, Я. Пономарьова, В. Шадрикова та ін. доводять унікальність та неповторність людини-творця. Ці питання порушуються педагогами, серед яких В. Андреев, І. Бех, І. Зязюн, І. Ільїн, О. Матюшкін, В. Сухомлинський, О. Савченко та багато інших.

У Концепції виховання творчої особистості підкреслюється, що «сама творча, естетично багата особистість у змозі розв'язувати як щоденні виробничі, так і масштабні завдання, які забезпечуватимуть не просто виживання, а й прогрес націй» [2, с. 47]. Незважаючи на те, що на сьогодні в науковій літературі практично визначено зміст, сутність, особливості та генеза формування творчих здібностей учнів, у практиці позашкільної освіти все ще можна виокремити низку суперечностей: між метою і завданнями інноваційної системи навчання в Новій українській школі та традиційними змістом і технологіями, що превалюють в системі гурткової роботи, майже цілковитою відсутністю акцентів на підвищення ролі самостійності та активності гуртківців; між значним творчим потенціалом позашкільної освіти й недостатньою його реалізацією в наявній навчально-виховній практиці.

Наш видатний співвітчизник В. Сухомлинський теоретично обґрунтував і апробував у педагогічній практиці Павлишської середньої школи концепцію формування творчої особистості школяра, провідними ідеями якої є дитиноцентризм; глибоке пізнання індивідуальності кожного учня, проектування розвитку його особистості; урахування особливостей вікового розвитку дитячого організму; віра у творчі можливості кожного учня; визнання неповторності й унікальності його місії; створення сприятливих умов для розкриття творчого потенціалу; реалізація індивідуального та особистісного підходів; утвердження принципів педагогіки співробітництва; поетапна розробка та поступове впровадження в практичну діяльність ідей гуманної педагогіки [3].

Отже, однією з провідних умов у розвитку творчих здібностей учнівської молоді є особистісний підхід до учнів з урахуванням їх інтересів та

уподобань. Особистісний підхід – це опора на особистісні якості. Останні виражають дуже важливі для творчого розвитку особистості – спрямованість, ціннісні орієнтації, життєві плани, коло інтересів, домінантні мотиви діяльності та поведінки. Принцип особистісного підходу вимагає, щоб керівник гуртка: 1) постійно вивчав і добре знав індивідуальні особливості розвитку кожного учня, рівень розвиненості розумових та творчих здібностей; 2) умів діагностувати й знав реальний рівень сформованості таких важливих особистісних якостей, що зумовлюють творчий розвиток – стиль мислення, пізнавальні й професійні мотиви, інтереси, настанови, спрямованість особистості; 3) постійно залучав кожного гуртківця до виконання посильних творчих завдань, які б забезпечили прогресивний розвиток його особистості; 4) своєчасно виявляв, коригував і ліквідував причини, які можуть перешкодити творчому розвитку, а за необхідності – змінювати тактику педагогічного впливу; 5) розвивав самостійність, ініціативність і самодіяльність гуртківців, не стільки керував, скільки вміло організовував і спрямовував діяльність, що веде до успіху.

За умови особистісного підходу діагностуються потенційні можливості, найближчі перспективи учнівської молоді. До індивідуальних особливостей, які необхідно враховувати керівникові гуртка, належать особливості сприйняття, мислення, пам'яті, мови, характеру, темпераменту, волі. Тим часом психологи додають до цього переліку наявність певного кола систематизованих знань і вмінь оперувати ними; рівень розвитку здібностей у сфері мистецтва, техніки й технологій; ставлення учнів до творчої діяльності, в основі якої – мотиви, рівень естетичного й пізнавального інтересу; рівень самооцінки учнями своїх можливостей; рівень активності й самостійності, працьовитості й працездатності учнів; тип уваги, пам'яті, сприйняття, загальний інтелектуальний розвиток; стан здоров'я, взаємини з іншими дітьми, домашні умови [2]. Урахування цих особливостей дозволить педагогові обрати правильну позицію в оцінюванні динаміки й напрямку розвитку дитини.

Зміст роботи гуртка повинен також відповідати меті й завданням творчого розвитку учнівської молоді. Тож важливе місце в підготовці занять гуртка посідає добір матеріалу, який до того ж повинен відповідати й рівню знань учнів, їх віковим особливостям, запитам, зацікавленості, їх інтересам. Це реалізується в тому, що учні самостійно обирають тематику майбутніх занять, кожен із них повинен мати можливість виконувати завдання за власними уподобаннями, можливостями, зацікавленнями.

Становлення творчих здібностей на заняттях починається з усвідомленого сприйняття навчального завдання, спрямованого на проєктування та виготовлення виробу. Гуртківці здебільшого шукають інструментарій виразності не тільки у своїй власній діяльності. Вони опановують засоби різних науково-технічних напрямів, засвоюють соціальний досвід і застосовують його у своїй роботі. Незважаючи на загальні закономірності в становленні художньої і технічної творчості, кожний дитячий виріб відрізняється специфічними, суто індивідуальними особливостями, які

дозволяють уявити індивідуально-психологічні властивості учня, його внутрішній світ, ступінь розвитку творчих здібностей.

У розвитку творчих здібностей учнів доцільно використати засоби артпедагогіки, що визначає необхідність відбору змісту, окремих прийомів і методів, серед яких – пояснення (використовується при перших бесідах для уточнення уявлень щодо досліджуваного об'єкта), порівняння (наприклад, фотографії та макета), акцентування деталей (закривається все зображення, крім окремих деталей), виклик адекватних реакцій (наприклад, у процесі розгляду скульптури «Мати й дитя» дітям ставимо запитання «Згадайте, що ви відчували, коли вас обіймала мама? Які в мамі руки?»), тактильно-почуттєвий метод (дотик до учнів, повторення рухів), поживлення емоцій за допомогою літературних і пісенних образів; прийом «входження в зображення» (так, розглядаючи репродукцію картини, фотографію, відеосюжет, учням пропонується уявити себе на місці головного персонажа й відповісти на запитання «Що ви відчуваєте? Чувсте? бачите?»), метод музичного супроводу, метод візуалізації прийомів і технік роботи, ігрові прийоми (вікторини, конкурси, рольові ігри, презентації виробів, презентації проєктів, виставки тощо), мозковий штурм [1].

Створення на заняттях гуртка описаних вище умов: особистісний підхід до учнів в організації творчої діяльності; урізноманітнення методів і прийомів навчальної роботи; інтеграція форм навчальної діяльності засобами артпедагогіки – дозволить виважено підійти до розвитку творчих здібностей учнівської молоді засобами гурткової роботи.

Література

1. Лебедева Л. Д. Практика арт-терапії: підходи, діагностика, система занять. СПб. : Речь, 2008. 256 с.
2. Моляко В.А. Концепция воспитания творческой личности. Радянська школа. 1991. №5. С. 47–51.
3. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы. Москва : Просвещение, 1982. 206 с.

Слюсарєва Оксана Валентинівна,
методист практики ЗО «Криворізький
державний комерційно-економічний технікум»

ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЬО-ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У доповіді розкриваються аспекти розроблення та впровадження інтерактивних, електронних засобів навчання, які застосовуються в Криворізькому державному комерційно-економічному технікумі під час підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Автор конкретизує терміни, часто вживані як синонімічні, корегує понятійну базу.

Ключові слова: конкурентноспроможний робітник, кваліфікований робітник, освітньо-кваліфікаційний рівень, інтерактивні засоби навчання, компетентний підхід, кон'юнктура, інноваційні процеси в навчанні.

Метою доповіді є обґрунтування альтернативи створення посібників нового покоління для навчання професій у системі СП(ПТ)О, що передбачає оновлення системи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних закладах комп'ютерно-орієнтованими засобами інтегрального підходу до організації освітньо-виробничого процесу.

Здійснені в Україні соціально-економічні перетворення зумовлюють необхідність пошуку нових орієнтирів в освітній політиці, а також спонукають по-новому оцінити роль системи освіти, зокрема професійно-технічної, у розвитку країни.

Сучасна людина живе й діє в умовах, які вимагають високого професіоналізму й значущих інтелектуальних зусиль. Ускладнення соціально-економічних процесів, підвищення впливу на людину зовнішніх факторів, збільшення інформаційних потоків, зростання конкурентності – усе це спричиняє досить високі вимоги до випускників професійно-технічних навчальних закладів. Сума професійних знань, навичок, одержаних у процесі навчання, дозволяє молодим працівникам швидше адаптуватися на виробництві, бути мобільними в умовах процесу виробництва. З огляду на це актуальною стає цілеспрямована підготовка майбутнього кваліфікованого робітника до життя в сучасному стрімко мінливому світі шляхом формування професійної мобільності як особливої особистісної якості на засадах компетентнісного підходу. В умовах ринкової економіки через дуже високу рухливість її кон'юнктури молодь зобов'язана одержувати таку професійну освіту, яка дозволить їй відносно просто освоювати нові конкурентноспроможні професії в майбутньому, самореалізуватися як особистості.

Характерна для сьогоднішньої ситуації модернізація виробництва вимагає підготовки працівників, які швидко пристосовуються до змін, готових змінити свою професію та ступінь відповідальності, а це означає – здатних навчитися нової професії. Тож сьогодні потрібен професійно мобільний кваліфікований робітник, готовий повноцінно жити й працювати навіть у стані невизначеності й непередбачуваності, готовий до саморозвитку й самовдосконалення.

Кваліфікований робітник – це освітньо-кваліфікований рівень робітника, який на основі повної або базової загальної середньої освіти здобув спеціальні вміння та знання, має відповідний досвід їх застосування для вирішення професійних завдань у певній галузі народного господарства.

Професійний розвиток кваліфікованого робітника неможливий без активного впровадження в освітньо-виробничий процес, зокрема в організацію творчої самоосвітньої роботи, перспективних технологій, електронних засобів навчання, новітніх методик викладання, які забезпечують професійні компетенції майбутнього фахівця за відповідною спеціалізацією. Забезпечення якісної професійної підготовки кваліфікованих робітників, ефективного використання сучасних методик і технологій неможливо без створення сучасних електронних засобів навчання,

інструктивно-технологічних карт, тестів, програм, електронних посібників і щоденників із професійної підготовки.

Модернізація матеріально-технічної бази – необхідна умова впровадження сучасних виробничих технологій, використання відеоматеріалів і програмного забезпечення. Сучасні освітні технології – це шлях до вирішення завдання розвитку професійної мобільності учнів.

Викладачі й майстри виробничого навчання закладу освіти постійно перебувають у творчому пошуку, використовуючи новітні досягнення науки і техніки, працюють над розробленням необхідного методичного забезпечення, дидактичних комплексів, навчально-методичних посібників, щоденників з виробничого навчання та виробничої практики, робочих зошитів із тем програм.

Політика держави, основана на внесенні професійно-технічної освіти до системи базових пріоритетів соціально-економічного розвитку, повинна бути орієнтована на:

- модернізацію матеріально-технічної бази державних професійно-технічних закладів освіти;

- оснащення державних професійно-технічних закладів освіти сучасними комп'ютерними комплексами, підключення їх до Інтернету;

- виготовлення дидактичного матеріалу з предметів за допомогою комп'ютерних технологій;

- оновлення та зміна всієї освітньо-методичної роботи;

- розроблення та впровадження інтерактивних, електронних засобів навчання в підготовку майбутніх кваліфікованих робітників;

- надання можливості здобувачам освіти вивчати нову техніку, нові технології та працювати з сучасними матеріалами в навчальних майстернях закладу освіти.

Інтерактивні методи навчання, спрямовані на розвиток практичних умінь та навичок, допомагають педагогові, майстру виробничого навчання переконати здобувачів освіти професійно-технічних закладів освіти в тому, що вони правильно обрали професію, підкреслити її важливість і спонукати до подальшого вдосконалення.

Одним із першочергових напрямів підготовки робітничих кадрів є забезпечення освітньо-виробничого процесу навчальними посібниками, щоденниками з виробничого навчання і виробничої практики, які відповідають сучасним організаційно-педагогічним умовам професійної підготовки.

Електронний посібник, щоденник з виробничого навчання і виробничої практики – це навчальний матеріал нового покоління з навчальної дисципліни, який створений для освіти, виховання та розвитку здобувача освіти, та дає змогу одержати найвищий освітній, розвивальний і виховний результат у навчанні. Отже, посібники нового покоління для професійно-технічної освіти потрібно розглядати як інтегровану систему підготовки кваліфікованого робітника за відповідною професією. Криворізький державний комерційно-економічний технікум пропонує досвід використання

електронних посібників, електронних навчальних комплексів з окремих дисциплін, навчальних практикумів, щоденників з виробничого навчання за професіями.

Я як методист практики безпосередньо беру участь в оновленні освітнього матеріалу та намагаюся зорієнтувати майстрів виробничого навчання на розроблення різноманітних посібників, які професійно зорієнтовані, цікаві, мають право на існування та застосування в навчальному процесі та практично застосовуються в навчанні (малюнок 1, 2)

Малюнок 1

ПАРЧАНИНІЙ ПИДИВІТКА
ІНГРЕДІЄНТИ

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання педагогічної ради
«...» _____ 2020р. № _____

для підготовки студентів даної форми навчання спеціальностей:
181 «Харчова технологія» за освітньо-професійною програмою «Виробництво харчової продукції»
241 «Готельно-ресторанна справа» за освітньо-професійною програмою «Ресторанно-обслуговування»

Розробили: методист практики Слюсарєва О.В.
Майстер виробничого навчання Нещца Г.П.

м. Кривий Ріг

ПОГОДЖЕНО
Протокол засідання педагогічної ради
«...» _____ 2020р. № _____

для навчальної практики під час підготовки студентів даної форми навчання за спеціальностями:
181 «Харчова технологія» за освітньо-професійною програмою «Виробництво харчової продукції»
241 «Готельно-ресторанна справа» за освітньо-професійною програмою «Ресторанно-обслуговування»

Розробили: методист практики Слюсарєва О.В.
майстер виробничого навчання Нещца Г.П.

м. Кривий Ріг

Малюнок 2

Як автор таких електронних засобів навчання проводжу кропітку роботу, докладаю в розроблення електронних програмних засобів багато інтелектуальних зусиль. Таким чином покращую освітній процес, виявляю свою професійну майстерність, творчість, бажання передати свій досвід здобувачам освіти.

Практика вивчення питання залучення сучасних інноваційних технологій потребує нового погляду на обґрунтування теоретичних основ

побудови електронного посібника, щоденника професійного спрямування, що спонукає до розв'язання таких проблемних питань:

- розроблення методики аналізу й оцінювання цього виду навчального забезпечення;

- розроблення освітніх професійних програм.

Знання і вміння особливо потрібні в умовах варіативної системи освіти, що знаходить своє відображення в розробленні та створенні альтернативних підручників і навчальних посібників з різними методичними системами реалізації змістових ліній відповідно до вимог державних стандартів освіти.

У зв'язку з інтенсивним зростанням потоку інформації через кожні 5-10 років необхідно поновлювати знання, щоб відповідати необхідним вимогам життя. Сучасний заклад професійної освіти повинен випускати фахівців не тільки компетентних у своїй професії, а й «здатних до навчання», спроможних за необхідності змінити вид виконуваної роботи, підвищувати кваліфікацію, обіймати різні посади. Випускник повинен усвідомити, що реалізувати себе може лише людина активна, яка не схиляється перед обставинами, а вміє використовувати будь-які засоби, зокрема й особисті задатки.

Ураховуючи те, що посібники нового покоління для професійної освіти – це комплекс дидактичного забезпечення організації навчання наукам, спрямований на формування професійної компетентності майбутніх фахівців, їх потрібно структурувати як триєдину дидактичну систему навчання професії:

- загальноосвітній цикл (інтеграція фундаментальних та спеціальних знань);

- спецкурс (набуття професійних знань);

- виробничий цикл (практичне втілення набутих знань, вмінь та навичок, професійне вдосконалення).

Тільки завдяки формуванню професійних авторських колективів зі створення посібників для навчання нового покоління можна досягти найкращого творчого результату – посібника, який би відповідав вимогам сучасності, ураховував би всі думки, пропозиції, рекомендації педагогів професійної підготовки робітничих кадрів.

Література

1. Пометун О. та ін. Навчаємо по-іншому: посібник для викладачів професійно-технічних училищ. Умань-Київ: 2008. С.41.

2. Ростока М. Л. Створення електронного підручника для ПТНЗ. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали Всеукраїнської (звітної) наук.-практ.конф. за 2010 р.* (м. Київ, 18-19 квітня 2011р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; за заг. ред. В.О.Радкевич, М. Л. Ростока. Київ: ПТТО НАПН України, 2011. С.263.

3. Сушенцева Л. Л. Основи професійної мобільності. Програма авторського навчального курсу. Київ: 2010. С.5.

4. Шевченко В. Л. Організаційно-педагогічні та дидактико-психологічні основи проектування інформаційного навчального середовища із застосуванням програмно-інструментального комплексу: навчально-методичний посібник. Київ: Освіта України. 2010 С.4–26.

Ткалич Ігор Іванович,
викладач спеціальних предметів
Державного навчального закладу
«Богуславський центр професійно-технічної освіти»

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

На сьогодні дослідження учених переконливо довели, що можливості людей, яких зазвичай називають талановитими або геніальними – не аномалія, а норма. Як правило, звичайна людина використовує всього 10 – 15% потенціалу свого мозку. Проблема полягає лише в тому, щоб розвинути мислення людини, підвищити коефіцієнт його корисної дії, використати ті величезні можливості, які подарувала природа, і про існування яких багато з нас часом і не підозрюють. Тому особливо гостро останніми роками постало питання про формування загальних прийомів активізації пізнавальної розумової діяльності [2].

Пізнавальний інтерес – вибірна спрямованість особи на предмети і явища навколишньої дійсності. Ця спрямованість характеризується постійним прагненням до пізнання, до нових, повніших і глибших знань. Систематично зміцнюючись і розвиваючись, пізнавальний інтерес стає основою позитивного ставлення до навчання. Пізнавальний інтерес має також і пошуковий характер. Під його впливом у людини постійно виникають запитання, відповіді на які вона сама постійно й активно шукає. Пошукова діяльність здійснюється із захопленням, людина відчуває емоційний підйом, радість від успіху. Пізнавальний інтерес позитивно впливає не тільки на процес і результат діяльності, але й на протікання психічних процесів – мислення, уваги, пам'яті, уваги, які під впливом пізнавального інтересу набувають особливої активності й спрямованості [3].

Основна мета роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності учнів – розвиток їх творчих здібностей. Досягнення цієї мети дозволяє вирішити багато завдань навчання:

- забезпечити міцні й усвідомлені знання навчального матеріалу;
- підготувати учнів до активної участі у виробничій діяльності;
- формувати вміння самостійно поповнювати знання;
- втілювати в життя науково-технічні ідеї;
- освоювати нові спеціальності;
- дати навчальним закладам країни добре підготовлених абітурієнтів, здатних творчо оволодіти обраною спеціальністю [4].

Усі здібності людини розвиваються в процесі діяльності. Це твердження – один із провідних принципів сучасної психології. Не може бути іншого шляху розвитку пізнавальних здібностей учнів, окрім організації їх активної діяльності. Уміле застосування прийомів і методів, що забезпечують високу

активність учнів у навчанні, їх самостійність у пізнавальній діяльності, є засобом розвитку пізнавальних здібностей дітей.

Отже, розвиток творчих пізнавальних здібностей учнів – мета моєї діяльності як викладача, а застосування різних прийомів активізації – засіб досягнення цієї мети.

Необхідність співвідносити завдання для учня з рівнем його розвитку впливає з теорії мислення. Розвивати пізнавальні здібності здобувачів освіти – це формувати в них мотиви навчання. Здобувачі освіти повинні не тільки навчитися вирішувати пізнавальні завдання, у них потрібно розвинути бажання вирішувати ці завдання [1].

У формуванні пізнавального інтересу школярів виділяється декілька етапів. Спочатку він виявляється як зацікавлення – природної реакції людини на все несподіване, загадкове.

Вищим ступенем інтересу є допитливість, коли здобувач освіти виявляє бажання глибше розібратися, зрозуміти явище, що вивчається. У цьому випадку учень зазвичай активний на уроці, ставить вчителю запитання, бере участь в обговоренні результатів демонстрацій, наводить свої приклади, читає додаткову літературу, конструє прилади, самостійно проводить досліди.

Можливості використання ІКТ на сьогодні необмежені. З метою використання ІКТ під час навчального процесу треба здобувачів освіти навчити користуватися комп'ютером та Інтернетом.

Отже, комп'ютер у навчальному процесі виконує декілька функцій: слугує засобом спілкування, партнером, інструментом, джерелом інформації, контролює дії здобувача освіти, створює проблемні ситуації та зумовлює нові пізнавальні можливості.

Література

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Барчук В.С. Деякі педагогічні прийоми. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/29362/
3. Зламанюк Л. М. Компетентісний підхід в умовах сучасної школи. *Педагогіка життєтворчості в контексті нової філософії освіти: психологічно-педагогічний аспект. Збірник наукових праць*. Київ-Дніпропетровськ, 2008.
4. Пономарьова-Семенова Р. О. Психологічні аспекти розвитку креативності обдарованої особистості. *Обдарована дитина*. 2007. №7. С.12

Федотенко Людмила Григорівна,
викладач англійської мови Відокремленого структурного
підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Використання іноземної мови, в тому числі і її вивчення, містить дії, що виконуються особами, які в ролі окремих індивідів чи соціальних агентів розвивають ряд компетенцій, як загальних, так і – особливо – комунікативних мовленнєвих компетенцій. Загальні компетенції це ті, що не є специфічними для мовлення, але такі, що необхідні для будь-якого роду діяльності, у тому числі й мовленнєвої. Комунікативні мовні компетенції – це такі, які забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби. Зазначені компетенції використовуються в міру потреби, у різних контекстах, залежно від різних умов та різних потреб, для здійснення різних видів мовленнєвої діяльності, до яких належать мовленнєві процеси продукції та/або сприйняття текстів, пов'язаних з певними темами у специфічних сферах [1, с. 24, 25]. Сукупність сформованих компетенцій становить англomовну компетентність здобувача освіти, зокрема майбутнього майстра виробничого навчання. Для її формування використовуються ті стратегії, які здаються найбільш прийнятними для виконання накреслених завдань.

Значну роль серед таких стратегій займають інноваційні технології навчання – не лише як інноваційні педагогічні засоби, але і як чинники нової якості освітнього процесу.

Визначальними серед інноваційних засобів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням залишаються інтернет-технології, такі як мережеві засоби зв'язку: Google Classroom, Google Meet, Zoom, E-mail, Viber, Telegram, Facebook, WhatsApp тощо, особливо в період дистанційного навчання.

Використовуються електронні додатки: «Хмара тегів» – візуальне уявлення списку категорій. Ключові слова тут, найчастіше, являють собою окремі слова й важливість кожного ключового слова позначається розміром шрифту або кольором; «Мапа думок або інтелект карта» – тобто діаграма, на якій зображуються слова, ідеї, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї; «Timeline» – інструмент, який допомагає проілюструвати розвиток певної події у часі та просторі тощо.

На заняттях широко застосовуються технології ситуативного моделювання, які відтворюють умови реальної професійної ситуації й здатні виробити у здобувачів освіти англomовні практичні навички; технологія ділової гри – цінність якої полягає в активізації мислення, розвитку самостійності, формування творчості майбутнього майстра виробничого навчання, наближення до реалій життя.

Залишається актуальною проектна діяльність – вид роботи (переважно в групах), метою якого є підготовка кінцевого продукту англійською мовою – альбому, словника, довідника, творчого подання інформації у вигляді мультимедійної презентації тощо. Мета проектної діяльності – дати здобувачу освіти можливість виконати роботу, побудовану на одержаних знаннях з іноземної мови, а також уміннях і навичках, здобутих упродовж певного періоду навчання.

Сучасність настійно вимагає перетворювати освітній процес на плідну, творчу, конструктивну, взаємозацікавлену взаємодію викладача і майбутнього фахівця, синтез навчання й самонавчання, пізнання і діяльності, мотивації та інтересу, освоєння набутого досвіду й продукування нового [2]. Тож інноваційні технології спрямовані саме на вдосконалення активного процесу засвоєння знань та вмій здобувачами освіти, формування їх англійської компетентності, необхідної для майбутньої професійної діяльності.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с. URL:<https://www.google.com.ua/search?client=opera&q=загальноєвропейські+мовні+рекомендації&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8> (дата звернення: 23.10.2021).

2. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищ. техн. навч. закл. / відп. ред. Х. Ш. Бахтіярова; наук. ред. А. В. Арістова; упорядн. словн. С. В. Волобуєва. Київ: НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn/> (дата звернення: 22.10.2021).

Філімонова Тетяна Василівна,

директор КПНЗ «Центр дитячої та юнацької творчості «Дружба» Криворізької міської ради

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сьогодні на керівників гуртків закладів позашкільної освіти покладається низка важливих компетенцій. Ураховуючи комплексний характер позашкільної освіти та особливості її функціонування в межах Концепції Нової української школи, усвідомлюємо необхідність дослідження змісту, сутності професійної майстерності керівників гуртків та шляхів її розвитку.

Академік І. Зязюн розглядає сутність професійної майстерності в різних аспектах: як найвищий рівень професійної діяльності (характеристика якості результату) та як вияв творчої активності особистості працівника (характеристика психологічних механізмів успішної діяльності). Загалом сутність професійної майстерності полягає в комплексі властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [3].

До елементів професійної майстерності, згідно з дослідженнями І. Зязюна, В. Ковальчука, О. Лавриненка, Т. Опалюк та ін., належить передусім

професійна спрямованість, що для педагога має гуманістичний характер, тобто увага й повага до особистості іншої людини – вихованця, його батьків, колег, утвердження загальнолюдських цінностей, моральних норм поведінки й стосунків у професійній діяльності. Така риса передбачає гуманістичний вияв ціннісного ставлення до позашкільної освіти, її суб'єктів, цілей, завдань, змісту, засобів навчально-виховного впливу. Наступним компонентом професійної майстерності є професійна компетентність – наявність професійних знань і досвіду їх використання на заняттях гуртка в закладах позашкільної освіти. Особливістю таких професійних знань є їх комплексність (спеціальні фахові та психолого-педагогічні знання), внутрішня мотивація до їх використання в професійній діяльності, творчий підхід та здатність до самоосвіти й професійного саморозвитку [1].

Важливе місце в структурі професійної майстерності керівників гуртків посідають здібності до роботи в сфері позашкільної освіти, які віддзеркалюють сукупність психічних особливостей педагога, необхідних для успішного оволодіння професійною діяльністю, її ефективного здійснення. Зокрема, йдеться про педагогічні й спеціальні фахові здібності, тобто такі, що дозволяють запроваджувати найсучасніші освітні й спеціальні за профілем роботи гуртка техніки, технології, методи й прийоми [3].

Вияв професійної майстерності забезпечує професійна техніка керівника гуртка як своєрідне місцецтво, майстерність у педагогічній взаємодії. Професійну техніку необхідно розглядати як сукупність раціональних засобів, умінь та особливостей поведінки керівника гуртка, спрямованих на ефективну реалізацію обраних ним технологій, методів і прийомів професійної діяльності відповідно до мети професійної діяльності, об'єктивних та суб'єктивних її передумов. Професійна техніка передбачає наявність специфічних якостей і рис, зокрема високу культуру мовлення керівника гуртка, володіння мімікою, пантомімікою, жестами, уміннями з психотехніки – розуміти власний психічний стан та стан гуртківців, уміння керувати собою та водночас і їхньою поведінкою, урешті-решт – адекватно впливати на них [1].

Тож, розглядаючи професійну майстерність керівників гуртків системи позашкільної освіти як вияв у професійній діяльності їх власного «Я», розуміємо цей феномен як вищу, творчу активність педагога, що передбачає доцільне використання методів і засобів взаємовпливу на вихованців, їх батьків, колег, інше оточення в кожній професійній ситуації. Така доцільність є результатом засвоєння системи знань і уявлень щодо теорії та практики позашкільної освіти, сформованості важливих професійних якостей, зокрема спрямованості, здібностей та психофізичних рис. Це дозволяє говорити про керівника гуртка як про майстра своєї справи, який володіє означеними якостями і здійснює організацію різних видів діяльності своїх вихованців.

Розглядаючи шляхи розвитку професійної майстерності керівників гуртків закладу позашкільної освіти, зважаємо на його внутрішні потенціальні можливості. Особистісний потенціал Д. Леонтьєв визначає як інтегральну характеристику рівня особистісної зрілості, що віддзеркалює міру подолання

нею заданих обставин, зрештою, подолання особистістю самої себе, а також зусилля, що докладаються нею під час роботи над собою і над обставинами свого життя [2, с. 145]. Із цієї точки зору особистісний потенціал керівника гуртка – це сукупність у структурі його особистості наявних професійно значущих ресурсів (знань, здібностей, якостей, рис і досвіду) та відновлюваних ресурсів – інтелектуальних, фізичних, психологічних тощо. Якщо перші можуть бути актуалізовані, то другі – здатні нарощуватися та примножуватися за умови цілеспрямовано організованого професійного розвитку керівника гуртка.

Структуру особистісного потенціалу керівника гуртка вбачаємо в сукупності визначених компонентів, кожен із яких відображає ті чи ті напрями роботи менеджменту закладу позашкільної освіти та керівника гуртка.

Розвиток кваліфікаційного потенціалу керівника гуртка безпосередньо залежить від виваженої та запланованої системи підвищення кваліфікації в закладі. Вона традиційно здійснюється через курси підвищення кваліфікації, а в міжкурсовий період – участь у методичних заходах, публікації, кваліфікаційні конкурси, звіти, що покликані підвищити фаховий рівень та розширити професійні компетентності фахівця.

Розвиток ціннісно-мотиваційної сфери педагога, яка віддзеркалює його морально-етичний потенціал, має відбуватися через залучення керівників гуртків до організаційної та культурно-масової роботи закладу позашкільної освіти. Саме традиційні свята, що присвячені пам'ятним датам світського й народного календаря, важливим подіям закладу, дають змогу привласнювати важливі цінності національної культури, формувати гуманістичну спрямованість у структурі професійної майстерності керівника гуртка.

Інтелектуально-творчий потенціал керівника гуртка неможливо актуалізувати, якщо в закладі не створюється креативна атмосфера, панує формалізм. Кожен педагог закладу позашкільної освіти відповідно до її специфіки бере участь у різноманітних творчих конкурсах як разом із вихованцями, так й індивідуально. Головне – сприяти, створювати можливості, вчити творчим прийомам і технологіям, заохочувати творчі досягнення.

У системі позашкільної освіти сьогодні приділяється велика увага груповим формам підвищення професійної майстерності керівників гуртків. Робота в колективі однодумців, спільне обговорення дискусійних питань, засвоєння нових підходів у позашкільній діяльності відпрацьовується, закріплюється і розвивається комунікативний потенціал керівника гуртка.

Не можна обійти увагою і психофізіологічний потенціал, що є фундаментом професійної техніки керівника гуртка. Він зумовлює працездатність, протікання емоційно-вольових процесів. Отже, доцільно брати до уваги стан здоров'я працівників, стежити за режимом їх праці, не допускати перевантажень. Ще одним досить ефективним напрямом є співпраця керівника гуртка з психологом, організація ним психологічних тренінгів у закладі.

Отже, розвиток професійної майстерності керівників гуртків потребує запровадження системи роботи в закладі позашкільної освіти. Важливо

забезпечити в цьому процесі рух кожного керівника гуртка своєю індивідуальною траєкторією, створювати можливості, які мають адресну спрямованість на особистість педагога.

Література

1. Ковальчук В.І. Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-методичний аспект) : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛТД», 2014. 396 с.

2. Личностный потенциал: структура и диагностика / ред. Д.Леонтьева. Москва : Смысл, 2011. 680 с.

3. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.

Фокін Олександр Володимирович,

викладач фахових дисциплін Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Застосування проблемних методів навчання в процесі оволодіння професійними вміннями й навичками сприяє розвитку таких якостей сучасного працівника, як професійна компетентність, вміння самостійно визначати проблеми, критично їх оцінювати та приймати рішення з розв'язанням.

Проблемне навчання реалізується за допомогою словесних, наочних і практичних методів, причому їх співвідношення залежить від ступеня самостійності студента. Особливістю застосування проблемних методів на уроках виробничого навчання є обов'язковий зв'язок з конкретною діяльністю студентів.

Проблемна ситуація – це положення, при якому виникає протиріччя між наявними знаннями, вміннями студентів і неможливістю з їхньою допомогою пояснити нові факти, явища й обрати правильний спосіб практичної діяльності. У процесі професійно-практичної підготовки проблемні ситуації доцільно розробляти в наступних випадках:

- під час розробки технологічних процесів з урахуванням умов, що змінилися (при використанні нового інструменту, оснащення, нових матеріалів; раціональних режимів обробки й організації праці; при порушеннях технологічного режиму);

- під час пошуку та аналізу причин несправностей обладнання, приладів, механізмів;

- під час вибору раціональних режимів технологічних процесів у конкретних умовах при різноманітні факторів;

- під час вибору інструментів для виготовлення продукції для попередження нетипових порушень технологічного процесу.

Для формування проблемних запитань можна рекомендувати наступні ключові слова: «Що відбудеться у випадку...?», «Чи можна замінити...?», «Які умови необхідні для здійснення...?», «Як необхідно змінити послідовність операцій, щоб...?», «Чому потрібно зробити саме так, а не інакше...?». Застосування проблемного навчання можливе на всіх етапах уроків виробничого навчання будь-якого типу.

Виділяють чотири рівні проблемності, які характеризують рівень самостійності студентів при виконанні завдання.

Перший рівень проблемності: майстер виробничого навчання сам створює проблемну ситуацію й показує шляхи та способи її вирішення. Характер навчальної діяльності студентів – репродуктивний. Метод інструктування – монологічний виклад (розповідь, пояснення, роз'яснення ходу демонстраційного експерименту та ін.). Проблемний виклад першого рівня застосовують при мотивації навчальної діяльності, поясненні нового матеріалу на вступному інструктажі, при слабкій підготовці студентів на всіх етапах навчання.

Другий рівень відрізняється від першого збільшенням частки самостійної роботи студентів при вирішенні проблеми, яку ставить майстер виробничого навчання: її розв'язання здійснюється в процесі спільної роботи майстра виробничого навчання й студентів. Метод інструктування – діалогічний виклад (сполучення розповіді, пояснення на етапі викладу проблемного навчального матеріалу з елементами евристичної бесіди в процесі обговорення). Застосування проблемного навчання на цьому рівні в процесі інструктування на уроках виробничого навчання можна реалізувати у такий спосіб: після викладання нового навчального матеріалу і проведення показу нових трудових дій. Під час обговорення порядку виконання робіт майстер виробничого навчання замість готових правил і вказівок обговорює у формі бесіди зі студентами раціональні режими технологічних процесів, можливість використання різних матеріалів, інструментів, оснащення тощо.

На третьому рівні майстер виробничого навчання тільки створює проблему, а студенти розв'язують її в процесі самостійної пізнавальної діяльності під його керівництвом. На уроках виробничого навчання цей рівень проблемності може бути реалізований у вигляді «неповного» вступного інструктажу чи завдань під час роботи з інструкційно-технологічною документацією. «Неповне» вступне інструктування можна представити в наступному вигляді: майстер виробничого навчання, пояснюючи виконання завдання, пропонує студентам самим визначити, яку операцію він навмисно пропустив, в якій послідовності, якими прийомами, способами, інструментами вона виконується. Завдання для роботи з інструкційно-технологічною документацією можуть бути такими: вказати особливості нових трудових прийомів; доповнити інструкційними вказівками картки, де зазначена тільки послідовність робіт; вказати методи самоконтролю на різних етапах.

Необхідно враховувати, що проблемні питання і практичні завдання повинні викликати утруднення в студентів, але бути доступними і посилюючими, тому що непосильні завдання не можуть викликати інтересу до їх розв'язання.

Використання проблемно-виробничих завдань сприяє прогнозуванню виробничих ситуацій, відпрацювання вміння застосовувати теоретичні знання на практиці. Під час проведення уроків виробничого навчання велика увага приділяється дотриманню технологічного процесу.

Основним завданням у виробничому навчанні є практичне відпрацювання трудових прийомів, закріплення теоретичних знань, організація робочого місця.

Використання проблемного методу на уроках виробничого навчання сприяє формуванню навичок самостійної навчальної діяльності, підвищує інтерес і мотивацію до навчання, розвиває творчі здібності, що в підсумку приводить до глибокого і міцного засвоєння вивченого матеріалу.

Ханова Олена Володимирівна,
викладач Київського професійно-педагогічного
фахового коледжу імені Антона Макаренка

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Твердження про те, що практична підготовка фахівця у його професійно-особистісному становленні надважлива та сприяє подальшій мотивації щодо його кар'єрного зростання, реалізації особистісної парадигми професійного розвитку – можна вважати аксіомою. Ця думка набуває особливої ваги, коли ми розглядаємо практичну підготовку майбутніх педагогів професійного навчання, які покликані готувати робітничі кадри для розвитку економіки країни, формувати їх професійно-педагогічні та соціальні компетентності, які акцентують на їхній особистісній готовності до сприйняття та вирішення викликів сьогодення в умовах професійно-технічного закладу освіти. Практика засвідчує, що психолого-педагогічні й спеціальні (за спеціалізацією здобувача освіти) знання є необхідною, але недостатньою умовою професійно-педагогічної компетентності. Практичне розв'язання педагогічних завдань забезпечують уміння і навички, передумовою яких є теоретико-практичні й методичні знання, а індивідуальна траєкторія професійної діяльності здобувача освіти формується саме під час педагогічної практики у відповідному до спеціалізації закладі освіти.

Аналіз досліджень за останні роки засвідчив, що педагогічна практика залишається в центрі уваги, наприклад, досліджено теоретико-методологічні, історико-педагогічні та науково-методичні засади практичної підготовки майбутніх педагогів [1]; визначено й охарактеризовано психолого-педагогічні умови вдосконалення педагогічної практики студентів [2]; науково обґрунтовано соціально-педагогічні аспекти професійної діяльності молодого педагога [3].

Особливості освітньо-професійної програми підготовки педагога професійного навчання в Київському професійно-педагогічному коледжі імені Антона Макаренка виокремили два напрями організаційно-методичного забезпечення педагогічної практики спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізацією) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, зокрема: перший (два роки) – поглиблено спрямований на формування компетентнісних характеристик, пов'язаних із роботою майстра виробничого навчання ; другий (наступних два роки) – пов'язаних з роботою педагога професійного навчання, який може суміщати функції майстра виробничого навчання і викладача фахових дисциплін відповідної до опанування здобувачем освіти спеціалізації.

Поглибленню практичної спрямованості підготовки фахівців сприяє практика, яка охоплює: навчальну практику (I курс – 4 тижні (6 кред.)); технологічну практику (II курс – 4 тижні (6 кред.); III курс – 4 тижні (6 кред.)), педагогічну практику (I курс – 3 тижні (4, 5 кред.), II курс – 7 тижнів (10,5 кред.); III курс – 3 тижні (4, 5 кред.); IV курс – 7 тижнів (10,5 кред.)). Педагогічна практика студентів проходить у базових професійно-технічних закладах освіти м. Києва, на базі коледжу в групах I-го ступеня навчання (робітничих професій) згідно з графіком освітнього процесу. В окремих випадках студенти проходять педагогічну практику в ПТЗО за місцем проживання, якщо адміністрація цих професійно-технічних закладів освіти гарантує їм подальше працевлаштування.

Література

1. Козій М. К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів : метод. посіб. Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2001. 141 с.
2. Котик І. О. Роль рефлексії у формуванні готовності до вибору професії. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 3. С. 67-71.
3. Попелюшко Р. П. Аналіз вивчення проблеми формування самооцінки у студентської молоді. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 7. С. 72-75.

Хисна Ірина Юрійвна,

керівник гуртка КПНЗ «Станція юних техніків
Довгинцівського району» Криворізької міської ради

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ШКОЛЯРІВ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Головне завдання нової української школи – підвищення ефективності навчально-пізнавального процесу з метою сприяння всебічному й гармонійному розвитку людини, її інтелектуальному й пізнавальному зростанню. Одним із сучасних напрямів реформування вітчизняної системи освіти є створення креативного розвивального середовища, яке націлене на розвиток пізнавального інтересу, здібностей, нахилів та навичок учнів у процесі вивчення навчальних предметів у позакласній та позашкільній роботі.

Працями А. Алексюка, Б. Ананьєва, Л. Божович, В. Бондаревського,

Л. Гордона, В. Корнеєва, Г. Костюка, І. Кухарева, І. Ланіної, В. Сухомлинського, Г. Щукіної та інших доведено, що сформований пізнавальний інтерес впливає на поведінку учня, на становлення його духовної та інтелектуальної сфери, і до того ж – на розумові, морально-етичні й комунікативні здібності. Це забезпечує формування особистості учня, інтереси якого до пізнання дійсності спричиняють суттєвий вплив на його становлення, інтелектуальний та емоційний розвиток; урешті-решт сприяють творчій самореалізації та духовному самовдосконаленню, розвитку пізнавальної активності [1].

З огляду на це постає необхідність у створенні сприятливих умов для активної пізнавальної діяльності учнів на заняттях гуртка в закладах позашкільної освіти, які б допомагали їм оволодіти різними формами пізнавальних і практичних дій, забезпечували процес соціалізації їх особистості.

Психічна природа інтересу до пізнання дуже складна, його фізіологічні основи розкрито І. Павловим й містяться в орієнтувальному рефлексі, який учений називав «*рефлекс: що таке*», що надалі за сприятливих умов може розвинути в потребу, яка спонукає особистість до різних форм діяльності [2, с. 147]. Особливе значення в розвитку особистості має інтерес до пізнання – пізнавальний інтерес. Як зазначав В. Сухомлинський, «пізнання само по собі є дивовижним, чудовим процесом, що пробуджує живий і незгасний інтерес. У природі речей, у їх стосунках і взаємозв'язках, у русі й зміні в людських думках, у всьому, що створила людина, – невичерпне джерело інтересу. Це джерело інтересу приховане в глибині, до нього треба добратися, докопатися, і часто трапляється так, що сам процес «підкопів» до сутності природи речей і їх причинно-наслідкових зв'язків є головним джерелом інтересу» [4, с. 125].

Розвинений пізнавальний інтерес є результатом і необхідною умовою ефективності занять у закладах позашкільної освіти. Його зазвичай порівнюють із каталізатором, який полегшує і прискорює розумові реакції, з таким собі ферментом, що дає змогу учням засвоювати основи наук, різноманітні людські практики. На заняттях гуртка технічного спрямування пізнавальний інтерес є своєрідним епіцентром активізації продуктивної праці, формування ціннісного ставлення до процесу й результатів своєї діяльності. Інтерес до того ж є потужним емоційним фактором на заняттях гуртка, він дарує жагу пізнання, радість творчості, загострює сприймання навколишнього світу, увагу й фантазію, зміцнює пам'ять і вольові якості, впорядковує мислення, він є навігатором у технічній творчості, основою для вибору майбутньої професії [1].

Отож доцільно наголосити на діяльнісному підході як провідній стратегії формування пізнавальних інтересів учнів у закладі позашкільної освіти. Діяльнісний підхід спрямований на те, щоб організувати діяльність суб'єкта, у якій він був би активним у пізнанні, праці, спілкуванні, своєму розвитку. Зміст діяльнісного компонента позашкільної освіти охоплює: загальнонавчальну, спрямовану на засвоєння змісту позашкільної освіти того чи того напрямку; власне пізнавальну, зорієнтовану на засвоєння знань щодо

сучасної картини світу; спеціальну (за профілем роботи гуртка чи відділення позашкільної освіти); творчу, яка має на увазі створення продуктів технічної творчості; самодіяльну, що передбачає формування загальнонавчальних умов і навичок, якостей самостійності учнів [2].

Як засвідчує наш досвід, формування пізнавальних інтересів учнів неможливе без упровадження спеціальних прийомів активізації пізнавальної діяльності учнів на заняттях гуртка. Активізація виконує завдання – привернути увагу учнів до теми заняття, викликати в них зацікавленість і таким способом мобілізувати внутрішні резерви особистості на вирішення поставлених завдань.

Педагогікою накопичено численні прийоми й способи активізації навчальної діяльності учнів, багато їх і у практиці гурткової роботи. Досить результативними є пізнавальні хвилинки, загадки, головоломки, наратива від педагога, філософські казки, притчі, прислів'я тощо. У процесі вивчення нового матеріалу педагог може використати ключові слова і фрази, наприклад: зіставте, співвіднесіть, встановіть, опишіть, назвіть, підсумуйте, покажіть взаємозв'язок, поясніть зміст, продемонструйте, класифікуйте, встановіть норми, зробіть прогноз тощо й таким чином привернути увагу учнів до глибинних зв'язків у навчальному матеріалі, розкрити сутність технічних об'єктів, спрямувати зусилля школярів на їх пізнання. Доцільними прийомами можуть стати: «Зроби висновок», «Займи позицію», «Поміркуй», «Зроби припущення», «Точка зору», «Аналітичний прогноз», «Ми характеризуємо», «А чи знаєте ви?», «П'ять речень», «Вірю – не вірю» тощо. Під час роботи з новими поняттями можна використати лабіринти, хмари слів, диктанти, цифрові співвідношення та ін. Технічне моделювання може супроводжуватися мінілекцією, презентацією, уявною подорожжю, віртуальною мандрівкою тощо [1].

Великі можливості мають ігрові ситуації. Гра загострює емоційно-пізнавальний процес, розширює кругозір школярів, впливає на розвиток їх творчих сил, перетворює пізнання на захопливий процес. На заняттях гуртка можуть бути використані ігри декількох видів: дидактичні (головоломки, кросворди, задачі); вікторини, що вимагають розкриття протиріч між засвоєними та новими знаннями; сюжетно-рольові ігри, які розвивають вміння учнів вести колективну роботу, моделювати варіанти практичних дій; ділові ігри, які передбачають їх занурення в професійну сферу. Учні з інтересом стають учасниками інтелектуальних шоу, пресконференцій, «нарад», зустрічей з «науковцями», «винахідниками», «фахівцями» тощо, а необхідність за правилами гри ретельно відпрацювати навчальний і додатковий матеріал тільки закріплює пізнавальні інтереси учнів [3].

Тенденція в сучасній позашкільній освіті – активізувати процес творчого розвитку особистості – зумовлена об'єктивними факторами: значною роллю науково-технічних знань у сучасному суспільстві, необхідністю всебічного розвитку особистості та підготовки її до повноцінної життєдіяльності.

Отже, проблема формування пізнавальних інтересів учнів на заняттях гуртка технічного спрямування передбачає створення позитивного

емоційного клімату на заняттях, запровадження діяльнісного підходу до організації продуктивної праці учнів, підвищення частки самостійних творчих робіт.

Література

1. Боднар А.Я., Макаренко Н.Г. Шляхи формування пізнавального інтересу особистості в процесі професійного самовизначення. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3929/Bodnar_Shliakhy_for_muvannia_piznavalnoho_interesu.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата доступу 20.09.21).
2. Войтко В.І. Короткий психологічний словник. Київ : Вища школа, 1992. 193 с.
3. Корнєєв В.П. Основи розвитку пізнавальних інтересів. *Рідна школа*. 1993. № 5. С. 36–40.
4. Сухомлинський В.О. Сто порад вчителю. Київ : Радянська школа, 1976. 215 с.

Чередниченко Наталія Миколаївна,
методист КПНЗ «Центр дитячої та юнацької
творчості «Дружба» Криворізької міської ради

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВЕБТЕХНОЛОГІЙ

Достатньо жорсткі умови конкуренції, що склалися в сфері позашкільної освіти, обмеження фінансових можливостей для належного функціонування закладу, зниження демографічних показників та інші негативні соціальні чинники зумовлюють необхідність формування особливого «обличчя» закладу, що, зі свого боку, порушує проблему, пов'язану з таким явищем як імідж, зокрема доцільний і позитивний імідж. Заклад позашкільної освіти, який має сформований позитивний імідж, стає привабливішим для всіх споживачів освітніх послуг та громадськості. Він викликає інтерес в учнів та батьків, оскільки, з їх точки зору, може забезпечити задоволення потреб у сфері дозвілля, особистісного й професійного розвитку вихованців. Для педагогів такий заклад може створити умови для професійної самореалізації та розвитку, і до того ж – задоволеності працею, стабільності й соціального захисту. Для керівних органів освіти позашкільний заклад із позитивним іміджем є об'єктом уваги й поваги, що врешті-решт позначається на його фінансуванні й рівні методичної підтримки. Для громадськості загалом стійкий позитивний імідж надає закладу привабливості й довіри, тобто створює ефект притягальної сили [2].

Імідж загалом та імідж закладу освіти зокрема охоплює два складники. Першим є описовий складник, що віддзеркалює сукупність усіх уявлень про заклад – структура, педагогічний колектив, мережа гуртків, облаштування приміщень, провідні види діяльності тощо. Оцінювальний складник охоплює сукупність суджень, емоційних реакцій тощо, які формують образ закладу з точки зору його прийняття чи не прийняття як привабливого й доцільного [3].

Тож створення іміджу базується на низці психологічних механізмів двосторонньої взаємодії, зокрема розгортання активності в цьому процесі як закладу освіти, так і громадськості, унаслідок чого узгоджується спосіб презентації образу закладу. Водночас необхідно враховувати той факт, що громадськість схильна вбачати в іміджі закладу підтримувані нею цінності. Отже, заклад освіти має виходити не зі свого бачення іміджу, а від суспільної свідомості, яка продукує певні ціннісні настанови, що висувуються як керівні у функціонуванні закладу освіти. Дослідження, які були проведені в цьому напрямі, свідчать про те, що близько 72% здобувачів освіти та їхні родини обирають заклад саме під впливом створеного закладом іміджу [3].

У першоджерелах розкрито технологію формування позитивного іміджу закладу освіти, що охоплює такі важливі етапи: 1) вивчення потреб споживачів освітніх послуг (учнів, батьків, громадськості) та надання їм відповідних цінностей і демонстрування переваг тих освітніх послуг, які відповідають їх потребам та очікуванням; 2) постійне розширення спектра освітніх послуг із наданням споживачам відповідної інформації через усі канали маркетингової комунікації; 3) максимальне наближення інформації до потреб і очікувань аудиторії, підтримка й вдосконалення внутрішнього позитивного емоційного клімату в закладі; 4) проведення відкритих для громадськості заходів, що демонструють надбання та ціннісні настанови у функціонуванні закладу освіти; 5) покращення якості педагогічного менеджменту, удосконалення управління педагогічним персоналом, що сприяє підвищенню якості позашкільної освіти й забезпечує підвищення іміджу закладу [2].

Постійна підтримка іміджу забезпечується технологією «паблік рілейшнз» (з англ. public relations, PR) – це система скоординованих зв'язків з громадськістю, що передбачає презентацію іміджу закладу шляхом постійної діяльності з розвитку доброзичливих та дієвих взаємин між закладом та громадськістю [3]. Розгортання PR-технології в закладі позашкільної освіти має на увазі такі заходи: 1) створення та підтримка зацікавленого й доброзичливого ставлення громадськості до діяльності закладу; 2) робота над згуртованістю педагогічного колективу закладу, формування і розвиток у членів колективу рис відповідальності, ініціативності й зацікавленості у справах закладу; 3) виявлення та нейтралізація чуток, деструктивних конфліктів; 4) розширення сфери громадського й суспільного впливу закладу через рекламу, презентації, пропаганду тощо; 5) створення та підтримка на високому рівні «громадського обличчя» і репутації закладу; 6) постійна робота над підтримкою взаєморозуміння закладу з усіма суб'єктами освітнього процесу та зацікавленими сторонами [2].

Сьогодні заклад позашкільної освіти має не тільки працювати над створенням іміджу, але і його презентацією для суспільства й громади. Найбільш ефективними технологіями створення та підтримки іміджу організації, установи та окремої особи в інформаційному суспільстві необхідно вважати вебтехнології – вид інформаційно-комунікаційних технологій, що дозволяють створювати й застосовувати вебресурси

(віртуальні середовища, моделі, сайти) [1, с. 104].

Сайт закладу позашкільної освіти – це реальна можливість подолати територіально-інформаційну ізоляваність, що дозволяє встановити міцні зв'язки з іншими суб'єктами освіти й громадськістю, успішно інтегруючись у систему освіти району, регіону, країни. Наявність власних унікальних сайтів сприяє реалізації особливостей кожного закладу позашкільної освіти, дає можливість організувати зручний доступ до освітніх інтернет-ресурсів, до подій у закладі, до специфіки його діяльності, перспектив, образу менеджменту й педагогічного колективу закладу. Розвиваючи сайт, заклад позашкільної освіти розширює можливості освітнього процесу й методичної роботи, використовуючи нові форми та засоби (інтернет-газета з анонсами та звітами, онлайн-опитування, майстер-класи, конкурси, відеоролики, віртуальні екскурсії, матеріали на допомогу батькам та учням тощо). Зрештою, вебсайт закладу – це його «обличчя» в інтернет-спільноті, його «візитівка», засіб формування іміджу.

Формування позитивного іміджу закладу освіти засобами вебтехнологій передбачає: вивчення громадської думки й настроїв усередині закладу освіти та з-поміж випускників й ближнього соціального оточення; розроблення інформаційного матеріалу, що має бути чітким, зрозумілим, стислим і репрезентативним; створення концепції вебдодатка, логотипу й структури сайту; поширення через сайт інформації, що віддзеркалює інноваційні процеси в закладі освіти та висвітлює важливі події [2].

Проектуючи вебдодаток, необхідно мати на увазі, що він має слугувати візитівкою закладу, бути предметом гордості учнів та працівників. Поточні організаційні питання повинні обговорюватися в мінічатах, у гостьовій книзі, але основним змістом записів, що залишаються гостями та користувачами, є привітання, подяки, компліменти щодо дизайну та змісту сайту. Вебсайт закладу – поле захопливої діяльності учнів – активних користувачів та творців інформаційних ресурсів. Це відкрита трибуна для всіх учасників освітнього процесу та засіб зворотного зв'язку, що реалізується через інтерактивні компоненти сайту. Вебсайт має також стати відчиненим вікном у світ позашкілья, тож повинен містити корисні посилання для всіх зацікавлених у роботі закладу сторін. Ще один із вебінструментів створення іміджу – це профіль закладу в одній із соціальних мереж – Facebook, Instagram, YouTube, Twitter, Tic-Tok.

Тим часом ніяка зовнішня привабливість вебдодатка не може додати позитивного іміджу такому закладу позашкільної освіти, який не реалізовує інноваційної діяльності, не пропагує унікального образу на ринку освітніх послуг.

Література

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Лаврентьева О.О., Арбузова А.А. Імідж керівника закладу освіти: ретроспективний аналіз змісту поняття. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2020. № 2. С. 321–327.

3. Стойчик Т.І. Створення позитивного іміджу закладу освіти у системі управління якістю підготовки фахівців: спецкурс для керів. та пед. кадрів закладів освіти. Київ: УМО, 2020. 29 с.

Шилко Сергій Олексійович,
завідувач відділення професійної освіти
Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Застосування інноваційних педагогічних технологій створює умови для досягнення спроектованого результату шляхом оптимального підбору та розподілу ресурсів, розширює можливості вирішення такого складного педагогічного завдання, як формування професійної компетентності соціально активного випускника, конкурентного на ринку праці.

Викладачі фахових дисциплін та майстри виробничого навчання працюють над освоєнням нових педагогічних технологій і застосовують їх у своїй педагогічній діяльності.

Висококваліфікованого робітника може підготувати лише досвідчений майстер, який вміє методично грамотно викладати, бути професіоналом високого рівня. Майстерність визначається вміннями систематизувати, планувати професійну педагогічну діяльність та визначати для себе, якою повинна бути послідовність педагогічних дій.

Значну увагу впровадженню інновацій у навчальний процес ПТНЗ приділяє у своїх дослідженнях В. Радкевич. Як зазначає дослідниця, поряд з високим рівнем дидактичної компетентності для педагогів професійної школи не менш важливою є наявність педагогічної майстерності, що ґрунтується на володінні педагогічними технологіями й педагогічною технікою спрямування теоретичних знань у професійно-практичну сферу діяльності.

Майстер виробничого навчання повинен володіти й розвивати в собі такі професійно значущі якості, як системне мислення, здатність до рефлексії, технологічну культуру, готовність до професійно-особистісного зростання, самоорганізацію та самореалізацію, особистісну, соціальну та спеціальну компетентності та ін. [2].

Професійно значущими якостями конкурентоспроможної особистості є мислення (способи здійснення мисленнєвих операцій і уміння ними користуватися в різних типових і нетипових ситуаціях); емоційно-вольові виявлення (емоції, відчуття, воля щодо здійснення певного виду діяльності); способи діяльності і поведінки (уміння, навички, прийоми, стиль поведінки в житті, оптимальні для реалізації особистісних і сучасних соціально-

економічних цілей); цінності й ціннісні орієнтації, прийнятні, домінуючі в певній галузі діяльності; знання (факти, закономірності, закони, що забезпечують оптимальне розв'язання професійних завдань); досвід розв'язання професійних проблем – вітчизняний, зарубіжний. Саме ці фактори й показники мають враховуватися під час організації професійної підготовки.

Інноваційні підходи реально стають запорукою компетентності та конкурентоспроможності випускника.

Модернізація змісту освіти стосується перш за все оновлення змісту – розробки нових стандартів, оновлення навчальних програм тощо [4]. З іншого боку, вважається, що компетентнісний підхід в освіті – це спроба привести у відповідність освіту і потреби ринку праці.

Сьогодні наголошується на необхідності випереджаючого розвитку професійної освіти з метою підготовки кваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, таких, що вільно володіють своєю професією й орієнтуються в суміжних областях діяльності, готові до постійного професійного зростання, соціальної і професійної мобільності.

Особливої актуальності набуває проблема створення умов, які дозволять забезпечити якісні зміни в освітньому процесі, що сприятимуть формуванню професійно-соціальної компетентності випускника.

Інноваційні процеси в освіті зумовлюють підвищення рівня дидактичної компетентності викладачів і майстрів виробничого навчання, технологізації навчального процесу.

Специфічним особливостям упровадження інноваційних педагогічних технологій у навчальний процес ПТНЗ приділяє увагу В. Паржницький. Дослідник пропонує класифікувати педагогічні технології за трьома напрямками:

– мотиваційні (забезпечення оптимального педагогічного спілкування; індивідуальний підхід до учнів, підвищення оцінки особистості; переконання, орієнтація на особисті приклади; формування професійного інтересу, забезпечення зацікавленості; орієнтація на практичну сутність навчального матеріалу; орієнтація на конкретну професійну діяльність);

– діяльнісні (репродуктивні) – алгоритмічні дії або дії за чітко описаними правилами, інструкціями у відомих умовах; проблемно-розвиваючі – навчання вмінню самостійно приймати рішення, виконувати завдання, які вимагають перенесення відомих знань і способів діяльності в новій ситуації та спрямовані на розвиток професійного мислення; евристичні – організація діяльності продуктивного характеру, застосування системи методів проблемно-мотиваційного навчання, завдань, спрямованих на пошук нових способів діяльності, самостійного вирішення завдань, виявлення творчості);

– управлінські (встановлення вихідного стану процесу, який підлягає керуванню): виявлення актуальних для вивчення даної теми знань, умінь, досвіду учнів, їхніх індивідуально-психологічних особливостей; визначення програми дій: вибір педагогічних технологій засвоєння; отримання інформації про засвоєння: контроль знань та умінь учнів; опрацювання інформації про засвоєння з метою визначення оцінки; відпрацювання

коригуючих впливів і прийняття рішень про доповнення до програми дій для кращого засвоєння навчального матеріалу [6, с. 63–65].

Інноваційна діяльність має здійснюватися на широкій науковій основі, зокрема з урахуванням провідних теоретичних положень, обґрунтованих вченими з проблем теорії і методики професійної освіти, педагогічного досвіду, що відображає нове мислення викладачів і майстрів виробничого навчання. Це потребує від педагогів готовності до діяльності дослідницького характеру, зокрема вміти здійснювати аналіз виробничого або педагогічного процесу, виявляти причини, що призвели до негативних наслідків, визначати педагогічні умови, котрі забезпечують результативність процесу навчання, критерії оновлення змісту професійної освіти, проектувати педагогічні технології, моделювати навчально-виробничий процес тощо.

Якісні зміни в підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання зумовлюють необхідність інноваційного розвитку освітнього процесу, основним принципом якого є принцип системності, що передбачає врахування розмірності всього комплексу змін освітнього процесу.

Головними складовими процесу формування професійної компетентності фахівців є навчальне середовище закладу освіти, організація освітнього процесу, відбір і структурування змісту освіти, засоби організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, орієнтовані на кінцевий результат.

Організація теоретичного й виробничого навчання на основі принципу предметної діяльності є дидактичною основою, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього майстра виробничого навчання, важливих якостей особистості спеціаліста.

Література

1. Комісарова Л. Формування технологічної культури майстрів виробничого навчання. *Професійно-технічна освіта*. 2006. № 1. С. 30–32.
2. Радкевич В. Дослідницькі засади діяльності педагога професійної школи. *Професійно-технічна освіта*. 2006. № 4. С. 5–7.
3. Радкевич В. О. Професійна компетентність – складова професійної культури. Педагогічні та психологічні науки в Україні : збірник наукових праць в 5 т. Київ. Педагогічна думка, 2012. Професійна освіта і освіта дорослих. С. 63–74.
4. Загіка О. О. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах. *Професійно-технічна освіта*. 2012. № 4(57). С. 25–29 (С.59).
5. Щербак О. Сучасні підходи до модернізації професійної освіти і навчання. *Професійно-технічна освіта*. 2007. № 1. С. 12–14.
6. Паржницький В. В. Інноваційні педагогічні технології та шляхи впровадження їх у навчальний процес ПТНЗ. *Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи* : наук-метод. зб. Київ, 2005. Вип. 1. С. 63–70.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

З огляду на той факт, що освіта все більше стає сферою стратегічних державних інтересів, уряди багатьох країн активно вживають заходів щодо її реформування. Головна мета цих реформ – посилення адаптивності освітніх установ до динамічно мінливих умов життя. Особливе місце в цій системі посідає позашкільна освіта, яка серед своїх провідних завдань наголошує на саморозвитку особистості, її самоактуалізації в житті й професії, реалізації важливих задатків, а також плеканні інноваційної особистості, здатної бути лідером у широкому колі суспільних проблем та викликів.

Відомо, що *лідерство* – це складний соціально-психологічний феномен. Генезис лідерства має глибоке історичне коріння. Інтерес до цього соціального явища простежується впродовж усієї історії людства і залишається актуальним дотепер. Як об'єкт наукового дослідження лідерство почали вивчати на початку 20-30 рр. минулого століття. Серед зарубіжних досліджень лідерство як соціально-психологічний феномен розглянуто в роботах М. Вебера, М. Вундока, Б. Карлофа, М. Мескона, С. Седерберга, Р. Стогділла, Ф. Фідлера та ін. Внесок у вивчення різних аспектів феноменології лідерства внесли вітчизняні психологи О. Бондарчук, М. Корнєв, В. Москаленко, О. Ручка, М. Ярошевський та ін. Лідерство як груповий процес в дитячих колективах також розглядалося представниками педагогічної науки, зокрема І. Бехом, Н. Волковою, Г. Єльниковою, Л. Карамушкою, В. Ковальчуком, М. Рожковим, Т. Осиповою, О. Уманським та ін.

Сьогодні на вітчизняних теренах науки питання лідерства активно розробляється психологами, соціологами, фахівцями в галузі теорії управління та менеджменту. У зв'язку з цим єдиної визнаної, прийнятої або універсальної теорії лідерства, яка б відображала загальне бачення як теоретиками, так і практиками феномену лідерства й особи лідера, не існує. Саме поняття «лідерство» також не піддається чіткому визначенню. У словнику-довіднику з соціальної психології подано таке визначення: «лідер – це найавторитетніша особа, яка відіграє центральну роль в організації спільної діяльності і створенні сприятливих взаємовідносин у групі. Ця структура визначається єдністю цілей, цінностей і норм, що в ній функціонують. Він немов би репрезентує систему цінностей та цілей, яким віддають перевагу інші люди; він виступає їх безпосереднім представником. За ним визнається право вести за собою інших членів групи, бути останньою інстанцією при оцінці різних ситуацій і обставин» [3, с. 189]. Психологічний словник тлумачить поняття «лідер» наступним чином: «лідер визначається як член групи, за яким усі інші визнають право приймати відповідальні рішення, які стосуються їх інтересів і визначають напрям і характер діяльності всієї групи» [4, с. 85].

Варто зазначити, що для лідера характерною є здатність впливати на інших людей задля досягнення мети, лідер – це авторитет групи, чия влада і повноваження схвалені іншими учасниками, готовими йти за ним.

У найзагальнішому вигляді прийнято виділяти два види лідерства, а саме: *формальне й неформальне*. Перше зумовлене керівним або службовим положенням і управлінською посадою. Друге припускає наявність неформального лідера, тобто визнаного більшістю, і такого, що має дійсний авторитет, вміє встановити міцний контакт із людьми і впливає на них. Неформальний лідер не має владних повноважень і на нього не покладені ніякі офіційні обов'язки. Формальний і неформальний лідер може бути однією особою, коли мають місце і відповідна посада, і загальне визнання [1].

Широкого розповсюдження набула класифікація лідерства за змістом лідерської діяльності в соціальних групах [5], відповідно до якої виділяється три типи (ролі лідера): *ділове, емоційне й ситуативне лідерство*, що переважає в конкретній ситуації.

У першоджерелах виокремлюють такі провідні функції лідерства: *інтеграційна* – лідер об'єднує людей в одну злагоджену дієву групу; *дезінтеграційна* – об'єднані групою люди стають єдиним колективом; *організаційна* – сприяє створенню системи управління в групі, яка стає нібито єдиним організмом; *конструктивна* – вираз у конкретній програмі загальних інтересів членів групи, яка задовольняє всіх; *координаційна* – усі прийняті рішення узгоджуються з громадською думкою та загальноприйнятими груповими цінностями [1].

Функціональний вияв лідерства багато в чому визначається лідерськими якостями. Під *лідерськими якостями* розуміють сукупність психологічних якостей особи, її здібностей і особливостей внутрішньогрупової взаємодії, що забезпечують успішність виконання лідерських функцій. О. Уманський визначає загальні й специфічні якості лідера. Перші можуть бути притаманні багатьом людям, але вони підвищують ефективність лідерства. До специфічних якостей лідера науковець відносить індивідуальний підхід до особистості; здатність до активної психологічної дії; схильність до організаторської роботи, бажання брати на себе відповідальність [5]. В. Ковальчук серед зазначених якостей лідера визначає здатність керувати собою; наявність чітких цілей; вміння вирішувати проблеми; творчий підхід до вирішення управлінських завдань; знання особливостей організаторської та організаційної діяльності; наявність специфічних організаторських якостей та ін. [2].

Ще за радянських часів у нашій країні приділялася значна увага розкриттю лідерського потенціалу учнівської молоді. Сьогодні в умовах трансформації освітніх систем, переоцінки ціннісних настанов у їх функціонуванні, з розвитком наук про людину відбувається переосмислення підходів до розвитку лідерських якостей дорослого покоління в гуманістичному контексті. Передусім звертається увага на зв'язок лідерства й керівництва, на необхідність розвитку здатностей не лише до управління, але й до підпорядкування в межах наданої компетенції, спроможності долати стреси й нівелювати стресогенні чинники, на формування стійкості, автономності, поваги й уваги до власної особистості [1].

Лідерські якості формуються в процесі міжособистісної взаємодії, активної комунікативної діяльності, під час групової роботи. Ця закономірність має бути врахована в процесі планування роботи з учнями на заняттях гуртка. Досвід співпраці в групах різного вікового складу, серед однолітків із різними навчальними можливостями, типами нервової діяльності є важливим для розвитку лідерських якостей. Кожен вихованець має випробувати різноманітні ролі в групі (лідера, спікера, виконавця, секретаря тощо), здійснювати оцінку роботи групи й рефлексивний аналіз своєї ролі.

Для організації групової роботи на заняттях доцільно використовувати наявні технологічні підходи для організації роботи групи, серед яких: технології корпоративного навчання, інтерактивні технології, технологічні режими роботи групи (ланцюг, коло, колесо, багатоканальний режим; з одним, двома лідерами, без лідера тощо). Вагоме значення для розвитку лідерських якостей кожного вихованця мають колективно-творчі справи, а також залучення до волонтерської діяльності, підготовки та реалізації творчих проєктів.

Принагідно варто зауважити, що розвиток лідерських якостей в умовах закладу освіти безпосередньо залежить від професійної позиції педагога, його цінних настанов у професійній діяльності.

Література

1. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту: навч. посібник. Київ : Либідь, 2004. 424 с
2. Ковальчук В. І. Проблеми управлінського лідерства професійно-технічній освіті. *Вісник післядипломної освіти*: зб. наук. праць. Київ : Геопринт, 2009. Вип. 11. Ч. 1. С. 101–111.
3. Крысько В.Г. Словарь-справочник по социальной психологии. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 415 с.
4. Психологічний словник / За ред. В.І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 215 с.
5. Уманский Л. И. Избранные труды. Кострома : КДУ, 2001. 123 с.

Штефан Василь Петрович,
майстер виробничого навчання
Державного навчального закладу
«Богуславський центр професійно-технічної освіти»

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ АВТОМОБІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Проєктна діяльність як невід'ємний компонент компетентнісної парадигми освіти базується на понятті «діяльність», формує в учнів набір певних компетенцій як загальнокультурних, так і професійних для якогось виду професійної діяльності. На сьогодні для педагогічних працівників ДНЗ «Богуславський ЦПТО» компетентнісний підхід є провідною стратегією підготовки фахівців нового покоління. Ця стратегія зумовила значущість проєктної діяльності як засобу реалізації частково-пошукового методу

навчання в процесі формування не тільки знань, умінь, професійного досвіду й особистісних якостей учнів ДНЗ «Богуславський ЦПТО», а й професійних компетенцій, необхідних їм як майбутнім фахівцям у професійній діяльності.

З вересня 2021 року учнівсько-педагогічний колективів бере участь у реалізації обласного проекту «Історія автомобільного та сільськогосподарського транспорту: ракурс – Київщина».

У цілому технологічний ланцюжок організації проектної діяльності в реалізації компетентнісного підходу повинен охоплювати такі конструктивні дії:

- визначення набору компетенцій, обумовлених критеріями, засвоєваних учнем у процесі розроблення та виконання навчального проекту;
- вибір раціональної структури проекту;
- педагогічні дії вибору найбільш раціональних видів засвоєння нового матеріалу та компетенцій у процесі планування роботи учня під час виконання проекту;
- встановлення можливих труднощів під час виконання навчального проекту з оптимальними способами вирішення цих труднощів [1].

Дидактичну цінність проекту можна розглядати у двох аспектах: з точки зору учня і з точки зору педагогічного працівника.

З точки зору учня проект – це можливість:

- робити самостійно щось цікаве в групі або одному;
- вирішити цікаву проблему, сформульовану учнями у вигляді мети й завдань;
- максимально використовувати свої можливості;
- проявити себе, спробувати свої сили, використати свої знання;
- принести користь;
- публічно показати досягнутий результат і т.п.

З точки зору педагогічного працівника проект – це інтегративне явище, дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, що дозволяє виробляти й розвивати специфічні вміння, навички та компетенції:

- проблематизація (розгляд проблемної ситуації, виділення наявних протиріч, формулювання проблеми, постановка мети і завдань і т.д.);
- планування діяльності;
- самоаналіз і рефлексія;
- пошук і критичне осмислення інформації (відбір фактичного матеріалу, його інтерпретація, узагальнення, аналіз);
- засвоєння методів дослідження;
- практичне застосування знань, умінь і навичок в нестандартних ситуаціях та ін.

Під час роботи над проектом ми виділили основні вимоги:

1. Наявність значущої в дослідницькому творчому плані проблеми.
2. Значущість (теоретична, пізнавальна, практична) передбачуваних результатів.
3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учасників проекту.
4. Структурування змістовної частини проекту із зазначенням поетапних результатів.

5. Використання дослідницьких методів [2].

Метод проектів у практиці роботи ДНЗ «Богуславський ЦПТО» використовується як дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання учнів, у більш широкому контексті – як засіб формування соціально активної особистості.

Література

1. Проектна діяльність у системі професійної (професійно-технічної) освіти: практичний посібник / В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко, Л. П. Пуховська, О. А. Самойленко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк. Житомир : «Полісся», 2020.

2. Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика: монографія / Єльнікова Г. В. та ін.; за ред. В. Свистун. Київ : Поліграфсервіс, 2014. 338 с.

Шутко Олександр Георгійович,

завідувач навчально-методичною лабораторією

Відокремленого структурного підрозділу

«Професійно-педагогічний фаховий коледж

Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка»

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Використання цифрових технологій в українській освіті є однією з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку освітнього процесу. Сьогодні цифрові технології відіграють значну роль у розвитку та підвищенні якості сучасної освіти. Цифрові технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Таким заняттям властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Одним із основних інструментів при підготовці майстра виробничого навчання у закладі фахової передвищої освіти є наскрізне застосування цифрових технологій. З метою підвищення якості освітнього процесу виділяють основні вимоги до застосування цифрових технологій:

- умотивованість у використанні різноманітних дидактичних матеріалів;
- чітке визначення ролі, місця, призначення та часу використання цифрових освітніх ресурсів і цифрових засобів навчання;
- введення в технологію тільки таких компонентів, які гарантують якість навчання;
- відповідність методики навчання з використанням цифрових інструментів загальній стратегії проведення навчального заняття;
- перегляд усіх компонентів системи і зміни загальної методики навчання;
- забезпечення високого ступеня індивідуалізації навчання;
- забезпечення зворотнього зв'язку в навчанні.

Використання в освітньому процесі цифрових технологій, згідно вимог, сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців.

Говорячи про визначення якості освіти в галузі використання цифрових технологій виокремлено кілька груп індикаторів:

- нормативне забезпечення використання цифрових технологій в освіті;
- цифрові технології в навчальних планах і програмах;
- апаратне забезпечення освітніх закладів;
- доступність системного і програмного забезпечення освітнього призначення;
- доступ до мережі Інтернет та засобів комунікації;
- підвищення цифрової компетентності науково-педагогічних працівників.

Отже, впровадження цифрових технологій в освітній процес істотно прискорює передачу і засвоєння знань, сприяє підвищенню якості навчання, що дає можливість майбутнім фахівцям успішно та швидко адаптуватися в сучасному суспільстві.

Література

1. Генсерук Г.Р., Мартинюк С.В. Розвиток цифрової компетентності майбутніх учителів в умовах цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти. Інноваційна педагогіка. Одеса, 2019. Вип. 19, т. 2. С. 158-162.

2. Морзе Н.В. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес закладів ПТО. Київ: Арт Економі, 2011. 168 с.

3. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. Режим доступу: <http://ime.edu-ua.net/em13/emg.html> (дата звернення 8.04.2020)

Ювченко Тетяна Михайлівна,

викладач культурології Відокремленого структурного підрозділу «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка»

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Традиційна система в освіті втратила свою практичну ефективність.

За останні роки відбулися помітні зміни в системі вищої освіти України, що мають відповідати найкращим стандартам якості.

Значний розвиток педагогічної науки вимагає перетворювати навчальний процес на плідну, творчу, конструктивну взаємодію, вдале поєднання навчання й самонавчання, пізнання й діяльності, формування сучасної людини інноваційного типу.

Ефективність навчання та формування навчально-пізнавальних умінь у студентів вищої школи може бути поліпшена завдяки проектуванню та впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій [1, с.16].

Одним із інноваційних явищ у сучасній системі освіти є інтеграція. Інтеграція – загальний і багатогранний процес встановлення зв'язків між

інформацією, знаннями, науками, а також забезпечення їх цілісності та єдиної структури.

За допомогою інтегрованих занять формуються якісно нові знання, які характеризуються вищим рівнем осмислення, з'являється можливість сприймати предмети і явища цілісно, різнобічно, системно та емоційно.

Завдяки інтеграції в освіті з'являються абсолютно нові предмети, нові спеціальні курси; оновлюється зміст всередині однієї або декількох суміжних дисциплін; з'являються блоки уроків, які об'єднують матеріал одного або декількох, зберігаючи їх незалежне існування й значущість.

Застосування інтегрованого навчання сприяє розвитку наукового стилю мислення.

Цілеспрямовані та змістовні інтегровані заняття встановлюють міцні міжпредметні зв'язки, допомагають зрозуміти важливість вивчення основ наук як єдиної системи знань, формують науковий світогляд, переконання, сприяючи всебічному розвитку, роблять навчальний процес цікавим.

Інтеграційні процеси, які увійшли в оновлений зміст освіти та стали пріоритетним напрямком у його реалізації, спрямовуються на досягнення та реалізацію багатьох принципів освіти – це формування цілісної картини світу, планетарного мислення, вміння об'єднати в єдину цілісну систему вузькі галузеві проблеми; принципу національної спрямованості освіти, що передбачає інтеграцію освіти з національною історією, традиціями, українською культурою; принципу відкритості освіти, який зумовлює інтеграцію у світові освітні простори [2, с.5].

Література

1. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х. Ш.; наук. ред. Арістова А. В.; упорядн. словника Волобуєва С. В. Київ: НТУ, 2017. 172 с.

2. Просіна О. В. Технології інтегрованого викладання предметів «Мистецтво» та «Художня культура» в загальноосвітній школі. Луганськ : СПД Резников В.С., 2007. 200 с.

Андросенко Артем Олександрович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Аналізуючи феномен педагогічної майстерності, більшість науковців спираються на наявний досвід і теоретичні підходи, які виокремлюють деякі структурні елементи педагогічної діяльності. Педагогічна майстерність є важливим складником становлення особистості вчителя трудового навчання та технологій.

Проблема формування педагогічної майстерності майбутніх учителів трудового навчання та технологій за допомогою засобів цифрових технологій поки що не знайшла широкого розкриття в педагогічних дослідженнях.

До вивчення феномену педагогічної майстерності в контексті психолого-педагогічних проблем становлення майбутніх учителів зверталися О. Абдулліна, Є. Барбіна, М. Гриньова, І. Зязюн, В. Ковальчук, Н. Кузьміна, Н. Кушков, В. Семиченко, В. Сластьонін, Н. Тарасевич, Р. Хмелюк та ін.

Педагогічна майстерність визначається як сукупність особливостей викладацької діяльності, що робить ефективним процес навчання, виховання. Такими особливостями є методи й прийоми, які використовує педагог. Якісний результат буде тільки тоді, коли він буде ними користуватися за призначенням [2].

Н. В. Кузьміна трактує педагогічну майстерність як «найвищий ступінь педагогічної діяльності, яка виявляється в тому, що у визначений час учитель досягає оптимальних наслідків» [3].

Здійснивши семантичний аналіз терміна, можна зробити висновок, що педагогічна майстерність – це сукупність певних якостей особистості вчителя, при досягненні яких він досконало знає свою справу, є умілим, досвідченим, вправним.

У структурі педагогічної майстерності І. А. Зязюн виділяє чотири блоки характеристик:

- гуманістична спрямованість;
- професійні знання;
- педагогічні здібності;
- педагогічна техніка.

І. А. Зязюн виокремлює основні вимоги до особистості педагога, без яких неможлива успішна педагогічна робота. Головні з них – це любов до дітей, до педагогічної діяльності, наявність спеціальних знань у тій галузі науки, культури чи техніки, якої він навчає; високорозвинений інтелект, високий рівень моральності й загальної культури вчителя. Додатковими факторами становлення педагогічної майстерності є такі риси особистості вчителя, як комунікабельність, артистичність, гарний смак як розвиненість естетичних почуттів, доброзичливий характер [1].

Якості особистості вчителя в професії пов'язані з професійними рисами, набутими в процесі підготовки, а також із засвоєнням знань, умінь, методів діяльності, способів мислення.

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту», педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність.

Сьогодні простежується така практика, коли вчителі використовують переважно застарілі дидактичні засоби. Також збільшується цифровий розрив між учителем і учнем. Багато педагогів ще не вміють досліджувати проблеми за допомогою сучасних засобів, працювати з великими масивами даних, робити і презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних, соціальних та наукових проєктах тощо.

Для того, щоб рівень педагогічної майстерності вчителя зростав, він повинен опанувати нові педагогічні технології, підвищувати свою психолого-педагогічну культуру, розвивати педагогічні здібності, якості й властивості, збагачувати свій методичний арсенал.

Сучасні реалії зумовлюють необхідність провадження цифрових технологій в освітній процес, що спричиняє формування цифрової компетентності в майбутніх учителів, що є професійною характеристикою, складником педагогічної майстерності.

Упровадження карантинних заходів, пов'язаних із COVID-19, актуалізувало необхідність упровадження цифрових технологій в освіті, адаптації педагогіки до нових умов та розвитку цифрових навичок.

Нові виклики, пов'язані з глобалізацією та розвитком технологій, вимагають від системи освіти зміни шаблонів та пошуку нових моделей, зорієнтованих на підготовку майбутнього покоління, яке буде жити та творити у швидкоплинному світі [5].

Перехід на дистанційну форму навчання в умовах карантину загострив проблеми освітньої галузі, а саме: низький рівень диджиталізації ЗВО; використання застарілих методик викладання; непідготовленість викладачів до використання цифрових технологій та низький рівень цифрової грамотності; відсутність доступу до швидкісного інтернету тощо. З огляду на це підготовка майбутніх учителів трудового навчання і технологій у дистанційному форматі потребує розроблення відповідних інструментів для викладання дисциплін технічного спрямування та педагогічних практик.

Для забезпечення розвитку педагогічної майстерності доцільно використовувати інноваційні технології та методи навчання, зокрема інформаційні технології, Case8study, коучинг, ігрові технології, проблемне навчання, контекстне навчання, навчання на основі досвіду, тренінг, індивідуальне навчання, міждисциплінарне навчання, проєктна діяльність, випереджувальна самостійна робота, комунікативні технології [4].

Процес цифровізації є немінучим явищем сучасного світу, тому застосування цифрових технологій в освіті є однією з найбільш важливих умов розвитку освітнього процесу. Їх впровадження дозволить інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та покращити якість навчання, розвиватиме педагогічну майстерність сучасного вчителя.

Література

1. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник для пед. вузів / ред. І. А. Зязюн. Київ : Вища школа, 1997. 349 с
2. Ковальчук В. І. Педагогічна майстерність викладача як основа його компетентності. *Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей* : збірник матеріалів ІХ міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / гол. ред. І. А. Зязюн. Чернівці : Зелена Буковина, 2011. Вип. 3 (7). С. 569–579.
3. Кузьміна Н. В., Кухарева Н. В. Психологическая структура деятельности учителя. Гомель : Гомельск. гос. ун-т, 1976. 87 с.
4. Ковальчук В. І., Федотенко С. Р. Інноваційні технології навчання –

основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*. 2018. №12. С. 425–429.

5. Ковальчук В.І. Цифровізація вищої освіти: реалії та перспективи. *Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах діджиталізації суспільства : 2020 рік*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 11 лист. 2020 р. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2020. С.38–40.

Бойко Лідія Костянтинівна,
аспірантка кафедри технологічної і
професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка,
викладач закладу вищої освіти ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ З ЕЛЕКТРОНІКИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасна промисловість, наука, культура стрімко розвиваються, що призводить до високої конкуренції на ринку праці. На сьогодні для роботодавців найбільш привабливими є ті випускники, що володіють сукупністю теоретичних знань, професійних умінь і навичок, які здатні вирішувати професійні проблеми та завдання в реальних ситуаціях з використання знань та життєвого досвіду. За таких умов конкурентоспроможними можуть бути фахівці, що швидко, креативно і раціонально мислять, виважено приймають самостійні рішення для розв'язання поставлених завдань та усвідомлюють рівень відповідальності в межах своїх посадових обов'язків.

Серед фахівців, затребуваних виробництвом, чинне місце посідають бакалаври. Зокрема, в основі підготовки компетентних бакалаврів спеціальності «Електроніка» – теоретичні та практичні знання, які в майбутньому дадуть змогу фахівцеві конкурувати на ринку праці. Ця спеціальність є важливою для економіки країни, оскільки вона є основою сучасного конкурентоздатного господарства. З огляду на це формування професійної компетентності майбутнього професіонала є головним завданням закладів освіти, у яких готують бакалаврів за спеціальністю «Електроніка».

Професійна компетентність – це глибокі знання та широка ерудиція, креативність, нестандартний підхід до розв'язання задач, володіння інноваційною тактикою і стратегією, методами вирішення творчих завдань [2]. Також професійна компетентність – це сукупність знань і вмінь, необхідних кваліфікованому фахівцеві для здійснення результативної професійної діяльності: уміння аналізувати й прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі виробництва.

Головним завданням викладачів закладів освіти, що готують бакалаврів за спеціальністю «Електроніка», є формування їх професійної компетентності, яку необхідно розглядати з позиції формування компетентності

конкурентоспроможної особистості. Компетентність сучасного фахівця – це насамперед його конкурентоспроможність на ринку праці.

Аналіз робочих програм з технологічних основ електроніки, пристроїв аналогової електроніки, мікропроцесорної техніки та освітньо-професійних програм спеціальності «Електроніка» засвідчив, що ґрунтовні знання з цих дисциплін є запорукою підготовки кваліфікованих фахівців.

На таких заняттях важливим елементом, який сприяє розвитку професійної компетентності, є розв'язування задач прикладного характеру із залученням засобів цифрових технологій в умовах дистанційного навчання.

Технології дистанційного навчання охоплюють педагогічні й інформаційні технології. Педагогічні технології дистанційного навчання – це технології опосередкованого активного спілкування викладачів зі здобувачами освіти з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів зі структурованим навчальним матеріалом, який поданий в електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання – це технології створення, передачі та збереження навчальних матеріалів, організації і супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку [1].

Головною метою використання технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти (ЗВО) є забезпечення здобувачам освіти доступу до електронних освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж. Технології дистанційного навчання у вищій освіті створюють можливості позитивного впливу на вирішення таких проблем під час підготовки майбутніх фахівців: підвищення рівня якості освіти у ЗВО; формування єдиного освітнього простору в галузі вищої освіти; реалізація потреб майбутніх фахівців в освітніх послугах; підвищення професійної мобільності та активності майбутніх фахівців. Технології дистанційного навчання охоплюють індивідуалізований процес передачі та засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності майбутніх фахівців за допомогою сучасних програмних продуктів [3].

Поширення хмарних сервісів для роботи з такими даними, як GoogleDrive, Office 365, використання соціальних мереж та інших сервісів Веб 2.0 (Twitter, Youtube, Wiki, блоги та сайти тощо) збільшило можливості використання інформаційних технологій в освітньому процесі та зумовило необхідність використання даних сервісів для розробки більш різноманітного та змістовного контенту електронних курсів.

Використання дистанційних технологій має низку переваг над традиційними формами, а саме: електронне представлення матеріалу та виконання завдань в електронному вигляді, регулярне оцінювання якості виконання роботи з коментарями викладача, можливість моніторингу успішності за електронним журналом. За такої моделі навчання відбувається інтерактивно. Концепція оновлення вищої освіти передбачає індивідуалізований принцип формування майбутнього фахівця, виявлення та формування його творчої індивідуальності, розвиток його професійних навичок, створення гнучких моделей організації навчального процесу з

урахуванням індивідуальної траєкторії навчання. Отже, у сучасній системі організації навчання у ЗВО застосування технологій дистанційного навчання засобами цифрових технологій є важливим складником забезпечення якісної освіти, що сприяє формуванню професійних компетентностей здобувача освіти. Використання дистанційних технологій позитивно впливає на підвищення рівня якості освіти, забезпечує реалізацію потреб майбутніх фахівців в освітніх послугах, підвищує професійну мобільність та гнучкість [3].

Дистанційні технології сприяють формуванню єдиного освітнього простору в межах індивідуалізації навчання при масовості вищої освіти. Розвиток інформаційних технологій у сучасному світі спричинив перегляд традиційних підходів до визначення перспективних форм організації освітнього процесу. Невпинне збільшення обсягів інформаційних даних і відомостей спонукає до необхідності вдосконалення підготовки викладачів, пошуку інноваційних технологій підвищення кваліфікації, а також постійного, неперервного вдосконалення фахової компетентності спеціалістів.

Література

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Кухаренко В.М., Рибалко О.В., Сиротенко Н.Г. Дистанційне навчання та умови застосування: навч.посіб. / за ред. В.М.Кухаренка. Харків : Торсінг, 2001. 320 с.
3. Шовкун В. В. Використання дистанційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів інформатики. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2016. №4. С. 281-292.

Бокова Дар'я Петрівна,

студентка факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Науковий керівник:

Ігнатенко Ганна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНО- ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ З ТЕХНОЛОГІЇ ШВЕЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

Теорія та практика інтерактивного навчання, шляхи впровадження інтерактивних технологій в освітній процес широко та обґрунтовано представлено в численних наукових працях (К. Баханов, Г. Волошина, Г. Ігнатенко, В. Ковальчук, Н. Коломієць, О. Комар, П. Лузан, О. Пехота, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, О. Савченко, Т. Сердюк, П. Шевчук та ін).

Технологія інтерактивного навчання – це така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: або кожен учень має

конкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання. Усі технології інтерактивного навчання поділяються на неімітаційні та імітаційні.

Упровадження інтерактивних технологій в освітній процес потребує врахування особливостей професійної підготовки кваліфікованих робітників конкретної галузі виробництва [1].

Наше дослідження спрямоване на вивчення стану та шляхів провадження інтерактивних технологій під час професійно-практичної підготовки фахівців легкої промисловості (швейна галузь).

Звернемося до аналізу результатів опитувальника здобувачів освіти щодо актуальності й ефективності використання інтерактивних технологій на заняттях з виробничого навчання.

Відповідаючи на запитання щодо доцільності застосування на вступному інструктажі інтерактивного опитування, 100% респондентів відмітили його доцільність. Відповідно до отриманих результатів можна впевнено стверджувати, що інтерактивне спілкування з учнями на початку заняття є необхідним. Інтерактивна бесіда є плідним засобом визначення рівня теоретичних знань і розуміння здобувачем освіти певних цілей заняття [2].

Щодо доцільності використання інтерактивних технологій для актуалізації опорних знань 90% респондентів відзначили їх доцільність, 10% – обрали пасивні технології.

Найпродуктивнішою була визнана дискусія. Отже, здобувачеві освіти набагато цікавіше не тільки відповідати на запропоновані педагогом професійного навчання запитання, але й розмірковувати, розширювати та пояснювати думки (висловлювати власну позицію) [3].

Аналізуючи результати відповідей на запитання щодо впровадження інтерактивних технологій в освітній процес, можна стверджувати, що переважна більшість педагогів професійного навчання (77,8%) використовує інтерактивні технології, спрямовані на розвиток критичного мислення тих, хто навчається. А також варто зазначити, що за результатами опитування для здобувачів освіти завдання, спрямовані на розвиток критичного мислення, здаються здебільш цікавими. Подібні завдання можуть бути запропоновані для провадження на етапах актуалізації опорних знань, закріплення наявних знань, умінь та навичок, для зацікавлення в пошуку додаткової інформації та удосконалення наявної.

Щодо визнання актуальності й зацікавленості у впровадженні інтерактивних технологій в освітній процес 88,9% респондентів підтвердили їх доцільність.

Результати проведеного нами дослідження засвідчили, що інтерактивні технології мають позитивний вплив на якість оволодіння здобувачами освіти професійними знаннями, умінями та навичками. Упровадження їх сприяє тому, що урок виробничого навчання стає різноманітнішим, цікавішим, що значно підвищує ефективність усього освітнього процесу.

Отже, на основі аналізу наукових розвідок з проблеми, результатів проведеного дослідження можна стверджувати, що впроваджувати

інтерактивні технології доцільно на усіх етапах уроку виробничого навчання. Інтерактивні технології мають значний позитивний вплив на підвищення ефективності освітнього процесу, зокрема під час професійно-практичного навчання майбутніх фахівців легкої промисловості. Досліджувані технології сприяють згуртуванню учнівського колективу, розвитку критичного мислення та покращують якість взаємодії між тими, хто навчає, та тими, хто навчається.

Література

1. Бикова Т.Б., Івашенко М.В. Методико-теоретичні особливості засвоєння майбутніми майстрами виробничого навчання нових технологій швейного виробництва. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. №6, 2017. 54-71 с.

2. Ігнатенко Г.В., Ігнатенко С.В., Ігнатенко О.В., Єрмоленко Є.І. Загальні засади методики професійного навчання. Глухів, 2016. 76 с.

3. Ігнатенко Г., Ігнатенко К. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної взаємодії як складник професійної компетентності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2020. №1 (42). С.39 – 46.

Гребеник Антон Олександрович,
аспірант Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Нечай Алла Миколаївна,
викладач ВСП «Класичний фаховий коледж
Сумського державного університету»

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Незаперечним є факт переходу цивілізації від індустріального до інформаційного напрямку розвитку. Стрімкий темп таких змін суттєво позначився на організації фахової підготовки майбутніх фахівців під час навчання. Значно змінилася і модель самого випускника. «Життя в мережевому цифровому суспільстві потребує від всіх нас цифрової або, в більш широкому сенсі, інформаційної компетентності, яка вже стала обов'язковим складником компетентності професійної і формується як інтегративна якість фахівця, основана на володінні знаннями, вміннями та навичками в галузі інформатики та інформаційних технологій у поєднанні з емоційно-вольовими, ціннісно-смісловими і комунікативними складниками, що застосовуються в процесі вирішення конкретних професійних завдань і в управлінні своїм професійним розвитком» [3, с. 332]. Готовність до інноваційної діяльності в процесі виконання професійних завдань є обов'язковою умовою, хоча й недостатньою для успішності професіонала.

У межах нашого дослідження акцентуємо увагу на інноваційному розвитку підприємства, установи чи організації.

Як зазначає С. Бондаренко, цей процес має бути безперервним з погляду якісних змін саме цільового характеру та таких, які пов'язані з інновацією.

Результати зазначеного підходу породжують новації, що розглядаються як динамічні потенційні можливості [1]. Тому «... перехід до нової освітньої проектно-перетворювальної парадигми значною мірою актуалізує значущість практикоорієнтованих досліджень, пов'язаних насамперед з проектуванням інноваційної діяльності учасників освітнього процесу як провідного фактора розвитку вітчизняної освіти в межах європейського та світового освітнього простору. Вищезгадані процеси породжують запити стосовно створення нових та вдосконалення наявних технологій формування інноваційної освітньої діяльності» [2, с. 9].

Підвищення якості освітнього процесу забезпечується використанням прогресивних технологій, зокрема мультимедійного та мережевого проектування в організації професійної діяльності викладача. Безперечно, активне застосування мультимедійних технологій мотивує здобувачів освіти до навчання, до пошуку власної траєкторії самоосвіти. «Представлені в медіапроектах ілюстративні ряди складаються з фотографій, малюнків, відеоряду, таблиць, графіків, карт, схем тощо. Підібраний матеріал повинен відповідати тематиці проекту. Деколи це зробити непросто, оскільки йдеться про «переклад» абстрактної наукової мови на мову візуальних образів, тому поряд з образотворчою і предметною наочністю треба застосовувати структурно-логічну й умовно-знакову наочність» [2, с. 12]. Прогресивні технології сприяють як удосконаленню освітнього процесу закладу освіти, так і формуванню готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності в інформаційному суспільстві.

«У навчально-освітньому процесі мультимедійне та мережеве проектування є цілеспрямованою діяльністю, результатом якої є мультимедійний проект як форма подання знань за допомогою різноманітних засобів і носіїв інформації (відео- і аудіотексту, графіки, анімації тощо), а також спосіб інтерактивної взаємодії з нею» [2, с. 11- 12].

Отже, «мультимедія» охоплює спектр саме інформаційних технологій з метою результативного впливу на користувача, здобувача освіти, майбутнього фахівця, що досягається через триєдиний вплив – на читача, глядача, слухача. Застосування мультимедійних технологій в процесі професійної підготовки здобувачів освіти є обґрунтовано результативним завдяки застосуванню одночасної дії графічної, звукової та візуальної інформації.

Література

1. Бондаренко С. А. Концептуальні засади інноваційного розвитку в системі управління підприємством. URL: <http://oaji.net/articles/2016/728-1472131146.pdf>.

2. Денежніков С. С. Інноваційний розвиток вищої освіти і мультимедійні технології: теоретичні та практичні аспекти. *Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи* : монографія ; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої, проф. О. Г. Козлової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 7–26.

3. Сбруєв М. Г. Новітні тренди у формуванні професійних компетентностей випускників магістерських програм в умовах цифрового

світу: досвід США. *Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи*: монографія ; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої, проф. О. Г. Козлової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 313–333.

Зайка Артем Олексійович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРОФІЛЮ

Сільськогосподарська галузь у всьому світі в результаті глобального розвитку цифрових технологій та впровадження їх у всі сфери економіки на сьогодні перебуває на стадії «Сільське господарство 4.0». Підприємства сільськогосподарської галузі України вже сьогодні використовують широкий спектр видів сучасної спецтехніки, що обладнані цифровими технологіями, які дозволяють ефективно використовувати технології розумного сільського господарства, точного землеробства, агророботів, безпілотних літальних апаратів, Інтернету речей (IoT), 3D друку харчових продуктів, блокчейну тощо [1].

Сучасні вимоги до якості та ефективності системи професійної освіти зафіксовані в Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», Державному стандарті професійної освіти та в концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Рада розвитку профтехосвіти України контролює поточний стан професійної (професійно-технічної) освіти, готує пропозиції з покращення профільного законодавства, вивчає тенденції на ринку праці, прогнозує пріоритетні напрями й шляхи розвитку професійної освіти тощо.

Ключовою особою, яка готує майбутнього фахівця до роботи з сучасним високотехнологічним та цифровим обладнанням, є майстер виробничого навчання. Він формує у здобувачів освіти професійні вміння і навички на основі тих знань, які вони отримують у процесі теоретичного навчання. Тому від якості підготовки майстра виробничого навчання залежить рівень підготовлених ним фахівців.

Для виконання всіх видів професійної діяльності майстер виробничого навчання повинен бути не просто демонстратором виконання практичних дій і операцій, а й використовувати сучасні засоби навчання, зокрема й розроблені ним із використанням цифрових технологій, що дозволяють йому стати модератором усього освітнього процесу. Таку можливість майбутньому майстру виробничого навчання забезпечує сучасне освітнє середовище, що сприяє реалізації процесу його підготовки з використанням цифрових

технологій. Причому фахова підготовка майбутніх майстрів виробничого навчання повинна відбуватися в навчально-виробничих майстернях та лабораторіях, що моделюють реальне виробниче середовище, оснащене сучасним цифровим обладнанням й інструментами, що відповідають всім вимогам норм охорони праці. У зв'язку з цим виникає особлива потреба у впровадженні цифрових технологій, використання яких дозволить підвищити результативність процесу фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю.

Дослідження у сфері використання цифрових технологій в освітньому процесі засвідчує, що готовність майбутнього майстра виробничого навчання до роботи з цифровим обладнанням відбувається через формування в нього цифрової компетентності на високому рівні. До головних умов формування цифрової компетентності майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю в освітньому процесі можна віднести:

- формування позитивної мотивації до запровадження в освітній процес цифрових технологій;
- постійне функціонування майбутнього майстра виробничого навчання в цифровому освітньому середовищі;
- організація дослідницької роботи майбутніх майстрів виробничого навчання з використанням цифрових технологій;
- використання різноманітних цифрових інструментів у фахових дисциплінах [1].

Під час вибору цифрових технологій як елементів підготовки майбутнього майстра виробничого навчання важливо враховувати такі їх характеристики:

- придатність для використання в системі освіти;
- поширеність та надійність;
- вартість для закладу освіти;
- наявність технічної підтримки [3].

Під час розроблення та змістовного наповнення методичного забезпечення фахової підготовки майбутнього майстра виробничого навчання необхідно враховувати специфічні дидактичні принципи роботи з цифровими технологіями:

- принцип добору змісту і методики роботи з цифровими технологіями;
- принцип систематичності й послідовності;
- принцип науковості навчання;
- принцип свідомості;
- принцип наочності;
- принцип зв'язку теорії з практикою [2].

Отже, залучення майбутніх майстрів виробничого навчання до застосування цифрових технологій у фаховій підготовці, сприяє досягненню навчальних (розширення і поглиблення теоретичної бази знань, надання результатам практичної значущості, диференціація матеріалу з урахуванням запитів і здібностей) і науково-дослідних цілей, підвищуючи ефективність вивчення фахових дисциплін.

Література

1. Веселов Є. В. Щербакова І.Л. Левченко І.С. Інноваційні технології у тваринництві та ефективність впровадження концепції Smart Farm. *Таврійський науковий вісник*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 109. Ч 2. С. 15–20.
2. Ковальчук В. І., Заїка А. О. Підготовка майбутніх майстрів виробничого навчання сільськогосподарського профілю в умовах цифровізації. *New impetus for the advancement of pedagogical and psychological sciences in Ukraine and EU countries: research matters : Collective monograph*. Vol. 1. Riga, Latvia :“Baltija Publishing”, 2021. С. 384-392. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-032-2-22>.
3. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики: навч. посіб./ за ред. акад. М. І. Жалдака. Київ : Навчальна книга, 2004. 256 с.
4. Станіславова Л. Л. Формування мотивації студентів до вивчення культури мови з використанням ІКТ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2017. Вип. 68. С. 166–169.

Заслоцька Наталія Володимирівна,
аспірантка Інституту професійно-технічної освіти НАПН
України, викладач Державного професійно-технічного
навчального закладу «Вінницьке вище професійне
училище сфери послуг»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ

Реформування освіти в Україні зумовило корінні зміни в освітньому процесі. Цілі й завдання, які стоять перед освітянами сьогодні, вимагають упровадження нових педагогічних технологій, методів і прийомів. Саме такі форми роботи набувають популярності в закладах професійної освіти, адже сучасні педагогічні технології сприяють вирішенню проблеми модернізації професійної підготовки, формуванню компетентностей, зокрема й правової, необхідних для конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Викладання спеціальних предметів у майбутніх фахівців сфери туризму потребує активного використання сучасних педагогічних технологій, зокрема особистісно орієнтованого навчання. Для вирішення головних завдань особистісно орієнтованого навчання, а саме розкриття індивідуальних пізнавальних можливостей кожного учня; розвитку його індивідуальних пізнавальних здібностей; допомоги йому в самопізнанні, самоактуалізації, самореалізації, самовизначенні – на заняттях використовують різні форми та методи. Серед них:

- метод емоційного стимулювання навчання (один із методів коучингу);
- метод інтегрування у професію;
- метод роботи в групах;

- метод рольової гри;
- метод дидактичної гри;
- метод конкретних ситуацій (один із методів коучингу) – застосовується під час розв'язання правових ситуацій.

Дедалі більше набирає обертів проєктне навчання, оскільки є дуже ефективним і актуальним підходом до викладання та навчання. Прикладом такого навчання є участь у проєкті «Цікаві закони». Учні, які навчаються професії «Агент з організації туризму», проводили дослідження про цікаві закони інших країн, розробили відеопрезентації, які можна використовувати в роботі туристичного агента. Також цікавим був проєкт «Мої знання – моя зброя» – дослідження учнів про порушення прав дітей дома, на вулиці, в училищі і вироблення механізму захисту своїх прав.

Сучасною педагогічною технологією є вебквест, який, використовуючи інформаційні ресурси Інтернет та інтегруючи їх у навчальний процес, допомагає ефективно формувати в учнів цілу низку компетентностей, а саме:

- використання інформаційних технологій для вирішення професійних завдань (у т.ч. для пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, вебсайтів, баз даних тощо);
- самонавчання і самоорганізація;
- робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль), тобто навички командного вирішення проблем;
- вміння знаходити кілька способів розв'язання проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір;
- навички публічних виступів. Прикладом використання такої технології став правовий вебквест «Кожний правий має право», проведений у рамках тижня права.

Широкі можливості в процесі формування ключових компетентностей отримують учасники освітнього процесу під час роботи з Internet-ресурсами. У процесі викладання спеціальних предметів у майбутніх фахівців сфери туризму на різних етапах уроку доцільно використовувати Internet-сервіси мультимедійних дидактичних вправ та інтерактивних ігор (LearningApps, Kahoot та інші). Корисним інструментом для більш ефективної організації навчального процесу є блог викладача, який допомагає зробити процес вивчення права творчим і захоплюючим. Учні отримують рекомендації щодо навчання, для них створюються тренувальні, тестові, онлайн-завдання для перевірки знань. Персональний сайт або блог викладача реалізує можливості дистанційного навчання, допомагає організувати різні типи взаємодії учасників освітнього процесу.

Отже, використання сучасних педагогічних технологій сприяє формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійноздібного фахівця, розвитку в учнів правомірних моделей поведінки, активної життєвої позиції, цілеспрямованості, впевненості в собі. Професійна освіта забезпечує не тільки отримання певної спеціальності, а й створює умови для просування особистості на шляху до професійного зростання.

Ігнатенко Ксенія Володимирівна,
аспірантка кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Науковий керівник: Курок Віра Панасівна,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАДАЧІ ЯК ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ Д О ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Наразі система освіти України зазнає реформування, що відображається в посиленні інституційних основ її розвитку. Отже дослідження питань підготовки освітянських кадрів, зокрема педагогів професійного навчання, є нагальним, своєчасним та багатовекторним.

За компетентнісним підходом метою професійної підготовки в умовах педагогічного вишу є формування усіх структурних складників фахової компетентності майбутніх освітян.

В умовах сьогодення постає питання звернення до нових методик та технологій навчання майбутніх педагогів професійного навчання з метою формування у них готовності до педагогічної взаємодії.

З цієї проблематики набувають важливості різноспрямовані розвідки сучасних учених (Бондар В., Зимня І., Капська А., Ковальчук В., Курок В., Лазарев М., Ничкало Н., Олійник В., Пустовий М., Радкевич В., Рудь М., Семенов О., Хуторський А. та ін.).

Наразі простежуються суперечності між оновленими підходами до організації освітнього процесу підготовки робітників для різних галузей виробництва в умовах перезавантаження системи професійної (професійно-технічної) освіти й застарілим підходом до професійної підготовки педагогів професійного навчання відповідно до спеціальностей, між потребою вкраплення в освітній процес інноваційних технологій, спрямованих на формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної взаємодії та відсутністю науково обґрунтованих методик їх впровадження з урахуванням особливостей спеціалізацій професійної освіти.

Усе зазначене актуалізує питання дослідження шляхів модернізації процесу засвоєння змісту освітніх компонентів освітніх програм підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з метою формування готовності до педагогічної взаємодії [1].

Загалом дефініція «готовність» означає не стільки теоретичну підготовку здобувачів, скільки практичну.

Наукові розвідки підтверджують, що звернення до розв'язання педагогічних задач дозволяє активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів та сприяє формуванню їх педагогічної компетентності.

Основне спрямування педагогічних задач полягає в тому, щоб детально і правдиво відобразити елемент професійної діяльності. Така задача моделює мініситуацію освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Водночас навчальне призначення таких задач може зводитися до тренінгу майбутніх освітян, закріплення професійних знань, умінь і навичок поведінки в ситуації, що описуються в умовах задач [2]. Такі описи повинні бути максимально наочними й детальними. Головне їх призначення – це пізнання особливостей професії та отримання здатності до оптимальної професійної діяльності.

Дослідивши зміст дисциплін психолого-педагогічної підготовки, було визначено, що в процесі формування готовності до педагогічної взаємодії чільну роль відіграє залучення здобувачів освіти до розв'язання педагогічних задач. Окреслене створює умови для того, щоб спрямовувати навчально-пізнавальну діяльність майбутніх педагогів професійного навчання не тільки на здобуття конкретних знань, але й на формування вмінь і навичок взаємодії, розвиток здібностей до демократичної взаємодії, вміння враховувати думки інших, розвиток здатності до оптимальної поведінки в різних професійних ситуаціях.

У процесі дослідження було виявлено, що серед здобувачів освіти переважна більшість відзначає свою зацікавленість в організації навчально-пізнавальної діяльності з розв'язування проблемних ситуацій професійного спрямування. Водночас близько 70% респондентів, які навчаються за ОС «Бакалавр», не можуть чітко визначити алгоритм розв'язання педагогічної задачі.

Уважаємо за доцільне під час вивчення майбутніми педагогами професійного навчання психолого-педагогічних дисциплін більше уваги акцентувати на впровадження в освітній процес педагогічних задач. Основними вимогами до них насамперед має бути орієнтація на вектори реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти в умовах сьогодення, відображення в змісті задач особливостей як освітнього середовища професійних закладів, так і особливостей фахової підготовки робітників для певної галузі [3].

Література

1. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко К. В. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної взаємодії як складник професійної компетентності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2020. Вип. 1(42). С. 39 – 46.
2. Ігнатенко К.В. Місце інтерактивних методів у процесі підготовки педагогів професійного навчання до педагогічної взаємодії. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць / О.В. Марущак (голова) та [ін.]*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. Вип. 1. С. 25–28.
3. Ковальчук В. І. Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-методичний аспект): монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛПРС» ЛТД, 2014. 396 с.

Кайтановська Ольга Миколаївна,
завідувач сектору наукового та
навчально-методичного забезпечення
організації освітнього процесу професійної освіти ДНУ
«Інститут модернізації змісту освіти»,
аспірантка ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ ОПЕРАТОРІВ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Професійну підготовку майбутніх операторів поштового зв'язку в ЗП(ПТ)О розглядаємо як складну динамічну систему, яка ґрунтується на комплексі теоретико-методологічних підходів і забезпечує формування компетентного креативного фахівця нової ери, підготовленого до здійснення професійної діяльності із застосуванням комп'ютерних засобів та інформаційних технологій, а також здатного до активної конкуренції на ринку праці.

Значимо, що професійна підготовка операторів поштового зв'язку здійснюється відповідно до законів України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про зайнятість населення», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» та інших нормативно-правових документів і є обов'язковим для виконання всіма закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами та організаціями незалежно від їх підпорядкування та форми власності, що здійснюють (або забезпечують) підготовку (підвищення професійної кваліфікації, перепідготовку) кваліфікованих робітників. Основним завданням ЗП(ПТ)О є формування здатності до застосування засвоєних знань у практичних ситуаціях, створення чіткої та точної управлінської документації відповідно до чинних стандартів, умінь розв'язувати складні спеціалізовані завдання, самостійно працювати та приймати рішення, забезпечувати якість виконуваних завдань, що відповідає поняттю «готовність» майбутніх кваліфікованих робітників до професійної діяльності.

Згідно зі Стандартом професійної (професійно-технічної) освіти, затвердженого наказом Міністерством освіти і науки України від 27 грудня 2017 року № 1691 [1] підготовка кваліфікованих робітників за професією «Оператор поштового зв'язку» охоплює первинну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації. Професійне навчання за кожною професійною кваліфікацією ґрунтується на компетентнісному підході та структурується за модульним принципом. Варто зазначити, що у ЗП(ПТ)О тривалість первинної професійної підготовки встановлюється відповідно до професійної кваліфікації, яку набуває учень (слухач), що визначається робочим навчальним планом.

Аналіз стандарту професійної (професійно-технічної) освіти (таблиця 1) засвідчив, що типовий навчальний план підготовки кваліфікованих робітників за професією «Оператор поштового зв'язку» за кожним класом відрізняється:

Таблиця 1

Аналіз професійної кваліфікації за класами операторів поштового зв'язку

Професійна кваліфікація за класами операторів поштового зв'язку	Загальний фонд навчального часу операторів поштового зв'язку	Професійно-практична підготовка операторів поштового зв'язку
3 клас	882	220
2 клас	449	308
1 клас	345	243

Особи, які навчаються у ЗП(ПТ)О, мають засвоїти загальнопрофесійні компетентності, які притаманні операторам поштового зв'язку, а саме оволодіння основами: галузевої економіки та підприємництва – учень повинен знати основні економічні процеси, відносини та явища, які функціонують та виникають між суб'єктами економіки (підприємствами, державою та громадянами); трудового законодавства – має знати основні трудові права та обов'язки працівників; адміністративної географії – має знати адміністративний поділ України, зарубіжжя, країн світу; українського ділового мовлення – має знати особливості усного і писемного ділового спілкування; професійної етики – має знати основні поняття професійної етики та професійної психології; інформаційних технологій – має знати основні поняття про інформацію та інформаційні технології. Майбутні оператори поштового зв'язку у процесі професійного навчання повинні оволодіти знаннями про поштовий зв'язок (знати нормативно-правові акти та нормативні документи поштового зв'язку, їх призначення), навчитись дотримуватися вимог охорони праці, промислової і пожежної безпеки, виробничої санітарії (знати основні законодавчі акти з охорони праці).

У Стандарті професійної (професійно-технічної) освіти оператора поштового зв'язку [1] складником визначено загальнопрофесійні компетентності. Якщо навчання здійснюється безперервно на декілька професійних кваліфікацій, то загальнопрофесійні компетентності набуваються один раз – перед оволодінням навчальним матеріалом початкової професійної кваліфікації. Опанування ключовими компетентностями (загальні здібності й уміння – психологічні, когнітивні, соціально-особистісні, інформаційні, комунікативні), які передбачено Стандартом професійної (професійно-технічної) освіти оператора поштового зв'язку [1], дають змогу особі розуміти ситуацію, досягати успіху в особистісному й професійному житті, набувати соціальної самостійності та забезпечують ефективну професійну й міжособистісну взаємодію (набуваються впродовж всього терміну навчання поза робочим навчальним планом). Цим Стандартом також визначено професійні компетентності (знання та вміння, які дають їй змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній

діяльності та є складниками відповідної професійної кваліфікації), які є наскрізними й формуються в процесі професійного навчання.

Отже, на сучасному етапі розвитку економіки України зростає потреба в кваліфікованих робітниках, тому особи, які здобувають професійну кваліфікацію за професією оператора поштового зв'язку, мають володіти загальнопрофесійними, загальними, ключовими та професійними компетентностями.

Література

1. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від «27» грудня 2017 р. № 1691. URL: Стандарти професійно-технічної освіти – Інститут модернізації змісту освіти (imzo.gov.ua).

Майстренко Наталія Миколаївна,
аспірантка кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка
Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МЕТОДОЛОГІЯ ЗАДАЧНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ

Пошук ефективних форм, методів, технологій якісної підготовки фахівців переживає кризу. Упровадження інноваційних форм, методів або технологій розв'язує цю проблему лише частково, оскільки такі заходи не здатні до радикальної зміни системи підготовки. Сьогодні якість підготовки майбутнього майстра виробничого навчання транспортного профілю має змістити акцент зі змістовного складника на технологічний, який здатен озброїти майбутніх фахівців інструментарієм володіння майбутньою професією. Це зумовлено стрімким технологічним й інформаційним розвитком транспортних сфер професійної діяльності.

Знаннева парадигма підготовки професійних кадрів, яка основана на змістовному складнику як пріоритетному, не забезпечує нагальних галузевих (зокрема, транспортної) потреб і перспектив їх розвитку. Навчальний зміст встигає застаріти раніше, ніж випускник закладу освіти почне його застосовувати в практичній діяльності. Виникає об'єктивна необхідність у розробленні й обґрунтуванні технологічного гнучкого підходу, що гарантує, з одного боку, якість підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю, а з іншого – забезпечить фахівцям самостійність пошуку і прийняття оптимальних рішень у певному виді професійної діяльності, гнучко професійно адаптуватися до нових динамічних процесів, винаходити і запроваджувати інноваційність у сферу або сектор транспортної

діяльності. Це зумовлює гостру потребу в якісно іншому підході до навчання у закладах фахової передвищої освіти.

У сучасних дослідженнях, присвячених питанню застосування задачного підходу в системі підготовки фахівців різних галузей у закладах освіти, помітно зростає значущість цього підходу. Він розглядається як спосіб або форма активізації пізнавальної діяльності, мотивів навчальної діяльності, а також досліджується його використання під час вивчення окремих дисциплін [2; 4]. Задачний підхід став привабливим для дослідників у психолого-педагогічній сфері з середини ХХ – початку ХХІ століття. Науковці Г. Альтшуллер, Г. Балл, С. Гончаренко, А. Гін, К. Дункер, М. Махмутов, Е. Машбиц, Г. Костюк, В. Петухов, С. Рубіншейн, В. Спиридонов, Л. Фрідман та ін. досліджували навчальні задачі, їх структуру і види. Науковці розглядають задачу як дидактичний, педагогічний, психологічний засіб, інструмент оволодіння певними вміннями та навичками, форму навчальної діяльності, спосіб активізації або стимулювання пізнавального процесу, що призводить до формування професійної компетентності майбутнього фахівця.

А. Вербицький у розумінні задачі враховує його генезис [1], будь-яка задача починається з проблеми, яку необхідно перетворити в задачу, і лише потім її розв'язувати.

Аналіз результатів окремих досліджень засвідчив, що розроблення задачного підходу для підготовки фахівців у фахових передвищих навчальних закладах здійснювалася переважно в системі педагогічної професійної освіти. Навчанню студентів технічного напрямку підготовки присвячені лише окремі публікації щодо застосування задачного підходу як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення окремих природничих та фахових дисциплін [3, с. 181–182.].

Відповідно до співвідношення кількості теоретичних, теоретико-прикладних, виробничих і прикладних задач, на нашу думку, необхідно враховувати принцип поступового занурення в професію згідно з законами діалектики від загального до конкретного, від простого до складного. Ми пропонуємо на I курсах спеціальності 015 Професійна освіта. Транспорт акцентувати на теоретичних задачах в предметах природничого циклу, оскільки суб'єкти освітнього процесу транспортного профілю повинні навчитися працювати в задачній парадигмі, опановуючи спочатку ази професії. Далі кількість теоретичних задач може зменшуватися, а теоретико-прикладних, виробничих і прикладних – зростати на останньому курсі підготовки майбутнього майстра виробничого навчання транспортного профілю. У зв'язку з цим студенти повинні бути підготовлені до використання теоретичних знань у практичній діяльності, тобто розв'язувати професійні задачі на основі, по-перше, наявних знань і досвіду, по-друге, напрацьовувати нові знання і досвід, розв'язуючи нестандартні задачі.

Реалізація задачного підходу передбачає застосування алгоритму роботи із задачами. Алгоритм, який ми використали в експерименті, будується на логіці пізнавального процесу і розв'язування задач, що формує професійну

компетентність майбутнього майстра виробничого навчання транспортного профілю. Він охоплює такі кроки-етапи: діагностичний, прогностичний, моделюючий, технологічний, результативний.

Запропоновано способи розв'язання задач, виходячи зі специфіки самої задачі та напрямку підготовки фахівця. Безумовно, проста задача не вимагає уточнень у вихідних даних. Для її розв'язання важливо знайти нестандартний спосіб. Розв'язання складних задач вимагає спеціальної цілеспрямованої роботи над нею. Складність задачі може полягати в тому, що вона не має достатніх необхідних даних або структура задачі є складною. У такому випадку необхідна додаткова робота над задачею, що спрямована на кінцевий результат.

Якщо даних у задачі недостатньо, то посилюється її невизначеність. У цьому випадку застосовується один із варіантів: 1) інформація, яку потрібно знайти; 2) у разі неможливості пошуку відсутньої інформації необхідно опрацювати (проаналізувати, оцінити) гіпотези проблеми, що склалися, і знайти оптимальну.

Важливо зазначити, що розв'язання теоретичних і теоретико - прикладних задач сприяє оновленню, уточненню, поглибленню, конкретизації теоретичних і прикладних знань не лише з предметів природничого циклу, а й із фахових дисциплін. Розв'язання прикладних задач, особливо складного типу, сприяє вдосконаленню теоретичної бази підготовки майбутнього майстра виробничого навчання транспортного профілю.

Експеримент був проведений у ВСП «Конотопський індустріально-педагогічний фаховий коледж СумДУ», який спрямований на виявлення ефективності застосування задачного підходу в освітньому процесі фахівців спеціальності 015 «Професійна освіта Транспорт». Завдання експерименту передбачали:

- теоретичне вивчення проблеми дослідження задачного підходу в теорії і практиці підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю;

- аналіз освітньої програм і навчальних планів підготовки фахівців за напрямом підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю;

- формування професійних компетентностей задачним підходом у системі підготовки фахівців за спеціальністю 015 Професійна освіта Транспорт.

На цьому експериментальному етапі аналізувалися стандарти підготовки фахівців за спеціальністю 015 Професійна освіта Транспорт, програми природничих дисциплін, вибудовувався взаємозв'язок для розв'язання теоретичних, теоретико-прикладних і прикладних задач. Вивчалася можливість застосування задачного підходу в навчанні майстра виробничого навчання. Здійснювалося структурування навчального матеріалу, що охоплює філософсько-методологічний, теоретико-професійний й практико-орієнтований складники в освітніх програмах відповідно до оброблення матеріалу таким чином, щоб він відповідав методології задачного підходу, ґрунтуючись на компетентнісному, діяльнісному, системному і

синергетичному підходах як у змістовному, так і в процесуальному складниках, охоплюючи завдання теоретичного, теоретико-прикладного та прикладного характеру різного рівня складності.

Отже, отримані дослідні результати підтверджують ефективність використання задачного підходу в підготовці майбутніх майстрів виробничого навчання транспортного профілю шляхом аналізу рішень і результатів задач. Надалі оцінювання дидактичних підходів до розв'язання задач може уточнюватися з урахуванням аналізу результатів, в основі якого буде критерій знаходження нестандартного розв'язання. Застосування задачного підходу формує професійну компетентність майбутнього майстра виробничого навчання.

Література

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: монография. Москва : Высшая школа, 1991. 208 с.
2. Денисенко Н.Г. Задачний підхід і його роль у системі підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. 2018. Вип. LXXXI, Т. 3. Педагогічні науки. С. 254.*
3. Кіньколіх М.Ф. Форми і методи активізації студентів у процесі вивчення фізики в технічних університетах. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. 2007. № 2 (4). С. 177–189.*
4. Сапожников С.В. Науково-практичні підходи до організації навчального процесу в педагогічних університетах і коледжах країн Чорноморського регіону. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2014. № 2 (8). С.115–122.

Максимович Олександр Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПЛАТФОРМИ MOODLE В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ АВТОТРАНСПОРТНОГО ПРОФІЛЮ В КОЛЕДЖАХ

У зв'язку із постійним підвищенням цифровізації суспільства постає питання щодо модернізації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти. З огляду на це більшого поширення набуває підготовка здобувачів освіти з використанням системи віртуального навчання Moodle. Ця система є віртуальним освітнім середовищем або просто платформою для навчання, яка надає всім учасникам освітнього процесу дуже розвинений набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, зокрема й дистанційного.

Питання використання системи Moodle в освітньому процесі не залишається поза увагою науковців. Освітні можливості платформи Moodle в практиці цифрової (дистанційної) освіти досліджували О. Анісімов,

Н. Болюбаш, К. Колос, Т. М'яснікова, Ю. Триус, серед зарубіжних учених – М. Дугіамос, В. Райз, Я. Коул тощо.

Moodle є досить адаптивною та гнучкою системою, тому викладач може самостійно створювати дистанційні курси та керувати їхньою роботою: власноруч контролювати доступ до своїх курсів, використовувати обмеження в часі, створювати власні системи оцінювання вмінь, контролювати виконуваність здобувачами освіти освітніх компонентів тощо.

Процес фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах має базуватися на широкому застосуванні засобів наочності для підвищення засвоєності освітнього матеріалу. Вбудована підтримка мультимедіа дозволяє легко та просто вставляти відео та аудіофайли в лекційні та практичні заняття. Також безсумнівною перевагою цієї системи є те, що здобувачеві освіти зручно її застосовувати як з комп'ютерів, так і смартфонів, що значно підвищує мобільність освітнього процесу [1].

Важливим фактором застосування платформи Moodle є те, що вона дозволяє зняти стресове напруження, що часто виникає в умовах, коли заняття організовуються традиційно і передбачають обов'язкову особисту співбесіду викладача з кожним здобувачем освіти. Ефективність та перспективність використання функціональних можливостей платформи Moodle для фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання автотранспортного профілю в коледжах обумовлена низкою переваг, серед яких наочність, вільний доступ до освітніх компонентів, широта охоплення, зручність, мобільність та індивідуальний підхід [2].

Застосування системи Moodle в освітньому процесі дозволяє посилити елемент наочності, що за традиційних умов навчання не завжди добре реалізується через незадовільне матеріально-технічне забезпечення закладів освіти. Здобувачі освіти, які не були присутні на аудиторних заняттях, навчальні матеріали, а також вказівки до самостійної роботи можуть опановувати самостійно. Практичні та лабораторні роботи, які для проведення потребують відповідних умов, можна замінити відеофрагментами віртуальних лабораторій.

Система управління навчанням MOODLE має багато функцій, що полегшує процес оцінювання знань студентів. Контроль знань здійснюється в системі за допомогою окремого модуля, який пропонує багато видів тестів, надає можливість проведення повторного тестування з дозволу викладача, уникнення списування шляхом рандомізації питань у тестових завданнях, організації бази даних питань для використання їх у тестах.

Система має механізми зберігання поточних оцінок кожного здобувача освіти за всіма дистанційними курсами, встановлення шкали оцінок, напівавтоматичного перерахунку результатів тестування тощо.

Отже, MOODLE – це система для створення інформаційно-освітнього середовища закладу освіти, орієнтована насамперед на забезпечення інтерактивної взаємодії між учасниками освітнього процесу, застосовується для організації як заочного та дистанційного навчання, так і для підтримки очного навчання.

Література

1. Проект нового Закону України «Про освіту». – URL: <http://www.mon.gov.ua/citizens/zv%E2%80%99yazki-zgromadskisty/gromadske-obgovorennya.html>

2. Литвинова С.В. Хмароорієнтоване навчальне середовище, віртуалізація, мобільність – основні напрями розвитку загальної середньої освіти XXI століття. – Режим доступу: <http://virt-ikt.blogspot.com/2014/07/blogpost.html#more>.

Мельник Тарас Андрійович,
аспірант кафедри професійної освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

КУЛЬТУРА ЗАСТОСУВАННЯ SMART-ЗАСОБІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вища освіта як сукупність знань, вмінь, навичок і сформованих компетентностей не може існувати окремо від попередньо накопиченого людського досвіду. Адже вирішення існуючих завдань та відповідь на ті виклики, чіткі обриси яких буде сформовано високодинамічним середовищем у найближчому майбутньому, практично неможливо уявити без незліченної кількості спроб переосмислити набутий досвід. Для цього, зокрема, необхідно аналізувати існуючі тенденції на концептуальному, методичному, технологічному та технічному рівнях, аби в подальшому отримані результати сприймалися насамперед як логічний підсумок докладених зусиль, а не революційний прорив невідомого походження [2].

Одним із найбільш яскравих проявів докорінної трансформації вищої освіти в наш час є доступність навчальних матеріалів. Однак ця зміна стосується не лише розміщення інформації (публікація матеріалів у джерелах з відкритим доступом, вільний обмін відомостями за допомогою мережі Інтернет, швидкість поширення між користувачами тощо), а й наявності значної кількості технічних пристроїв та засобів для роботи з нею. І хоча конкурентоспроможні освітні системи орієнтуються, перш за все, на потреби й інтереси здобувачів вищої освіти, а не на функціонал гаджетів, апаратна й програмна оснащеність процесу навчання відіграють значну роль у створенні актуальних для суспільства освітніх програм. Помітні зміни в організації діяльності закладів вищої освіти відбулись, зокрема, й внаслідок поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Неодноразовий перехід ЗВО на дистанційну форму навчання протягом 2019/2020 і 2020/2021 навчальних років спроєктував новий підхід до викладання, безпрецедентність якого полягає в тому, що офлайн-навчання доповнює онлайн, а не навпаки.

Важливою складовою університетського середовища стали онлайн-лабораторії та віртуальні класи [3]. Не є винятком і система підготовки майбутніх бакалаврів професійного навчання: на зміну канонічним роздрукованим ілюстраціям та схемам приходять інтерактивне використання

спільного фліпчарту (Miro), групові проекти створюються на онлайн-зустрічах за допомогою сервісів відеозв'язку (Zoom), а зміст матеріалів цілого курсу з'являється за мить після переходу за посиланням чи запуском додатку на головному екрані (G Suite for Education). В цьому аспекті варто більш детально проаналізувати цінність смартфонів. Однією з передумов успішного застосування смартфонів в освітньому процесі майбутніх бакалаврів професійного навчання стала загальна тенденція впливу цих гаджетів на життя молоді: щоденне використання месенджерів, соціальних мереж, відеочатів та онлайн-сервісів позитивним чином вплинуло на здатність здобувачів вищої освіти орієнтуватись в інтерфейсах різноманітних освітніх цифрових продуктів, а інтуїтивно зрозуміле розташування пунктів меню та функцій зводить процес ознайомлення з новими віртуальними рішеннями до мінімальних витрат часу. Попри те, що навчальний потенціал смартфона не є його ключовою перевагою, а лише однією з багатьох альтернатив його використання, реорганізація процесу із застосуванням мобільних додатків та платформ сформувала більш тісний зв'язок між навчанням та приватним життям студентів. До того ж, автономність, можливість роботи за допомогою мобільного інтернет-з'єднання і зручний за розміром дисплей сучасних смартфонів лише розширюють спектр їх можливостей у пізнанні нового. Як зазначають S. Amez та S. Baert, смартфони можуть забезпечувати підтримку в академічному процесі шляхом створення умов для легкого і швидкого зв'язку, а також пошуку необхідної інформації. Втім існує й негативний вплив, пов'язаний з відволіканням, багатозадачністю та/або наслідками для здоров'я, що також висвітлено в наукових дослідженнях [1]. Однак чи існує спосіб зменшення негативного впливу смартфонів в ході освітнього процесу?

Сприяти зменшенню шкоди від надмірного застосування Smart-засобів під час освітньої діяльності може формування культури взаємодії з ними. Для цього необхідно заздалегідь встановити часові та навчальні рамки активного користування пристроями задля того, аби з одного боку, мінімізувати навантаження, а з іншого – сформувати звичку бути готовим до подібних активностей. Також важливо з'ясувати рівень вмотивованості студентів до роботи з конкретними сервісами, додатками і платформами, а також спроектувати механізми отримання постійного зворотного зв'язку для оцінки негативного і позитивного досвіду. Тож особливостями формування такої культури для майбутніх бакалаврів професійного навчання є: урахування потреби щодо організаційного супроводу в ході створення щоденного графіку інтенсивності роботи в онлайн-середовищі для здобувачів першого курсу; аналіз останніх результатів досліджень інформаційно-освітньої галузі, пов'язаних з педагогічними спроможностями наявних сервісів і додатків, а також відстеження інновацій на етапі розробки; визначення ефективності віртуального середовища в аспекті оцінювання результатів навчання студентів, пов'язаних із засвоєнням знань, вмій і навичок не лише для успішного складання заліків чи іспитів, а й подальшого застосування у професійній викладацькій діяльності.

Література

1. S. Amez, S. Baert. Smartphone use and academic performance: A literature review. *International Journal of Educational Research*, 2020. 103. 101618.
2. Dobroskok I., Basiuk L., Rzhevskaya N., Kalashnyk M. Reclaiming and reframing economics: Probing the educational potential. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2019. Volume 2019. Issue 3. P. 172-177 http://www.nvngu.in.ua/jdownloads/pdf/2019/03/03_2019_Dobroskok.pdf (Scopus).
3. Мельник Т., Доброскок І. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання в умовах студентоцентрованого навчання і викладання. *Професійна освіта: методологія, теорія та технології* : зб. наук. праць. 2019. Вип. 10. С. 143-158. URL: <https://education-journal.org/index.php/journal/article/view/https://doi.org/10.31470/2415-3729-2019-10-143-157>.

Прилена Іван Миколайович,
аспірант кафедри професійної освіти і технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

АКТУАЛЬНІСТЬ КРОСДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

Зміни на ринку праці настільки стрімкі, що система освіти не завжди встигає на них реагувати, що спричиняє невідповідність навичок, які отримують випускники ЗВО запитам сучасності. Роботодавці наголошують на кваліфікаційному розриві – між актуальним запитом до кваліфікації випускників та реальними, сформованим у випускників після навчання. Визначальними чинниками позитивних змін у вищій освіті є розвиток технологій та урбанізація, що окреслюють «правила гри» для всіх учасників освітнього ринку, спонукаючи їх до впровадження новітніх освітніх моделей, методик, технологій та ін. Нові технології обумовлюють цивілізаційний розвиток людства [2].

Сучасний ринок праці висуває високі вимоги як до професійних знань, так і до загальної гуманітарної підготовки педагогів. Сучасний викладач має володіти ефективними технологіями та методиками педагогічної діяльності [1].

Дослідження, проведені під час глобального опитування роботодавців QS 2018 та опитування заявників QS 2018 спільно з Інститутом студентських роботодавців (ISE), засвідчують, що кваліфікаційний розрив виявляється у більшості навичок, на які очікують роботодавці, і чітко це помітно в найважливіших навичках. На першому місці – це розв'язання проблем, де розрив становить 29%, далі – здатність працювати в команді – 15% та комунікація – 24%. Найбільш виражений розрив у навичках виявляється в стійкості/боротьбі з конфліктами. Це визнано сьомим найважливішим виміряним і становить 42% [8, с. 8].

Таку тенденцію в розриві навичок необхідно враховувати в процесі проєктування та оновлення освітніх програм, зокрема визначення компетентностей і програмних результатів навчання.

Ми можемо констатувати розрив між системою вищої освіти та ринком праці (невідповідність змісту освіти вимогам роботодавців, недостатня участь зацікавлених сторін у створенні та удосконаленні переліку компетентностей, освітніх програм, недостатня забезпеченість базами для виробничої практики студентів тощо). Спостерігається також брак попиту з боку національної економіки на фахівців найбільш перспективних на ринку праці розвинутих країн у найближчому майбутньому спеціальностей (насамперед інженерно-технічні фахівці, науковці-дослідники) через її сировинну спрямованість.

Висококваліфіковані та мобільні кадри є ключовим елементом конкурентоспроможності будь-якої компанії та мають критичне значення для економічного зростання країни.

Країни можуть підвищувати власну конкурентоспроможність завдяки вмінням та навичкам своїх громадян. Завдання полягає в забезпеченні наявності необхідних навичок, відсутність яких може обмежувати економічне зростання.

Нестачу практичних професійних навичок зазначають 61 % респондентів з-поміж роботодавців. Значною проблемою для всіх випускників роботодавці вважають відірваність теоретичних знань від практики, невідповідність до роботи в реальному бізнесі. Наявність проблеми підтверджують результати рейтингування за компонентою «навички» (Skills) у Звіті про глобальну конкурентоспроможність 2019 р. 24, за якою оцінюється ступінь підготовки поточної робочої сили в країні. За компонентою «навички» Україна посідає 44-те місце з індексом 69,9. Компонента «навички» містить низку підкомпонент, серед яких є ступінь володіння випускниками навичками, необхідними для роботи. За цим показником Україна посіла 54-те місце з індексом 54,5 [7].

Під навичками не варто розуміти фахову кваліфікацію. Рівень отриманої освіти не є ідентичним навичкам, набутим людиною. Особистість з високим рівнем фахової освіти може вважатися низькокваліфікованою, якщо її фахова спроможність є неактуальною для ринку праці [4].

У процесі підготовки фахівців необхідно враховувати глобальні тренди в автоматизації та цифровізації певних видів трудової діяльності, які можуть призвести до зникнення багатьох професій та появи інших.

Навички в професійній діяльності не є постійними, а модифікуються та вдосконалюються протягом усього трудового та соціального життя. Завдяки цьому визначення навичок виходить за вузькі технічні рамки й охоплює як «м'які», так і «тверді» навички. М'які навички – це навички, бажані у всіх професіях. Ці навички містять критичне мислення, розв'язання проблем, публічні виступи, професійне письмо, колективну роботу, цифрову грамотність, лідерство, професійне ставлення, трудову етику, управління кар'єрою та полікультурність тощо [6].

Тверді (жорсткі) навички є навичками, необхідними для працевлаштування, і, як правило, піддаються кількісній оцінці та вимірюванню за освітою, досвідом роботи чи співбесідою. Раніше успіх у роботі був пов'язаний лише з технічними можливостями виконання завдань,

тобто лише з наявністю твердих навичок. На теперішній час м'які навички стають все більше затребуваними [8].

В Україні розрив у навичках досягає критичного рівня і не виправляє цю ситуацію високий рівень писемності та відсоток людей з вищою освітою. Формування необхідних навичок найчастіше відбувається під час навчання в різних закладах освіти, а також навчання на виробництві. Водночас використовуються різні підходи до формування навичок, які найчастіше ґрунтуються на міждисциплінарних зв'язках у процесі формування необхідних навичок. Одним із найефективнішим є кросдисциплінарний підхід під час формування нових й удосконалення вже частково сформованих навичок.

Кросдисциплінарність у науці – це метод, що виводить дослідника за рамки окремої дисципліни, але без співробітництва (кооперації) чи об'єднання (інтеграції) з відповідними дисциплінами [3]. Кросдисциплінарний підхід реалізується у випадку, коли кожна з усіх дисциплін, що має такий самий або близький предмет дослідження, робить свій внесок у розв'язання проблеми, користуючись своєю теорією та практичними рекомендаціями

Перевагою кросдисциплінарного підходу в освіті є те, що під час його використання звертається увага на нові вимоги щодо передачі знань, а також відбувається фокусування на компетентності та викликах майбутнього. З огляду на це актуалізується потреба у формуванні навичок, які будуть актуальні в найближчому майбутньому. Кросдисциплінарний підхід прищвидшує професійну підготовку працівників, які будуть найбільше адаптовані до потреб підприємств, адже використовується лише сучасна та точна інформація. У кінцевому результаті використання такої інформації допомагає прискорити процес навчання та формування необхідних навичок.

Кросдисциплінарний підхід з використанням кросдисциплінарного методу розширює галузь знань, якщо вона вже не може доповнюватися суміжними дисциплінами, оскільки знаходиться за межами їх перетину. Він допомагає в пошуку необхідних знань в інших дисциплінах, особливо коли проблема є занадто складною для низки суміжних дисциплін і виходить за ці масштаби. Це забезпечує створення компетентного працівника з необхідними знаннями та навичками, спроможного виконувати завдання різноманітного характеру.

Варто зазначити й те, що використання кросдисциплінарного методу допомагає здійснювати аналіз, виділяти достеменні ознаки між об'єктами та явищами, а також встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між фактами та подіями, самостійно приймати нестандартні рішення в критичних ситуаціях та розвивати творчість, самостійність і відповідальність, адже відбувається поєднання різноманітної інформації, що забезпечує всебічний розвиток особистості.

Швидкі зміни, які відбуваються в суспільстві, технологіях, знаннях, вимагатимуть у майбутньому від фахівців здатності до пристосування, опанування нових навичок, професій, креативності. У майбутніх структурах освітніх програм найбільш актуальним є набуття універсальних

компетентностей: уміння вчитися, опрацьовувати інформацію, швидко опановувати нові технології, здатність до критичного мислення та креативного підходу до завдань. Актуальності набувають також навички системного мислення, програмування, міжгалузевої комунікації, вміння працювати в умовах невизначеності, мультифункціональність. Висока складність завдань майбутнього потребує від фахівців уміння концентруватися, керувати власними емоціями, підтримувати розумову та фізичну працездатність, планувати навантаження.

Отже, перед ЗВО постає завдання поєднання розвитку вищезазначених здатностей у студентів та одночасного надання їм спеціалізованих знань і навичок відповідно до обраної професії. У майбутньому це сприятиме безперервній освіті наступних поколінь. З точки зору змісту освітніх програм світовим трендом майбутнього буде їх міждисциплінарність, що сприятиме створенню можливості всебічно, цілісно та більш глибоко дослідити об'єкт, розвивати навички критичного мислення. Окрім того, вагомим значення набуває свобода і відповідальність студента до формування індивідуальної освітньої траєкторії [5].

Література

1. Ковальчук В. И. Профессиональное развитие педагога высшей школы в условиях рынка труда. *Перспективы развития высшей школы: материалы XII Международной научно-методической конференции 30-31 мая 2019 г.* Гродно : Гродненский государственный аграрный университет, 2019. С. 75–77.

2. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства. Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О. В. Малихін, В. І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко. Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.

3. Короткий термінологічний словник. URL: http://megalib.com.ua/content/131_Korotkii_terminologichnii_slovnik.htm.

4. Крос-секторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок». URL: <https://u.to/QJuUGw>

5. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки (проект). URL: https://u.to/JJ_3Gw

6. Claxton G., Costa A., Kallick B. Hard thinking about soft skills. *Educational Leadership*. №73. С. 60–64.

7. Global Competitiveness Index. URL: <http://www3.weforum.org/docs/>

8. Levasseur R. People Skills: Developing Soft Skills — a Change Management Perspective. *Interfaces*. 2013. №43. С. 566–571.

9. THE GLOBAL SKILLS GAP in the 21st Century. URL: <https://info.qs.com/rs/335-VIN-535/images/The%20Global%20Skills%20Gap%2021st%20Century.pdf>.

Сорока Валерій Вікторович,
аспірант кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Педагогічний аспект проблем різних видів інтеграції представлений у наукових розвідках багатьох учених. Методологічні ідеї інтеграції досліджували С. Гончаренко, І. Козловська, В. Загвязінський та ін. Теоретичні аспекти професійної підготовки в контексті інтеграції в освіті висвітлювали в своїх працях О. Білик, Н. Божко, Л. Дольнікова, О. Дубинчук, М. Костюченко, В. Кузьменко, О. Левчук, М. Пайкуш, І. Пастирська, О. Сергєєв, В. Сидоренко, М. Чапаєв, Т. Якимович та ін.

Інтеграція є сутнісною характеристикою системи, зокрема й професійно-освітньої, яка відображатиме ступінь застосування взаємодоповнювальних підходів до організації освітньої діяльності як традиційних, так і інноваційних. Інтеграція та диференціація є показниками гармонійного розвитку системи. З огляду на це розв'язання проблем організації освітнього процесу для підвищення якості професійної освіти в закладах фахової передвищої освіти на основі інтеграційного підходу є актуальним завданням [3].

На нашу думку, найважливішою умовою вирішення завдання підвищення якості професійної підготовки майстрів виробничого навчання є накопичення ресурсів на основі їх інтеграції та створення ресурсних центрів в закладах освіти та на підприємствах. Ці дії обумовлені масштабними перетвореннями в системі підготовки кваліфікованих кадрів.

Така ситуація в системі професійної освіти викликала появу різних форм і моделей у підготовці фахівців. До них належать багатопрофільні заклади освіти, технопарки, бізнес-інкубатори, комплекси і кластери. З'явилися ресурсні центри різних форм і видів. Поряд із професійною підготовкою фахівців набувають популярності форми корпоративної підготовки кадрів у навчальних центрах, які створюються на базі підрозділів і відділів підприємств.

Управління якістю професійної підготовки є цілеспрямованим, інтегрованим, системним, комплексним і методично оформленим впливом на освітній процес і його структурні елементи; здатний забезпечити необхідні результати в професійній підготовці фахівця та задовольнити потреби ринку праці, здобувачів освіти, роботодавців, партнерів, держави й суспільства [2].

Розглянемо основні аспекти управління якістю професійної освіти на основі інтегративного підходу:

1. Взаємопроникнення на основі інтеграції, створення певних видів і форм діяльності в різних системах, об'єктах в самій методології викликає ускладнення інфраструктури на основі теорії та практики інтеграції і диференціації, в обґрунтуванні системних об'єктів у професійній педагогіці та професійній освіті.

2. Управління якістю професійної підготовки фахівців здійснюється на таких рівнях: регіональному, інституційному та локальному.

3. Основними принципами організації професійної підготовки майстрів виробничого навчання є єдність наукового, виробничого, освітнього підходів; спрямованість на економічний, соціальний і духовний розвиток; поєднання державної підтримки та самокупності діяльності установ; концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках; різноманіття форм діяльності в реалізації програм; інтеграція професійно-освітнього середовища в міжнародний освітній простір.

4. До системи показників підвищення якості професійної підготовки фахівців належать: оцінка соціально-культурного середовища професійно-освітньої діяльності; стратегічне планування; програмний супровід; потенціал педагогічних кадрів; освітній процес; нормативно-законодавче забезпечення; інноваційна діяльність і розвиток освітньої інфраструктури; атестація випускників.

5. Для ефективного підвищення якості професійної підготовки фахівців важливо мати об'єктивну інформацію, вміти її обробляти й застосовувати. З огляду на це важливо користуватися оптимальними методами оцінки результатів моніторингу діяльності, процесів професійної підготовки.

6. Для організації якісної професійної підготовки майстрів виробничого навчання необхідно створити оптимальні умови й механізми забезпечення:

- залучити внутрішні ресурси закладу освіти, його суб'єктів і партнерів, зацікавлених у підготовці спеціалістів;

- необхідне ефективне, змістовне наповнення освітніх програм, що дозволяє отримати результати вищої якості та ефективну взаємодію суб'єктів;

- темпи інноваційної діяльності повинні випереджати потреби суспільства, роботодавців і ринку праці;

- створити ефективне відкрите професійно-освітнє середовище [1].

7. Основними суб'єктами професійної підготовки є керівники, працівники структурних підрозділів підприємств, викладачі та майстри виробничого навчання, роботодавці, батьки, здобувачі освіти. Взаємодія буде найбільш ефективною, якщо буде досягнута форма співпраці, яка є найвищим рівнем спільної роботи викладачів і студентів.

8. Для досягнення високої якості вирішення завдань, що стоять перед закладами освіти, важливо об'єднати вимоги держави (рівень кваліфікації за освітою), роботодавців (компетентності за видами професійної діяльності), ринку праці, а також потреби й можливості особистості (навчання на основі індивідуальної освітньої траєкторії) [4].

Як засвідчує аналіз, модульно-компетентнісний підхід у професійній освіті під час підготовки фахівців дозволяє в оптимальному варіанті організувати освітній процес на основі індивідуального освітнього маршруту, будувати його більш гнучко, з урахуванням індивідуальних, особистісних, професійних можливостей, психофізіологічних норм й особливостей кожного.

9. Основним результатом діяльності щодо підвищення якості професійної освіти є створення інтегрованого, методично оформленого комплексу для

професійної підготовки майстрів виробничого навчання, конкурентоспроможних на ринку праці, готових пройти безкризову соціалізацію в суспільному та виробничому середовищі.

Література

1. Божко Н. Інтегративний підхід до навчання в контексті реформування системи освіти України. *Молодь і ринок*. 2018. № 7 (162). С. 84–89.

2. Бубряк Т.Ю. Інтегративний підхід у проєктуванні професійної життєдіяльності особистості. *Актуальні проблеми психології*. 2014. Т. 7. Вип. 36. С. 51–58.

3. Дольнікова Л.В. Дидактичні умови реалізації інтегративного підходу в процесі формування змісту фундаментальних і фахових дисциплін. *Молодий вчений*. 2016. № 4(31). С. 519–523.

4. Козловський Ю.М. Професійна інтегративна педагогіка в системі наук про освіту. *Педагогічний альманах: зб. наук. праць*. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2017. Вип. 34. С. 108–113.

Сосненко Оксана Вячеславівна,

аспірантка Глухівського НПУ ім. О. Довженка,

Гребеник Тетяна Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

директор ВСП «Класичний фаховий коледж

Сумського державного університету»

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Сучасний рівень якісних перетворень, зокрема й в освітній галузі, зумовлює суттєві зміни професійної підготовки майбутніх керівників навчальних закладів. «Сьогодні в цивілізованих суспільствах складається новий тип свідомості, базові цінності якого – рівність, солідарність, толерантність, плюралізм, міжкультурне спілкування та міжкультурна взаємодія. У демократичному суспільстві є нагальна потреба створювати умови для вільного розвитку культури, освіти і науки. Але вони мають бути вмотивовані на рівні «інстинкту» потребою зацікавлення, допитливості, відкриття в собі, у чомусь, чогось для себе» [2, с. 255].

Протягом останнього десятиріччя як учені, так і керівники-практики, освітяни все частіше виявляють зацікавленість проблемою формування професійної компетентності керівника закладу освіти. Саме тому проблема творчої самореалізації здобувачів освіти педагогічного профілю та формування управлінської компетентності непедагогічних спеціальностей нині є актуальною і соціальнозначущою та потребує дослідження саме як педагогічна проблема, зокрема в аспекті реалізації професійної кар'єри.

Аналіз педагогічної літератури та практики закладів освіти різного рівня серед численних концептів професійної компетентності керівника закладу освіти (обсяг повноважень, права та обов'язки керівника, корпоративна культура, педагогічний такт, характерні риси особистості, управлінська

позиція, знання та досвід у певній галузі науки, обізнаність, авторитетність, принциповість тощо) свідчить про неабияку значущість для успішності керівника наявність високого гатунку творчої самореалізації. І в закладах вищої освіти це є не менш важливо. «В умовах трансформації значущість для людини цінностей, мотивів, особистісних та професійних позицій і переконань, формується нова парадигма вищої освіти, спрямована на створення умов, що сприяють інтенсивному самоствердженню особистості студента. Поступово головною метою освітніх зусиль вищого навчального закладу стає якомога повніше розкриття можливостей і здібностей, творчого потенціалу студентів, аби вони були спроможними в мінливій реальності спиратися перш за все на власні сили, власний розум і волю. Все це пояснює актуальність наукової розробки проблеми творчої самореалізації студентів під час навчання у вищому навчальному закладі» [1, с. 27]. А. Лівадіна зазначає, що науковці визначають потребу людини в самореалізації однією з найважливіших. Водночас, на думку автора, відсутні будь-які обмеження вияву ступеня її задоволення [3].

Керівникові успішного сучасного закладу освіти доводиться здійснювати професійну діяльність в умовах швидкої мінливості та реформування освітньої галузі. Окрім власної реалізації, він зобов'язаний створити умови для самореалізації всіх учасників освітнього процесу. Водночас у межах нашого дослідження зауважимо, що керівник сам має бути особистістю з високим рівнем сформованості професійної компетентності. Тому «... вибір стратегії творчої самореалізації «висококreatивними» особистостями характеризується найбільшим осмисленням та орієнтацією на майбутню перспективу. У міру сформованості уявлень про основні життєві цілі висококreatивні особистості більш мотивовані досягненням, ніж представники інших груп. Реалізація мотиву досягнення сприяє високому ступеню самоповаги. Цей вибір стратегії творчої самореалізації знижує тенденції ризикованої поведінки. Переважаючими цінностями в стратегії самореалізації такої особистості є духовне задоволення та збереження індивідуальності, що реалізуються у сфері захоплень» [1, с. 31].

Процес оновлення творчої самореалізації керівника закладу освіти прямо пропорційно залежить від уміння ефективно впроваджувати в свою професійну діяльність та в освітній процес закладу новітню наукову управлінську інформацію та практику успішних партнерів.

В. Кочубей, досліджуючи свободу і відповідальність в академічному дискурсі магистратури, визначила основні характеристики діяльності учасників освітнього процесу. Автор зазначає, що «... поняття свободи і відповідальності в сучасній університетській освіті є головними характеристиками діяльності студента і викладача в навчальній і науково-дослідній діяльності. Особистісно-діяльнісний підхід, який має ґрунтуватися на діалогічному (сократичному) типі навчання, в організації навчального процесу в університетській освіті, визначається особистою свободою і відповідальністю студента за власні професійні й наукові досягнення, за реалізацію власної життєвої програми» [2, с. 257].

Керівник закладу освіти є лідером, менеджером. Його творчий потенціал, академічна свобода забезпечують створення умов, сприятливих для реалізації місії закладу його колективом. В. Кочубей акцентує, що «академічні свободи викладачів і студентів взаємопов'язані та обумовлюють одна одну: без свободи викладача не може бути свободи студента і навпаки» [2, с. 265]. Погоджуємося з науковцем повною мірою. Лише за таких умов творча самореалізація керівника закладу освіти буде підтримана й забезпечить з управлінської точки зору функціонування закладу як єдиного механізму з високими потенційними можливостями, незважаючи на систематичне посилення вимог як з боку держави та громадськості до закладу освіти, так і з боку роботодавців до майбутніх фахівців.

«Динаміка соціального розвитку, зокрема, процес глобалізації, формування суспільства та економіки, оснований на знанні, становлення науки як найважливішого чинника соціальних змін трансформуює не тільки уявлення про сутність вищої освіти, а й змінює місце вищої школи в структурі суспільства. Вимоги, які висуває сьогодні держава, громадянське суспільство, ринок праці й особистість до сфери освіти, тільки розширюють межі відповідальності вищої школи» [2, с. 260].

Отже, теоретична і практична готовність керівника закладу освіти до творчої самореалізації в процесі професійної діяльності характеризується готовністю особистості керівника до самовдосконалення, розвитку продуктивного творчого мислення та здатності до пошуку новацій під час реалізації непростих професійних завдань.

Література

1. Живодьор В. Ф., Гавриленко І. І. Творча самореалізація студентів вищого навчального закладу як педагогічна проблема. Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи: монографія ; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої, проф. О. Г. Козлової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 27–45.

2. Кочубей В. І. Свобода і відповідальність в академічному дискурсі магістратури. Теоретичні та методичні засади магістерської підготовки викладача вищої школи : монографія; за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої, проф. О. Г. Козлової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. С. 255–266.

3. Лівадіна А. Мотиваційна готовність майбутнього фахівця до професійно-творчої реалізації. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7096/1/yhast_conf_2020-39.pdf.

Туманова Юлія Володимирівна,
аспірантка кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;
викладач ЗВО ВСП «Класичний фаховий
коледж Сумського державного університету»

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Початок ХХІ століття характеризує суспільство як постіндустріальне (інформаційне), у якому відбувається інформатизація всіх галузей науки і освіти [2].

Інформатизація суспільства (ІС) – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, нагромадження, продукування, оброблення, зберігання, передавання та використання інформації. Ці процеси здійснюються на основі сучасних засобів процесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну.

Інформатизація суспільства забезпечує:

- активне використання інтелектуального потенціалу, що постійно розширюється, накопиченого в друкованому фонді, науковому, виробничому та іншому видах діяльності його членів;

- інтеграцію інформаційних технологій з науковим, виробничим, ініціювальним розвитком усіх сфер суспільного виробництва, інтелектуалізацію трудової діяльності;

- високий рівень інформаційного обслуговування, доступність для членів суспільства джерел достовірної інформації, візуалізацію представленої інформації, правдивість використаних даних [2].

Інформатизація суспільства пов'язана з розвитком комп'ютерної техніки, різного програмного забезпечення, глобальних мереж (Інтернет), мультимедійних технологій.

Розвиток інформаційного суспільства передбачає широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, що має велике значення для формування інформаційної культури.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) – це сукупність методів і засобів, пов'язаних зі створенням, збиранням, збереженням, опрацюванням, передачею та поданням інформації, що розширює знання та спілкування людей і розвиває їх можливості.

Концепція інформаційних технологій була додана до комунікації та виникла у 1980-ті роки. Наразі можливості ІКТ широко застосовують в освітньому процесі. Отже, ІКТ можна вважати педагогічною технологією [2].

Будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання та перетворення інформації [1].

За Дж. Велінгтоном, інформаційні технології – це системи, створені для виробництва, передачі, відбору, трансформації (обробки) і використання

інформації у вигляді звуку, тексту, графічного зображення і цифрової інформації [2, с.34].

Якщо як ознаки інформаційних технологій вибрати інструменти, за допомогою яких здійснюється обробка інформації (інструментарій технології), то можна виділити такі етапи її розвитку [2, с.34]:

1-й етап (до другої половини XIX ст.) – «Ручна» інформаційна технологія, інструментарій якої складали: перо, чорнильниця, книга. Комунікації здійснювалися ручним способом шляхом надсилання через пошту листів, пакетів тощо. Основна мета технології – представлення інформації в потрібній формі.

2-й етап (з кінця XIX ст.) – «Механічна» технологія, оснащена більш сучасними засобами доставки пошти, інструментарій якої складали: друкарська машинка, телефон, диктофон. Основна мета технології – представлення інформації в потрібній формі більш зручними засобами.

3-й етап (40-60-і рр. XX ст.) – «Електрична» технологія, інструментарій якої складали: великі ЕОМ і відповідне програмне забезпечення, електричні друкарські машинки, ксерокси, портативні диктофони. Основна мета інформаційної технології починає зміщуватися з форми представлення інформації на формування її змісту.

4-й етап (з початку 70-х рр.) – «Електронна» технологія, основним інструментарієм якої стають великі ЕОМ і створені на їхній базі автоматизовані системи управління (АСУ) й інформаційно-пошукові системи, оснащені широким спектром базових і спеціалізованих програмних комплексів. Центр ваги технології ще більш зміщується на формування змістовної наповненості інформації для управлінського середовища різних сфер суспільного життя.

5-й етап (з середини 80-х рр.) – «Комп'ютерна» («нова») технологія, основним інструментарієм якої є персональний комп'ютер із широким спектром стандартних програмних продуктів різного призначення. На цьому етапі відбувається процес персоналізації автоматизованих систем керування (АСК), що виявляється у створенні систем підтримки прийняття рішень певними спеціалістами. Ці системи мають умонтовані елементи аналізу та штучного інтелекту для різних рівнів управління, реалізуються на персональному комп'ютері і використовують телекомунікації.

6-й етап (тільки встановлюється) – «мережева технологія» (іноді її вважають частиною комп'ютерних технологій). Починають широко використовуватися в різних галузях глобальні й локальні комп'ютерні мережі. Її пророкують в недалекому майбутньому бурхливе зростання, обумовлене популярністю її засновника – глобальної комп'ютерної мережі Internet.

Інформаційно-комунікаційні технології – це поєднання різних технологічних інструментів і ресурсів, які забезпечують процес комунікації, а також створення, поширення, збереження та управління інформацією [3].

Поява Інтернету, глобальної комп'ютерної мережі з її практично необмеженими можливостями збирання, збереження, передавання інформації індивідуально кожному користувачеві є прикладом успішної реалізації ІКТ.

Література

1. Інформаційні технології в освіті, науці і техніці: матеріали IV Всеукр. конф. молодих науковців ІГОНТ-2004, м. Черкаси, 28-30 квіт. 2004 р. Ч.2. Черкаси, 2004. 192 с.
2. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід: навч. посіб. / за ред. Гуревича Р. С. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
3. Степанов В. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2010. Вип. 30. С. 173–179.

Цицюра Ксенія Валеріївна,
аспірантка ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти», викладач англійської мови, іноземний експерт
інституту іноземних мов Цзясіньського університету
(Jiaxing University), м. Цзясінь, КНР

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ОСВІТІ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР

Сучасна освіта повинна переходити в безперервний формат у зв'язку з тим, що інформація в новому суспільстві стрімко втрачає актуальність, а знання швидко застарівають. Тому як у КНР, так і в Україні, важливо акцентувати на мобільності освіти. Мета освіти у XXI столітті взагалі та економічної освіти зокрема – це не передача знань про минуле, а підготовка людини до майбутнього. На всіх рівнях навчання повинна звертатися увага на розвиток навичок самостійного мислення та оперування випереджальною інформацією. Отже, така тенденція професійної підготовки економістів реалізується в *управлінні змінами в економічній освіті*.

Для досягнення поставленої мети в сфері освіти висунуто п'ять завдань: збереження середньовисоких показників економічного зростання, повсюдне підвищення рівня і якості життя населення, значне поліпшення загальнокультурних характеристик громадян і суспільства в цілому, загальне покращення якості навколишнього середовища, розвиток більш вивірених і чітких норм і правил [4].

Завдяки державним програмам по всій країні активно відкриваються школи, технічні та професійні коледжі та вищі навчальні заклади економічного спрямування. Головний результат проведеної в Китаї реформи системи освіти – доступність навчання для всього населення.

Також одним із завдань є досягнення зростання мінімум на 2,5% в ВВП показників із досліджень, зниження до 30% імпорту зарубіжних технологій, досягнення лідерських позицій ученими КНР в ТОП-5 та реєстрації патентів і наукового цитування [3].

Уряд Китаю запровадив такі документи, як Національна середньострокова програма розвитку науки і технологій (2006-2020 рр.), Державна стратегія щодо розвитку інформатизації (2006-2020 рр.), Програма «Цифрова економіка – 2020: план дії для китайських підприємств». План «Цифровий Китай» (2016-2021 рр.), у рамках якого реалізуються дві програми «Зроблено в Китаї – 2025», завдання якої полягає в підвищенні продуктивності з використанням цифрових технологій і «зелених» стандартів, та «Інтернет плюс» – трансформація промисловості з використанням цифрових технологій, мобільного інтернету, проведення до 2025 р. комп'ютеризації всіх наявних на території КНР підприємств.

Перед новими економічними формами й змінами в соціальних відносинах Китай ставить завдання щодо адаптації та вдосконалення інтернет-законодавства, прискорення формування правової системи, щоб забезпечити більш сильний правовий захист розвитку цифрової економіки. З цією метою було прийнято закон «Про кібербезпеку» (2016 р.), закон «Про електронну торгівлю», нову редакцію «Білої книги з інтернет-права» (2017 р.). Розроблено проекти законів «Про безпеку даних» та «Про захист особистої інформації».

У зв'язку з такими стрімкими змінами та прогнозуванням кардинального відходу від стандартів і цінностей індустріальної епохи китайський дослідник Цзінь Сін Сін вказує на високу ймовірність важкого процесу перебудови суспільства [2, с. 293-297]. Його прогнози підтверджуються соціальними потрясіннями на початку XXI століття, що стосуються більшості країн світу, зрушеннями в економіці, що впливають на глобальну діяльність людства, а також політичною нестабільністю, війнами і технологічними змінами.

Однією із найважливіших проблем, яка потребує вирішення, є невідповідність здійснення змін, темпів їх упровадження в життя та швидкість адаптації людей до них. Неадекватне співвідношення масштабів значних змін і наявності інструментів адаптації людини призводить до неготовності до майбутнього. В умовах руйнування звичних форм поведінки і відсутності механізмів приєднання до нового суспільства втрачається можливість адаптуватися і продовжити життя як активного учасника соціального прогресу. Це, у свою чергу, призводить до загальної дезорієнтації, що є згубною для суспільства. Тому наголошуємо на необхідності створення механізмів та інструментів, що дозволять підтримувати прагнення до новизни, допоможуть приймати зміни, не втрачаючи власну ідентичність і цінність. У подібних умовах критично важливою для людини стає мобільність орієнтації в межах середовища, що стрімко змінюється. Отримання нових способів засвоєння інноваційних форм стає одним із чинників успішності.

Американські соціологи стверджують, що суспільство пройде через активний розвиток альтернативних напрямів в освіті, оскільки, маючи безліч життєвих стратегій, соціум не може підпорядковуватися єдиній, традиційній системі освіти й цінностям. Освіта повинна допомагати людям адаптуватися до цифрового суспільства. Освіта сучасного Китайського суспільства також

має бути спрямована на майбутнє. З огляду на це важливою є необхідність подальшого відходу від суворої регламентації життя, стандартизованих навчальних програм, масового характеру навчання з ігноруванням індивідуальності.

Представлені тенденції освіти, а також розвиток сучасного суспільства дозволили визначити провідні напрями соціально-економічного процесу в державі на найближчі п'ять років, що отримали відображення в основних програмних документах з економіки в цілому та освіти зокрема [1].

Література

1. Полный текст доклада, с которым выступил Си Цзиньпин на 19-м съезде КПК. Агентство Синьхуа: сайт Синьхуанэт. URL: http://russian.news.cn/2017-11/03/c_136726299.htm

2. Цзинь Синь Синь. Традиционная культура и ее роль в развитии образования Китая. *Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2007. Т.18. № 44. С. 293–297.

3. China Strategy 2015-2020 Strategic Framework for Cooperation with China in Research, Science and Education. Министерство образования и науки ФРГ. URL: https://www.bmbf.de/upload_filestore/pub/China_Strategy_Longversion.pdf

4. “十三五”规划 (13-й пятилетний План развития). Правительство Китайской Народной Республики. URL: http://www.gov.cn/xinwen/2018-02/11/content_5265853.htm

Чорнбай Богдан Володимирович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Опанасенко Віталій Петрович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

КРИТЕРІЇ І ПОКАЗНИКИ ГОТОВНОСТІ ФАХІВЦІВ З АГРОІНЖЕНЕРІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Під час виконання професійних обов'язків фахівці з агроінженерії мають справу з інноваційними технологіями агропромислового виробництва, технікою, яка призначена для виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, обладнанням для здійснення виробничих процесів, обслуговуванням, діагностикою та ремонтом обладнання агропромислового виробництва. Роботодавець віддає перевагу фахівцям, які здатні ефективно діяти в умовах технічного та інформаційного прогресу, володіють інноваційними технологіями.

Напрями діяльності сучасного фахівця з агроінженерії під час виконання виробничих завдань вимагають від випускників закладу фахової передвищої

освіти високого рівня професійної підготовки. Відбувся перехід до компетентнісного орієнтованого підходу в освіті, що є одним із напрямів модернізації підготовки техніків-механіків. Набуває актуальності самоосвіта, а також і сомооцінювання фахівців аграрної галузі на різних етапах самоосвіти та впровадження інноваційних технологій на різних освітніх платформах. У зв'язку з удосконаленням підготовки техніків-механіків виникає потреба у визначенні рівня набуття готовності до застосування інноваційних технологій здобувачами фахової передвищої освіти спеціальності 208 «Агроінженерія».

Для забезпечення високого рівня готовності фахівця до застосування інноваційних технологій у сільськогосподарському виробництві є шлях впровадження інноваційних технологій у підготовку майбутніх фахівців з агроінженерії. Зазначене вище вимагає конкретизації, теоретико-змістового наповнення фахової підготовки молодших бакалаврів аграрного напрямку підготовки, розроблення та впровадження моделі підготовки молодших бакалаврів з агроінженерії, а також організаційно-методичного та нормативного забезпечення освітнього процесу.

Для визначення показників готовності фахівців до застосування інноваційних технологій було проведено аналіз наукових джерел, які дають можливість стверджувати, що до визначення терміна «критерій» учені застосовують різні підходи.

Науковці майже єдині в тлумаченні поняття «критерій» відповідно до інформаційних джерел. Дефініція *критерій* (від грец. *kriterion* – засіб судження, мірило) визначається як:

- «мірило оцінки, думки» [1, с. 307];
- «ознака, на підставі якої дається оцінка якого-небудь явища, дії; ознака, взята за основу класифікації» [2, с. 163].

Науковець В. Мазін стверджує, що поняття «критерій» у різних інформаційних джерелах пов'язане з поняттям «показник», який розуміють як узагальнену характеристику властивостей об'єкта або процесу. Розрізняють якісні показники, які фіксують наявність чи відсутність якої-небудь властивості, та кількісні показники, що фіксують міру вираженості, розвитку властивості. Іноді під показниками розуміють якісні або кількісні характеристики сформованості того або іншого критерію [3, с.218].

Науковець О. Кириченко у своїй науковій праці розглядає критерій формування готовності відповідно до визначень таких науковців, як В. Броннікова (2013, с. 3); О. Дущенко (2015, с. 327), термін «критерій» (від грец. *criteron* – засіб, судження, мірило) характеризує як «мірило оцінки, думки» або «ознаку, на підставі якої дається оцінка якого-небудь явища дії; ознака, взята за основу класифікації». Р. Перкатий визначає поняття «критерій» як мірило, на основі якого здійснюється оцінка.

Дослідник Кириченко О. зазначає, що в працях сучасних дослідників були спроби визначення критеріїв на основі досліджень багатьох учених (Н. Плахотнюк, 2010, с. 181; А. Федорук, 2015, с. 223; О. Шароватова, 2009, с. 231) Ураховуючи їхній досвід, О. Кириченко стверджує, що «критерій» – це

ознака, на основі якої здійснюється оцінювання; засіб перевірки; мірило оцінювання, а в теорії пізнання «критерій» – це ознака істинності чи правильності положення.

Необхідно зазначити, що науковці О. Барабанщиков і Н. Дерюгін тлумачать визначення «критерій» як «показник, об'єктивний вияв чого-небудь, «психологічна установка діагноста», «мірило, тобто правило, яким треба користуватися під час діагностування».

Термін «критерій» (гр. *kriterion* – ознака для думки) новий тлумачний словник української мови трактує як ознаку, за якою відбувається оцінка, визначення чи класифікація чого-небудь; узагальнений набір кількісних і якісних характеристик, які використовують для винесення судження щодо якості виконання завдання [4, с. 182].

Критерії містить сукупність показників. Дослідники Л. Бедна, Л. Кизименко показники розуміють як якісні та кількісні характеристики властивостей і станів соціальних об'єктів і процесів. Науковець А. Батаршев стверджує, що показники – це засоби якісної та кількісної оцінки критеріїв. У словнику української мови подано декілька тлумачень поняття «показник»: свідчення, доказ, ознака чого-небудь, наочні дані про результати якоїсь роботи, якогось процесу; дані про досягнення в чому-небудь.

Отже, можна стверджувати, що важливими елементами оцінювання є критерії та показники сформованості готовності до застосування інноваційних технологій у професійної діяльності техніків-механіків. У процесі виявлення критеріїв і показників готовності до застосування інноваційних технологій фахівцями з агроінженерії було обрано та запропоновано застосування трьох критеріїв формування готовності: мотиваційний, інтеграційний, діяльнісний. Показники вияву мотиваційного критерію: умотивованість майбутнього фахівця з агроінженерії щодо використання сучасних інноваційних технологій; умотивованість майбутнього фахівця з агроінженерії до професійної підготовки та використання інноваційних технологій. Інтеграційний критерій характеризується такими показниками: наявність теоретичних знань із інноваційних технологій; практичні вміння використовувати інноваційні технології на практиці. Діяльнісному показникові властиві такі критерії вияву: вміння ефективно використовувати отримані знання під час практичних і лабораторних занять на практиці; здатність правильно вибирати інноваційні технології для вирішення виробничих завдань; здатність використовувати інноваційні технології в процесі практики.

На основі визначених критеріїв і відповідних показників було конкретизовано рівні сформованості готовності агроінженера до використання інноваційних технологій.

1. Початковий рівень властивий здобувачам фахової передвищої освіти, які не мають достатніх знань про інноваційні технології та мають значні труднощі з провадження інноваційних технологій під час проходження практик.

2. На середньому рівні перебувають здобувачі освіти, які мають деякі знання щодо використання інноваційних технологій в аграрній сфері, проте часто простежуються труднощі в застосовуванні їх на практиці.

3. Достатній рівень притаманний здобувачам освіти, які володіють знаннями щодо використання інноваційних технологій в аграрній сфері, проте простежуються незначні труднощі в умінні застосовувати їх на практиці.

4. Високий рівень притаманний здобувачам освіти, які готові до використання інноваційних технологій під час своєї професійної діяльності на виробництві; вони здатні творчо підходити до реалізації поставлених цілей.

Література

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка. Москва, 1973. 846 с.
2. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / за ред Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. С.149
3. Мазін В.М. Критерії та показники сформованості культури професійної самореалізації педагога. *Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки*. 2007. С. 217–225
4. Структура, критерії та показники рівнів сформованості готовності майбутніх економістів у коледжах до професійної діяльності URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/908350.pdf> (дата звернення: 15.10.2021)

Близнюк Владислав Олегович,
магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,

Науковий керівник:
Опанасенко Віталій Петрович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРИНЦИПИ ПРОБЛЕМНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Проблемно-розвивальне навчання вивчалось багатьма дослідниками, які ще остаточно не дійшли згоди щодо розуміння особливостей функцій проблеми, а також безпосереднього її впливу на пізнавальну діяльність та психологічний стан особистості.

Розвиток педагогіки на певних етапах зіткнувся з необхідністю перегляду первинно прийнятих принципів (навіть якщо вони були істинними та науковими). Потрібне або глибше розуміння (як це було з принципом наочності), або значне доповнення до інших таких (нових) принципів, як проблемність, мотивація тощо. Викладацький аспект найкраще відображається в достатній кількості принципів. Але які принципи регулюють діяльність самого викладача, спрямовану на розвиток майбутнього фахівця –

розвиток його інтелектуальної, мотиваційної та інших сфер? Ми розглянемо відносно нові принципи проблемності та мотивації. Усі інші принципи сформульовані раніше в підручниках Ю. Бабанського, Т. Ільїної, І. Харламова та ін. [1, с. 30].

Принцип проблемності. Принцип проблеми постійно з'являється в дидактичних системах. Він, як і всі інші, відображає закон якогось явища. Якщо учасники освітнього процесу стануть перед необхідністю розв'язувати навчальні проблеми, то в процесі їх вирішення в них будуть розвиватись особистісні та професійні якості, які визначатимуть сформовану індивідуальність та творчий склад особистості (високий рівень розвитку інтелектуальної, мотиваційної та ін. сфер, ініціативності, самостійності, критичного мислення тощо). Ця залежність має природний характер, бо вона виявляється, коли відбувається залучення здобувачів освіти до вирішення поставлених викладачем навчальних проблем, під час засвоєння нових знань на занятті. Саме таке забезпечення необхідних умов для вияву цієї закономірності має практичне значення. Викладач повинен знати, що робити до і під час заняття, щоб забезпечити розвиток майбутнього кваліфікованого робітника.

Проблемний принцип допомагає вирішити протиріччя між наявним рівнем освіти та необхідним розвитком здобувачів, а також між поточним рівнем інтелектуального розвитку та найближчим рівнем розвитку здобувачів.

Вимоги проблемного принципу допомагають викладачеві застосовувати закони розвитку та вирішувати наявні протиріччя: визначати та враховувати рівень інтелектуального розвитку здобувачів; освітній процес має бути спрямований на розвиток професійних компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників; створювати проблемні ситуації та враховувати реальні навчальні здібності здобувачів; структурувати взаємодію між викладачем та тим, хто навчається, відповідно до логіки проблемно-розвивального навчання; систематично аналізувати роль педагогічного впливу на розвиток інтелектуальної сфери здобувачів.

Ці вимоги відображають основні напрями діяльності викладача, який прагне організувати проблемне навчання.

Передумови реалізації принципу можуть, з одного боку, сприяти ефективності викладацької діяльності, а з іншого – успіху в здобутті освіти учнями.

Реалізація проблемного принципу ефективна, якщо викладач одночасно враховує всі його вимоги і в комплексі використовує відповідні правила. Логіка розроблення навчальної проблеми передбачає, що краще реалізувати цілісний підхід до підготовки та організації, ніж зосереджуватися на одній із функцій. Важливою передумовою успіху в роботі викладача є використання педагогічно розроблених методик діагностики, номенклатури цілей, методів проблемного навчання, форм структурування навчального матеріалу, взаємодії зі здобувачами, методів аналізу та самоаналізу процесів та результатів навчання. Організуюючи проблемно-розвивальний підхід у навчанні, важливо вміти визначати та вибирати оптимальний та найбільш

відповідний зв'язок між діями викладача та майбутніх фахівців за відповідних умов. Ця навичка базується на можливостях методики проблемного навчання.

Організація проблемного навчання не завжди призводить до розвитку компетентностей у здобувачів. Це пов'язано з тим, що процес проблемного навчання відрізняється від усіх інших тим, що він проходить певні фази: створення проблеми – створення припущень у відповідь на запитання проблеми – запитання педагогічної проблеми – вибір рішення – вирішення проблеми – перевірка правильності розв'язання.

Принцип мотивації. Мотивація присутня в усіх видах діяльності. З педагогічної точки зору необхідно не тільки враховувати наявний рівень розвитку мотиваційної сфери майбутніх фахівців, а й вирішувати проблему їх розвитку. Принцип, який керує діяльністю викладача в цьому відношенні, – це принцип мотивації, який не лише орієнтує викладача на те, що потрібно формувати та робити, а й як можна досягти бажаного результату, як можна заохочувати активну навчально-пізнавальну діяльність.

Принцип мотивації відповідає законам єдності знань та оцінювальної діяльності (єдності знань і ставлення), діяльності суб'єкта в процесі рефлексії та зміни об'єкта. Ці загальні положення необхідно враховувати у педагогічному процесі: ставлення здобувачів до знань, процесу здобуття освіти, праці та інших цінностей формується не лише в процесі та на основі знань, а й відповідно до потреб і цілей учнів. Отже, принцип мотивації виконує регуляторну функцію.

Метою викладацької діяльності, керуючись цим принципом, є розвиток сфери мотивації, у формуванні системи з основними потребами та пов'язаними з ними мотиваціями здобувача – інтелектуальними потребами, потребами в знаннях, досягненнях, пізнавальному спілкуванні; навчальними потребами. Цей принцип передбачає не окремі мотиви (інтереси), а гармонійну сферу мотивації, яка характеризується мережею компонентів. Це перша вимога до принципу мотивації: важливо створити гармонійну сферу мотивації – для учнів ЗП(ПТ)О вона ґрунтується на мотивації отримання робітничої професії з інтегрованими компонентами (мотивація до навчання, мотивація до роботи, мотивація на досягнення). Це означає, що розвиток мотивації до навчання та праці необхідно розглядати як одне з основних завдань освітнього процесу.

Наступна вимога принципу тісно пов'язана з першою та зумовлена нею. Цільове формування мотивації не можливе, якщо викладач не знає, наскільки ця якість є сильною в кожного здобувача та групи учнів у цілому. Знання рівня розвитку мотивації означає, що викладач може зорієнтуватися в педагогічній ситуації та правильно вибрати мету розвитку. Отже, друга вимога до принципу полягає в тому, що мотивація до навчання повинна бути своєчасно визначена через рівень розвитку більшості здобувачів.

Третя вимога до принципу полягає в правильному виборі та застосуванні засобів стимулювального та формувального впливу на групу. Ці ресурси необхідно використовувати таким чином, щоб вони у своєму підрозділі сприяли розвитку різних компонентів та аспектів мотивації. Тому їх необхідно використовувати в комплексі, що охоплює мотиваційні методи, викликані як

стимулювальним впливом змісту навчального матеріалу, так і мотиваційною функцією методів навчання, а також поєднанням різних видів діяльності.

Четверта вимога враховує закономірності та умови ефективного функціонування мотиваційної структури навчальної діяльності здобувачів: необхідно визначити динаміку розвитку позитивних умов мотиваційних потреб у майбутніх фахівців відповідно до структури основи мотиваційної дії.

П'ята вимога принципу мотивації відображає необхідність аналізу результатів діяльності викладача у формуванні мотивації учня. Він передбачає вчасне визначення результатів використання навчальних засобів для впливу на сферу мотивації здобувачів – проаналізувати та скорегувати їх діяльність для забезпечення гармонійного розвитку цієї сфери.

А. Чорний виокремлює такі принципи проблемного навчання: 1. Інверсія етапів (перестановка етапів) – спочатку здобувачам дається проблемна ситуація, а потім вони шукають матеріал для її розв'язання, наприклад через інформацію в підручнику, посібнику тощо. 2. Принцип дослідження – здобувачі під час вирішення проблемного завдання використовують такі мислинські операції, як аналіз, синтез, абстрагування, порівняння тощо. 3. Принцип вмотивованої активності слухачів – викладач повинен намагатися дати такі проблемні ситуації, які б враховували інтереси, бажання слухачів. 4. Принцип самостійності, творчості, самоуправління – слухач сам шукає, відкриває нові для себе (але вже наявні) знання, що допомагає вирішити проблемне завдання. 5. Принцип проблемної наочності – використання під час розв'язання завдань схем, таблиць, планів, малюнків тощо [2, с. 2].

Варто зауважити, що цих підсистем набагато більше, кожна з них підкреслює один із елементів чи аспектів процесу.

Література

1. Махмутов М. И. Принципы проблемности в обучении. *Вопросы психологии*. 1984. №5. С.30–36.

2. Проблемне навчання. URL: https://studopedia.com.ua/1_41072_problemne-navchannya.html (дата звернення 15.10.2019).

Богдашкіна Юлія Вікторівна,
магістрантка кафедри технологічної і професійної
освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ФОТОЗОНИ З ЕКОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

Формування екологічної компетентності відбувається в процесі екологічної освіти, тому вона має бути фундаментом екологічної культури. Екологічна компетентність учнів є комплексним результатом навчання, що формується шляхом набуття учнями знань, умінь і цінностей у сфері екологічної діяльності, зокрема в процесі вивчення шкільних предметів. Серед них важливу роль відведено трудовому навчанню та технологіям.

Орієнтири формування та розвитку екологічної компетентності окреслені в таких законодавчих актах: Законі України «Про освіту» (2017 р.), «Державному стандарті базової середньої освіти» (2020 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.)

У Державному стандарті базової середньої освіти зазначено, що учні повинні бути готові до змін природного навколишнього середовища і не повинні завдавати шкоди природному середовищу за допомогою сучасних технологій та дизайну [3].

У Концепції «Нова українська школа» однією з ключових компетентностей, що потребує широкого обговорення, є *екологічна грамотність і здорове життя*: «Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя» [1].

Проектний підхід на сьогодні є основою трудового навчання школярів. Він дає змогу реалізувати індивідуальний підхід до навчання учнів, а також повною мірою використати розвивальний потенціал технологічної галузі.

Варто зазначити, що в Україні вже набуто досить значний досвід проектного навчання. У працях багатьох науковців, зокрема, С. Білевич, Г. Воїтелевої, В. Курок, О. Коберника, В. Сидоренка, Г. Терещука, Т. Хоруженко розглядаються різні аспекти організації проектної діяльності. Дослідження науковців засвідчило, що творчість – це складний та унікальний процес, якому можна навчитися.

Обов'язково-вибірковий модуль «Дизайн предметів інтер'єру» навчальної програми з технологій [2] надає учням можливість розкрити власний творчий потенціал у процесі проектно-технологічної діяльності. Результати проведеного опитування учнів 10-11 класів засвідчили, що однією із найцікавіших тем для творчих проектів є фотозона.

Ми вважаємо, що проектування та виготовлення фотозони або тематичної інсталяції доречно здійснювати у формі колективних проектів. У кожного учня буде можливість виявити сильні сторони своєї особистості, оскільки для виготовлення фотозони використовують різноманітні матеріали та технології, отже у процесі реалізації творчого задуму кожен зможе взяти на себе роботу відповідно до своїх інтересів, нахилів, здібностей.

Фотозона є невід'ємним складником свята. Це сучасний тренд краси і стилю, візуальний образ, який запам'ятовується надовго. Фотозона виникла разом із фотографією. Дуже великою популярністю користуються фотозони різного жанру. Вона є елементом естетичного оформлення приміщення.

Аналіз асортименту аналогічних виробів, доступних в Інтернет-мережі, привів до висновку, що варіанти оформлення фотозон різняться за формою, декором, розмірами, тематикою та технологією виготовлення. Та серед усього розмаїття фотозон, на які ми натрапляємо в повсякденному житті, є безліч варіацій за особливістю використаних матеріалів: Press Wall (широкоформатний банерний друк); фотозони з ПВХ-матеріалів, пластику, пінопласту, повітряних кульок. Проте утилізація таких фотозон завдає значну шкоду природі.

Реалізація подібних проєктів за своєю суттю суперечить принципам охорони довкілля. Саме тому вважаємо за потрібне пропагувати такі творчі проєкти, у яких об'єкти виготовляються переважно з природних матеріалів та вторинної сировини.

Основною концепції нашого проєкту фотозони є метафорична назва «Дерево життя», яка пропагує дбайливе ставлення до довкілля. Спилена гілка фруктового дерева, яка мала б опинитися на смітнику, після етапів обробки може стати справжньою окрасою інтер'єру. Як основу можна використати будь-яку достатню за об'ємом ємність (навіть старе металеве відро чи глиняний горщик, макітру). Достатньо буде лише відреставрувати чи оздобити поверхню. Для надійної фіксації гілки можна використати глиняні суміші або каміння. Різними можуть бути й прикраси: дерев'яні, текстильні, паперові іграшки тощо. Залежно від тематичного призначення набір прикрас може змінюватися. Тому завдяки цьому така фотозона є універсальною та багатофункціональною.

На Новий рік або Різдво оздоблюється іграшками з натуральних матеріалів, зокрема підійдуть іграшки з паперової лози, соломи, тканини тощо. Восени гілку можна прикрасити опалим листям, на Великдень – писанками, на День Святого Валентина – сердечками із натуральних матеріалів (старих газет, текстилю тощо).

Завдяки зміні прикрас ця фотозона є універсальною, то ж не потрібно виготовляти декілька фотозон на різні свята та виділяти місця для зберігання об'ємного неактуального на цей момент декору. Така незвичайна фотозона у вигляді гілки дерева органічно прикрасить інтер'єр шкільного холу, а багаторазові комплекти прикрас для різних свят вміщуємо до підписаних коробок і використовуємо їх неодноразово.

Надзвичайно цікавими в ракурсі тематики нашого проєкту є прикраси, виготовлені з паперової «лози», що наразі дуже популярні. Саме плетіння з паперової «лози» (з паперових (газетних) трубочок) порівняно нова художня технологія обробки матеріалів, але вона сягає своїм корінням ще в давні часи, адже подібна способами і прийомами плетіння, формою виробів до традиційного лозоплетіння. Ця сучасна інтерпретація старовинного ремесла вирішує дві значущі проблеми: забезпечення учнів матеріалами на уроках технологій та утилізацію старих газет, рекламних листівок, журналів тощо.

На етапі проєктування фотозони вчитель повинен заохочувати учнів до того, щоб вони понад усе замислювалися над екологічними проблемами проєктування та спільно знаходили вирішення цих проблем. З цією метою доречно запропонувати такі методи, як мозковий штурм та шість капелюхів мислення. Важливо допомогти учням осмислити діапазон екологічних проблем, зумовлених перетворювальною діяльністю людини та надмірним споживанням, продемонструвати перспективу повторного використання непотрібних речей для створення привабливих та практичних виробів.

Отже, формування екологічної компетентності здійснюється в процесі цікавої колективної проєктної діяльності, а не під час нудних лекцій та нотацій, які молодь зазвичай не сприймає. До того ж створення прикрас в

етнічному стилі для такої фотозони слугуватиме відродженню народних культурних традицій, розвитку та формуванню в молодого покоління національної самосвідомості.

Література

1. Концепція Нової української школи: Постанова КМ № 3491-д від 04.04.2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 30.09.2021).

2. Навчальна програма «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» (наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/tech-st-ak.pdf> (дата звернення: 30.09.2021).

3. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова КМ № 898 від 30.09.2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 2.10.2021).

Бутко Сергій Анатолійович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник:

Опанасенко Віталій Петрович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТРУКТУРИ ТЕХНІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ТЕОРІЇ

Варто відзначити, що потреба у вихованні творчої особистості майбутнього педагога професійного навчання, який здатний самостійно й відповідально приймати нестандартні рішення на основі своїх знань, продовжувати оволодівати компетентностями, використовуючи нові досягнення науки і техніки, розв'язувати професійні проблеми зумовила необхідність переходу до компетентнісного підходу в системі вищої освіти, основними завданнями якого є формування мислячого й творчого фахівця. Актуальним сьогодні є дослідження проблеми формування та розвитку таких складників професійної компетентності, як технічні здібності, інтелектуальні вміння, бо саме вони дають можливість майбутнім фахівцям самостійно розвиватися, отримувати, продукувати нові знання і творчо використовувати їх у професійній діяльності.

Оскільки швидкість оволодіння навчальною та професійною діяльністю та успішність її виконання, як відомо, залежать від наявності та рівня розвитку індивідуально-психологічних властивостей майбутнього фахівця,

дослідження проблеми формування технічних здібностей особистості в освітньому процесі ґрунтується на досвіді вивчення їх здібностей і задатків.

У теорії діяльності трапляються різні підходи вчених до проблеми формування технічних здібностей. Цим питанням присвятили свої праці Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Леонтьєв, П. Гальперін. Не зупиняючись докладно на сутності детермінантів, які виділяють учені для характеристики діяльності, зазначимо, що Е. Мільман розглядає її в єдності трьох підструктур [2]: спонукальної (потреба, мотив, об'єкт, мета); інструментальної (умови, засоби, будова); контролюючої (контроль, оцінка, продукт). На основі праць вищезазначених учених він виділяє структурні компоненти технічних здібностей.

В. Сидоренко виділяє види технічної діяльності, її складники, технічні здібності та їх структуру, вказує на шляхи вдосконалення навчання учнів. На його думку [4], технічна діяльність охоплює такі компоненти:

- мислительний (сприйняття, пам'ять, просторова уява, просторове мислення);
- графічний (пов'язаний із виконанням умовно-графічних зображень та їх читанням);
- сенсомоторний.

У структурі здібностей сучасні вчені переважно виокремлюють три компоненти-властивості: провідний (технічне мислення, просторова уява); опорний (спостережливість, уміння читати й виконувати графічні зображення); допоміжний (сенсомоторні дії). Погоджуючись у цілому з таким структуруванням, більшість дослідників вважають за потрібне розширити конструкцію технічних здібностей, звертаючи увагу на те, що досліджувані здібності як індивідуально-психічні властивості майбутніх фахівців виявляються, формуються та розвиваються в технічній діяльності. Отже, структурні складники технічних здібностей мають бути чітко пов'язані з компонентним складом технічної діяльності. Виділяються такі компоненти:

Мотиваційно-ціннісний компонент відображає особистісне ставлення майбутнього педагога професійного навчання до технічної діяльності, що виражається в інтересах, цільових установках, мотивах. Він передбачає сформованість інтересу до техніки, технічної літератури, потреби в технічній діяльності, наявність нахилів до діяльності в галузі техніки; прагнення до оволодіння професійними й технічними знаннями, вміннями та навичками; усвідомлення цілей і завдань, розв'язання яких забезпечить успішність технічної діяльності; сприятливий психічний стан у перебігу технічної діяльності; вияв таких рис, як цілеспрямованість, наполегливість, організованість, працьовитість.

Змістово-діяльнісний компонент охоплює сукупність знань, умінь, навичок загальноосвітнього характеру; поінформованість студента про цілі, завдання, зміст, методи і прийоми організації технічної діяльності; інтеграційні знання, що сприяють розв'язанню технічних завдань; технічне мислення (способи розумових дій, уява, просторове мислення, володіння «мовою техніки», правильне, відносно швидке пізнання структури та функцій

технічного пристрою, здатності аналізувати принцип дії механізму, вузла чи машини, встановлювати закономірності їхньої роботи, правильне й відносно точне сприймання просторових відношень – розміру, відстані, форми, фігури, розвинений окомір тощо); здатності ефективно здійснювати технічну виконавчу діяльність (вміле, швидко й точно поводження з інструментами, технічними пристроями, уміння здійснювати їх ремонт, покращувати наявні конструкції технічних об'єктів, швидко й точно виконувати операції з використанням машин для виготовлення технічних (чи інших) виробів за готовими креслениками).

Рефлексивно-оцінний компонент відображає внутрішні процеси самоаналізу, самооцінки власної технічної діяльності та її результатів; визначення оптимальних методів і прийомів виконання технічної діяльності на основі власного досвіду; уточнення планів, шляхів організації технічних дій, оцінку своїх технічних можливостей тощо.

На основі результатів аналізу та опрацьованих нами джерел варто відзначити, що окремі аспекти технічних, професійних і творчих здібностей майбутніх педагогів професійного навчання за напрямками підготовки досліджені досить ґрунтовно. Проте проблема формування технічних здібностей майбутніх педагогів професійного навчання у процесі вивчення фахових дисциплін до цього часу в цілісному вигляді не розглядалася та залишається актуальною.

Література

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология Москва: Педагогика, 1996. 536 с.
2. Мильман В.Э. Компоненты и уровни в функциональной структуре деятельности. *Вопросы психологии*. 1991. № 1. С. 71–80.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Санкт-Петербург: Питер Ком, 1998. 688 с.
4. Сидоренко В. К. Інтеграція трудового навчання і креслення як засіб розвитку технічних здібностей школярів /дидактичний аспект/ : дис... доктора пед. наук: 13.00.01. Український держ. педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 1995. 435 с.

Гончаров Олександр Михайлович,
магістр кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в українському суспільстві, сприяють розвитку освіти, переосмисленню всіх форм, методів та технологій передачі знання та інформації.

Сьогодні простежується підвищення вимог до підготовки фахівців педагогічної сфери, постає потреба в розв'язанні проблеми засвоєння ними комунікативної компетентності як інструментального самовизначення суб'єкта діяльності, тобто вільного володіння засобами, способами й прийомами комунікації. Звідси результативність праці фахівця – і педагога, і психолога – має враховувати й оцінювання його комунікативної компетентності як інструментального засобу реалізації психолого-педагогічної взаємодії, розв'язання зумовлених фахом завдань і складника професійної компетентності [9].

Вимоги до професійної компетентності педагога задекларовані в Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. зазначено, що «сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а й здатності самостійно застосовувати їх у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях, переходу від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян», що актуалізує проблему формування нової моделі педагога.

Аналіз досліджень [4, 5, 6, 7, 10, 14] переконує, що комунікативна компетентність фахівця є найбільш популярною на ринку праці. Наявність комунікативних якостей у випускника педагогічного закладу вищої освіти є сьогодні нормативно обов'язковою. Про її важливість акцентовано й у Стандарті вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 015 Професійна освіта [12], зокрема в переліку компетентностей і програмних результатів навчання та в професійному стандарті «Педагог професійного навчання» [11].

У більшості досліджень комунікація пов'язана з технологічним, інформаційним, мовленнєвим аспектом спілкування як засіб передачі інформації.

Комунікація – це процес та стан взаємодії людини з внутрішнім і зовнішнім світом, на основі яких вона усвідомлює себе, відкриває та актуалізує свою онтологічну, аксіологічну основу через знаходження і визначення себе в «іншому» [1].

С. Гончаренко трактує комунікацію як рису особистості, що виявляється у здатності спілкуватися з іншими людьми, товариськість [2]. Проте, на нашу думку, це поняття значно ширше й охоплює всі аспекти діяльності педагога.

Поняття «компетентність» найчастіше асоціюється з обізнаністю фахівця у своїй професійній діяльності. Сформована компетентність є результатом професійного досвіду, накопиченого протягом професійного життя та діяльності, що характеризується глибокими знаннями свого фаху, сутності роботи, що виконується, способів та засобів досягнення цілей, здатність правильно оцінювати професійну ситуацію, що склалася, і приймати у зв'язку з цим потрібне рішення [3]. У її структурі виділяють знання, досвід, професійну культуру та особистісні якості фахівця.

У наукову термінологію поняття «комунікативна компетентність» увів Д. Хаймс, визначивши її як «притаманні людині знання та вміння успішного й ефективного спілкування» [13].

У структурі комунікативної компетентності особистості педагога І. Когут виділяє когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти [8, с.24].

Результативність студентоцентованого навчання, реалізація індивідуальної траєкторії розвитку не можлива, якщо в педагога немає достатнього рівня комунікативної компетентності, коли він не готовий гнучко керувати процесом взаємодії під час навчання та виховання, застосовувати комунікативні технології, сприяти взаєморозумінню тощо. Від комунікативної компетентності педагога залежить сприятливий морально-психологічний клімат, гуманізм та демократизм спілкування, результативність встановлення контактів, ефективність спілкування з погляду вирішення проблем, задоволеність педагога та здобувачів освіти своєю працею.

Комунікативну компетентність педагога можна розглядати як один із способів розвитку та самореалізації учасників освітнього процесу, зокрема й підвищення якості освіти. З огляду на це необхідність формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів стає очевидною.

Формуванню комунікативної компетентності студентів сприяє створення умов, які позитивно впливають на професійний рівень майбутніх педагогів професійного навчання, їх творчу самореалізацію, на вдосконалення їхньої діяльності. До цих умов належать такі: осмислення студентами значущості комунікативної компетентності для майбутньої професії; програмно-методичне забезпечення її практичної реалізації; використання інтерактивних методів навчання студентів у викладанні освітніх компонентів; володіння викладачами необхідним рівнем комунікативної компетентності та залучення студентів до різноманітних форм активної самостійної роботи; особистісно-орієнтоване спілкування з будь-якими партнерами.

Література

1. Волкова Н.П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах: монографія / Н.П. Волкова, О.Б. Тарнопольський; ред.: О.Б. Тарнопольський; Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля. Дніпропетровськ, 2013. 226 с.

2. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник. вид. 2-е, доп. і випр. Рівне: Волинські береги, 2011. 552 с.

3. Исмагилова Ф. С. К проблеме психологического анализа профессионального опыта. *Вестник Московского университета. Сер. 14: Психология*. 2000. №2. С. 16–27.

4. Ковальчук В. І., Федотенко С. Р. Інноваційні технології навчання – основа модернізації професійної освіти. *Молодий вчений*. 2018. №12. С. 425–429.

5. Ковальчук В. І. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах інформаційного суспільства. *Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: кол. монографія / за наук. ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої*. Київ: Інтерсервіс, 2018. С.133–157.

6. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства. Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О. В. Малихін, В.І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко. Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.

7. Ковальчук В. І., Серeda А. Ю. Формування в студентів навичок ХХІ століття у процесі професійної підготовки. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу» (16 березня 2018 р.)* : в 2 ч. Ч.1. Житомир: ФО-П Левковець, 2018. С. 224–230.

8. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя : дис. канд. : 13.00.04. Полтава, 2015. 250 с.

9. Корніяк О.М. Комунікативна компетентність сучасного фахівця – педагога і психолога. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*: Науково-теоретичний збірник (30). 2013. С. 544–551.

10. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

11. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання». URL: <https://u.to/sNa1Gw>

12. Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). URL: [<https://u.to/i-qlGw>].

13. Hymes D. On Communicative Competence // С. J. Brumfit and K. Johnson (Eds.). *The Communicative Approach to Language Teaching*. London, 1979. P. 5–27.

14. Kovalchuk V. Developing digital competency in future masters of vocational training / V. Kovalchuk, V. Soroka. *Professional Pedagogics*. 2020. №1. С. 96–103.

Гончарова Тетяна Олександрівна,
магістрантка кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Тема лідерства є однією з однією з найбільш цікавих та динамічних як для наукової спільноти, так і для суспільства, що починає глибше усвідомлювати визначну роль лідерства в забезпеченні сталого розвитку всіх сфер життєдіяльності людини. Аналіз наукової літератури засвідчує, що проблема лідерства завжди була актуальною для будь-якого суспільства. Тлумачення феномену лідерства можна знайти ще в працях Аристотеля, Конфуція, Платона та інших мислителів давнини, які розмірковували над питаннями державності та її керманців.

Сьогодні лідерство – це багатоаспектне соціальне явище. Лідерство виявляється завжди й усюди, де групі людей доводиться розв'язувати будь-які проблеми, що зачіпають інтереси всіх або більшості членів групи. В умовах постійної динаміки зовнішнього середовища лідер має ініціювати зміни всередині спільноти чи колективу, щоб просувати їх уперед. Сьогоднішнім лідерам вже не доводиться розраховувати на стабільність, вони

мусять бути готовими до постійних змін і застосування кризового менеджменту [3].

Лідерство – це соціально-психологічний феномен внутрішнього розвитку групи, який характеризує відносини домінування і підпорядкування в групі. Це один із процесів організації та управління малою соціальною групою.

Лідер – це особистість, за якою всі інші члени групи визнають право брати на себе найбільш відповідальні рішення, що зачіпають їхні інтереси й визначають напрям і характер діяльності всієї групи [8, с. 186].

Лідер – це той, хто здатний визначити сьогодні і майбутнє для інших так, щоб вони почали сприймати те, що відбувається через призму інтерпретацій лідера [10].

В умовах державних реформ проблема лідерства серед молоді набуває особливої важливості. Необхідність розвитку лідерських якостей у студентської молоді зумовлена потребою реалізації інноваційних проєктів у рамках соціально-економічних перетворень та висуванням молоді на лідерські ролі. Не викликає сумніву, що майбутнє держави передусім пов'язане з молоддю, її енергією, прагненнями й компетентністю; важливу роль у молодіжному середовищі сьогодні відіграють ті, хто задає орієнтири розвитку особистості, демонструє зразки соціальної поведінки та відповідальності – сучасні молоді лідери [9].

Погляди на лідерство розвиваються одночасно з соціальним розвитком. У сучасному суспільстві лідерство більше фокусується на покращенні професійного розвитку працівників з метою якнайшвидшого досягнення організаційних цілей [5].

Формування лідерських якостей у студентському середовищі є досить складною і актуальною соціально-педагогічною проблемою. Її актуальність, окрім зазначеного, зумовлена тим, що більшість наукових робіт у цьому напрямі виконано у сфері психології (розвиток особистісних якостей, взаємовплив керівника та послідовників тощо) й менеджменту (лідерство в організаціях). У педагогічній науковій думці окресленому питанню приділяється недостатня увага. Якщо формуванням професійно значущих лідерських якостей студентів цікавиться досить широке коло педагогів, то лідерство у виховному просторі є менш вивченим, а формування лідерських навичок майбутніх педагогів професійного навчання досі залишається поза увагою науковців.

Висококваліфіковані та мобільні кадри є ключовим елементом конкурентоспроможності будь-якої організації та мають критичне значення для економічного зростання держави. Країни можуть підвищувати власну конкурентоспроможність завдяки вмінням та навичкам своїх громадян. Завдання полягає в забезпеченні наявності необхідних навичок, відсутність яких може обмежувати економічне зростання. Під навичками не варто розуміти фахову кваліфікацію. Рівень отриманої освіти не є ідентичним навичкам, набутим особистістю. Людина з високим рівнем фахової освіти може вважатися низькокваліфікованою, якщо її фахова спроможність є неактуальною для ринку праці [7].

Лідер – це особистість зі стійкими поглядами, здібностями, потребами, інтересами. «Це особистість, яка постійно розвивається, якій притаманні почуття людської гідності, прагнення служити людям, миролюбство, порядність, чесність, справедливість» [4, с. 54–55].

Лідер, за визначенням Р. Кричевського, – це член групи, наділений найбільшим ціннісним потенціалом, який забезпечує йому провідний вплив у групі. Він спонтанно висувається на роль неофіційного керівника за умов специфічної, достатньо значущої ситуації, щоб забезпечити організацію спільної діяльності й досягнути поставленої мети [8]. Лідер – це насамперед індивід і суб'єкт. Істинний лідер – це «рука допомоги» для інших, людина, яка, задовольняючи свій егоїзм, реалізує суспільні інтереси. Великий лідер, регулюючи інтереси, розвиваючи власну діяльність, забезпечує роботою сотні людей, стимулює прогрес у суспільстві, дає поштовх еволюції. Лідер будує «зовнішній рай», він стимулює розум та діалектику, яка ніби прискорює існування спільноти, стимулює тим самим таке явище, як «надлюдина».

Деякі люди виявляються лідерами в результаті формального призначення або виборів; інші – у результаті неформальної внутрішньогрупової взаємодії. Те, які саме якості повинна мати особистість, щоб стати гарним лідером, багато в чому залежить від конкретної ситуації. Наприклад, людина, яка прекрасно підходить на роль лідера команди інженерів, може бути поганим керівником групи, що працює в освіті. Деякі люди прекрасно виконують обов'язки цільових лідерів: організують роботу, встановлюють стандарти й зосереджують увагу на досягненні поставленої мети. Інші є незамінними як соціальні лідери в тому випадку, коли необхідно організувати командну роботу, злагодити конфлікт і надати підтримку [6].

Потреба у впливовому лідері особливо гостро відчувається групою в тих випадках, коли на шляху до досягнення групових цілей виникає будь-яка перешкода або існує загроза групі ззовні, тобто коли виникає складна, критична ситуація. Це можуть бути складні умови бойових обставин, стихійного лиха тощо. У таких випадках завжди не вистачає розуміння членами групи того, які кроки варто зробити, щоб досягти цілей або усунути небезпеку. Якщо індивід зуміє забезпечити досягнення цілей або безпека групи буде досягнута завдяки його особистісним якостям (хоробрості, умінням, знанням, впевненості в собі тощо), тоді з'являється ймовірність того, що саме він стане лідером цієї групи [1].

Лідерські стосунки відрізняє те, що послідовники визнають лідера лише тоді, коли він довів свою компетентність і цінність для групи. Отже, лідер отримує свою владу від послідовників. Для підтримання своєї позиції він повинен надавати їм можливість задовольняти їхні потреби. У відповідь послідовники задовольняють лідерську потребу у владі та надають йому необхідну підтримку в досягненні організаційних цілей [5].

Формування лідерських навичок залежить від створеного в закладі освіти сприятливого освітнього середовища. Його лідерська спрямованість сприяє самореалізації, самовираженню в процесі набуття досвіду спілкування і взаємодії учнів між собою, з учителями, батьками. Зазвичай лідери володіють творчим потенціалом і сильним характером, вони постійно знаходяться в

пошуку цікавих справ, цікавих подій, які перетворюють навколишню дійсність. Лідер не зупиняється на досягнутому, підпорядковуючи свою і чужу волю, досягаючи поставленої мети [2].

Література

1. Алыфанов С. А. Основные направления анализа лидерства. *Вопросы психологии*. 1991. № 3. С. 90–96.

2. Єрмак Т. М. Створення освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти для формування лідерських навичок. *International Scientific Periodical Journal «Modern Scientific Researches»*. Мінськ: Yolnat PE, 2020. С. 69–72.

3. Єрмак Т. М. Сучасні погляди на формування лідерських навичок школярів. *Розвиток професійної культури майбутніх фахівців: виклики, досвід, стратегії, перспективи: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. Київ-Ірпінь, 7 квітня 2020 р.* Київ: Університет ДФС України, 2020. С. 65–67.

4. Калкіна Л. Навчаємо та виховуємо студента як особистість. *Освіта. Технікуми. Коледжі*. 2005. № 1. С. 54–55.

5. Ковальчук В. І. Проблеми управлінського лідерства в професійно-технічній освіті. *Вісник післядипломної освіти: Зб. наук, праць /* Голов. ред. В. В. Олійник. Київ: Геопринт, 2009. Вип. 11, ч. 1. С. 101–111.

6. Кричевский Р. Л. Психология лидерства: учебное пособие / Р. Л. Кричевский. Москва: Статут, 2007. 542 с.

7. Крос–секторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок». URL: <https://u.to/QJuUGw>

8. Психологічна енциклопедія / авт.-упоряд. О. М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. 423 с.

9. Фаерман М. И. Комплексный социально-психологический подход к предупреждению сопротивления нововведениям персонала (на примере организаций малого и среднего бизнеса) : автореф. дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.05 «Социальная психология». Ярославль, 2007. 24 с.

10. Brown A. The New Followership: A Challenge for Leaders. *The Futurist*. 2003. Vol. 37. March-April. N 2. P. 68.

Дегтяренко Людмила Василівна,

магістрантка Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ СТАРШОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Проблема підготовки молодого покоління до трудової діяльності – споконвічна проблема суспільства. Вільний вибір професії багато в чому визначає соціальну активність, практичну підготовку й інформованість людини. Але щоб реалізувати право вільного вибору професії, надане кожній людині, потрібно добре знати, з чого вибирати, вміти орієнтуватись у світі професій, їх суспільно корисній значущості [4].

Розвиток національної економіки, поява нових ринків праці, технологізація виробництва змінюють суспільну свідомість сприйняття та розв'язання проблем праці й зайнятості. Державна політика спрямована на подолання наслідків безробіття та його профілактики. На сучасному етапі система професійної орієнтації населення не забезпечує належної ефективності формування, відтворення та збереження трудового потенціалу.

Вибір професійного шляху є одним з найважливіших рішень для випускника школи. Але зробити його підліткові досить складно, враховуючи обмеженість життєвого досвіду та самостійного прийняття рішень. На сьогодні цей вибір відбувається на тлі змін як в соціально-економічній, так і в освітній сфері.

Умови сучасного життя висувають підвищені вимоги до випускників закладів освіти, до їх соціальної адаптації та професійної мобільності. В освітній системі все активніше порушується питання про професійне самовизначення школярів у процесі навчання.

Безумовно, у процесі модернізації освіти проблема професійного самовизначення повинна вирішуватися більш ефективно. Тому пошук дієвих методів для вирішення цих завдань є для психолого-педагогічної науки як ніколи актуальним.

Сьогодні, коли система професійної орієнтації в масштабах країни зазнає змін, майбутні випускники шкіл виявляються дезорієнтованими перед завданням грамотного вибору професії. Крім того, через засоби масової інформації систематично пропагуються псевдоцінності, які можуть послугувати перешкодою правильної орієнтації молоді. А дезорієнтація нації в питанні трудової діяльності безпосередньо пов'язана з проблемою виживання країни і самої нації.

Під час реформування систем суспільного життя України – економічної, політичної, законодавчої, освітньої – одним із найбільш важливих є реформування системи освіти: середньої, професійної, вищої [1].

У Законі України «Про освіту» [2] наголошується «...на необхідності виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору», що підкреслює важливість профорієнтаційної роботи.

З метою забезпечення професійної спрямованості навчання в старшій школі впроваджується профільна освіта. Концепція профільного навчання в старшій школі [7] спрямована на «...забезпечення соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці». Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найкращі умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.

Про створення умов для диференціації навчання, посилення професійної орієнтації та допрофільної підготовки, забезпечення профільного навчання,

індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів і здібностей наголошується у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [5].

У Положенні про професійну орієнтацію молоді, яка навчається, [6] чітко визначено сутність ключових понять досліджуваного явища, зокрема:

Професійна орієнтація розглядається як комплексна науковообґрунтована система форм, методів і засобів, спрямованих на забезпечення допомоги особистості в активному свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні.

Структура професійної орієнтації містить такі елементи: професійна інформація, професійна консультація, професійний добір, професійний відбір, професійна адаптація.

Профорієнтаційна робота сьогодні набуває нового змісту, це цілеспрямована різноаспектна комплексна діяльність з підготовки молоді до обґрунтованого вибору професії відповідно до особистих інтересів, здібностей і суспільних потреб [3].

Форми профорієнтаційної роботи в закладі загальної середньої освіти можна класифікувати:

- 1) за тривалістю: разові, короткотривалі, середньотривалі, довготривалі;
- 2) за кількістю учасників: індивідуальна, групова, колективна;
- 3) за характером допомоги: усний журнал, профорієнтаційні вечори, конференції, диспути, творчі конкурси, круглі столи, екскурсії тощо.

За змістом і спрямованістю методи профорієнтаційної роботи можна об'єднати в групи: інформаційно-довідкові, діагностичні, морально-емоційної підтримки, активізації професійного самовизначення, організації дослідницької діяльності учнів, надання допомоги особистості в конкретному виборі й прийнятті рішення щодо вибору чи зміни професії [8].

Означені методи і форми профорієнтаційної роботи будуть ефективними за умови, якщо в процесі їх проведення враховуються пізнавальні потреби особистості; формується позитивне ставлення і психологічна готовність до різних видів професійної діяльності; розвивається потреба учня в самооцінюванні та самопізнанні.

Важливо також, щоб зміст матеріалу методів і форм профорієнтаційної роботи відповідав освітнім і віковим можливостям особистості, враховував теорію поколінь. Організуючи профорієнтаційну роботу в школі, педагог повинен володіти актуальною інформацією про ринок праці, світ професій та заклади освіти, які забезпечать підготовку за цими професіями чи спеціальностями.

Сучасна система професійної орієнтації покликана передусім забезпечити умови для усвідомлення молодою людиною свого ставлення до себе як суб'єкта професійної праці, що передбачає вибір професії з урахуванням передусім власних інтересів і можливостей та кон'юнктури ринку праці.

Література

1. Анісімов М.В. Теоретико-методологічні основи прогнозування моделей у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Київ–Кіровоград: Поліграфічне підприємство «Поліум», 2011. 464 с.

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

3. Зеер Э.Ф., Павлова А.М., Садовникова Н.О. Профориентология: Теория и практика: учеб. пособ. для высшей школы. Мjсrdf: Академический проект, 2004 г. 192 с.

4. Ковальчук В.І. Від профорієнтації до культури праці. *Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Педагогіка та психологія*. Чернівці: Рута, 2002. Вип. 137. С. 59-64.

5. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>

6. Положення про професійну орієнтацію молоді, яка навчається. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0198-95#Text>

7. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1456729-13#Text>.

8. Професійна орієнтація : підручник для студентів / Єгорова Є. В., Ігнатівич О. М., Кобченко В. В., Литвинова Н. І., Марченко І. Б., Мерзлякова О.Л., Синявський В. В., Татаурова-Осика Г. П., Шевенко А. М. ; за ред. О. М. Ігнатівич. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.

Єрмак Анастасія Русланівна,
магістрантка кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Науковий керівник:

Курок Віра Панасівна,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

КРЕАТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЇЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ

У сучасних умовах одним із головних завдань, що стоять перед педагогами, є розвиток креативної особистості, здатної до самовдосконалення під впливом різноманітних зовнішніх факторів із урахуванням природних нахилів і цінностей кожної людини. Доведено, що творчі здібності особистості потребують постійного розвитку та вдосконалення. Важливою умовою успіху, як засвідчують викладання та практика, є залучення молоді до творчої діяльності. Виявлення природних творчих задатків і формування здібностей учнів постає як мета сучасної школи, яка є основою розвитку людської творчості в кожній сфері діяльності. Креативність, уміння думати поза рамками, – одна з необхідних навичок ХХІ століття і одна з 4 «К» (креативність, критичне мислення, комунікація, командна робота) Концепції «Нова українська школа» [4].

Наукова проблема розвитку творчих здібностей і творчості знайшла своє відображення в дослідженнях філософів (Г. Батищев, І. Зязюн, М. Каган,

О. Лосєв, Б. Новіков, А. Спїркін та ін.); психологів (Д. Богоявленська, Н. Дружинїн, В. Клименко, О. Костюк, В. Рибалка, В. Моляко, Ю. Понамарьов та ін.); педагогів, зокрема в галузі мистецтва та дизайну (Г. Падалка, М. Поташник, О. Ростовський, О. Рудницька, С. Сисоєва та ін.).

Технологїчна освїта галузь синтезує засади виробничої технологїчної, дизайнерської та винахідницької діяльності, адже таке поєднання найкращим чином демонструє нинїшнї досягнення культурного розвитку людства і якнайкраще підходить для розвитку креативності старшокласників.

Розвитком технологїчної освїти в Україні опїкується низка вчених: І. Андрощук, О. Коберник, В. Курок, Л. Оршанський, В. Стещенко, С. Ткачук, Г. Терещук, В. Титаренко, О. Торубара, С. Ящук та ін. Основнї положення щодо розвитку творчості особистості висвітлені в доробку Г. Альтшулера, С. Андрєєва, І. Волкова, Г. Глової, В. Моляко та ін.

Проектно-технологїчна діяльність забезпечує активне залучення молоді до вирїшення багатьох життєвих та професійних завдань, допомагає набути досвід фахівця, сприяє розвитку індивідуальності кожної особистості. На думку науковців, психолого-педагогїчні можливості проектної діяльності досить високі, адже вона оптимально забезпечує суб'єктне пробудження і розвитку особистості старшокласників, цїлком відповідаючи їхнім віковим потребам й особливостям.

Творчість як процес і креативність, як здатність до змін є спільними чинниками, які можуть забезпечити безконфліктний, неантагонїстичний шлях розвитку не лише окремої людини, а й усього людства. Розуміння цього й звернення уваги на розвиток цих якостей є важливим фактором гуманїстичного розвитку суспільств. Тому науковї дослідження свідчать про те, що людська діяльність у сучасних умовах суспільства має бути позначена творчістю і креативністю [2].

Людина має здібності, мотиви, знання та навички, завдяки яким вона може створити новий, оригїнальний та унікальний продукт. Уява, інтуїція, неусвідомлені компоненти психїчної діяльності, а також потреба в самореалїзації мають велике значення в розкритті та розширенні творчого потенціалу особистості.

Креативність – (лат. creatio – створення) – новїтній термін, яким окреслюються «творчі здібності індивїда, що характеризуються здатністю до створення принципово нових ідей» [1].

На нашу думку, креативність – це здатність мислити і вчитися, вміння знаходити рїшення в незвичайних ситуаціях, це спрямованість на відкриття чогось нового та здатність досконально розуміти свій досвід.

Крім того, творчість – це загальна здатність творити й перетворювати, що характеризує людину в цїлому. Виявляючись у рїзних сферах діяльності, вона вважається відносно самостійним фактором обдарованості.

Особистість реалїзується у творчості. Кожній людині потрібна смїливість, наполегливість, упевненість у собі та своє покликання, щоб повністю проявити себе в мистецтві. Творча людина – це людина, яка володіє високим рівнем знань і здатна відкинути те, що є звичайним, стереотипним. Для

творчої людини потреба в творчості є нагальною і необхідною. Людина, яка займається творчою діяльністю, веде особливий спосіб життя. Її стосунки зі світом і оточенням багаті й різноманітні, вона багатозначно сприймає всі явища дійсності. Психологи називають такий спосіб життя стилем творчої діяльності або творчою діяльністю. Деякі автори ототожнюють творчу діяльність із творчістю. Креативність – це здатність швидко та нестандартно вирішувати проблеми інтелектуального навчання [3].

Отже, креативність особистості – детермінанта її творчої активності. Творчою називають креативну особистість, яка під впливом зовнішніх факторів набула необхідних додаткових мотивів для реалізації творчого процесу, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одній чи кількох творчих видах діяльності.

Література

1. Великий тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо, 2005. 767 с.
2. Волошук І. С. Концептуальні засади розвитку творчих здібностей школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. №3. С. 4–9.
3. Моляко В.О., Музики О.Л. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень: монографія. Житомир: Вид-во Рута. 2006, 320 с.
4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Забара Юрій Васильович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Соціально-економічні перетворення, які відбуваються в Україні впродовж останніх років, потребують модернізації професійної підготовки фахівців у закладах професійної освіти, яка відповідала б актуальним вимогам як майбутньої професійної, так і суспільної діяльності. В Україні простежується розрив між освітою та ринком праці. Роботодавці все частіше незадоволені рівнем підготовки та компетентністю випускників закладів освіти. У студентів простежується низька мотивація до навчання та подальшого працевлаштування за фахом. Зазначене вимагає пошуку ефективних моделей професійної підготовки орієнтованої на особистісний розвиток суб'єктів освітнього процесу й з урахуванням інтеграційних процесів, регіональних особливостей та співпраці з роботодавцями [1].

У Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року значної уваги приділено професійному

розвиткові педагогічних працівників [4]. Особливе значення в цьому процесі має організація методичної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти та методичного супроводу діяльності педагогів.

Методична робота є складником діяльності педагогів професійного навчання та спрямована на засвоєння найбільш раціональних методів і прийомів навчання та виховання учнів; підвищення рівня загальнодидактичної і методичної підготовленості педагога до організації та ведення навчально-виховної роботи; обмін досвідом між членами педагогічного колективу, виявлення та пропаганду актуального педагогічного досвіду.

М. Поташник [5] розглядає методичну роботу з позиції системного підходу. На його думку, це цілісна система взаємопов'язаних заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації та професійної майстерності кожного педагога, на зростання рівня майстерності як сплаву професійних знань, умінь, навичок та необхідних для сучасного педагога властивостей та якостей особи.

Для забезпечення розвитку закладу професійної (професійно-технічної освіти) та пошуку оптимальних шляхів цього процесу необхідно забезпечити методичний супровід. Ми визначаємо методичний супровід як метод, здатний усунути професійні педагогічні труднощі під час вибору шляхів вирішення проблем, що виникають у процесі розвитку закладу освіти. Під методичним супроводом ми розуміємо цілеспрямовану спільну діяльність методичної служби та колективу освітнього закладу, що здійснює розвиток; реалізована як професійна допомога в процесі вирішення аналітично-рефлексивних, конструктивно-прогностичних, організаційно-реконструкційних і діяльних управлінню досягненням результатів у рамках індивідуальної професійно-педагогічної діяльності. Водночас йдеться не про будь-яку форму допомоги, а про таку підтримку, в основі якої – збереження максимуму свободи й відповідальності суб'єкта за вибір варіанта вирішення актуальної проблеми.

Методичний супровід передбачає надання адресної, повсякденної, конкретної допомоги педагогам, спрямованої на те, щоб:

- мотивувати освітян на інноваційну діяльність;
- підвищувати культуру виробничих відносин;
- забезпечувати підвищення рівня педагогічної майстерності;
- формувати та підтримувати почуття колективної відповідальності в освітян за кінцевий результат роботи закладу освіти.

Одним із шляхів методичного супроводу педагогів професійного навчання в закладах освіти є авторські школи. Основними завданнями авторської школи В. Ковальчук визначає такі: підвищення рівня професійної освіти педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, їх наукової та педагогічної кваліфікації на базі вищої професійної освіти; задоволення потреби цих працівників у підвищенні свого інтелектуального та культурного рівня, надання допомоги у визначенні ними професійно-особистісної перспективи; розвиток особистості педагогічного працівника, здатної до самоактуалізації в мінливих умовах педагогічної дійсності; створення умов, що сприяють підвищенню рівня професійної самосвідомості педагогів ЗП(ПТ)О, їх професійно-особистісного

розвитку, зміцненню особистісно орієнтованої позиції і гуманістичних характеристик професійного менталітету [3].

В умовах пандемії, пов'язаної з COVID – 2019, набувають поширення дистанційні форми педагогічної взаємодії. З метою створення умов для переосмислення педагогом професійного навчання того чи іншого складника своєї індивідуальної професійної свідомості найбільш доцільною вважаємо організацію його діалогової взаємодії в мережевому професійному співтоваристві з питань фахового та педагогічного розвитку.

Діалогова взаємодія в мережевому співтоваристві дає змогу реалізувати важливий принцип суб'єктної ролі педагога професійного навчання, відповідно до якої він має ставити перед собою конкретні завдання навчання, прагнути самостійності, самореалізації, самоуправління, самостійно регулюючи часові, просторові й інші фактори процесу розвитку педагогічної майстерності. Педагоги спілкуються між собою в професійному мережевому співтоваристві через використання «хмарних» та віддалених інформаційно-професійних сервісів, індивідуальних цифрових пристроїв тощо, що дає їм можливість ділитися матеріалами та ідеями, брати участь у дискусійних форумах і відкриває доступ до бази навчальних об'єктів та методичних матеріалів [2]. В сучасних умовах розвитку цифрового суспільства відкриваються багато можливостей для здійснення методичного супроводу педагогів професійного навчання.

Література

1. Ковальчук В. Тенденції розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в умовах ринку праці. *Профтехосвіта*. 2019. № 2 (122). С. 2–4.

2. Ковальчук В.І. Розвиток педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання ПТНЗ у післядипломній освіті (теоретико-методичний аспект): монографія; Класичний приватний університет. Запоріжжя : ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2014. 396 с.

3. Ковальчук В.І. Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів у післядипломній освіті: Дис.... док. пед. наук: 13.00.04 / В.І. Ковальчук; Класичний приватний університет. Запоріжжя., 2014. 369 с.

4. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>

5. Управление современной школой: Пособие для директора школы /Под ред.М.М. Поташника. М.,1992. 216 с.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ПРЯНИКОВОЇ ДОШКИ

Технічна освіта молодого покоління стала складником загальної середньої освіти. Необхідно повністю змінити визначення нових орієнтирів та шукати шляхи організації технічної освіти в закладах середньої освіти. Реформування сучасної освіти є першочерговим завданням творчого розвитку учнів, їх критичного мислення. Змінюються традиційні методи засвоєння знань і вмінь, особливо в трудовому навчанні.

На сучасному етапі суспільного розвитку завершальною метою процесу технологічної підготовки старшокласників є підготовка особистості до життя та активна участь у створенні матеріальних благ.

Провідним напрямом реалізації нового змісту трудового навчання, як підкреслено в Державному стандарті освітньої галузі «Технологія» [1], є проєктно-технологічна діяльність, що поєднує всі види діяльності сучасної людини від появи креативного замислу до втілення виготовленого виробу. Такий вид діяльності допускає вирішення проблеми розвитку інтересу школярів до процесу самостійного навчання та рефлексивного статусу в ньому, формування вміння конструювати діяльність відповідно до конкретних практичних вимог, набуття досвіду самостійної інноваційної діяльності, активного дослідження та свідомої самореалізації.

Перспективи розвитку зазначені в Законі України «Про освіту» (2017 р.), Державному стандарті базової середньої освіти (2020 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.).

Проєктно-технологічна діяльність має на меті максимальне перетворення учнів із пасивних учасників навчально-виховного процесу на активних діячів і дослідників. Завдання вчителів – навчити учнів самостійно здобувати знання, користуватися дослідницькими засобами для розв'язування труднощів, виховувати в дітей уміння використовувати дослідницькі методи та сприяти формуванню комунікативних звичок.

Питання вдосконалення методики трудового навчання досліджували М. Коберник, В. Курок, В. Сидоренко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та ін.

Сьогодні різьблення є одним із найвідоміших видів декоративно-ужиткового мистецтва, значення і роль якого в житті українського народу неосяжні, його орнаменти прикрашають не лише прикраси, а й будинки, церкви.

Серед орієнтовних проєктів у змісті обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» є різьблені вироби, предмети інтер'єрного призначення, кухонне приладдя тощо.

Актуальність дослідження залежить від необхідності залучення учнів до творчої художньо-конструкторської діяльності на уроках технологій, оскільки поєднує естетичну та трудову діяльність.

Жодне свято не обходилося без медових пряників в українських селах і містах. Їх пекли на Різдво Христове, новорічні свята, Благовіщення, поминальну суботу, прощень неділю, Великдень. Дарували молодята на весілля, іменинникам на день янгола, вітали з пам'ятними подіями в родині, а потім зберігали як реліквію. Козаки й чумаки брали їх у далеку дорогу, адже медівники могли зберігатися понад рік.

На кожне свято чи урочистості роздавалися пряники з особливими винятковими візерунками та смаками. Наприклад, весільні медяники випікають для обміну між родичами нареченого і нареченої, які відіграють символічну роль у союзі двох родин, так вони зображують пари розетки – символи сонця.

Нині багато майстрів відроджують традицію виготовлення пряникової дошки, хоча останнім часом з'явилися особливі подарунки та привітання.

Виготовлення пряникової дошки можна віднести до окремого виду різьблення та класифікувати його як контррельєфне.

На нашу думку, найкраще підходять липа – податлива, м'яка, гарно ріжеться у всіх напрямках. З огляду на те, що майбутній відбиток на пряниках має бути чітким, ми рекомендуємо деревину середньої твердості (береза, вільха). Можливо, різьбити буде трохи складніше, проте це дозволить виконувати комбіновані дрібні елементи. Деревина повинна бути сухою, щоб вона не деформувалася під час використання.

Після вибору заготовки пласть вирівнюють, вишліфовують, після чого наносять зображення майбутнього пряника. Обов'язково необхідно звернути увагу на надписи чи цифри. Справа в тому, що на самому медянику вони мають виглядати правильно, а не в дзеркальному відображенні.

Методично правильна організація художньо-конструкторської діяльності на заняттях є необхідною умовою розвитку творчих здібностей учнів, цілісної системи знань та вмінь у сфері художнього конструювання.

Водночас варто вказати на відсутність достатніх методичних розробок щодо організації проектно-технологічної діяльності старшокласників у процесі проектування пряникової дошки.

Література

1. Навчальна програма «Технології 10-11 класи (рівень стандарту)» (наказ МОН України від 23.10.2017 № 1407). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/tech-st-ak.pdf> (дата звернення: 05.10.2021).

Корпан Владислав Олегович,
магістрант кафедри технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ ІГРАШКИ «КІНЬ-ГОЙДАЛКА»

Вимоги суспільства до особистості учня визначають необхідність перегляду професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. У

зв'язку з концепцією української освіти на сьогодні висуваються нові вимоги до підготовки фахівців.

Концептуальні засади змісту та організації їх підготовки базуються на положеннях Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», Національної доктрини розвитку освіти, а також Концепції розвитку професійно-технічної освіти в Україні.

На сьогодні технологічна освіта учнів має бути зорієнтована на вивчення нових виробничих процесів, осучаснення виробничих відносин, до яких належать також інформаційно-комунікаційні та інші сучасні засоби виробництва (автоматика, робототехніка, лазерна техніка тощо). У зв'язку з цим технологічна освіта старшокласників покликана забезпечити ґрунтовне оволодіння ними знаннями про закономірності проектної, техніко-технологічної та побутової діяльності, базуючись на знаннях з основ наук на рівні загальнонавчальних закономірностей; усебічне ознайомлення з професією, що відповідає індивідуальним можливостям учня; формування здатності мобілізувати свої потенційні творчі можливості в різних видах діяльності.

Актуальною є побудова такої моделі навчально-виховного процесу, де першочерговим буде навчання старшокласників адекватно оцінювати нові умови та самостійно формувати стратегію подолання викликів. Найбільший потенціал для подолання цієї проблеми серед навчальних предметів має трудове навчання (технології), оскільки успішне розв'язання вищезгаданого завдання можливе за умов активної практичної діяльності учнів, коли їм надається ініціатива в досягненні навчальних цілей.

Трудове навчання завжди було орієнтоване на практичну підготовку учнів, застосування знань на практиці, навчання учнів використовувати різні засоби праці, що вирізняло цей предмет серед інших тим, що учнів залучали до розв'язання практичних завдань, наближених до реального життя. Очевидною є потреба розвинути позитивні сторони предмета й відмовитися від тих, що не відповідають сучасним вимогам виробничої діяльності людини, акцентуючи увагу на формуванні в учнів таких умінь, які є незалежними від змісту, що постійно змінюється.

Кінь-гойдалка – це найулюбленіша іграшка кожної дитини. Адже майже всі діти мріють про такий вид іграшки. Цей виріб має схожий вигляд як і в старовину, адже раніше і зараз вона користується великим попитом і є цікавою для дітей.

Кожен кінь-гойдалка виготовлений із натурального екологічно чистого матеріалу – деревини, характеризується високою якістю, а ціна є помірною і доступною для кожного. Деревина не містить токсичних формальдегідів, що містяться в ДСП плитах, пластику, а навпаки, позитивно впливає на психіку дитини. На нашу думку, така іграшка змалку буде виховувати в дитини правильне естетичне сприйняття.

Кінь-гойдалка – це справжній безпечний спортивний тренажер для дітей, який буде приносити користь і велике задоволення для малечі. Проектуючи гойдалку, маємо ретельно добре продумати безпечну конструкцію, виготовити її досить стійкою, щоб не створювати перекидання разом із

дитиною. Дерев'яні іграшки є міцними, довговічними і простими в догляді, тому зберігаються тривалий час, завдяки чому деякі дійшли й до наших часів, не втративши свого вигляду.

Варто зауважити, що кінь-гойдалка є гігієнічною, на відміну від вкритих штучними хутром, які накопичують велику кількість пилу і можуть містити пилових кліщів. Варто «коня» протерти вологою ганчіркою або серветкою, привчаючи змалку дитину до охайності та порядку.

Дерев'яний матеріал є гіпоалергенним, не викликатиме в дітей алергічних реакцій. Багатофункціональність коня-гойдалка – це 2 в 1: іграшка і тренажер. Діти не тільки отримуватимуть цікаві враження, а й будуть рости активними, спортивними й здоровими, зі сформованим вестибулярним апаратом.

Розвиток у старшокласників критичного мислення як засобу саморозвитку, пошуку й застосування знань на практиці, які є спільними для будь-яких видів виробничої діяльності людини; оволодіння вміннями практичного використання нових інформаційно-комунікаційних технологій, інтернет-технологій; формування системи компетентностей про перетворювальну діяльність людини як основи для навчання впродовж життя; розширення та систематизація знань про технології і технологічну діяльність як основний засіб перетворювальної діяльності людини; виховання свідомої та активної життєвої позиції, готовності до співпраці в групі, відповідальності, вміння обґрунтовано відстоювати власну позицію, що є передумовою підготовки майбутнього громадянина до життя в демократичному суспільстві.

Крюков Дмитро Сергійович,

магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Науковий керівник:

Опанасенко Віталій Петрович,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СЛЮСАРІВ З РЕМОНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ТА УСТАТКУВАННЯ

Фахівці спеціальності «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування» повинні бути здатними працювати з сучасним технологічним та діагностичним обладнанням, використовувати прилади та інструменти для виконання якісного ремонту й обслуговування сільськогосподарських машин та устаткування. У зв'язку з цим для закладів професійної (професійно-технічної) освіти основним завданням постає створення умов з метою підвищення якості освітнього процесу. ЗП(ПТ)О повинні враховувати науково-технічний прогрес та зміни форм організації праці в сільськогосподарській галузі на сучасному етапі, а також розвиток

сільськогосподарських машин, що вимагає відповідної зміни змісту та характеру професійної діяльності. Це вимагає підвищення рівня підготовки майбутніх фахівців, вдосконалення їх кваліфікації та професійного зростання.

На сьогодні збільшується попит роботодавців на фахівців, які мають професійні знання, вміння та навички з ремонту та обслуговування сучасних сільськогосподарських машин різних типів та видів. На виробництві простежується нестача висококваліфікованих слюсарів з ремонту цих машин, що робить їх підготовку пріоритетним напрямом роботи ЗП(ПТ) освіти.

Учені вказують на наявність проблеми невідповідності кваліфікованих фахівців потребам виробництва, що обумовлюється у світі кризою освітніх систем [1, с. 69]. Сьогодні значна більшість сільськогосподарської техніки експортується з країн Європи, і значна їх кількість вживана. Отже, в Україні розвивається вторинний ринок сільськогосподарської техніки, що спонукає дилерів розвивати та розширювати систему сервісу цього бізнесу, продовжуючи життєвий цикл куплених сільськогосподарським виробником машин. Водночас така конкуренція з боку «європейського виробника» створює важкі умови для вітчизняних виробників, що призводить до зменшення виробництва, втрати робочих місць.

Учені-педагоги зауважують, що найперспективнішим шляхом підвищення якості підготовки майбутніх слюсарів з ремонту сільськогосподарської техніки є впровадження в освітній процес активних форм і методів професійного навчання. Виробництву потрібний фахівець, який має здатність відшукати необхідну інформацію для точного оцінювання виробничої ситуації, вміє здійснити її аналіз, прийняти швидко рішення і довести його до виконання. Усе це можливо за умови впровадження в освітній процес інформаційних технологій, що забезпечить не тільки засвоєння майбутнім фахівцем професійних знань, але й сприятиме формуванню професійних умінь і навичок знаходити й аналізувати нові дані, розвитку мисленневих навичок вищого рівня: аналізу, синтезу, узгодження, оцінювання.

З огляду на розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні можна зробити висновок, що ринок робочої сили спрямовується до персоналу обслуговування машино-тракторного парку.

На сьогодні відбувається загострення потреби у фахівцяx сільськогосподарської галузі, а відповідно і в кваліфікованих педагогах професійного навчання, які будуть їх готувати, тож проблема підготовки майбутніх слюсарів з ремонту сільськогосподарської техніки в сучасних умовах для України є актуальною.

Для аналізу вимог сільськогосподарського виробника щодо компетентностей випускника ЗП(ПТ)О ми провели опитування, до якого залучили працівників сільськогосподарських та фермерських господарств.

Серед особистісних якостей, які повинні бути притаманні майбутнім фахівцям, було названо дисциплінованість, наявність організаторських здібностей, професійна етичність, креативність. Серед професійних якостей найчастіше називалися такі: здатність до раціональної організації та планування роботи, здатність до адаптації до нової техніки та технологій,

володіння інформаційними технологіями, комунікативність, уміння працювати в команді.

Цікавим є те, що роботодавці бажають мати фахівця з компетентностями, які ґрунтуються на системному мисленні; такого, який передбачає перспективи розвитку процесу, випереджає в прийнятті рішень; здатного до навчання, самоосвіти, здійснення аналітичних процесів, креативності.

Аналіз державного стандарту з професії «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування (1-2) розряду» засвідчив, що підготовка випускників спрямована на розвиток практичних вмінь і навичок та має класичний – репродуктивний характер. Формуванню особистості майбутнього фахівця приділяється незначна кількість часу, не враховуються його організаторські та креативні здібності. З усього бюджету часу, виділеного на навчання з загальної професійної підготовки (54 год.), тільки 16 год. виділяється на підготовку здобувачів з основ галузевої економіки і підприємництва та енергозбереження, матеріалозбереження і раціональної роботи обладнання. Весь інший час відведено на класичну професійно-теоретичну підготовку: основи технічної механіки, технічне креслення, основи електротехніки, основи матеріалознавства, основи технічного обслуговування.

Тобто здобувачі освіти оволодівають компетентностями з трудового законодавства, галузевої економіки та підприємництва, основами технічного обслуговування сільськогосподарської техніки та їх періодичністю, набувають здатностей з дотримання та виконання вимог охорони праці, дій під час ліквідації аварій та їхніх наслідків, вимог щодо енергозбереження та матеріалозбереження, раціональної роботи обладнання тощо. Як бачимо, заявлені компетентності відображають деякою мірою потребу роботодавців щодо якостей майбутнього фахівця, а сформувані якості людини за відведений час не реально.

Більш краща ситуація з професійно-теоретичною та практичною підготовкою, що становить 558 год. навчального часу. Професійно-теоретична підготовка (150 год.) охоплює такі предмети, як «Слюсарна справа», «Система технічного обслуговування і ремонту машин», «Сільськогосподарські машини», «Трактори», що є цілком достатньо для теоретичної підготовки за умов своєчасного вдосконалення та адаптації змісту відповідно до сучасних умов та техніки. Професійно-практична ж підготовка (408 год.) передбачає виробниче навчання та виробничу практику. У майбутніх слюсарів під час цього освітнього блоку формуються поняття про основні види слюсарних операцій та вміння їх виконувати за 12-14 квалітетами (5-6-м класами точності), формуються здатності демонтувати сільськогосподарські машини, трактори, комбайни та готувати їх до ремонту, виконувати ремонт, складати прості з'єднання та складальні одиниці машин, тракторів та агрегатів, проводити ТО сільськогосподарських машин та агрегатів. Водночас необхідно зауважити, що викладачі періодично оновлюють зміст спецпредметів, а от матеріально-технічна база ЗП(ПТ)О потребує покращення.

Отже, на нашу думку, система професійної освіти в державі через недостатній обсяг інвестицій не відповідає вимогам сучасного виробника, оскільки як державні стандарти, так й освітні програми регіональних освітніх закладів не забезпечують потреб виробників сільськогосподарської галузі.

Ми не погоджуємось з тими вченими, які наголошують на тому, що вся проблема у використанні застарілих методів навчання. Вони не відповідають сьогоdnішньому технологічному процесу на підприємстві, тому необхідно змінити підхід до забезпечення професійної освіти, яка повинна бути спрямована на формування універсальних компетентностей одразу для декількох професій. На нашу думку, методи в «чистому вигляді» не використовуються на практиці, вони поєднуються в систему методів, утворюючи нові підходи до викладу навчального матеріалу, а відтак навіть нові підходи в освіті ґрунтуються на загальновідомих методах навчання. На нашу думку, основна проблема професійної освіти пов'язана з катастрофічним відставанням матеріально-технічної бази, яка гальмує насамперед розвиток викладачів ЗП(ПТ)О, оновлення ними змісту предметів та обумовлює відставання практичної підготовки здобувачів, оскільки ті виробничі прийоми, яким їх навчають, уже не використовують під час експлуатації сучасної сільськогосподарської техніки.

Отже, єдиний шлях за умови відсутності перспектив покращення матеріально-технічної бази підвищення якості формування професійних компетентностей майбутніх фахівців, знання сучасної техніки, новітніх методів та засобів праці ми вбачаємо у використанні активних методів навчання в поєднанні з інформаційними технологіями цифрових інструментів Google, які забезпечать вільний доступ та реалізацію інтерактивного підходу до навчання.

Література

1. Ільч Л. М. Взаємодія ринків праці та освіти: сутність, характерні риси та модель функціонування. *Економіка та держава*. 4, 2017. С. 69–74.

2. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії 7233 Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування від «22» грудня 2017 р. № 1651 URL: <https://mon.gov.ua> > app > media > pto>standarty (дата звернення: 22.10.2021р)

Медвідь Валерія Миколаївна,
магістрантка кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У період комплексного реформування освітньої системи України (реформа загальної середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти) перед педагогами вищої школи стоїть завдання підготовки висококваліфікованих

педагогічних кадрів для роботи в закладах освіти, які мають ключові компетентності, володіють сучасними методиками викладання та здатні реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі.

У сучасному світі найбільшого успіху досягнуть фахівці, які мають критичне мислення, прагнуть освоєння нового, вміють працювати в команді, будувати здорові стосунки з оточенням [5].

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, гуманізують суспільство, підвищують значущість педагогічних професій, до яких відносяться педагоги професійного навчання, у професійній діяльності яких затребувані комунікативний компонент праці та емоційні ресурси суб'єкта.

Система професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога професійного навчання покликана забезпечити реалізацію основних положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року шляхом критичного переосмислення досягнутого, а також його оновлення. Для цього необхідно використати все позитивне з раніше здобутого в науково-методичному арсеналі та поєднати з докорінним реформуванням концептуальних, змістовно-структурних і організаційно-педагогічних його основ.

У період реформування освітньої системи України перед педагогами вищої школи стоїть завдання підготовки педагогічних кадрів, які мають критичне мислення, прагнуть до освоєння нового, вміють продуктивно працювати в команді. Парадигма сучасної освіти спрямована на розкриття можливостей особистості та опанування навичок взаємодії в соціумі. Наукові дослідження переконують в необхідності розвитку емоційного інтелекту в здобувачів освіти. Оскільки рівень успішності професійної діяльності фахівця, який працює в галузі суб'єкт-суб'єктних відносин, більшою мірою обумовлений уміннями розуміти власні емоції та трактувати емоції оточення. Ці вміння поряд з низкою суміжних становлять емоційну компетентність педагога та формуються шляхом розвитку емоційного інтелекту. Сучасні заклади освіти потребують висококваліфікованих фахівців у галузі освіти, що володіють сучасними навичками та якостями, серед яких одними з основних є емоційна стабільність і професійна мобільність в умовах ринку праці, що постійно змінюється.

Як зазначає В. Ковальчук, сучасна система вищої освіти зазвичай спрямовує свої зусилля на формування і розвитку навичок, необхідних у професійній діяльності. Тому більше уваги приділяється розвитку IQ. Як засвідчує практика, не всі люди з високим IQ стають успішними, бо для гармонійного розвитку мало мати високий коефіцієнт розумового розвитку, а й мати розвинений емоційний інтелект (EQ). Сьогодні його вважають більш істотним, ніж розумові здібності. Студенти з високим емоційним інтелектом мають кращу поведінку, отримують вищі оцінки і мають більше друзів. Дорослі з цими навичками просуваються кар'єрними сходами, приймають ефективні рішення і мають міцніші стосунки [1].

Особливої уваги заслуговує характер і зміст професійної діяльності майбутніх педагогів. Одним із аспектів підготовки майбутніх педагогів

професійного навчання є процес формування емоційного інтелекту (ЕІ) як сукупності можливостей, знань, умінь та навичок, що дозволяють керувати власними емоціями.

Емоційний інтелект передбачає вибір цінностей, відповідних соціальній організації. Хороший характер, ймовірно, можливий без високого емоційного інтелекту. Людина, яка наслідує соціальні стандарти ввічливості й гарної поведінки, буде сприйнята як з «гарним» характером незалежно від рівня емоційного інтелекту.

Популяризатори концепції передбачають, що підйом емоційної і соціальної компетентності студентів поліпшить їхню навчальну та міжособистісну взаємодію, а також клімат закладів освіти й організацій.

Однак досвід і дослідження засвідчують, що концентрація на соціальному й емоційному розвитку здобувачів освіти – це заміна стратегії всебічного і гармонійного розвитку, спрямованої на поліпшення навчання [2, с. 36-41].

Для нашого дослідження становлять інтерес результати вивчення ЕІ і його складників у студентів закладів вищої освіти. Важливість ЕІ для здобувачів освіти пояснюється дослідниками тим, що він позитивно впливає на мотивацію до навчання [8], адаптацію в університеті й на академічні результати [9]. Студенти більш успішно засвоюють професійні компетенції, а високий рівень ЕІ дозволяє їм бути хорошими комунікаторами. У результаті, завершивши навчання, випускники стають затребуваними фахівцями на ринку праці.

Низький рівень розвитку ЕІ виявляється в невмінні вибудовувати міжособистісне спілкування з іншими студентами та викладачами, несприятливим психологічним стані, низьких результатах навчання, а також у девіантній поведінці [6].

Попри те, що багатьма дослідниками підтверджений позитивний вплив ЕІ на якість роботи, задоволення від праці тощо, на думку А. Дж. Джагера, в освітніх програмах більшості напрямів підготовки відсутні спеціальні дисципліни, присвячені цьому феномену [7].

Аналіз стандарту вищої освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) [3] засвідчив, що в переліку компетентностей не відображені питання формування та розвитку емоційного інтелекту. Зважаючи на актуальність проблеми, розробникам освітньо-професійних програм доцільно звертати увагу на внесення цих питань.

Завданням закладу освіти під час підготовки педагогів є створення не тільки оптимальних навчальних умов, а й умов для емоційної взаємодії студентів у соціокультурному середовищі ЗВО, що сприяють розвитку ЕІ майбутніх педагогів.

Проблема вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців полягає в недостатності кваліфікаційного підходу у сфері професійної освіти, оскільки в сучасному суспільстві виявляються такі тенденції: відбуваються принципи зміни в багатьох професіях, з'являються нові спеціальності, зростає роль горизонтальної мобільності впродовж трудового життя людини, змінюється стиль життя на різних соціальних рівнях. З огляду на це

професійна підготовка повинна бути спрямована на підвищення психологічної адаптації та вияву особистісної активності й самостійності людини в постійно змінних соціально-економічних умовах життєдіяльності, тому її необхідно розглядати у взаємозв'язку з компетентнісним підходом [4].

Ураховуючи важливість формування емоційного інтелекту в студентів, вважаємо, що традиційна система підготовки майбутнього педагога професійного навчання потребує оновлення змісту освіти, перегляду традиційних методів навчання, зміщення акцентів з когнітивного на емоційний. Формування емоційного інтелекту – один із чинників, що впливає на професійну підготовку майбутнього педагога й успіх його педагогічної діяльності.

Література

1. Ковальчук В. І. Вплив емоційного інтелекту на розвиток та успішність людини. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти: збірник наукових праць*. Київ, 2020. С. 90–93.

2. Сергиенко Е.А., Ветрова И. И. Тест Дж. Мэйера, П. Сэловея, Д. Карузо Эмоциональный интеллект (MSCEIT v. 2.0): Руководство. Москва : Изд-во «Институт психологии РАН», 2010. 176 с.

3. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

4. Тарасова О. В. Емоційний інтелект як складник психологічної мобільності майбутніх педагогів професійного навчання. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 68. 2019. С. 208–212.

5. Формирование эмоционального интеллекта студентов – будущих учителей музыки и музыкальных руководителей дошкольных учреждений / V. Kovalchuk, T. Ageykina-Starchenko, N. Chorna, S. Iskra. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I. Higher Education. May 22th - 23th. 2020. С. 454–464.

6. Fernandez-Berrocal P., Ruiz D. Emotional intelligence in education. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*. 2008. № 15 (2). P. 421–436.

7. Jaeger A. J. Job competencies and the curriculum: An inquiry into emotional intelligence in graduate professional education. *Research in Higher Education*. 2003. № 44 (6). P. 615–639.

8. Radu C. Emotional Intelligence – How do we motivate our students? *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2014. № 141. P. 271–274.

9. Wang N., Young T., Wilhite, S. C., Marczyk G. Assessing students' emotional competence in higher education: Development and validation of the widener emotional learning scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*. 2011. № 29 (1). P. 47–62.

Мінакова Яна Олександрівна,
магістрантка кафедри технологічної і
професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРОЄКТУВАННЯ І ВИГОТОВЛЕННЯ КОМПЛЕКТУ ПРИКРАС ІЗ БІСЕРУ

Основою оновленого змісту технологічної освітньої галузі, як підкреслено в Державному стандарті повної загальної середньої освіти [1], є проєктно-технологічна діяльність, яка інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту. Проєктні технології в трудовому навчанні [2] дають можливість розвивати інтереси, нахили, здібності кожного учня.

Мета трудового навчання – формування технологічно грамотної особистості, підготовленої до життя та активної трудової діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства України.

Трудова підготовка в сучасній загальноосвітній школі має бути гнучкою і пристосованою до традиційної предметно-операційної системи, за якою склалися програми з трудового навчання. Стає цілком очевидною невідповідність між традиційною методикою трудового навчання і потребами суспільного розвитку.

Загальні основи трудового навчання досліджували О. Коберник, В. Курок, Г. Левченко, Є. Мегем, В. Сидоренко, Г. Терещук, Д. Тхоржевський та ін. Методику навчання учнів технології виготовлення виробів, оздоблених бісером, у своїх працях висвітлювали С. Білевич, Р. Грашицька, А. Гринченко, Н. Кардаш, В. Нечитайло, Л. Олешко та інші.

Проте методика навчання учнів технології виготовлення сучасних бісерних прикрас досі не була детально висвітлена в науково-педагогічній літературі, хоча в змісті навчальних програм з трудового навчання та технологій передбачено виконання творчих проєктів, пов'язаних із бісерним рукоділлям.

Історія цього ремесла дуже давня. Перші стародавні прикраси з бісеру з'явилися понад 4000 років тому у Фівах. За старою легендою, єгипетські моряки обклали содою багаття, а вранці знайшли на вугіллі гладкий, твердий і прозорий камінь. Так прийшли до ідеї плавити скло, а пізніше придумали і бісер. Ним прикрашали взуття, одяг, головні убори й елементи інтер'єру, оздоблювали вбрання померлих, а фараони носили бісер на одязі і в оправі із золота. А в Україні бісерна прикраса «гердан» є елементом традиційного вбрання мешканців західних регіонів.

Для вишивки об'ємних прикрас з бісеру використовують різноманітні матеріали, причому можна використовувати залишки, що є в кожній майстрині: бісер або стеклярус, стара біжутерія, окремі різносторонні намистини, стрази, красиві гудзики, пір'я, паєтки, різну фурнітуру та навіть натуральне каміння. Вишивку бісером можна доповнювати вишивкою

гладдю, а також елементами плетіння. У деяких роботах вишивка гладдю відіграє основну роль, а бісер її тільки доповнює.

Ми розробили проєкт із виготовлення комплекту бісерних прикрас та методичні поради з його використання на уроках технологій у старших класах. Ці навчально-методичні матеріали можуть бути корисними для учителів-практиків, студентів-практикантів, керівників гуртків і навіть майстрів, які прагнуть самотужки опанувати мистецтво бісерного рукоділля.

Дуже важливо під час організації проєктно-технологічної діяльності учнів добирати цікаві й сучасні об'єкти проєктування, адже в іншому випадку вся користь від запровадження проєктно-технологічного підходу зводиться нанівець. Як показала практика та результати опитування, старшокласники виявляють особливий інтерес до бісерного рукоділля та об'єктів праці, які вони можуть потім носити особисто чи комусь подарувати. Розвивальний потенціал цього мистецтва складно переоцінити.

Отже, проведені дослідження та розроблені навчально-методичні матеріали мають практичне значення. Напрямом подальших розвідок за цією тематикою може стати вивчення впливу бісерного рукоділля на розвиток креативності або ж пошук нових цікавих для учнів об'єктів проєктування та орієнтовних зразків творчих проєктів.

Література

1. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/(дата звернення 27. 02. 2021)

2. Коберник О. М., Ящук С.М. Методика організації проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання: навчально-методичний посібник. Умань, 2001. 82 с.

Понирко Олексій Олександрович,
магістрант кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні роботодавці незалежно від галузі висувають нові вимоги до потенційних працівників, серед яких наявність відповідних знань, комунікативні та організаційні якості, здатність мислити на перспективу, здатність до швидкого «реагування», дисциплінованість. Поступово зростає попит на висококваліфікованих спеціалістів, що актуалізує вимоги до якості професійної підготовки та є індикатором позитивних змін [4, с. 13]. Ці зміни стосуються насамперед формування соціально-професійних якостей майбутнього спеціаліста, які повинні не тільки базуватися на загальному обсязі знань, а й передусім стосуватися розвитку здатностей самостійно вирішувати нестандартні професійні завдання, альтернативно мислити, постійно прагнути до вдосконалення професійної діяльності. Тобто необхідно

підготувати спеціаліста, здатного виконувати соціально-виробничі завдання та забезпечити його суб'єктно-особистісний розвиток. Виховати таких фахівців здатен лише інженер-педагог із високим рівнем професіоналізму, тобто педагог, який має рівень володіння професією і подвійну природу, яка відображає соціальний рівень фахівця та його професійний потенціал [10]. Саме підготовку таких фахівців здійснює сьогодні система вищої освіти.

Як зазначає В. Ковальчук, процес розвитку педагогічних компетенцій зазначеної категорії педагогів має досить хаотичний і нескоординований характер, що пов'язано насамперед із низькоконкурентною системою відбору здатних до педагогічної справи осіб з-поміж фахівців технічного профілю, відсутністю у них фахової педагогічної освіти, браком ефективних програм і методик післядипломної освіти та іншими чинниками [5].

Система професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога професійного навчання покликана забезпечити реалізацію основних положень програми «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» [8] шляхом критичного переосмислення досягнутого, а також його оновлення. Для цього необхідно використати все позитивне з раніше здобутого в науково-методичному арсеналі та поєднати з докорінним реформуванням концептуальних, змістовно-структурних і організаційно-педагогічних його основ.

Головним завданням освітніх процесів у сучасних навчальних закладах має бути розвиток вміння мислити, самостійно здобувати інформацію і критично її оцінювати, а не лише накопичувати і запам'ятовувати інформацію [2].

Реформа системи професійної освіти в Україні спрямована на формування нового іміджу випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти, а саме:

- всебічно розвиненої особистості, здатної до вибору індивідуальної освітньої траєкторії, навчання впродовж усього життя, розвитку професійної кар'єри, підприємництва та самозайнятості;
- конкурентоспроможного та мобільного на ринку праці фахівця, особистості, яка здобула освітні та професійні компетентності відповідно до її інтересів, здібностей, можливостей, потреб національної економіки та суспільства;
- успішної особистості з активною громадянською позицією, морально-етичними якостями, відповідальною за результати власної діяльності [6].

Сьогодні професійно значущі якості фахівця ґрунтуються не стільки на умовах обсягу і повноти конкретного знання, скільки на здатності самостійно виконувати їх, ставити та вирішувати професійні завдання, виробляти критерії відбору найбільш ефективних із них. У подібній ситуації різко зросли вимоги до особистості сучасного спеціаліста. Фахівцеві потрібні сформовані навички ефективної взаємодії з професійно обумовленим середовищем, вміння творчо використовувати надані нею можливості. Тому перед викладачами ЗВО постають завдання формування повноцінного, конкурентного спеціаліста.

Сучасні дослідники виділяють чотири групи професійно значущих якостей:

- абсолютні – властивості, необхідні для виконання діяльності як такої на мінімально дозволеному або нормативно визначеному – середньому рівні;
- відносні – визначають можливість досягнення суб'єктом високих кількісних і якісних показників;
- мотиваційна готовність до реалізації тієї чи іншої діяльності. Відомо, що висока мотивація може компенсувати недостатній рівень розвитку багатьох інших професійно значущих якостей;
- антиякості – властивості, які є професійними протипоказаннями до тієї чи іншої діяльності [1].

А. Деркач і Н. Кузьміна виділяють в професійно значущих якостях два аспекти: особливості особистості, які дозволяють їй професійно розвиватися, і якості, що дозволяють досягти трудової результативності. З огляду на це професійно значущі якості – це «вияв психологічних особливостей особистості, необхідних для засвоєння спеціальних знань, здібностей і навичок, а також для досягнення суспільно прийнятної ефективності в професійній праці». Ці особливості, на думку вчених, містять інтелектуальні якості (мислення), моральні (поведінка), емоційні (почуття), вольові (здатність до самоврядування), організаторські (механізм діяльності) [7].

Сучасні тенденції підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в закладах вищої освіти розкриті в колективній монографії «Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу». Автори зосередили увагу на ключовій ролі освіти в оновленні ринку праці, значенні компетентнісного підходу в підготовці майбутніх фахівців для системи професійної (професійно-технічної) освіти та ролі викладача в цих процесах [9]. Основний акцент зроблено на формуванні актуальних компетентностей педагога професійного навчання: методичної, самоосвітньої, дослідницької, здоров'язбережувальної, цифрової.

На думку експертів, в освіті необхідно мати низку спеціальних навичок і компетенцій, які допомагають знайти своє місце в змінній реальності:

- комунікація: навички якісного усного та письмового спілкування, вміння говорити публічно й уважно слухати;
- співробітництво: лідерство, робота в команді, співпраця, віртуальний коворкінг;
- критичне мислення: розв'язання проблем, міркування, аналіз, інтерпретація, узагальнення інформації;
- креативність: артистизм, цікавість, уява, інновації, самовираження;
- ініціативність: наполегливість, самостійна робота, планування, самодисципліна, здатність до адаптації;
- дослідницькі навички і методи [3].

Дослідження тенденцій розвитку професійно-педагогічної освіти вказує на необхідність переосмислення змістовних і процесуальних характеристик діяльності педагога професійного навчання та підготовки до неї в умовах гуманізації, технологізації, інформатизації, інтеграції та інших тенденцій

розвитку професійно-педагогічної освіти. Це пов'язано з впливом науково-технічного прогресу, інноваційних процесів на виробництві, в економіці, соціумі, постійною зміною потреб ринку праці; інтеграцією професійно-педагогічної освіти, науки, виробництва, соціальної та культурної сфер суспільства; розвитком фундаментальних і прикладних досліджень; інтернаціоналізацією професійно-педагогічної освіти. Отже, коли ми говоримо про сучасного педагога професійного навчання, то до структури його діяльності повинен обов'язково входити інноваційний компонент – інноваційна діяльність – специфіка якого визначена особливостями професійно-педагогічної освіти та умовами професійно-педагогічної діяльності педагога професійного навчання.

Педагог ХХІ століття перебуває в складних умовах сучасної моральної кризи, з одного боку, та розвитком нових цифрових технологій, з іншого боку. На педагога покладається висока відповідальність за вміння максимально цікаво підносити знання, з обережністю навчити користуватися новими технологіями, щоб не втратити учнів в інформаційній, комп'ютерній, віртуальній реальності.

Аналіз досліджень щодо професійнозначущих якостей майбутнього педагога професійного навчання дозволив виділити найбільш загальні понятійноособистісні складники, у яких виявляються професійно значущі якості педагога професійного навчання: ціннісно-мотиваційна, вольова, комунікативна, моральна, творча сфери особистості; професійна самосвідомість; професійні знання, вміння і навички майбутніх фахівців.

Література

1. Бондаренко О.В. Формирование профессионально значимых качеств будущих по сервису и туризму : дисс. канд. пед. наук. Ставрополь, 2006. 167 с.
2. Ковальчук В. І. Тенденції розвитку освіти в епоху інформаційного суспільства. Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС: монографія / О. В. Малихін, В.І. Ковальчук, Н. О. Арістова, Р. А. Попов, І. С. Гриценко. Київ: НУБІП України, 2017. С. 7–134.
3. Ковальчук В. І., Серeda А. Ю. Формування в студентів навичок ХХІ століття у процесі професійної підготовки. *Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління закладами освіти на засадах акмеологічного підходу»* (16 березня 2018 р.) : в 2 ч. Ч.1 / В.І. Ковальчук, А. Ю. Серeda. Житомир: ФО-П Левковець, 2018. С. 224–230.
4. Ковальчук Г. О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доп. Київ: КНЕУ, 2005. 298 с.
5. Ковальчук В.І. Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної майстерності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів у післядипломній освіті: Дис.... док. пед. наук: 13.00.04 / В.І. Ковальчук; Класичний приватний університет. Запоріжжя., 2014. 369 с.
6. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. URL: <https://u.to/-JqUGw>

7. Кудряшов О. А. Формирование профессионально значимых качеств информатика-экономиста: дис. канд. пед. наук: 13.00.08. Ставрополь, 2004. 150 с.

8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text>.

9. Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

10. Щербак О.І. Проблеми професійно-педагогічної освіти в сучасних умовах. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: збірник наук. пр.* / Укр. інж.- пед. академія. Харків, 2007. Вип. 18-19. С. 50–56.

Самкова Анастасія Юрївна,
магістрантка технологічного факультету
Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка»

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Сучасний розвиток харчової галузі, впровадження новітнього технологічного обладнання, інформатизація суспільства, поширення комп'ютерних технологій в усіх сферах життя висувають нові вимоги до фахівців цієї галузі та їх підготовки в закладах професійно-технічної освіти. Професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників харчової промисловості повинна відповідати критеріям розвитку цієї галузі, її інтересам і потребам. Перед закладами професійно-технічної освіти постає завдання у підготовці таких фахівців.

Підвищення ефективності підготовки кваліфікованих робітників харчової галузі не можливе без упровадження в освітній процес нових технологій, методів навчання, зміни способів оцінки досягнень учнів, що, безумовно, впливає на якість професійної підготовки майбутнього фахівця. У системі професійної освіти мають бути створені умови для ефективної професійної та особистісної самореалізації учня закладу професійно-технічної освіти.

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій створює для майстра виробничого навчання нові можливості в підготовці фахівця харчової галузі, здатного успішно оволодіти новими технологіями виробництва продукції харчової промисловості; досліджувати розвиток харчової галузі, вміти вирішувати проблеми за допомогою сучасних технологій; ефективно використовувати інформацію (збирати, аналізувати, досліджувати, узагальнювати, зіставляти, встановлювати закономірності).

Упровадження ІКТ у навчальний процес сприяє розвитку мислення, пам'яті, уваги, спостережливості; формуванню професійно орієнтованих знань, умінь і навичок; розвитку комунікативних здібностей; формуванню

вмінню і навичок приймати оптимальні рішення або пропонувати варіанти їх розв'язання в надзвичайних ситуаціях; розвитку вміння здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність; створенню умов для самооцінки, систематизації та узагальнення майбутнім кваліфікованим фахівцем одержаної інформації з метою професійного самовизначення, покращення якості підготовки [1, с. 26].

До освітніх засобів інформаційно-комп'ютерних технологій відносимо програмно-технічні засоби, призначені для вирішення дидактичних завдань і орієнтовані на взаємодію майстра виробничого навчання з учнями закладів професійно-технічної освіти. Професійна підготовка в закладах професійно-технічної освіти з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій дає можливість зацікавити учнів до навчання. Завдяки впровадженню інформаційно-комп'ютерних технологій навчання урок наповнений сучасною інформацією. Навчальний матеріал, який вивчається за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій, краще сприймається та запам'ятовується учнями закладів професійно-технічної освіти, допомагає учням сконцентрувати свою увагу на підбраному матеріалі, краще його аналізувати, сприймати.

Мета використання інформаційно-комп'ютерних технологій – навчити учнів закладів професійно-технічної освіти працювати з інформацією, розвивати комунікативні здібності учнів, формувати в них уміння досліджувати поставлені проблеми. Майстер виробничого навчання за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій подає навчальний матеріал учням з метою передачі знань; має інформаційну підтримку навчальних процесів, додаткове джерело інформації; визначає рівень знань і контролює засвоєння навчального матеріалу. Педагог використовує інформаційно-комп'ютерні технології як універсальний тренажер для придбання професійних практичних навичок майбутньої професійної діяльності учня.

Майстер виробничого навчання в процесі підготовки кваліфікованого робітника харчової галузі може використовувати відеоролики (навчальний відеофільм про розвиток харчової галузі, про новітнє обладнання в цій галузі, майстер-класи приготування страв); створювати презентації для викладу нового матеріалу, для поглиблення знань. Переваги презентацій в тому, що з їх допомогою підвищується якість професійної підготовки кваліфікованого робітника харчової промисловості. Слайди можуть інформувати про інновації в харчовій галузі. Комп'ютерні презентації дозволяють зробити урок яскравим і цікавим. Учні закладів професійно-технічної освіти самостійно створюють презентації як домашнє завдання з метою закріплення вивченого матеріалу та розвитку творчості.

Інформаційно-комп'ютерні технології навчання є джерелом інформації, тренажером, засобом діагностики й контролю знань. Їх можна використовувати на всіх етапах процесу навчання та виховання кваліфікованих робітників харчової промисловості. Урок з використанням мультимедійних презентацій, мультимедійних дошок, онлайн-тестів

дозволяють учням поглибити професійні знання, підвищити активність у навчанні, сформувати навички самостійності.

До дидактичних можливостей інформаційно-комп'ютерних технологій відносять:

- індивідуалізацію навчання;
- ущільнення навчальної інформації;
- створення стійкого пізнавального мотиву осмисленого процесу практики;
- забезпечення зв'язку теорії з практикою;
- диференціація навчання;
- управління пізнавальною діяльністю та формування в учнів творчих якостей;
- організація проблемно-орієнтованих баз знань на основі реалізації структурно-функціональних предметних і міжпредметних зв'язків;
- забезпечення адекватного емоційного стану студентів;
- можливість створення реальної досліджуваної ситуації;
- формування загальної культури мислення;
- створення гарних умов для самореалізації особистості;
- формування і розвиток інформаційної культури і розв'язування задач медіа-освіти [3, с. 24].

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій дозволяє майстру виробничого навчання вирішувати низку важливих завдань: підвищення мотивації до вивчення дисциплін; залучення учнів до активної пізнавальної діяльності; досягнення максимальної наочності, коригування образів, анімація викладу матеріалу; побудова індивідуального освітнього плану; загальна оцінка розвитку компетенцій [2].

Отже, використання інформаційно-комп'ютерних технологій в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти розширює можливості для творчості майбутнього кваліфікованого робітника харчової промисловості, підвищує його активність і мобільність, стимулює засвоєння професійних знань, умінь і навичок.

Література

1. Гуревич Р.С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
2. Кадемія М. Ю., М. М. Козяр, Т. Є. Рак. Інформаційно-комунікаційні технології навчання : словник глосарій. Львів : «СПОЛІОМ», 2011. 327 с.
3. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: Навчальний посібник. Вінниця, ТОВ «Планер». 2011. 220 с.

Сорока Ірина Василівна,
студентка факультету технологічної і
професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Науковий керівник:
Ігнатенко Ганна Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної
освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Кваліфікаційні вимоги, що сьогодні висуваються до рівня професійної освіти випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти, зумовлюються загальними соціально-економічними, науково-технічними, соціокультурними цілями держави й конкретизуються усередині кожного підприємства з урахуванням низки особливостей (виробничі технології, кадрова політика тощо).

Перезавантаження системи професійної (професійно-технічної) освіти України здійснюється на засадах оновлення цілей, змісту навчання та виховання. Активного залучення до професійної діяльності, освоєння інноваційних технологій, вирішення нетрадиційних професійних завдань вимагають від молодого фахівця сучасні соціально-економічні умови в суспільстві. Це повною мірою стосується освітнього процесу, де відбувається професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників для галузей виробництва [1].

Крім набутих здобувачем освіти в процесі професійної підготовки знань, умінь і навичок, важливим показником у професійному становленні є розвиток творчих здібностей як здатності до постійного самовдосконалення, до швидкої адаптації в умовах динамічних змін у професійній діяльності.

Метою нашого дослідження є визначення умов розвитку творчості майбутніх кваліфікованих робітників швейної галузі.

Звернемося до загальних питань сутності творчих здібностей майбутніх кваліфікованих робітників.

У сучасній психології та педагогіці проблема творчих здібностей займає важливе місце як проблема розвитку особистості (Г. Айзенк., Р. Арнхейм, Д. Б. Богоявленська, Л. С. Виготський, Дж. Гілфорд, В. Н. Дружинін, В. Н. Дунчев, Л. Б. Єрмолаєва-Томіна, В. Н. Козленко, А. Н. Леонтьєв, А. Маслоу, С. Мідник, А. В. Морозов, Я. А. Пономарьов, Дж. Рензулі, К. Роджерс, С. Л. Рубінштейн, Р. Стернберг, Д. Тейлор, Е. П. Торренс, Дж. Фельдхьозен та ін.).

Творчі здібності розглядаються як творчий продукт (Г. Айзенк, Р. Арнхейм, Д. Б. Богоявленська), як окрема здібність (Дж. Гілфорд, В. Н. Дружинін), як особистісна риса (А. Маслоу, Р. Стернберг, Д. Тейлор), як творчий процес (Е. П. Торренс, Д. Фельдман).

Науково обґрунтовано, що розвиток творчості пов'язаний з видом діяльності людини.

Творчі здібності особистості – це синтез її властивостей і рис характеру, які характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності та які обумовлюють рівень результативності цієї діяльності [1].

Згідно з концепцією креативності Дж. Гілфорда до творчих здібностей відносимо:

- здатність до виявлення і постановки проблем;
- здатність до висловлювання значної кількості ідей;
- гнучкість – здатність до висловлювання різноманітних ідей;
- оригінальність – здатність відповідати на подразники нестандартно;
- здатність удосконалити об'єкт, додаючи деталі;
- здатність вирішувати проблеми, тобто до аналізу і синтезу [4].

Отже, для підготовки сучасного кваліфікованого робітника швейної галузі необхідно проєктувати їх навчально-творчу діяльність.

Щодо навчально-творчої діяльності в психолого-педагогічній науці виокремлено такі укрупнені компоненти творчих здібностей особистості:

1. Мотиваційно-творча активність і спрямованість особистості.
2. Інтелектуально-логічні здібності.
3. Інтелектуально-евристичні, інтуїтивні здібності.
4. Світоглядні властивості особистості.
5. Моральні якості, які сприяють успішній навчально-творчій діяльності.
6. Естетичні якості.
7. Комунікативно-творчі здібності.
8. Здібності до самоуправління особистості своєю навчально-творчою діяльністю [2].

А. Тейлор у книзі «Природа творчого процесу» виокремлює п'ять рівнів здібностей до творчості, відзначаючи, що перші три рівні можуть бути досягнуті кожним за умов відповідної мотивації і завзятості. Останні два рівні досягають далеко не всі. Вони характерні для особистостей, здатних пережити натхнення чи особливо обдарованих від природи – геніїв.

1. Рівень примітивної і/чи інтуїтивної експресії.
2. Академічний і науково-технічний рівень.
3. Винахідницький рівень.
4. Рівень інновацій.
5. Рівень геніальності [5].

Щоб діагностувати і систематично формувати творчу особистість майбутніх кваліфікованих робітників, треба знати властивості особистості, творчі риси її характеру. Учені-дослідники А. В. Морозов, А. Маслоу виділяють такі основні ознаки творчої особистості: сміливість думки, схильність до ризику; фантазія; уявлення та уява; проблемне бачення; вміння долати інерцію мислення; здатність виявляти суперечності; вміння переносити знання і досвід у нові ситуації; незалежність; альтернативність; гнучкість мислення; здатність до самоуправління.

Досвід багатьох вітчизняних і закордонних педагогів свідчить про вірогідність успішного формування в майбутніх кваліфікованих робітників швейної галузі якостей творчої особистості. Для цього учням варто надавати максимум можливостей для випробовування себе в творчій діяльності, починаючи з найпростіших завдань.

Навчання творчості може відбуватися під час засвоєння змісту спецдисципліни «Моделювання швейних виробів». Набуваючи досвіду творчої діяльності, здобувачі освіти вчаться відмовлятися від стереотипів, конструювати нові підходи до осмислення раніше засвоєного або нового змісту.

Під час нашого дослідження зазначене знайшло підтвердження.

Отже, формування творчих здібностей майбутніх кваліфікованих робітників швейної галузі передбачає впровадження в навчальну практику гуманістичного принципу освіти, коли в центрі освітнього процесу перебуває особистість учня з її потребами, інтересами і можливостями, а викладач (МВН) володіє системою педагогічних форм, методів і засобів та залучає здобувачів освіти до творчої навчально-пізнавальної діяльності.

Література

1. Ігнатенко Г., Ігнатенко О. Методичні засади активізації пізнавальної діяльності майбутніх педагогів під час вивчення дисциплін циклу професійної підготовки. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти: збірник наукових праць* / за загальною редакцією Л.В. Барановської. Київ : НАУ, 2020. 209 с.

2. Кривонос О. М. Основні методи формування творчих здібностей. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. № 26. С. 14–18.

3. Лозовецька В. Т. Професійна освіта особистості в сучасних умовах: монографія. Київ. 2015. 279 с.

4. Guilford J.P. New frontiers of testing in the discovery and development of human talent. Seventh Annual Western Regional Conference on Testing Problems. Los Angeles, 1958. С. 58–67.

5. Антонова О.Є. Креативність у структурі педагогічної обдарованості сучасного педагога. *Андрогогічний вісник*, 2012. 30 с.

Харченко Анна Олександрівна,

магістрантка кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка;

Науковий керівник:

Хоруженко Тетяна Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Україна як молода та незалежна держава розв'язує завдання національного відродження та економічної стабілізації. Із перспективами вільного державотворення відкриваються можливості для розвитку науки,

культури, освіти, які потребують реформування процесу навчання і виховання молодого покоління, зокрема й майбутніх педагогів. Вимоги суспільства до громадян України полягають в тому, що серед загальнонародських якостей (сумління, національна свідомість, мораль) у них мають бути патріотичні почуття та духовна культура. Формування ініціативної, творчої, національно свідомої особистості вимагає наповнення освітнього процесу, зокрема у вищій педагогічній школі, змістом, який би ознайомлював студентів із мистецтвом, історією, природою рідного краю, символікою України, забезпечував можливості постійного формування інтелектуального та культурного потенціалу майбутніх фахівців, духовного самовдосконалення особистості як найвищої цінності суспільства.

Вища педагогічна школа повинна формувати не тільки спеціаліста в галузі освіти, але й патріота, небайдужого до проблем економічного та культурного життя країни, зі сформованим світоглядом та активною громадянською позицією, обізнаного з суспільно-політичними процесами, що відбуваються в країні та за її межами, громадянина, готового до подвигу в ім'я України.

Ідея національно-патріотичного виховання особистості втілена в державних документах, зокрема в Законі України «Про освіту», Державній національній програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, у Концепції національного виховання та інших державних документах, спрямованих на оновлення освітньої галузі в Україні. Теоретико-методологічні основи виховання майбутніх педагогів, його зміст, мету, національні ідеї, гуманістичні цінності досліджували Сидоренко В., Сухомлинська О., Тхоржевська Т. та інші. Національно-патріотичне виховання молодого покоління розглядали Павх С., Бондаренко Ю., Захарченко Р. та ін. Деякі аспекти розвитку національної освіти в Україні висвітлені в працях Майбороди В., Онищука П. та інших. Деякі педагоги-дослідники та діячі культури (Герасимов С., Афанасьєв В., Кочережко Н., та ін.) у своїх дослідженнях приділяли увагу місцю і ролі засобів декоративно-ужиткового мистецтва в патріотичному, моральному, естетичному та трудовому вихованні молодого покоління.

Завдяки засобам декоративно-ужиткового мистецтва, яке є віковичною скарбницею моральних і духовних здобутків народу та відображає стиль різних епох, регіонів, зберігає багаті невмирущі традиції, пізнаються історія, світогляд, моральні якості наших предків, їхня героїчна боротьба за незалежність держави, формуються основи культурно-духовного багатства українського народу.

Народному декоративно-ужитковому мистецтву притаманна особлива якість – представляти собою художній геній, споконвічні прагнення українського етносу, а також і багатоетнічну загальнонародську систему культури. Дослідження Лихачова Б., Мусієнка В., Поліщук О., Сиротенко Т. та інших доводять, що використання засобів народного декоративно-ужиткового мистецтва в педагогічному процесі вищої школи сприяє поглибленню знань з історії та розвитку культури України, збагаченню і урізноманітненню практичної діяльності майбутніх педагогів. Дослідження

Усової О., Ветлугіної Н., Фльоріної О., Сакуліної Н. переконують, що ознайомлення з творами народного мистецтва пробуджує в молодого покоління яскраві образні уявлення про Батьківщину, її культуру, національний колорит, сприяє вихованню патріотичних почуттів.

Отже, декоративно-ужиткове мистецтво має великі потенціальні можливості в духовному, культурному, моральному та патріотичному вихованні майбутніх педагогів.

Гирич Катерина Віталіївна,

студентка факультету технологічної і професійної освіти
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

Науковий керівник:

Ігнатенко Ганна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та
технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ШВЕЙНОЇ ГАЛУЗІ

Система професійної освіти України є важливою для розвитку економічної, соціальної, освітньої та інших сфер життя. З появою нових професій і спеціалізацій, модернізацією виробництва й технологій, швидким розширенням асортименту товарів та послуг роботодавці змушені висувати нові вимоги до професійної підготовки кваліфікованих робітників. За вимогою сучасного ринку праці працівник має бути не лише компетентним у конкретній галузі чи сфері, але й бути мобільним і гнучким у професійній діяльності, готовим до змін у соціальному середовищі, креативним та активним у пошуку нових ідей. На сьогодні для виготовлення якісної продукції, робітникам необхідно володіти основами знань та умінь з різних наук.

Проблема впровадження та використання міжпредметних зв'язків в освітньому процесі не є новою, однак для забезпечення якісної підготовки сучасних фахівців різних галузей вона є актуальною [1].

Вивченням питання міжпредметних зв'язків займалося чимало видатних педагогів та науковців (Н. Ничкало, О. Івахно, А. Нікуліна, Н. Новицька, Л. Вінник, Н. Гриценко, Л. Семушина, М. Сметанський, Д. Тхоржевський та інші) та психологів (Б. Ананьєв, Ю. Самарін). Проблему практичної реалізації міжпредметних зв'язків в освітньому процесі підготовки кваліфікованих робітників досліджували В. Сидоренко, Р. Гуревич, В. Ільченко, В. Максимова.

Сучасне розуміння поняття «міжпредметний зв'язок» не є однозначним. Узагальнено міжпредметні зв'язки – логічні зв'язки між навчальними дисциплінами, що сприяють формуванню цілісного уявлення про явища природи, допомагають використовувати власні знання у вивченні різних навчальних предметів [3, с.108].

Свого часу видатний Я. А. Коменський висловив думку: «Все, що знаходиться у взаємному зв'язку, повинно викладатися в такому ж зв'язку» [2, с. 132]. На його погляд, для доповнення певного питання, теми, повного циклу предмета, що вивчається, кращого її свідомого розуміння та сприймання, урок має містити завдання та питання з інших навчальних дисциплін. Для цього викладач спецпредметів чи майстер виробничого навчання повинен постійно оновлювати свої знання, використовувати інноваційні методи навчання та подавати учневі правдиву найновішу інформацію. Щоб інтегрувати міжпредметні зв'язки в освітній процес, педагог має володіти навчальним матеріалом суміжних предметів. Перелік освітніх компонентів залежить від професії, рівня та критеріїв кваліфікації, терміну навчання тощо. Реалізація міжпредметних зв'язків в освітньому процесі підготовки сприяє активізації мислення учнів, розширенню розуміння навчального матеріалу, формуванню цілісного образу світу, систематизації знань, свідомому сприйманню інформації, всебічному розвитку.

Наше дослідження спрямоване на виявлення міжпредметних зв'язків під час підготовки кваліфікованих робітників швейної галузі.

Було проаналізовано Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії «Кравець» 2-3 розряди. У результаті визначено освітні компоненти професійно-теоретичної підготовки, що передбачені освітньою програмою: «Технологія виготовлення виробів», «Матеріалознавство», «Обладнання швейного виробництва», «Основи конструювання одягу», «Охорона праці», «Спеціальне малювання». З аналізу типових освітніх програм простежується принцип послідовності подання навчального матеріалу й узгодженість тем. Проте ці спецпредмети не є однаковими за змістом, однак всі вони закладають основи професійної компетентності, яка необхідна для професійної діяльності фахівцеві швейної галузі для вирішення поставленої задачі чи проблемної ситуації.

Отже, зміст спеціальних предметів з професій швейної галузі «Швачка», «Кравець», «Закрійник» полягає в окресленні методичного та дидактичного матеріалу технології виробництва, оснащення та обладнання, організації підприємства, характеристики та властивостей текстильних матеріалів тощо.

Наприклад, для виготовлення жіночої спідниці робітник швейної галузі має знати технологію її виготовлення, властивості тканини, з якої вона виготовляється, обладнання для виконання потрібних операцій, назви деталей крою та правила техніки безпеки, правила надання першої допомоги при нещасних випадках.

У процесі нашого дослідження дійшли висновку, що опанувати будь-яку професію в межах одного чи кількох предметів неможливо. Тому освітній матеріал кожного з предметів, передбачених для здобуття професії, має бути взаємопов'язаний. Пошуки нових методів і засобів реалізації міжпредметних зв'язків, взаємодія викладачів, які забезпечують професійно-теоретичну підготовку, та майстрів виробничого навчання формують цілісну систему знань. Зазначене унеможливає дублювання освітнього матеріалу, викликає в здобувачів освіти асоціативні зв'язки між предметами, поняттями, явищами,

загальними для всіх наук, так і спеціальними поняттями, характерними для певної галузі, сфери тощо. Упровадження в освітній процес міжпредметних зв'язків є важливим фактором, проте не є єдиним для підвищення ефективності освітнього процесу підготовки кваліфікованих робітників швейної галузі.

Література

1. Ігнатенко Г. В., Ігнатенко О. В. Наступність як умова реалізації проектно-технологічного підходу в освітній галузі «Технологія». *Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 20*. Глухів: ГНПУ імені Олександра Довженка, 2012. С.252–257.

2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. Москва. 1955. 627с.

3. Семенова А. В., Курлянд З. Н., Хмельюк Р. І. та ін. Словник-довідник з професійної педагогіки; за ред А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.

Самусь Денис Володимирович,

студент кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського НПУ ім. О. Довженка,

ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проблема розроблення ефективних засобів перевірки якості знань здобувачів освіти в процесі дистанційного навчання є актуальною. Очевидно, що основними критеріями оцінювання якості виконаної роботи здобувачів є рівень володіння ІКТ; прогрес, досягнутий у результаті вивчення дисциплін; рівень засвоєння теоретичного матеріалу; продуктивність участі в обговоренні навчального матеріалу. Крім традиційних тестів, що визначають рівень засвоєння теоретичних аспектів дистанційного курсу, можна використати спеціально розроблені анкети, спрямовані на більш ретельне визначення інформаційних і методичних аспектів освітнього процесу. До змісту означеної анкети можуть входити такі запитання: «Чи була мета дистанційного курсу зрозумілою на його початку?», «Які допоміжні матеріали були корисними в процесі курсу?», «Що вам сподобалося і не сподобалося в діяльності педагога?» [2].

Для визначення досягнення розвивальних цілей дистанційного навчання з різних навчальних дисциплін доцільно використовувати так звані критеріальні задачі – це задачі, які можливо розв'язати лише за умови відповідного розвитку тих пізнавальних структур, що задіяні в освітньому процесі [2].

Варто зазначити про використання тестів у дистанційній освіті. Основними перевагами цих засобів діагностики рівня знань є можливість якісної перевірки засвоєння тематики курсу; оперативність й мобільність діагностики знань; стимулювання інтересу до дисципліни як основи саморозвитку; індивідуалізація роботи зі здобувачами освіти; економія навчального часу.

Тести, що використовуються в дистанційній освіті, умовно можна розподілити на дві групи [1]:

1. Тести, що передбачають обрання відповідей і містять такі діагностичні засоби: а) тести пізнання – вимагають альтернативної відповіді (наприклад, «так» чи «ні»); б) тести розрізнення – містять варіанти відповідей, із яких необхідно обрати одну або декілька; в) тести співвідношення – пошук схожого або відмінного у низці об'єктів, що передбачає порівняння за властивостями, ознаками, груповою приналежністю; г) тести-задачі – формалізовані проблемні ситуації, що містять варіанти результату. Завдання можуть бути реалізовані в різних формах: текстовій, графічній, табличній тощо. Такі тести доцільно використовувати під час дистанційного навчання для поточного контролю або самоконтролю.

2. Тести без варіантів відповідей, що спрямовані на перевірку рівня розуміння матеріалу. Ця група охоплює такі види діагностичних засобів: а) тести-підстановки – здобувач освіти має заповнити пропуски у словосполученнях, схемах, графіках, таблицях; б) конструктивні тести – передбачають самостійне конструювання відповіді здобувачами: написання формули, визначення властивостей та ознак об'єктів, формулювання операційної послідовності, реалізацію словесно-логічної схеми тощо.

Якщо у процесі поточного контролю під час дистанційного навчання використовуються тести одного типу, то під час підсумкової перевірки знань доцільно поєднувати різні види. Обсяг тестових завдань у дистанційному курсі визначається викладачем відповідно до мети, завдань дисципліни, а також індивідуальних і вікових особливостей здобувачів. Під час реалізації дистанційного навчання здобувач освіти має можливість списувати матеріал. Для запобігання цьому явищу тести необхідно конструювати так, щоб завдання і відповіді не збігалися з найменуваннями пунктів розділів використаних джерел.

У процесі дистанційного навчання тестування може бути реалізовано як під час безпосереднього контакту викладача й здобувачів, так і в онлайн-форматі. Оцінка може виставлятися як автоматично (використання закритої форми тесту) або викладачем (відкриті завдання). Обов'язковим елементом діагностики має бути обмеження часу, що відводиться на відповіді.

Отже, під час діагностування рівня засвоєння знань здобувачами освіти в процесі дистанційної освіти, ефективним є використання анкет, критеріальних задач, тестів. Доцільність використання цих засобів має підтверджуватися відповідними емпіричними дослідженнями проблеми.

Література

1. Биков В. Ю. Дистанційний навчальний процес: навч. посіб. Київ : Міленіум, 2005. 292 с.
2. Смульсон М. Л., Машбиць Ю. І., Жалдак М. І. та ін. *Дистанційне навчання: психологічні засади*: монографія / за ред. М. Л. Смульсон. Кіровоград, 2012. 240 с.
3. Пластун В. В., Самусь Т. В. Особливості підготовки педагога професійного навчання засобами QR-кодів в умовах дистанційної освіти.

Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (2 квітня 2021 р.)/ Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2021. С. 212–214.

Уманець Марія Олександрівна,
студентка Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Проблема розвитку особистості молодшого школяра, зокрема розвиток творчості та креативності його мислення, належить до найважливіших проблем педагогіки та психології, набуваючи в сучасних умовах все більшої актуальності. Важливо зауважити, що розвиток креативного мислення учнів молодших класів залежить від умінь педагога адекватно реагувати на зміни, бути вчителем із високим рівнем розвитку дослідницьких якостей, знань та вмінь, що сприяє швидкому освоєнню нового інформаційного поля, дає можливість приймати нестандартні рішення, діяти творчо й ефективно. Тому важливим є дослідження педагогічних умов формування готовності майбутніх педагогів до розвитку креативного мислення учнів молодших класів.

Особливий тип мислення, названий у зарубіжній психології креативністю, наразі широко вивчається науковцями та педагогами, однак сутність цієї властивості поки до кінця не з'ясована. У вітчизняній психології так само широко визначаються проблеми креативного мислення людини. Креативність обумовлюється як проблема продуктивного мислення, на відміну від репродуктивного. Психологи одностайні в тому, що в будь-якому розумовому процесі сплетені продуктивні й репродуктивні компоненти. Велика увага приділяється розкриттю суті креативного мислення, виявлення механізмів креативної діяльності та природи креативного мислення.

І. Я. Лернер вважає, що основу креативного мислення становлять такі риси: уміння бачити нові проблеми в стандартних, відомих умовах; самостійно переносити знання та вміння в нові ситуації; уміння бачити структуру об'єкта, який підлягає вивченню; уміння бачити нові функції знайомого об'єкта; бачення альтернативи вирішення, альтернативи підходу в його пошуку; швидке комбінування способів вирішення проблеми іншим, новим способом і вміння створювати оригінальний спосіб вирішення інших [1].

Успішне формування в молодших школярів креативного мислення можливе за умови врахування вчителем основних особливостей дитячої креативності, творчості та вирішення центральних завдань у розвитку креативного мислення.

Особливістю креативного мислення молодших школярів є те, що діти некритично ставляться до свого продукту творчості. Дитячі задуми не

спрямовуються ніякими критеріями, вимогами, ідеями, а тому є суб'єктивними. Розвиток креативного мислення невіддільний від формування виконавських умінь і навичок. Чим досконаліші й різнобічні вміння та навички учнів, тим багатша їхня фантазія, реальніші їхні задуми, тим більш складні завдання вони можуть виконувати [2].

Розглянемо педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до розвитку креативного мислення учнів молодших класів:

- формування в майбутніх учителів мотивації до розвитку креативного мислення учнів початкових класів у майбутній професійній діяльності;
- цілеспрямоване наповнення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи творчим компонентом з метою їхнього професійного розвитку;
- організація навчально-методичного супроводу підготовки майбутніх учителів до розвитку креативного мислення учнів молодших класів.

Розглянуті педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів до розвитку креативного мислення учнів молодших класів також передбачають:

- домінування розвивальних можливостей навчального матеріалу над його інформаційною насиченістю;
- домінування дослідницької практики над репродуктивним засвоєнням знань;
- орієнтація на інтелектуальну ініціативу, «інтелектуальна ініціатива» припускає вияв самостійності під час вирішення різноманітних дослідницьких і навчальних завдань, прагнення знайти оригінальний шлях розв'язання, розглядати проблему з іншої сторони або на більш глибокому рівні;
- самостійність навчальної діяльності, дослідження проблем, самостійний пошук знань;
- індивідуалізація – створення умов для повноцінного розвитку і вияву специфічних особистісних функцій суб'єктів освітнього процесу;
- прагнення до максимально глибокого вивчення, дослідження проблеми;
- проблематизація – орієнтація на постановку перед дітьми проблемних ситуацій.

Основними факторами розвитку креативного мислення молодших школярів є розвиток теоретичного мислення; використання методів проблемного навчання; використання активних способів розвитку самостійності, уяви, фантазії, опори найближчого розвитку дитини.

Важливо зауважити, що гармонійність розвитку креативності забезпечується добром нових, оригінальних методів, форм, засобів і прийомів навчання та виховання, розробкою креативних, творчих індивідуальних завдань для молодших школярів, які спрямовані на розвиток творчої уяви та креативного мислення.

Важливу роль у розвитку креативного мислення в освітньому процесі початкової школи відіграє наслідування учнями креативної діяльності

вчителя. Педагог повинен володіти такими креативними можливостями: творчим мисленням й уявою, високим рівнем працездатності та розвиненими почуттями тощо.

До складників креативного викладання відносимо: виклад сучасного навчального матеріалу в широкому контексті, використання аналогій, метафор для встановлення міжпредметних зв'язків, інтеграція, постійна зміна різних видів діяльності, варіювання темпу викладання, навантаження, демонстрація впевненості, заохочення учнів до активної, творчої, емоційної взаємодії.

Отже, особливості психо-фізіологічного розвитку дитини в молодшому шкільному віці дозволяють ефективно розвивати в неї креативність у процесі навчання в початковій школі. З огляду на це предметом особливої уваги педагога сьогодні має бути використання в роботі таких форм, методів, прийомів та засобів навчання, що спрямовані на розвиток творчого мислення дитини.

Література

1. Лернер И.Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории: Пособие для учителей. Москва: Просвещение, 1982. 191 с.
2. Моляко В.А. Стратегии решения новых задач в процессе творческой деятельности. Обдарована дитина. 2002. № 4. С. 33 – 43

Наукове видання

ПІДГОТОВКА МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ, ВИКЛАДАЧА
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ
ПРОЦЕС ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Матеріали

V Всеукраїнського науково-методичного семінару
5 листопада 2021 року

Підп. до друку 01.12.2021.

Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 19,53. Тираж 300 пр. Зам. №3380

Облік.-вид. арк. 22,01. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.

Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.

41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №678 від 19.11.2001.

Видруковано в Глухівському національному педагогічному
університеті імені Олександра Довженка
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24

Підготовку здобувачів освіти здійснюють:

Здобувачів освіти готують:

- Поліщук М. І.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.
- Коваленко С. В.

КАФЕДРА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Кафедра професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва

Professional education and agricultural technology chair

Катерина Мір

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

Анна Коваленко

Зоря Тарасюк

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

Оцінювання знань у системі професійного навчання

Людмила Білоус

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

Анна Коваленко

Андрій Коваленко

Андрій Коваленко

Андрій Коваленко

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

Анна Коваленко

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

«Експертна звітність з ремонту та обслуговування електроустановок»

Вступна частина з вступного курсу в спеціальності

Анна Коваленко